

ΤΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΗΡΑΚΛΗ ΚΑΙ ΡΕΝΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ — χωρίς αλλοίωση, χωρίς δέσμευση, χωρίς σκοπιμότητα, χωρίς δειλία, χωρίς λογοκρισία, από τόν Ρ **ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ**, απ' τὸ ἴδιο τὸ στόμα τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως! Ὁμαλότης σημαίνει Σὰς ἀργάζω τὸ τομάρι! - Ὁ θρίαμβος τοῦ Κατεστημένου ἐναντίον τοῦ Λαοῦ καὶ τοῦ αἰτήματος Μεταβολῆς. - Κρυφὸ Σκολεϊδὸ καὶ Φιλικὴ Ἐταιρία τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως Ἐνωθεῖτε σὲ πυκνὲς ἐλεύθερες συντροφίαι καὶ σφυρηλατήστε τὴν Οὐσία πού θ' ἀνατινάξη στὸν ἀέρα τὸ Κοιφόμε καὶ τὸ Κατεστημένο ἐδωμέσα! Ἄλλιῶς, ἀπὸ ἐκλογές, μὴν ἐλπίζετε! - Μὰ μαυρίζετε καὶ μιὰ φορά ἄλλους! Ρίξτε ἄκουρα! Δεῖξτε τους τὴν ἀηδία σας! (1201-6) **ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΕΤΑΞΑ** (-11-15): Ἄνατιναξη τοῦ Κεντρικοῦ θρόνου τῆς Δεξιᾶς ἢ **ΕΧΗΒΙΤΙΟ ΔICTΑΤΟΡΙΣ** Ὁ τάγα «πατριώτης» καὶ ὁ δῆθεν «ἰδεαλιστής» Ἰ Μεταξὰς τῶν ἐνοικίων, τῶν μαγαζείων, καὶ τῶν τουαλεττῶν! - Φιλοτομαρισμὸς καὶ τίποσ' ἄλλο! - Πῶς τὸ προσφέρουνε στὴ Λόνδρα! καὶ ἄλλα ξεκαρδιστικώτατα - **ATHEN BESETZ!** 27-4-1941 Πῶς μπήκαν στὴν Ἀθῆνα οἱ Χιτλερικοὶ πρὶν 26 χρόνια (-7-10) **Νά ποιούς ἔχουν σήμερα ἰνδάλματα τὰ τετραταγουστιανά καθάρματα!** — Καὶ ἀπάντηση πού πρέπει στὰ νεοχιτλερικά κοπρόσκυλα (-6, -65-66) — **ΕΝΑΡΙΟΜΑ** (-16) καὶ **ΑΝΘΟΛΟΓΙΕΣ ΗΡ Ν ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ** Συμπληρώματα [Β'] στὴν **ΠΟΙΗΤΙΚΗ** (-35-44) Δ Παπαδίτσας, Δ Παπακωνσταντίνου, Παπατσώνης, Τ Παππάς, Α

Παστελλάς, Γ Πατριαρχέας, Α Παυλοπούλου, Φαίδων Πολίτης, Π Πρεβελάκης, Λ Ραφτόπουλος **ΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ**, τόμος Ε' Ρένος Ἀποστολίδης, **Οἱ Λύκοι** (-17-34) — **Η ΔΙΚΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ**, ἀπὸ τὸν Χρῆστο Εὐαγγελάτο (-45-64) Πολιτικὴ, κοινωνικὴ, ψυχολογικὴ, θρησκευτικὴ καὶ νομικὴ ἀνάλυση τοῦ **Γιατί τὸν σταύρωσαν** - Ἡ **Στρατηγικὴ** καὶ **Τακτικὴ** τοῦ Ἰησοῦ, καθὼς βγαίνει ἀπ' τὴν **Κατὴ Διαθήκη** καὶ τ' **Ἀπόκρυφα Εὐαγγέλια** Ρίξες καὶ θεμέλια γιὰ τὴν **Αἰώνια Ἐπανάσταση** — **ΞΕΝΟ ΔΙΗΓΗΜΑ**, πού ἀνατρέπει καὶ συμπληρώνει τὸν Μῦθο τοῦ Σταυροῦ **ΓΙΑΚΟΜΠΙΣΕΝ**, «Πανοικία στὸ Bergamo» Μπρρ Δ Τ - Η Ν Α (-67-72) κείμενο πού ὁ Τολστόυ καὶ ὁ Μπραντὲς τὸ βρῆκαν με γαλόυργημα Ἄνοιγμα στὴν ὀψοπία **Μήπως κανεῖς δὲν σταυρώθηκε ποτὲ γιὰ σὰς!** - **Α₂ ΜΕ ΤΟ ΦΑΝΑΡΙ ΚΑΙ ΤΗΝ ΜΠΟΥΑΝΤΟΖΑ** (Λογῆς-λογῆς, ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο Ρ Α) **Οἱ δίκαιες κατὰ τῶν Νέων Ἑλληνικῶν καὶ τὸ θρόνος τῶν Νεοχιτλερικῶν** (-65-66) Πῶς τὸ βάλαν στὰ πόδια οἱ ψευδομάρτυρες Σαππίδης, Τσίρκας ἢ Παλιάτσος, καὶ ὁ ἀδερφός Π Σινόπουλος - με συνέπεια πρόστιμο (2 000 ὀ καθέννας) καὶ ἀναβολή Μὰ καὶ βρωμερώτερα τῶν νεοχιτλερικῶν κοπρόσκυλων, με ὅ,τι ἐστάλη στὸν Ἀνακριτὴ καὶ γιὰ δαύτους! **ΤΑ ΕΝΤΥΠΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ**, ὡς τίς 10 Ἀπριλίου, δὲ χάρεσαν Ἄλλ' ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ: Συστηματικὴ βιβλιοκρισία, με σύντομα, κατατοπιστικά, καὶ ἀπερίφραστα σημειώματα, γιὰ κάθε βιβλίον ἢ περιοδικόν, ἢ ἄλλο ἐντυπο πού μᾶς στέλνεται

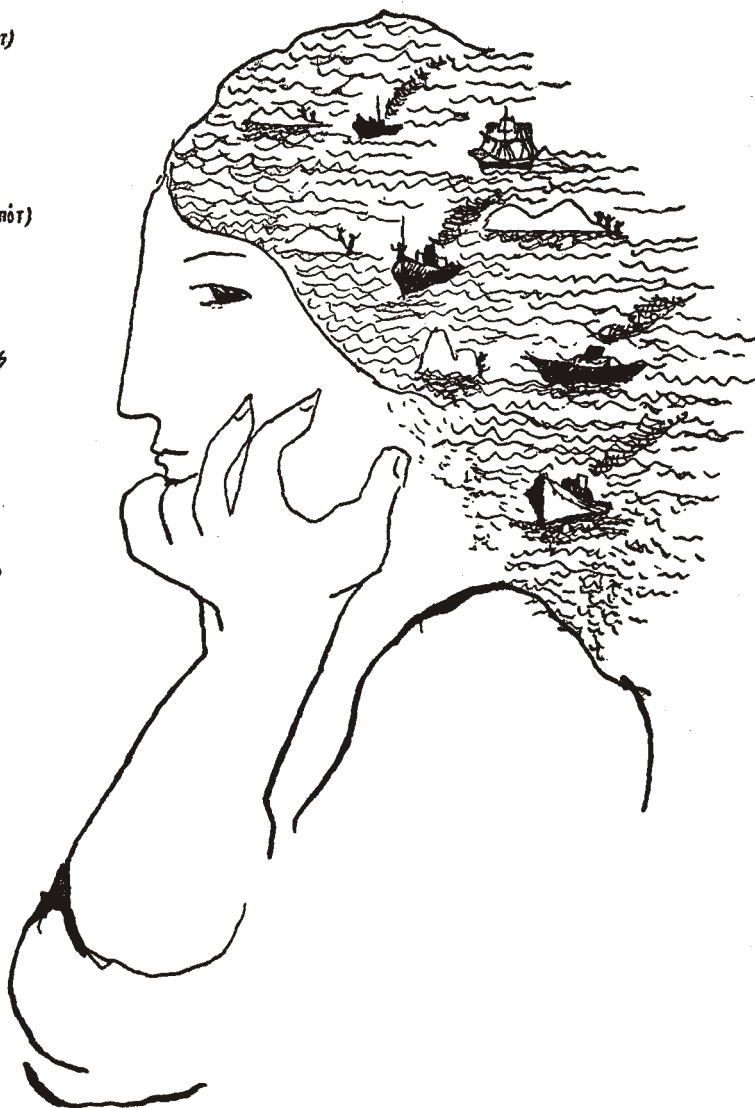
ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ

Ποῦ ἀρμυνίξει ὁ νοθὸς σὰς;
Ἐπὶ τὴν Ἰταλία,
Τῆς ΕΡΜΗΣ
Τῆς ΠΗΓΑΣΟΥΣ
Ἢς ΑΤΡΕΥΣ
(γὰρ ἐπιβάτες καὶ φέρι-μῶτες)

Ἐπὶ τὴν Κύπρον,
Τῆς ΠΗΓΑΣΟΥΣ
Ἢς ΑΤΡΕΥΣ
(γὰρ ἐπιβάτες καὶ φέρι-μῶτες)

Ἐπὶ τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου;
Μὲν ΣΕΜΙΡΑΜΙΣ
Διήμερος καὶ πενθήμερος
κρουαζιέρες

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ
ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑΣ 2
ΠΕΙΡΑΙΑΣ
410-562, 477-946, 475-686

ΤΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΡΕΝΟΣ ΗΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ : ΒΙΑ Ρ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ - ΓΡΑΦΕΙΑ : ΜΗΘΥΜΝΗΣ 43 (Τ.Τ. 823), 846-977

Ἐμβάσματα, ἐπιταγές, συνδρομές: Βικτωρίαν Ρ. Ἀποστολίδη. Τυπογραφεία: Χρ. Μανουσαρίδη, Κωλέττη 24, 628-263. Κλισέ: Θ. Χατζηγιάννου, Χρυσοσπηλιώτισσας 7/γ', 235-490. Πίεσις ἐξωφύλλου: Δαβίας, Εὐρυπίδου 14 (Κάτω Στοά), 313-313. Βιβλιοδεσία: Μαργ. Δημητρομανολάκη, Ἀκροπόλεως 48, 571-996. - Τὸ περιοδικὸ εἶναι μηνιαῖο. Βρίσκεται σὲ περίπτερα καὶ βιβλιοπωλεῖα. Παλαιὰ τεύχη καὶ τόμοι: στοὺ Κολλάρου, Σταδίου 38, 223-136. Τιμὴ τοῦ τεύχους: 15 δρχ. Καὶ τοῦ δεμένου τόμου: 100 δρχ. Συνδρομές, μόνο προπληρωτές, 12 τευχῶν: 180 δρχ γιὰ δῶ, 250 γιὰ τὸ ἐξωτερικόν, 400 γιὰ ἰδρύματα καὶ ὀργανισμούς. - Χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται, δοκίμια δὲν δίδονται, ἀνάτυπα δὲν γίνονται. *TNE* ἔχουν ἰδίαν ἀντίληψιν εὐθύνης καὶ δὲν θεωροῦν ὅτι «καλύπτονται» ὡς πρὸς αὐτὴν μετὰ τὴν ὑπογραφή ὁποιοῦδήποτε ἄλλου. - Κείμενα δίχως ὑπογραφή εἶναι ὅλα τοῦ Ρ. Α. - Ἐπιτρέπεται ἐλευθέρως ἡ ἀναδημοσίευσις ὁποιοῦδήποτε κειμένου (*TNE* δὲν ἀντιλαμβάνονται τὴν ἔννοια: πνευματικὴ ἰδιοκτησία), ὡδὸν τὸν μόνον ὄρο: τῆς παραπομπῆς εἰς *TNE*. - Δωρεῶν καὶ τιμῆς ἔνεκεν δὲν δίδονται.

ΤΟΜΟΣ Γ'

Ἀθῆναι, Ἀπρίλιος '67

ΤΕΥΧΟΣ 16

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

- χωρὶς ἀλλοίωση
- χωρὶς δέσμευση
- χωρὶς σκοπιμότητα
- χωρὶς δειλία
- χωρὶς λογοκρισία

ΕΓΟΥΣ ΩΣ ΤΟΥ ΑΝΕΤΕΘΗ Η ΕΝΤΟΛΗ καὶ τὸ βέτο διαλύσεως τῆς πρὸ ἐπαίσιχνης ἑλληνικῆς βουλῆς, ὁ πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως καὶ ἀρχηγὸς τῆς *E.P.E.* — δηλαδὴ ὄχι τοῦ 53% καὶ τῆς *E.A.A.*, ἦτοι ὄχι τῆς ἔστω κ' ἐντὸς εἰσαγωγικῶν ἀπαιτήσεως μεταβολῆς», ἀλλὰ τῆς ἀντιδράσεως ἀκριβῶς ἀρχηγὸς (δηλαδὴ τοῦ 30% κὶ οὐτε, γιὰτὶ κ' οἱ καραμανλικὸι βέβαια δὲν τὸν θεωροῦν «φυσικόν» τους ἡγέτη) — μετὰ πλήρη συνεισφορά τοῦ βασιλέως διακήρυξε, σὲ πρώτη καὶ κεφαλαιώδη πρότασιν, κεντρικὴ τοῦ πρώτου λόγου του, κατὰ πρόσωπον τοῦ Λαοῦ ὅλου, ὅτι ἡ ἐντολὴ ποὺ ἔλαβε, καὶ μετὰ τὸν μοχλὸν διαλύσεως τῆς βουλῆς στὸ χέρι, εἶναι *μονοσήμαντος*: «Θὰ ὀδηγήσῃ αὐτὸς τὴν Χώραν εἰς τὴν ὁμαλότητα»!

Ἐγὼ γνωρίζω προσωπικῶς τὸν κ. Κανελλόπουλο - καὶ τοῦ χρωστῶ, ἄλλωστε, πολὺ φιλικὴ (ὄχι πολιτικὴ) ὑποστήριξιν τοῦ ἐντύπου τούτου (ἀφοῦ, ὅπως λέει, τοῦ ἀρέσει ἡ ἀλήθεια ἀπ' τοὺς Ἀποστολίδηδες, ἔστω κ' ἐναντίον του ἀν εἶναι). Τὸν ξέρω, λοιπόν, καλῶς. Ὅσο λίγοι. Καὶ τὸν ἄκουσα ὁ ἴδιος, τὸν ἴδιον νὰ τὸ λέγῃ ἀπ' τὸ Ραδιόφωνο, στίς 7 τὸ ἀπόγευμα τῆς 2ας Ἀπριλίου. Καὶ ξέρω νὰ διακρίνω τί σημαίνει ἀπὸ βᾶθους καὶ ὁ τόνος τῆς φωνῆς του στὴ φράσιν, ἀλλὰ κ' ἡ ἐπιλογὴ ἐκ μέρους του τῆς φράσεως αὐτῆς ὡς κεντρικῆς τῆς *μονοσημάντου* ἐντολῆς καὶ τοῦ πῶς τὴν νοεῖ, σὺ μπινοῦς ἀπολύτως μετὰ τὸν *Ρυθμιστὴ*, τὸν Ἐπιρρυθμιστὴ καὶ τὴν πρὸ «ἀκραιφνή» καρδιά τοῦ παντοῦ *Κατεστημένου*.

Ὁ κ. Κανελλόπουλος ἔχει τὸ σύμπλεγμα τῆς εἰλικρίνειας: Θὰ ἤθελε πάντοτε νὰ μπορούσε νὰ λέγῃ τὸ ἀληθές — αὐτὸ ποὺ ἀκριβῶς νοεῖ πάντα, ὄχι ἄλλο — ἀλλ' εἶ δυνατόν (ὅταν πολιτικῶς δὲν τὸν συμφέρῃ) ἐνώ τὸ ἀκοῦν ἀπ' τὰ χεῖλη του νὰ μὴ τὸ νοοῦν στὸ ἀληθές νόημά του οἱ μόνον ὡς «ἀκούοντες»!

Προσέξτε με, φίλοι, καὶ μὴ σκέφτεστε πὼς ἓνας πνευματικὸς ἄνθρωπος «στερεῖται» τάχα «τῶν εἰδικῶν ἐκείνων πολιτικῶν πληροφοριῶν, πού καθιστοῦν τίς κρίσεις ἀποκαλυπτικῆς πραγμάτων». Ἄνθρωπος πνευματικὸς ἀλήθεια κατέχει, σὰς βεβαιῶν, δυνατότητες καὶ ὅπλα διαγνωστικὰ τοῦ βάθους, πού δὲν κατέχει καμμιά «ὑπηρεσία πληροφοριῶν»! Καὶ προσέξτε καλὰ τοῦτο πού σὰς λέω τὸ μῆνα αὐτό, γιὰτ' εἶναι ὅ,τι ἀκριβῶς θὰ πληρώσῃ τὴν ὁδὸν τὸν Τόπος - δηλαδὴ: ὅλοι σας!

Ἄλλο μὲ σύμπλεγμα εἰλικρίνειας καταπρόσωπο τοῦ Λαοῦ πνευματικὸς πού τὸν ξέρω ἄριστα Παναγιώτης Κανελλόπουλος, σὰς εἶπε φράση εἰλικρινέστατη, καὶ διαλεγμένη καὶ μαστορεμένη ἔτσι ὥστε νὰ μὴ τὴ νοήσετε στὸ ἀληθινὸ της βάθος. Εἶπε: «Ἡ ἐντολὴ εἶναι *μονοσήμαντος*. Καὶ τὸ περιεχόμενό της, τὴν πραγμάτων τοῦ ὁποίου διὰ πάσης «νομίμου ἐξουσίας» ἀνέλαβόν: Ἡ *ὁμαλότης*!»

Ἄλλὰ σκεφτῆτε: Μόνο τῆς ἐξουσίας ὑπόθεση δὲν εἶναι — «νομίμου» εἴτε καὶ μὴ (ἐν προκειμένῳ: κάνει τὸ ἴδιο) — ἢ δι' ἐκλογῶν *ὁμαλότης*! Ἄφου «δι' ἐκλογῶν» — ἔτσι εἶπαμε, ἔτσι λέγατε, αὐτοῦ εἶχε κατασταλάξει τὸ πρᾶγμα — τότε μόνο ὄχι διὰ καμμιάς προεκλογικῆς ἐξουσίας («νομίμου» εἴτε μὴ: ἴσον παρὰ νομῆς ἐξίσου) ἢ *ὁμαλότης*!.. Ὅμως τί σὰς εἶπε ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ε.Ρ.Ε.; Σὰς εἶπε ὅτι αὐτὸς θὰ κατασφαλίσῃ τὴν *ὁμαλότητα* - ὄχι ἄλλο τι, ἄλλος τίς· ὄχι ἐσεῖς, ὄχι οἱ ἐκλογές σας· ὄχι ὅ,τι θὰ φέρουν οἱ ἐκλογές σας, ὅ,τι θὰ ἐκλέξετε σεῖς γιὰ «προϋπόθεση» καὶ «φορέα» τῆς *ὁμαλότητος* - ἀλλ' αὐτὸς τὴν *ὁμαλότητα*, ἀπευθείας!.. Εἶναι τοῦτο ἀκριβῶς: ἀποστολή!.. Ἡ ἀποστολή του! Ἄλλ' ὄχι ἡ γνώμη σας — τῆς πλειονότητος — ὄχι λειτουργία τῆς Δημοκρατίας, ὁμαλῆ πρᾶγματι λειτουργία τῆς Δημοκρατίας γιὰ περαιτέρω ὁμαλότητα!.. Τοῦτο ἴσα-ἴσα δὲν εἶναι Δημοκρατία - Δικτατορία εἶναι. Ὑφ' οἰονδήποτε μανδύα «ἐπιδιώξεως τῆς *ὁμαλότητος*» θέλετε νὰ δεχτῆτε καὶ νὰ μὴ ξεσκίσετε, ἀνωμαλία εἶναι - καὶ πρὸς ἀνωμαλωτέρα ἀνωμαλία!

Τόσο δύσκολο νὰ τὸ δῆτε; Τόσο δύσκολο νὰ τὸ ξεσκίσετε; Τόσο δύσκολο νὰ σὰς τὸ ἀναλύσουν; - πού εἶμαι ὀλοβέβαιος πὼς δὲ θὰ σὰς τὸ ἔχουν ἀναλύσει, ὅλοι οἱ λογάδες σας, ὡς τὴν ὥρα τῆς κυκλοφορίας αὐτοῦ τοῦ τεύχους! Μὰ ὄχι γιὰτ' εἶναι πρᾶγματι «δύσκολο», παρὰ γιὰτ' εἶν' ὅλοι τῆς Δουλείας λογάδες, ὄχι τῆς Ἐλευθερίας! Τῆς ἐλευθερίας σας κανεῖς τους ἐδωμέσα!

Θὰ πῆτε οἱ ἀφελεῖς: «Μὰ βέβαια, ὅ,τι εἶπε — *ὁμαλότης* — σημαίνει ἐκλογές!» («Ὅμως αὐτὸς εἶπε *ὁμαλότης*, δὲν εἶπε *ἐκλογές*!.. Δηλαδὴ δὲν εἶπε τί ἐκλογές - κι οὔτε κἀν ὅτι «ἐκλογές ὑποχρεωτικῶς του, καὶ μόνο ἀπ' αὐτές, καὶ δι' αὐτῶν, μόνο, καὶ γνησιωτάτων, ἢ *ὁμαλότης*»!)

Καὶ θὰ πῆτε οἱ «ἀνώμαλοι» τῶν ἀνωμάτων (καὶ τῶν ἀνωμαλιῶν): «Τοῦτο μόνο ἐκλογές δὲν λείει!..» - καὶ θὰ τρίψετε περιχαρεῖς τὰ χέρια, στὸ ἰδιαιτέρο καὶ ἰδιαιτέρως.

Ἄλλ' εἴστε πολὺ πίσω κ' οἱ δύο! Ὁ δὲ Κανελλόπουλος, τὴ στιγμή αὐτή, εἶναι πολὺ πιὸ προωθημένος ἀπ' ὅλους — κι ἀπ' τοὺς πιὸ ἀνώμαλους — πρὸς τὴ ρίζα τῆς Ἀνωμαλίας, ὅπου χτυπάει ἔντρομη καὶ μισοῦσα τὰ εἰς βάθος τελούμενα ἢ πιὸ ἀκραιφνῆς καὶ συνειδητῆ καρδιά τοῦ κατεξουσιαστικοῦ *Κατεστημένου*: καὶ πολιτικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ καὶ πνευματικοῦ καὶ δημοσιογραφικοῦ καὶ τεχνικοῦ, τεχνοκρατικοῦ, ἐμπορικοῦ, βιομηχανικοῦ, κεφαλαιοκρατικοῦ καὶ συνδικαλιστικοῦ, προπαγάνδας καὶ «παιδείας» καὶ ψυχοσυνθετικοῦ στὸν Τόπο τοῦτο *Κατεστημένου* ὑφ' οἰανδήποτε μορφήν ἢ ἐπένδυση!

Τὴ στιγμή αὐτή, ὁ ἔχων τὴν ἐντολὴν τοῦ *Ρυθμιστοῦ* καὶ τοῦ Ἐπιρρυθμιστοῦ, εἶναι — καὶ μὴν πλανιέστε — ὁ σκληρότερος πρᾶγματι κι ὁ συνειδητότερος τοῦ *Κοινοῦ* καὶ τοῦ *Κατεστημένου*, πού δίνει τὴ λυσσαλέα μάχη του στὸν Τόπο! Καὶ ἡ νίκη του, πρὸ — καὶ ἀνεξαρτήτως — πάσης ἄλλης ἢ μὴ, εἶναι νίκη σκληροτέρου

τῇ πράξει ἀπ' τοὺς ἀνοητότερους «σκληροὺς» καὶ ξεροκέφαλους τῆς παρατάξεώς του: τοῦ πιὸ ξεροκέφαλου καὶ ἀμετανόητου δηλαδὴ Κατεστημένου!

Αὐτό, μόνο οἱ κομμουνιστὲς τὸ ξέρουν μαζί μου - γιατί τοῦ μοιάζουν, ἀκριβῶς, καὶ τοῦ εἶναι τὸ σύστοιχο! [Ἐφ' ᾧ κ' ἐσπρωξαν πρὸς τὴ «λύση» του, με δαιμονική μαεστρία: Ἐπειδὴ καὶ αὐτούς, βεβαίως, δὲν τοὺς νοιάζει ἡ μεταβολὴ πράγματι, μόν' ἡ κατεξουσίαση ὅποιας ροπῆς πρὸς «μεταβολή», πού τοὺς φέρνει κομματικά θύματα. (Εἶναι τὸ σύστοιχό του, ἴσα-ἴσα - καὶ γι' αὐτό τὸ «διαλεκτικὸ φαινόμενο»: τόσο νὰ τὸν ἔχη βοηθήσει τώρα ἡ «γραμμὴ» τους!)]

Λοιπὸν κ' ἡ διαλεγμένη φράση, καὶ τὸ εὐθέως ἀλλὰ καὶ σιβυλλικὰ λεγόμενο ἀπὸ Κανελλόπουλο, με σύμπλεγμα εἰλικρινείας ἀλλὰ καὶ ἀποκρύψεως, ὑπερπληρῶς — μ' ἐκλογές εἴτε καὶ χωρὶς (ἐξαρτᾶται, καὶ ἀπὸ πολλὰ θὰ ἐξαρτηθῆ στὸ δρόμο) — ἐκεῖνο ἀκριβῶς γιὰ τὸ ὁποῖο ὅλοι ἐσεῖς, τὰ ὀχτῶ ἑκατομμύρια, εἴστε τάχα οἱ μόνοι «κυρίαρχοι»: Ἐκεῖνο, δηλαδὴ, πού γιὰ νὰ τὸ ὀρίζετε σεῖς καὶ ὄχι ἡ κρατοῦσα ἐξουσία (χωρὶς τὴν ἐντολὴ καὶ τὸ δικό σας νόημα), διεκδικεῖτε τὸ νάστε ἀλήθεια κυρίαρχοι!.. Γιατὶ δὲν εἶναι βέβαια ἡ «κυριαρχία» καθαυτὴ καὶ κενὴ πραγματικοῦ περιεχομένου πού σᾶς ἐνδιαφέρει, ἀλλὰ τῆς κοινῆς ζωῆς τὸ περιεχόμενο κ' ἡ κατεύθυνση, ὅπως ἡ πλειονότητά σας τὰ νοεῖ, πού μόνο με τὴν πολιτικὴ «κυριαρχία» τῆς πλειονότητάς σας — παναπῆ: μ' ἐκλογές ἐκάστοτε, καὶ γνήσιες — τὸ βλέπετε δυνατὸ νὰ πραγματοποιηθῆ (ἄλλο ἂν καὶ σ' αὐτό, γι' ἀκόμα βαθύτερες ἀδυναμίες τοῦ κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ σας λογισμοῦ, σφάλλασθε - καὶ ριζικά, καὶ περιστατικά συχνότατα).

Γιὰ τὴν ὁμαλότητα, λοιπὸν, καὶ τὸ Σύνταγμα προβλέπει, μεταξύ ἄλλων, καὶ ἐκλογές. Καὶ συνταγματικῶς — κατὰ τύπον — καὶ γιὰ τὴν ὁμαλότητα — κατὰ τύπον — ἐδόθη ἐντολὴ στὸν Κανελλόπουλο «πρὸς ἐκλογάς» — κατὰ τύπον — καὶ «γιὰ τὴν ὁμαλότητα»! Δηλαδὴ: τὸ Σύνταγμα κ' ἡ ὅποια συνταγματικὴ ἀντίληψη δὲν νοοῦν ἐν τῷ παρόντι ἄλλως τὴν ὁμαλότητα εἰμὴ «δι' ἐκλογῶν». Δηλαδὴ: Τὴν ὁμαλότητα, τῆς ὁποίας τὸ συγκεκριμένο περιεχόμενο ζωῆς καὶ πράξεως θὰ ὀρίσετε σεῖς δι' ἐκλογῶν - ὄχι ἀντὶ γιὰ σᾶς ἄλλος (καὶ μπορεῖ «ναί» ἢ καὶ «ὄχι» δι' ἐκλογῶν, «τώρα πού εἴπαμε» ἢ «αὔριο» ἢ «μεθαύριο» πού δὲν εἴπαμε, καὶ κατὰ τὴν κρίση του, ἢ καὶ ἂν «δι' ἐκλογῶν»: ναί μὲν ἀλλὰ δι' ἐκλογῶν οἷας αὐτός, με δική του περὶ πρώην, νῦν καὶ μετέπειτα ἢ ἐσαεὶ ὁμαλότητος ἐκδοχῆ, θὰ παρασκευάσῃ)! Αὐτὰ καὶ τὰ παρόμοια πού σοβοῦν — καὶ σοβοῦν ὅλα, καὶ ὅλα δυνατὰ εἶναι τώρα — ποιά σχέση ἔχουν με τὴν ἀγαθὴ προαίρεση ὁποιοῦ δημοκρατικοῦ Συντάγματος;.. Σᾶς λέει ὁ Κανελλόπουλος, ὠμότατα: *Θὰ σᾶς φέρω στὴν ὁμαλότητα!* («Ἄν μ' ἐκλογές ἢ ὄχι, εἶναι πολὺ δευτερότερο στὴ συνείδησή του - γι' αὐτό καὶ διόλου οὐ στὸ λόγο του! Οὔτε, καὶ ἂν «ναί», με ποῖο «εἶδος» ἐκλογῶν! Τοῦτο εἶν' ἀκόμα «δευτερότερο» προφανῶς!) Κ' ἐγὼ λοιπὸν σᾶς ρωτῶ: Σὲ ποιά ὁμαλότητα νοεῖ ὅτι θὰ σᾶς φέρῃ ὁ ἀρχηγός τῆς Ε.Ρ.Ε.; Σὲ ἄλλη ἀπὸ κείνην πού ὁ ἴδιος — καὶ σὺν πρόσωπο καὶ σὺν ὄ,τι «ἐκφράζει» καὶ «ὀδηγεῖ πρὸς νίκην» (ὄχι βέβαια πρὸς... ἦττα ἐκ προθέσεώς του!) — νοεῖ ὡς «ὁμαλότητα»;.. Τὸν φαντάζεστε τρελλό; ἢ θὰ μοῦ πῆτε πὼς ἄξαφνα... ἐνωθήκαμε — μόνο λόγῳ τῆς εἰς αὐτὸν ἀναθέσεως τῆς «ἐντολῆς» νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ στὴν... «ὁμαλότητα» (εἶναι τὸ μόνο «νέο» γεγονός!) — καὶ νοοῦμε ὅλοι πιὰ ὅμοια τὴν ὁμαλότητα;.. Ἄρα τί σᾶς λέει εἰλικρινέστατα ὁ Κανελλόπουλος; Σᾶς τὸ λέω ἐγὼ, λιανὰ: *Ὅτι ἔλαβε τὴν ἐντολὴ — ἀπ' ὅποιους δίνουν ἐδῶ τίς κυριαρχικὲς ἐντολές — ν' ἀποκλείσῃ τὴν ἐπανεμφάνιση ὡς «ἐπικρατέστερου» τοῦ «αἰτήματος μεταβολῆς»!* (Γιατὶ αὐτὸ ἦταν ὁ παράγων τῆς ὅποιας «διασαλεύσεως» τῆς «τάξεως» καὶ «ὁμαλότητος» - δὲν ὑπάρχει τίποτα καινούργιο, πέρ' ἀπ' αὐτό, τὰ τελευταῖα πέντε χρόνια!) Τοῦτο δὲ καὶ εἶναι εἰλικρινῶς ἡ ὁμαλότης γιὰ τὴ συνείδησή του, πρὸς αὐτὸ δὲ φορὰ ἢ ἐπαναφορὰ - γιατί πράγματι, οὕτως ἢ ἄλλως, κάτι μισοκινήθηκε πρὸς «μεταβολή» ἐδῶ (ἄλλο ποιὰν ἀνόητη, ἄοπλη, σαλτιμπαγκική, καὶ με ποιούς σαλτιμπαγκοὺς καὶ ἀχρεῖους γιὰ «φορεῖς» τάχα - ἐφ' ᾧ καὶ κατάντησε ὡς κατάντησε)!

Η Α ΣΑΣ ΦΕΡΗ ΛΟΙΠΟΝ ΟΜΑΛΟΤΗΤΑ! Μὲ τὸ νόημα ἐκεῖνο τοῦ ἐστόρεσαν δύναμι - τῆς ἔρμης κλασικῆς παιδείας μας (πού κατέχει, μὰ πρὸς τ' ἀντικλασικώτατα ἀκριβῶς)!.. Ξέρετε τί θὰ πῆ στορέννυμι;.. Μέχρι καὶ βυρσοδεψικῆς ἐννοίας τὸ ρῆμα! : Ἡ κατεργασία τραχείας δορᾶς προαπαιτεῖ τελείαν κατὰ στρωσίην της!.. Στορέννυμι λοιπὸν — πᾶσαν ὕβριν πρὸς Μεταβολὴν — σημαίνει: Ἄργάζω τὸ τομαρί! - ἐνὸς προβάτου ἢ ἐνὸς Λαοῦ (τὸ ἴδιο κάνει)! Στρώνω χάμω, ἐκτάδην «στρώνω κρεββάτι»! Ἐξομαλύνω - δὲν ἀφήνω τίποτα, τὸ παραμικρὸ, νὰ ἐξέχη, νὰ ξεμυτίζη, νὰ σκαρίζη! Οὔτε τρίχα, οὔτε ζάρα, οὔτε πτυχή - πέστε «φρονήματος», «λόγου ἢ ἀντίλογου», «γνώμης ἢ ἀντιγνώμιας», «φωνῆς ἢ ἀντιφωνου», «κραυγῆς ἢ ἀντικραυγῆς ἐπιτέλους»! Τίποτα! [Ὁ αἰδίαίτερος] τοῦ κυρίου Κιρκινέζη — τοῦ κυρίου Θουκυζίνη μας, καλέ!.. — ἔλεγε, τὴ νύχτα τῶν σαρωτικῶν ἐκλογῶν τοῦ '63, κατανεύοντος τοῦ «πολλὰ δημοκρατικοῦ» τώρα-τώρα «ἀρχηγοῦ» του: Βέβαια! Ἀφοῦ ὁ Χωροφύλακας στήν Ὑπαιθρο καὶ ὁ Ἀστυφύλακας στήν Πόλη ἄφησαν τὴν σου..... τους νὰ πέση, καὶ τὴν ἔπαιζαν «Δημοκρατία», τί περίμενε ἡ Δεξιά;.. Αὐτὴ εἶναι ἡ «ἀκραιφνῆς» ψυχροσύνθεσις - καὶ αὐτὴν θὰ ἐπαναφέρουν, ἔνοια σας, ὅλοι συμφωνότατοι ἐπὶ τῆς ἀνάγκης «ἐπανορθιάσεώς» της τώρα - μὴ κοιτᾶτε πού τάχα «πιάνονται»!.. Μῆπως θυμᾶται ἀλήθεια κανεὶς σας τὸ παιδικὸ ἐκεῖνο μυθιστόρημα τοῦ Ἐλέφα Καρρί;.. Θυμᾶστε τὴν Κραυγὴ τοῦ Ἀφέντη;.. Πού ὅταν τὴ σύρης, ἔλεγε ὁ μικρὸς ἥρωας, στ' ἀφτί τοῦ ἐλέφα, ὅπου καὶ ἂν βρισκεται αὐτός, σ' ὅ,τι καὶ ἂν εἶναι δοσμένος, τὸ παρατάει, ξυπνάει, καὶ ὀρμάει τυφλὸς γιὰ τὸ Παχνὶ τοῦ Ἀφέντη - ξερριζώνοντας δέντρα, λακκατώντας χωριά, στρώνοντας χάμω κορμιά, ὅ,τι βρῆ μπρὸς του, ὅσο νὰ φτάσῃ πίσω, ἀπ' ὅπου ξεκίνησε καὶ πρωτοωρίστηκε μέσα του γιὰ παχνὶ του!.. Ἐ, δὲν τὴν ἀκούσατε, λοιπὸν, πού σύρθηκε ἤδη ἡ Κραυγὴ τοῦ Ἀφέντη;..]

Θὰ πέση τώρα μιά... κατεργασία — ἀφοῦ τὸ ρίξαμε στή... βυρσοδεψία (θέλω νὰ πῶ: στὸ ἄργασμα τοῦ τομαριοῦ) — πού ἀσφαλῶς δὲν κατάφεραν (ἀπὸ ἀνικανότητα) οἱ πάντως ἰσάθλιοι χτεσινοὶ «δημοκράτες» σας! Καὶ θάχετε — ἂν γίνουν (ἢ ὅποτε γίνουν) — ἓνα «γνήσιον ἀποτέλεσμα ἐντίμων ἐκλογῶν» (ἀλλὰ μπορεῖ, κυνικώτατα, καὶ μὴ ἐκλογῶν), πού δὲν ξέρω μὲν ἐγὼ (καὶ δὲ μ' ἐνδιαφέρει, ὡς ἐπουσιῶδες) ποῖο ἀκριβὲς θάνατι — γιὰ τὰ νοῦμερα (μὰ μόνον αὐτὰ) ἐξαρτῶνται λίγο καὶ ἀπὸ σᾶς — ἀλλὰ σᾶς βεβαιῶνω πῶς θὰ πραγματοποιηῖ τὸ μέγιστον δυνατόν γενέσθαι «γιὰ τὴν ὥρα» πρὸς ἀποκατάστασιν» τῆς ἐπὶ στιγμὴν καὶ μόνον ταραχθείσης (ὡς ἐν ὄνειρῳ» περίπου) «τάξεως» πραγμάτων, προσώπων, καταστάσεων: τῶν «αἰωνίων» ἐκείνων ἐντελῶς γνωστῶν σας καὶ ἀκλόνητων!..

Τοῦτο ἀκριβῶς θὰ εἶναι καὶ ἡ... ὀμαλότης!

Δ ΙΟΛΟΥ «ΝΕΟ» ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ... Σᾶς τὸ προμηνύαμε ἀπ' τὸ πρῶτο τεῦχος μας — ἂν συνεχίζατε ὅπως συνεχίσατε — μὰ καὶ γι' αὐτὸ σᾶς γράφαμε στὰ τελευταῖα μας τεύχη πῶς πράγματα δὲν ὑπάρχουν!.. Ὅμως δὲν εἶναι οὔτε καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο - ἀφοῦ, ἀπὸ τὴ στιγμὴ πού ἀνεβάχατε ἰσάθλιους μασκαρᾶδες γιὰ νὰ ρίξετε τοὺς χτεσινοὺς μασκαρᾶδες, ἦταν κιόλας γεννημένο καὶ ἀνδρώνονταν ἀπ' τὸ αἷμα σας τὸ τερατῶδες καρκίνωμα πού βλέπετε πάλι ἐντρομοὶ σήμερα... Τὸ μόνον ἐνδιαφέρον — καὶ πάντα δά! — εἶναι τὸ γιὰ τὸ παραπέρα... Καὶ τὴ στιγμὴ λοιπὸν αὐτῆ, ἐνδιαφέρον ἀληθινὰ γιὰ τὸ παραπέρα εἶναι μόνον ἓνα συμπέρασμα - πού πρέπει ὅμως μόνον σας νὰ βγάλετε, ἀλλιῶς, ὅποιος καὶ ἂν σᾶς τὸ πῆ, ὅσο λαμπρὰ καὶ ξεκάθαρα γιὰ λογαριασμὸ σας βγαλμένο, δὲν καταφέρνῃ νὰ σᾶς τὸ μπολιάσῃ!..

Θὰ κάνουν, ἔρμιοι μου — πού περιμένετε ὅ,τιδήποτε ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ὁμοίους ὅλους — ὅ,τι δυνατόν γιὰ νὰ ξαναεμφανίσουν καὶ «συνταγματικώτατη» τὴν κυριαρχία τους. Ἄν πολὺ τοὺς τρομάξετε πρὶν ἀπ' τὶς κάλπες, δὲ θὰ φτάσετε οὔτε στὶς κάλπες! Ἄλλὰ σᾶς λέω: Μὴ σᾶς σκοτίζει καὶ αὐτὸ πολὺ γιὰ τὴν κάλπες εἴτε χωρὶς, θὰ κάνουν αὐτοί, ἔνοια σας, τὸ ἀνώτατο δυνατό - αὐτὸ εἶν' ἡ ἀληθινὴ ἐντολή!..

(Θάπρεπε νά ναι και τρελλοί όλοι τους, για νά μὴν εἶν' αὐτό!) Καί στis κάλπες — πού τόσο σᾶς ἀρέσουν (σάν τὰ φλιμπεράκια, ἢ και κάθε τζόγο) — θά σᾶς ἀφήσουν νά σταθῆτε και νά παιζετε μόνο ἀν εἶναι βέβαιιοι πῶς μ' αὐτῆς θά κάνουν ἀνώδυ- νότερα» (δι' ἑαυτοὺς βεβαίως) ὅ,τι θέλουν!

... Τώρα, τί ν' ἀνατέμνω τὸ πτώμα; Τί νά σᾶς λέω τὸ γνωστό σας: ὅτι αὐτὰ παθαίνει ἕνας Λαός, ὅταν τὴν Ἐλευθερία τὴν περιμένει ἀπόξω — σ' ὅλες τις σημασίες — και τὸ Σωστό δὲν τὸ γεννᾷ πρῶτα ὁ ἴδιος, στὴ βάση του, παρὰ τὸ γυρεύει ἀπὸ μα- σκαράδες κι ἀντιμασκαράδες (πού τοὺς ξέρει, περιλαμπρα, κι ὡστόσο αὐτοκοροϊδεύε- ται δειλά, για χιλιοστὴ φορά);..

Κοιτᾶξτε, καλύτερα, τί σᾶς μένει νά κάνετε, στὸ μεγάλο και πικρὸ μάκρος πού ξετυλίγεται τώρα μπρὸς σας:

Η Α ΦΤΙΑΞΕΤΕ ΣΥΝΤΡΟΦΙΕΣ. Θά ἐνωθῆτε μεταξύ σας σάν μὲ κάτι παραπάνω ἀπὸ αἷμα και καρδιά. Θά κρίνετε τὰ πάντα, ἀλλὰ για ὅ,τι ἔρχεται ἀπὸ πάνω δὲ θάχε- τε παρὰ μιὰ μόνο κρίση, ἐξαρχῆς ἀποκλειστικὴ (ἀφοῦ πιά θάστε, προσωπικὰ ὁ καθέ- νας σας ὅσο ἐγώ, πεπεισμένος): *Εἶναι σάπιο κ' ἐναντίον μας ὅ,τι ἔρχεται ἀπὸ πάνω!* Καί σωτηρία ἐμεῖς δὲν ἔχουμε, παρὰ μόνο ἀπὸ μέσα μας — και μόνο ἀφοῦ ἀντιναχθῆ ὅλο τὸ ἀπὸ πάνω! Για νάμαι ἀκριβέστερος: Μόνο ἀφοῦ ἀχρηστευθῆ, κι ἀδυνατῆ ὀ- λότελα πιά νά λειτουργήσῃ, ἔστω και κατ' ἐλάχιστον, ἐπειδὴ οὐσιαστικώτατα θάχετε ἀλλάξει πιά ἐσεῖς, τὸ ἀπὸ κάτω, και πουθενά δὲ θάχη νά πιαστῆ, νά προσεπερεισθῆ!

Και δὲ θά κάνετε ὀργανώσεις — μάταιες, πού θά σᾶς ξαναπαραδώσουν στὴ «Δε- ζιὰ» ἢ στὴν «Ἀριστερά» — ἀλλὰ Κρυφὸ Σκολεϊό και ἀληθινὴ Φιλικὴ Έταιρία τῆς νέας ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως! Καί δὲ θά βγάζετε γραμματεῖς, φαρισάι- ους, «φορεῖς», «ἀντιπροσώπους» ἢ βουλευτῆς ἀπατεῶνες, παρὰ θά γίνετε, ὅλοι, τὸ νέο πού ἐπιθυμεῖτε! Καί θά πείσετε και τὸν κάθε διπλανό σας — ἕναν ἕναν (δὲ γίνεται ἄλλιῶς) — νά γίνῃ κι αὐτός! Τὸ δάσκαλο νά γίνῃ σωστός δάσκαλος, τὸν ἔρ- γάτη εὐσυνείδητος ἐργάτης, και ν' ἀγαπᾷ τὸ ἔργο (τ' ὅποιο ἔργο), τὸν τεχνίτη μερα- κλῆς τεχνίτης, τὸν πολίτη τίμιος πολίτης, τὸν ἐλευθερόφιλο πρῶτα μέσα του ἐλεύθε- ρος, τὸν καθένα, ὅλους, ὅ,τι καθαρώτερο ὀνειρεύονται, και ἀμέσως, και τώρα, και χωρὶς τῆ βοήθεια κανενὸς ἐγκληματικοῦ κράτους, και χωρὶς τὴν ἀνοχὴ ἢ τὴν ἀ- ναγνώριση ἢ τὸ χάιδεμα ἢ τὸ γλείψιμο καμμιάς ἐξουσίας, κανενὸς, ὀποιοῦδήποτε ἀπὸ δῶ ἢ ἀπὸ κεῖ Κατεστημένου, πού πρωτίστως αὐτό τρέμουν, κ' εἶναι συνηνομημένα ἀπόλυτα, ἀπ' Ἀνατολὴ σὲ Δύση, αὐτό πρωτίστως νά καταπλακῶνουν, μὴν ξεμυτίσῃ πουθενά, μὴν ἀνασάσῃ, μὴ σταθῆ!

Ἀκούσετέ με: Ὁ ἀγνοήσετε τελείως ὅλο τὸ ἀποπάνω σας! Θά ἐνωθῆτε στὴ βάση και θ' ἀρχίσετε ἀμέσως νά πραγματώνετε τὴ ζωὴ σωστά ὅπως στὴ βάση τῆ νιῶ- θετε — γιατ' ἡ μάνα φύση, ὅλους ὅσ' εἶστε γεροί, μ' ἀληθινὸ γάλα σᾶς ἔθρεψε (κι ἀπ' τὸ γάλα γνωρίζει κανεὶς τὸν Κόσμο, ὅχι ἀπ' τὴν πλάκα και τὸ κοντύλι)... Ὁ ἀποκλεί- σετε στὸν ἑαυτό σας νά ἐλπίσῃ ἐκφρασῆ του ὀποιαδήποτε ἀπὸ πάνω! Καί πολιτικὰ θά κρίνετε, ἀλλὰ πολιτικὴ δικιά σας δὲ θά ἐλπίζετε ἀπ' ἄλλους ζὸν ἀπ' τὰ παιδιὰ σας! Γιατὶ καμμιά πολιτικὴ «πατέρων», «καμποῦδων», Κρόνων σ' αὐτὸ τὸν Τόπο, κρο- νόληρο και κρονοκρατούμενο ἀπὸ ἐκατόντοσα χρόνια, δὲ θά δεχτῆ ν' ἀλλάξῃ τὸ παραμικρὸ ἐδωμέσα, και κανεὶς σας!

Θά γίνετε πυκνές-πυκνές συντροφίες. Θά ρίξετε τὰ πιὸ στεγανά διαφράγματα, και γύρα σας και μέσα σας, για ὅ,τι ἔρχεται ἀπὸ πάνω! Θά συνενώνεστε, θ' ἀλληλογνω- ρίζεστε οἱ πιὸ διαφορετικοί, οἱ πιὸ ἀλλοπρόσαλλοι και τῶν πιὸ διαφορῶν προελεύσε- ων, μυστικά, ἀντιτυπικά τελείως — και δὲ θά ξεχνᾶτε πῶς ζῆτε Κατ' ὀχὴ! Μὰ πάν' ἀπ' ὅλα: Δὲ θ' ἀφήνετε στιγμὴ σας νά μὴν τὴν κάνετε στιγμὴ οὐσίας, στιγμὴ πληρότητας προσωπικῆς, στιγμὴ ἀπλόχωρη πού ὅλα νά τὰ κλεινῇ μέσα της, ὅλα νά τὰ χωρῆ και νά τὰ δικαίωνῃ — νά τὰ καρποῦται τὰ γνήσια ὅλα ἀπὸ γνησιότητα δικιά της κι ἀλήθεια και χαρὰ ποιότητος πού μ' αἷμα κερδήθηκε! Στιγμὴ τότε δὲ θ' ἀφή- σετε πού νά μὴν εἶναι τῆς πιὸ καθαρῆς ἀνιδιοτέλειας κι αὐτοθυσίας ὅλων για ὅλους

σας - και μαζί τῆς πιὸ ἀνθρώπινης, και τῆς πιὸ πλούσιας και δημιουργικῆς ἀπολαβῆς ὄλων ἀπ' ὄλους σας!..

Η Α ΣΑΣ ΧΤΥΠΗΣΟΥΝ ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ ΣΚΛΗΡΑ. "Ὅσο χτυπᾶν τοὺς ἅγιους, κι ὅπως σταυρώνουν τοὺς Χριστοὺς, κι ὅπως δίνουν στοὺς Σωκράτες τὸ κώνειο, ὄχι στοὺς ἀχρείους. Καὶ μετὴ «Δικαιοσύνη» θὰ σᾶς χτυπήσουν - καθὼς μετὴ δίκη τοὺς ἔκαιγαν, και μετὴ δίκη τὸν σταυρῶσαν, και μετὴ δίκη τοῦ ἔδωσαν τὸ κώνειο...

Μ' ἂν ἀντέξετε — ἂν ὄχι ὄλοι, παρὰ και λίγοι ἔστω οὐσιαστικοὶ ἂν ἀντέξετε — κι ἂν ἀλήθεια ἀλλάξετε πρῶτα ὅ,τι εἴστε οἱ ἴδιοι, και φτάσετε νὰ γίνετε μιὰ μέρα ἐκεῖνο τὸ σωστό, πού τὸ νιώθετε και σήμερα μὰ δὲν τολμᾶτε οὔτε νὰ τ' ἀρχίσετε ἀκόμα - ἔ, νάστε βέβαιοι, θάρθη στιγμή σ' αὐτὸν τὸν Τόπο, τέλεια «ἀνεξήγητη», ὅπου ὄλο τ' ἀποπᾶνω, τὸ τώρα πανίσχυρο, θὰ πέση σὰν τὴν κόρα ξεροῦ σπυριοῦ, πού «ὕπῆρχε ;.. ἀλήθεια ὑπῆρξε ποτέ ;» θὰ ρωτᾶτε και δὲ θὰ θυμᾶστε!

Ἀλλιῶς.- τί μοῦ λέτε «μ' ἐκλογές»; ποιές «ἐκλογές»; ἀπὸ ποιούς «ἐκλογές»; ποιούς νὰ «ἐκλέξετε»; .. "Ὀχ, καλοὶ μου! Στὸν Τόπο τοῦτο δὲ ζοῦμε ὄλη τὴ ζωὴ μας; Στὰ μάτια δὲν κοιτιόμαστε; Δὲν ξέρουμε, δὲν εἶδαμε πῶς μετὴ τίποτα ἀπ' ὄλ' αὐτὰ δὲ μετακινεῖται τίποτα ἐδῶ μετὰ;.. Ποιοὶ παραλλάζουν; Ποιοὶ νὰι διαφορετικοὶ;.. Μαυρίστε τοὺς ὄλους κάποτε! Δεῖξετε πῶς τοὺς βλέπετε - και τραβῆξετε μόνοι στὴν οὐσία σας!..

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΕΤΑΞΕ, ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ (1211-5) καθὼς τὸ ὑποσχέθηκα στὰ κοπρόσκυλα τῆς Τετάρτης Αὐγούστου πού με βρίζουν. Κάνουν ὅμως κ' ἓνα λάθος τὰ τσογλάνια: Δὲν ξέρουν πῶς αὐτὸς πού λέγεται Ρ.Α. οὔτ' ἐκφοβίζεται — και δὴ ἀπὸ δειλοῦς, πίσω ἀπ' τὸ σύρμα — οὔτ' ἀντιμετωπίζεται μετὰ κανένα τρόπο ἢ ὄπλο, παρὰ μόνο μετὰ λόγῳ και πειθῶ. Ἄντι νὰ παίρουν λοιπὸν στὸ τηλέφωνο, ὀλοημέρως κι ὄλονυκτίως — και νὰ χαλᾶν και τὰ φραγκάκια τους, οἱ ψωρίληδες, γιὰ νὰ με πείσουν προφανῶς πῶς εἶναι και «πολλοὶ» και «σκληροὶ» ψωρίληδες! — κι ἀντι νὰ φοβερίζονται ἄθῶες κοπέλλες τοῦ γραφείου, πῶς «θὰ τοὺς ἀνοίξουν τὸ κεφάλι» — τὰ «παλληκάρια»! — ἢ «θὰ σπάσουν τ' αὐτοκίνητό μου» — πιὸ «παλληκάρια» (και κρυφά, και κατὰ τοῦ ἀκινήτου αὐτοκινήτου!) — ἢ «θὰ κάνουν» τάχα (οἱ ἀλῆτες) ὅ,τι ὅμως πέος χρειάζεται γιὰ νὰ τὸ κάνουν — ἐνῶ αὐτοὶ πρᾶκτὸ μόνο διαθέτουν — ἐγὼ τοὺς συμβουλεύω και πάλι, σὰν παιδιὰ πού εἶναι παραταῦτα, νὰ στρωθοῦν χάμω, και νὰ καταφέρουν ν' ἀποδείξουν πῶς δὲν εἶναι, τάχα, τίμια ἢ κριτικὴ τοῦ Ἡμερολογίου - κι οὔτε κἂν ὄλη, παρὰ ἔστω κ' ἓνα μόνο σημεῖο νὰ ὑποδείξουν πού ἄμεσα νὰ μὴ βγαῖν ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ ἐξιμπισιονιστικὸ γράφτὸ τοῦ κοπροῖνδάματός τους.

Μὰ νὰ ξέρουν και τ' ἄλλο τὰ κοπρόσκυλα: Πῶς ἐγὼ και νὰ πεθάνω εἶμαι προαποφασισμένος σ' αὐτὸν τὸν Τόπο, γιὰ ὅσα μετὰ τὸ αἷμα μου και τὴν τιμὴ μου γράφω. Ἄρα και τὰ περιστροφάκια τους — πού ξέρω κι ἀπὸ ποιούς, και πόσα, και τί τύπους ἀγόρασαν — λέω σὲ καμμιὰ ἀπὸ κείνες τις νυχτερινές τους «ἀσκήσεις ἐτοιμότητος» (κατὰ τῆς ἀνθρωπιᾶς μας) ἀνὰ τὰς τριόδους, νὰ στρίμωγναν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο σὲ κἂνα οἰκοπεδάκι, και νὰ τάβαζαν ὁ ἓνας τ' ἄλλουνοῦ ἐκεῖ ὅπου ἐπιθυμεῖ βαθιὰ βαθιὰ - προτοῦ τοὺς στεῖλω ἀλήθεια ἐγὼ δεμένους στὸν εἰσαγγελέα γιὰ τις ἀπειλές τους, και, καθὼς ἀντύχη δὲ θάχουν προλάβει νὰ χώσουν τὰ περιστροφάκια ἐκεῖ ὅπου πὸ λῆζ τὰ θέλουν, θὰ τοὺς ψάξῃ ἂν ἔχουν, και θὰ τοὺς τὰ βρῇ (κι ἀλίμονο ἂν τοὺς τὰ βάλῃ αὐτός!)

Κι ἀκόμα κἂν: Τὰ παιδάκια νὰ ξέρουν πῶς ἐγὼ ἀπαντῶ μετὰ τὸ δεκαπλάσιο πάντα ἀπὸ κείνο πού τολμοῦν ἐναντίον μου... ("Ὅπως τὰ χιτλερικὰ «ἰνδάματά» τους ἀκριβῶς - πού μόνο ἀπὸ πόλεμο ἤξεραν!)

27-4-1941: ATHEN BESETZT!

Τὴν αὐγὴ τῆς 6ης Ἀπριλίου τοῦ 1941, ἡ χιτλερική Γερμανία τῶν ὀγδόντα ἑκατομμυρίων καὶ τῶν σιδηρόφραχτων μεραρχιῶν, πούχαν ἰσοπεδώσει μὴν Ἑδρώπη, κήρυσσε αἰφνιδιαστικὰ τὸν πόλεμο στὴν Ἑλλάδα τῶν ἑπτὰ ἑκατομμυρίων, πὸν μάχονταν ἀπὸ πέντε μῆνες, μὲ τὴν ψυχὴ στὰ δόντια, κατὰ τοῦ ἄλλου σκέλους τοῦ Ἄξονος, στὰ παγωμένα καταρράχια τῆς Ἀλβανίας, ἕνα σκληρότατο χειμῶνα, καὶ μ' ἕνα καθεστὼς ἀφιλο ἀποπίσω πρὸς τὴν ἰδέα τέτοιου ἀντιφασιστικοῦ ἀγῶνα, δικτατορικὸ τὸ ἴδιο, καὶ ἀρχεῖο, καὶ ἀνίκανο ὀλότελα νὰ χωνέψη τὴν ἀντίφαση, καὶ νὰ συμπαρασταθῆ, νὰ συμπαρακολοθηθῆ, ἔστω, τῆ λαϊκῆ ὁρμῆ τῶν γυμνόποδων αὐτοῦ τοῦ Τόπου, πὸν ξανάγραφαν τὴν Ἱστορία του μὲ τὰ λιανοτούφεκα καὶ τὴν καρδιὰ μονάχα.

Φυσικὸ πὸν σὲ τρεῖς βδομάδες — καὶ πολλές ἦταν! — τὰ μηχανοκίνητα τῆς Βέρμαχτ, παρὰ τὴν ὑπεράνθρωπη ἀντίστασή μας στὰ ὄχυρὰ τῆς Μακεδονίας, ἔμπαιναν στὴν Ἀθήνα.

Ἡ ἐπέτειος εἶναι θλιβερὴ - κ' ἡ μνήμη ἀπὸ κείνες πὸν δὲ σβήνονται ποτέ, ὅ,τι καὶ ἂν ἄλλαξε μετὰ, ὅ,τι καὶ ἂν «ἀνετράπη». Γιατί, βέβαια, ἐκεῖνο τὸ «καὶ αὐτὸ θὰ περάσῃ», πὸν κρεμοῦσαν ἄλλοτε κεντημένο γύρα-γύρα μὲ μαργαρίτες τῆς ἐλπίδας οἱ φτωχονοικοκυροῦλες πάνω ἀπ' τὰ κρεβάτια τους, ἢ τὸ γράφαν κιάλας στὸν πάτο τους τὰ ντόπια κρασοπότηρα τῆς ταβέρνας, μὴ κουβέντα εἶναι καὶ λίγη δύναμη ἔχει. Τὴν ὥρα πὸν ἔμπαιναν ἐκεῖνοι στὴν Ἀθήνα, καὶ τοὺς πρωταντικροῦζαμε στγγοῦς, ἀληθινούς, ἀμίλητους πάνω στὰ τάνκς, στὰ καμιόνια, στ' ἀνοιχτὰ φολκσβάγκεν, μὲ τὰ στημένα ἔτοιμα μυδράλλια — σκοπισμένους, ναί, καὶ κατάκοπους, μὰ ὡστόσο ἀλύγιστους καὶ ἀκάμαντους, τρομεροῦς καὶ ἀκλόνητους, μὲ τὴν ἔκφραση ἀπτόητη, βέβαιη, καὶ τὰ πρόσωπα χάλκινα, θεληματικά, νευρώδη — τὴν ὥρα κείνη ποιός τόλμαγε νὰ ἐλπίζῃ πὸς «θὰ περάσῃ»;..

Φυσικά, ξέραμε οἱ «σύμμαχοι» θὰ νικοῦσαν κά ποτε· καὶ θὰ γόριζαν κά ποτε, μὲ τὸ V λέει τῆς «Νίκης» καὶ ἄλλα παρόμοια... Ναί, ναί! Ὁλ' αὐτά!.. Μόνον πὸν κανεῖς, τὴν ὥρα αὐτὴ τῆς 27ης Ἀπριλίου τοῦ '41, δὲν μποροῦσε νὰ ἐγγυηθῆ τὸ «πότε» - νὰ βεβαιώσῃ τὸ «ἂν» θὰ ζούσαμε ὡς τότε ἔμεῖς γιὰ νὰ ἐλευθερωθοῦμε. (Βλέπετε, «ἡ Πατρίδα ποτέ δὲν πεθαίνει» - καθὼς τὸ λέν οἱ φαμφάρες. Μὰ οἱ ἄνθρωποι οἱ θνητοὶ πεθαίνουν...)

Εὔκολο διόλου δὲ φανόταν τὸ «ἐνδεχόμενο» μιᾶς τόσο μακρονηῆς «ἀπελευθέρωσης», ὅστερ' ἀπὸ τόσο ἀμφίβολη «ἐπιβίωση». Καὶ ὡστόσο, τὴν ὥρα, μπρὸς μας, ἀήττητοι ἔδειχναν τοῦτοι, καὶ φοβερῶτεροι ἀκόμα καὶ ἀπ' τὸν ἴδιο τους τὸ θρόλο - σ ν τ ρ ι π τ ι κ ο ἰ ! Κ' ἔμεῖς σκόνῃ, ἔμεῖς τίποτα πιά· ἔμεῖς λαὸς ἄοπλος, ἐκπληκτος, αἰφνιδιασμένος, πρὶν καλὰ-καλὰ προλάβουμε νὰ συνέλθουμε, μὲ τοὺς ἐχθροῦς μας νὰ τους κιάλας τρομεροῦς μπροστὰ μας!..

Ἦταν μιὰ αἰσθησις ἀχώνρευτη... Κατέβαινα ἀπ' τὴν Κηφισιά, σ' ἕνα μισοάδειο λεωφορεῖο — ἀπὸ κείνα τὰ παλιά, μὲ τίς τέντες — κ' ἐνῶ, κυρίως, κρούνα, πῆρα ἄξαφνα τὴν ἀπόφαση πὸς «ντροπὴ δὲν εἶναι τώρα νὰ κλαίω...- τώρα πιά ντροπὴ δὲν εἶναι νὰ κλαίῃ κανεῖς μπρὸς στοὺς ἄλλους!..» Κανεῖς δὲ μὲ ρώτησε γιατί ἔκλαιγα. Κανεῖς δὲ μλοῦσε μὲ κανέναν. Ὁλοι τὸ ἴδιο σκέφτονταν, μὲς τὸ φιλόβροχο τῆς 25ης ἐκείνης Ἀπριλίου.

Δὲν ξέρω γιατί, θυμᾶμαι ἔκτοτε τοὺς ὕγρους ἐκείνους στίχους τοῦ τραγικοῦ Μήτσου Παπανικολάου :

Στὸ θλιμμένο κάμπο βρέχει,
βρέχει στὶς ἐλιές τίς γκριζες,
τὸ νερὸ σὰ ρῖγος τρέχει
ἀπὸ τὰ κλαδιὰ στὶς ρίζες.

Γκριζὰ ἡ ὥρα, γκριζὰ ἡ Χώρα,
σκοτεινὰ κάτω καὶ ἀπάνω·
ξεχωρίζουν μὲς στὴ μπόρα
τὰ τσαντίρια τῶν τοιγγάνων.

Ἄπ' τὴν ἄσφαλο τὰ κάρρα Καὶ τὸ βράδι κατεβαίνει
κατεβαίνουν, κατεβαίνουν... μὲς στὴ νέκρα, μὲς στὴ γύμνια...
Λάμπουν μερικὰ τσιγάρα Ποῦναι οἱ βάτραχοι κρυμμένοι;
στὰ παράθυρα τοῦ τραίνου... [] Γιατί σῶπασαν τ' ἀγρίμια;

Μὲς στὸν κάμπο τώρα μόνα
τὰ βαριά περνοῦνε τραῖνα,
λὲς καὶ φέρνουν τὸ χειμῶνα
καὶ τὴ νύχτα ἀπὸ τὰ ξένα...

Ἦταν στίχοι γραμμένοι μ' αἴσθησι τοῦ φοβεροῦ οἰωνοῦ τοῦ Σαράντα καὶ τῆς Κατοχῆς.

Μέρες πρὶν μᾶς ἐτοίμαζε ἡ φυγὴ κ' ἡ διάλυσι παντοῦ. Οἱ Ἄγγλοι ἔφευγαν, κι ἄνοιγαν τὶς ἀποθήκες τους καὶ μοίραζαν: Ἀρβύλες ἤθελες; Πάρε ἀρβύλες!.. Ροῦχα; Ροῦχα!.. Ἦθελες κἀνα... χειρουργεῖο ἐκστρατείας; Πάρε κ' ἓνα νικελὲ χειρουργεῖο ἐκστρατείας! (Γέμισα τὶς τσέπες μου στηθοσκοπία - τί νὰ στηθοσκοπήσω;..) Νὰ καὶ λάστιχα αὐτοκινητῶν (γίναν σόλες στὴν Κατοχή), νὰ καὶ δυὸ κιλὰ σταυρόβιδες (τί νὰ σταυρώσω καὶ τί νὰ στερεώσω;) καὶ καθαριστήρες γιὰ τζιπ (δὲν κάνουν γιὰ τὰ δάκρυα, πὼθ θολώνουν τὰ γυαλιὰ τῶν διοπτροφόρων...)

Εἶναι παράξενο πὼς καταλαμβάνεται μιὰ πρωτεύουσα. Βέβαια, μετὰ, τὸ γράφουν ἀπλῶς στὰ λεξικά: ...am 27 April 1941, von den Deutschen besetzt! Ὅταν ὁμως γίνεται, εἶναι κάτι τόσο παγερό! Ξένο κι ἀσυμβίβαστο μ' ὅ,τι ὡς τότε ἔχεις γνωρίσει.

Ἄξαφνα, ὅλα εἶχαν σταθῆ! Ἡ Κυβέρνησι, ὁ Βασιλιάς, οἱ πολιτικοὶ τοῦ Τόπου, οἱ περισσότεροι, μαζὶ μὲ τοὺς Κηφήνες καὶ τοὺς Μανδραίνους τους, πῆραν τὸ χρυσάφι κ' ἔφυγαν! (Τὸ χρυσάφι - ὄχι τοὺς ἐφέστιους θεοὺς... Ὅυτε μοίρασαν, νὰ πῆς, τὸ χρυσάφι, ὅτους ἐφέστιους θεοὺς ἢ θηητοὺς... Τὸ πῆραν μαζὶ τους - «γιὰ καλύτερα»!)

Ἐμεῖς; Ἐμεῖς ὄχι βέβαια, δὲ φύγαμε! Ἐμεῖς ὅλοι, οἱ σκέτοι, οἱ ἀπλοὶ ἄνθρωποι — ἢ «Χώρα» νὰ ποῦμε — πο ὅ νὰ πάμε; Ἡ «Χώρα» δὲν παίρνει τῶν ὀμματιῶν της νὰ φύγῃ. Ἡ «Χώρα», ἄλλωστε, πρέπει νὰ μείνῃ - κάποιος πρέπει νὰ μείνουν. Οἱ πέτρες, οἱ βράχοι, τὸ χῶμα κ' οἱ ἀπλοὶ ἄνθρωποι μένουν. (Ποῦ; Ἐνας θεὸς τὸ ξέρει!..) Κ' ὕστερα, ἀντὶ Κυβέρνησι καὶ Βασιλιά καὶ Δικτατορία, ἔχουμε λείει τώρα «Φρούραρχο» μόνο! Ἐναν ἀπλὸ «Φρούραρχο!» Ἐτσι σκέτον, ξεκάρφωτο, ἓναν «Φρούραρχο» ἄξαφνα - χωρὶς κἀν νάμαστε καὶ «φρούριον», πὼθ λείει ὁ λόγος!.. Αὐτὸς ὑπέγραψε τὴ διαταγὴ πὼθ τοιχοκολλήθηκε στοὺς δρόμους — «Φρούραρχος Ἀθηνῶν» ἀποκάτω — κ' ἦταν λείει «στρατηγός»!

Κ' ἦταν καὶ σωστὴ διαταγὴ, τίμια: «Κανείς, διέτασσε, «νὰ μὴ βγῆ ἀπ' τὸ σπίτι του αὔριο... Αὔριο μ π α ἰ ν ο υ ν!» (Ξέρετε τί κρῦο εἶν' αὐτό, ὅσοι δὲν τὸ προλάβετε; «Αὔριο μ π α ἰ ν ο υ ν!»...)

Δὲν ἦταν λίγο, ἀλήθεια, τέτοια διαταγὴ τὴν ὥρα κείνη. Τοῦτοι ἔφταναν τρομεροί, καὶ μὲ μηχανεὲς λήψεως, νὰ κινηματογραφήσουν τὴν ὑποδοχὴ πὼθ τοὺς «ὤφειλαν» οἱ «ἠττημένοι» τους, κ' ἐδῶ ἓνας «Φρούραρχος» — ἄκου κεῖ ἓνας «Φρούραρχος», δίχως κάστρο! — τριῶν ἡμερῶν «Φρούραρχος» μονάχα, δίχως βασιλιά πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι του, δίχως κυβέρνησι, δίχως πολιτεία καὶ ταγὸ κανέναν νὰ τὸν διατάσῃ, ἓνας ἀκέφαλος δηλαδὴ «Φρούραρχος», σωστὸς μολυβένιος στρατιωτάκος, νὰ βγάξῃ «διαταγὴ» καὶ νὰ «διατάξῃ»!.. Ποιοὺς;.. Μὲ τί;.. Πρὸς τί;.. («Δὲν ἔχει σημασία!..» λέγαν οἱ φρόνιμοι. «Αὐτὸς Φρούραρχος εἶναι, καὶ τὸ χρέος του κάνει...» «Μὰ ποιοὺ χρέος του; Ποιὸς τοῦ ζήτησε τὸ χρέος του;..» «Δὲν ἔχει σημασία...» Ἐτσι κάνουν οἱ τίμιοι Φρούραρχοι — περίπου σὰ νὰ τὸ λέῃ κ' ἡ Βαρῶνη ντὲ Στάφ! — «ὅταν πέφτη μιὰ πόλη!..»)

Ἄ, ἔτσι γινότανε, λοιπόν, στὴν Ἱστορία πάντα, καὶ δὲν τὸ ξέραμε!.. Παράξενο... Καὶ δὲ μᾶς τόχανε διδάξει! Ἄλλα μᾶς λέγανε. Μὰ τώρα μόνο ἤρθε ἡ ὥρα νὰ μάθουμε τ' ἀληθινά, ὅλα τ' ἀληθινά, κι ἀπὸ τοῦτο ἴσα-ἴσα ἀρχίζει ἡ αἴσθησί μας κ' ἡ πεποίθησί μας (τόσο ἀκριβοπληρωμένη ἔκτοτε) πὼς ἐμεῖς ἐμάθαμε ὅλα τ' ἀληθινά!..

“Ε, και τὸς εἶδαμε λοιπόν! Ἐκεῖνο τὸ «αὔριο μπαίνου» ἔγινε «σήμερα μπαίνου» - «θὰ μπήκαν τάχα κιάλας;», «ὦ ναι, ἀσφαλῶς θάχουν μπή», «μὰ ποῦ ἴ τοι;»...

Στοὺς Ἀμπελόκηπους, στὴ διασταύρωση Ἀλεξάνδρας-Κηφισίας, στὴ βόρεια «πύλη» τῆς πόλης, ὁ Δήμαρχος ὁ ἴδιος τοὺς παράδωκε τὸ κλειδί!

«Ποῖο «κλειδί»; Ἐφευρέθηκε κάνα «κλειδί»; Ἐμεῖς δὲν εἶχαμε «κλειδί» ποτὲ - τὸ Λονδίνο εἶχε... Χύθηκε εἰδικά γιὰ τὴν περίπτωσι; Εἰδικά γιὰ νὰ μᾶς παραδώσουν χῦσαν και κλειδί οἱ Δήμαρχοί μας;.. Ὁχι, ἂν δὲν τὸ παράδινα δηλαδὴ — ἀφοῦ και δὲν ὑπῆρχε —, θὰ τοὺς φώναζαν οἱ Γερμανοί, νὰ τοὺς ποῦν «παραδώστε μας κλειδί»; Κ’ εἶχαν ἀνάγκη τὸν συγκεκριμένο Δήμαρχο, τὸν ἀληθινὸ;.. Δὲν τὸ «γυρίζαν» στὸ στούντιο; Δικὰ τους ὅλα δὲν ἦταν;.. Γιατί και ὁ ἀληθινὸς Δήμαρχός μας, ἐθελούσια;.. Δὲν καταλάβαμε τίποτα - παρὰ και νέα ντροπὴ, εἰδικά ἀθηναϊκὴ, γιὰ τὴν «τελετὴ», νιώσαμε.

Και τώρα;..

Τώρα στὴ νέκρα τούτη μέσα ἂν ἔστηνες ἀπὸ τὴν ἄκουγες τὸ μακρονὸ μούγκρισμα τῶν μηχανῶν...

Ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, οἱ περήφανοι και ἀκατάδεχτοι, οἱ ἀσφαλῶς ἀνένδοτοι σὲ κάθε ἰδέα «παραδόσης» και «ὑποταγῆς», ἔμεῖς οἱ ἴδιοι ἤμασταν και περιεργοι, φανλοπεριεργοι! Καὶ βγήκαμε - στίς 9, στίς 9½, στίς 10 τὸ πρωί... Καί, δυστυχῶς, κάποιοι ἀπὸ μᾶς, τοῦλάχιστον ἐκεῖ στὴ διασταύρωση Στουρνάρα-Πατησίων, ἀκόμα και χειροκρότησαν! (Κανεῖς δὲ μίλησε. Κανεῖς δὲν ἔφτυσε...) Κ’ ἐκεῖνοι, ἀλήθεια πιά ἐκεῖνοι, στίς 10 πάνω-κάτω τὸ πρωί, τῆς 27ης Ἀπριλίου, διάσχιζαν κιάλας ἀμίλητοι, πάνω στὰ καμιόνια και τίς μοτοσυκλέττες τους, τὴν ὁδὸ Πατησίων!..

Εἶχαν μπῆ κυκλικά. Ἐτσι, μ’ ἓνα θανάσιμο ἀγκάλιασμα, εἶχαν φέρει βόλτα τὴν πόλη, ἀπ’ τὴ Βασιλίσσης Σοφίας, εἶχαν χυθῆ στὴν Πανεπιστημίον, εἶχαν μπῆ στὰ Χαφτεῖα - δὲν χτυποῦσε πιά ἡ καρδιὰ τῆς πόλης... Ὅλοι ἀσάλευτοι, βιδωμένοι στίς μηχανές τους. Μόνο ἓνας ἔσπαγε τὴν πειθαρχία - μὰ οὐτ’ αὐτός! Νεκρὸς, κεφαλοδεμένος, γερτὸς στὸ «σάιτ-κάρ» μιᾶς μοτοσυκλέττας, και ὁ διπλανὸς του, ἀτάραχος, τὴν ὠδηγοῦσε στοιχημένη στὴ σειρὰ πίσω ἀπ’ τίς ἄλλες, μπρὸς ἀπ’ ἄλλες... (Ἐ, καμαράντ! Νεκρὸς - και πᾶς ἀκόμα;.. Ἐμεῖς τελειώσαμε - εἶναι βέβαιο. Σεῖς, «νικητές», ποῦ νὰ τελειώσετε!..)

Αὐτὴ ἦταν ἡ πρώτη ὄψις. Ἡ ὄψις «Πόλεμος και Παρέλασις» νὰ ποῦμε... Καὶ τὸ ἀπόγεμα, στὸν Κήπο τοῦ Μουσείου, ἡ ὄψις «Πρότερ», ὅπως μᾶς φάνηκε: «Εἴμαστε Εὐρώπη!» μᾶς φώναζαν μὲ τίς στολές τους. «Εἴμαστε φίλοι!» μὲ τὰ χαμόγελα και τὴν ἀνοιξιὰτικὴ νεανικὴ διάθεση - μὲ τὸ φρέσκο τους ξύρισμα, ὅλοι ξανθοὶ ἀξιωματικοὶ στὰ γκριζά...

Δυὸ-δυὸ, τρεῖς-τρεῖς, ἑκατοντάδες πάντως, σκόρπιοι στὰ τραπέζια - κ’ εἶχαν νωρίτερα γεμίσει τὸ κέντρο... Πιὸ ἀπογεματινοί. Μόνο μ’ αὐτὸ δεῖχναν ξένοι. Δὲν ἤξεραν τὴν ὥρα - μὰ ὅλες οἱ ὥρες, φυσικὰ κ’ οἱ ὥρες, ἦταν δικές τους πιά... Δικό τους και τὸ Μουσεῖο, δικὸς τους και ὁ κήπος - κ’ οἱ πολυθρόνες, και τὰ τραπέζια, και τὰ ὑπερπρόθυμα γκαρσόνια, και τὰ γλυκὰ κ’ οἱ πάστες, ὅλα δικὰ τους!..

Δικὰ τους, λοιπόν.

Ὡστε... ἦρθαν. Αὐτὸ ἦταν!

Μὰ δὲν ἦταν αὐτό. Δὲν ἦταν ἀκριβῶς αὐτό. Αὐτὸ ἦταν τὸ «Πρότερ», ἡ βιτρίνα!

Νὰ σᾶς πῶ ἐγὼ τί ἦταν:

...Πόσο ἀργὰ σακαρφάλανε κείνο τὸ ποδήλατο στὸν ἀνήφορο τοῦ Δαφνιοῦ!.. Πήγαινα στὴ Μάντρα, τὴν πρώτη Κυριακὴ ἀφοῦ μπήκαν, νὰ βρῶ ἴσως τὸν ἀδερφό μου, σὲ στρατόπεδο ποῦ τοὺς μάζευαν ὄσους γύρναγαν ἀπ’ τὴν Ἀλβανία... Καὶ νὰ μπρὸς μου τὸ τρομερὸ κεφάλι τῆς φάλαγγας - ποῦ τώρα μόνο ἔμπαινε ἀλήθεια στὴν καταχτημένη Ἀθήνα!

Θέ' μου, αὐτὴ 'ταν ἡ Βέρμαχτ, λοιπόν! *Ὅχι τὰ λίγα καμιόνια κ' οἱ μοτοσυκλέττες ποὺ εἶδαμε προχτὲς - ὄχι οἱ «εὐρωπαῖοι» ἀξιωματικοὶ στὸν Κῆπο τοῦ Μουσείου!..
Αὐτὴ ἐδῶ ἦταν ἡ Βέρμαχτ! :

Τὰ τάνκς, ἀτέλειωτα, μὲ τοὺς μαυροχίτωνες πάνω τους, ποὺ ἄρχιζαν στὸ Χαϊδάρι καὶ τέλειωναν στὰ Βίλλια! Ποὺ μούγκριζαν ἔτσι, κατηφορίζοντας τόνα πίσω τ' ἄλλο, μ' ἀστραφτερὰ γρενάζια σὲ κάθε ἐρπύστρια - κ' ἔτρεμε ἀλήθεια ἡ γῆ, ἔτριξε ἡ γῆ ἀκατάπαντα, κ' ἔσκαζε ἡ ἄσφαλτος, κι ἀνασκάφτονταν κάτω ἀπ' τὸ βάρος τους!

Τούτῃ ἦταν ἡ Βέρμαχτ! : "Ἐνα ἀπαίσιο σιδερένιο φίδι 50 χιλιόμετρα μᾶκρος! Κ' ἦταν ἕνα «κομματάκι» μόνο τῆς Βέρμαχτ — αὐτὸ ποὺ ἀφοροῦσε ἐμᾶς, τὸ «μερτικό» μας — κι αὐτὸ ὄχι ὄλο! Πολὺ τοὺς κουράσαμε - κι ἀπ' τὴ στροφή τοῦ Σκαραμαγκᾶ, ὡς πέρα ἀπὸ τὴν Ἐλευσίνα, ξεκουράζονταν κι ὄλο τὸ βάθος δεξιά, ὡς ἐκεῖ ὅπου σήμερα τὰ χαλυβουργεῖα καὶ τὸ ἀεροδρόμιο, κολῶνες ἀμέτρητες (ποὺ χάνονταν στὸ μάκρος) ἀπὸ τάνκς!..

Στέκαν ἀσάλευτες,.. μουνγές,.. σὲ κανονικὲς ἀποστάσεις ἀναμεταξύ τους - σειρὲς ὀλάκερες, ἀστραφτερὲς κι ἀποφώλιες!.. Κι ὅπου οἱ ἐλιές τοὺς μπόδαγαν: ριγμένες οἱ ἐλιές, πατημένες - ἐλιές μακροαῖνες, στρωμένες χάμω στὴ γῆ σὰν ψάθες, κ' οἱ ἐρπύστριες ὄλες «ζυγισμένες» πάνω τους, στοιχημένες ὄλες πέρα ὡς πέρα, οὔτε μιὰ δὲ σκάριζε, πάνω στὰ νεκρὰ κορμιὰ τῶν δέντρων, πάνω σ' ὄ,τιδήποτε ποὺ τυχὸν παρεμβάλλονταν, ἔστω κι ἀπὸ φύση, στὴν ἀπὸ λυτὴ «Νέα Τάξη»!..

«Δέν ὑπάρχουν λοιπόν γι' αὐτοὺς ἐμπόδια;..» (Φαίνεται δὲν ὑπῆρχαν.)

Διάβαιναν τώρα δίπλα μου πάλι τὰ τάνκς... Στους ἀνοιχτοὺς πυργίσκους: ἐκεῖνοι πάντα, μ' ὀλόμανρες στολές, ἀσάλευτοι! Καὶ στὰ καμιόνια, ντουζίνες-ντουζίνες οἱ πάνοπλοι τῆς Βέρμαχτ, πάλι ἀσάλευτοι! Κ' οἱ ὀδηγοὶ στὰ βολάν, ἀσάλευτοι! Κ' οἱ συνοδοὶ δίπλα τους, ἀσάλευτοι! "Ὅλοι ἀσάλευτοι - κ' οἱ τροχοὶ μόνο γύριζαν, τὰ γρενάζια μόνο γύριζαν, ταχύτερα, οἱ ἐρπύστριες μόνο ξάπλωναν, ὄλο καὶ ταχύτερα, τὴν ἰσχὺ τους στὴν ἄσφαλτο ποὺ ἀνόργωναν!..

"Ἐνα κεφάλι δὲν ἔστρεφε!.. Ἐνα βλέμμα δὲ λόξευε!..

Μὰ κανεῖς δὲν τοὺς κοίταζε - ἀδιάφορο! Μὰ κανέναν δὲν εἶχαν πιά νὰ «πείσουν», δὲ χρειάζονταν ἄλλο νὰ «πείσουν» - ἀδιάφορο!.. Αὐτοὶ ἀσάλευτοι, γιατί ἔπρεπε νάσαι ἀσάλευτοι! Γιατί ἀσάλευτος ὀφείλει νάσαι, σὰν ἀπὸ πάντα προσδιωρισμένος, σὰν «ἀπὸ καταβολῆς», ὁ στρατὸς τῆς Βέρμαχτ, μπαίνοντας στὴν τοσοστή — στὴν ποσοστή; —, στὴ δέκατη ἑβδομῃ, στὴν ἑκατοστή, στὴν νιοστὴ κατακτημένη πρωτεύουσα τοῦ Κόσμου!..

Καὶ σάλεψαν μόνο — ἀλλὰ πάλι: ὄλοι μαζὶ — ὅταν ἀκούστηκε ὁ τρομερὸς βόμβος ψηλά!.. Περνᾶν οἱ ἀετοὶ τους - οἱ μαῦροι ἀετοὶ τους: τὰ σμήνη!.. Τριάντα-τριάντα! Ἐξήντα - κι ἄλλα ἐξήντα! Ἐνενήντα - κι ἄλλα ἐνενήντα!..

"ὦ, θε' μου! Μαυρίσανε τὸν οὐρανὸ - κι αὐτοὶ ὄλοι μαζὶ, σὰν ἕνα κεφάλι, στρέφουν καὶ τὰ κοιτοῦν, ἢ σὰν σὲ μιὰ ράβδο τὰ κεφάλια ὄλα βιδωμένα, μὲ μιὰ κίνηση ὄλα, σὰ βίδες ὄχι σὰν κεφάλια, διευθυνόμενα ὄλα ἀπ' τὸν ἴδιο μοχλὸ, πιστὰ ἀκολουθώντας τὰ σμήνη, σιγὰ-σιγὰ ἀπὸ τὸ Βορρᾶ πρὸς τὸ Νότο, κρατώντας ὄλα τὴν ἴδια ἀκροβῶς γωνία, μιᾶς ἀργῆς σταθερῆς ἀπόκλισης,.. ποὺ ἄνοιγε,.. ἄνοιγε, χάνονταν βαθειὰ πρὸς τὴν Κρήτη...

Καὶ σχεδὸν αὐτόματα, ὄλα μαζὶ, ἐπανῆλθαν, σὰ χάθηκαν τὰ σμήνη κι ὁ βόμβος ἔσβησε - κοιτώντας πάλι μπρὸς μονάχα, ὀλοῖσα, κι ἄλλοῦ πουθενά!..

...Κ' ἔνωσα πέτρα, σκόνῃ, ζῶο τῆς Ἐπιμελητείας τῆς Βέρμαχτ, καθὼς ἐκεῖνοι διάβαιναν ἀσάλευτοι - κ' εἶπα: «Δέν ἔχουν τέλος αὐτοὶ! Μαζὶ τους φέρνουν τὸ τέλος τοῦ Κόσμου!..»

Ἄλλά... sic transit gloria mundi...

Καὶ σήμερα κοιτῶ τὰ τουριστικὰ μας μουσαῖα γερμανάκια, καὶ ψάχνω κάτω ἀπ' τὰ γαλάζια βλέμματα νὰ διακρίνω σκιὲς τοῦ χτὲς σκοτεινῆς - μὰ δὲ διακρίνω, τίποτα δὲ διακρίνη κανεῖς, τίποτα δὲ διακρίνη κανεῖς ποτὲ ἀπ' τὴν Ἱστορία, σὰ νάσαι τὸ πιὸ ἑφτασφράγιστο μυστικὸ τοῦ Κόσμου!..

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΝΤΥΠΟΥ

ΑΝΑΤΙΝΑΞΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΘΡΥΛΟΥ

ἢ

EXHIBITIO DICTATORIS

ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΕΤΑΞΑ, Τὸ προσωπικὸ ἡμερολόγιό ¹

Ο «ΠΑΤΡΙΩΤΗΣ» ΚΑΙ Ο «ΙΔΕΑΛΙΣΤΗΣ» — Σόφια, 20-9-12 (170β): [] Οικονομική κρίσις εἰς Ἀθήνας! Τὰ δικαστήρια ἐσταμάτησαν. Ἐραγε θὰ πληρώσουν οἱ ἐνοικιασταί; Ἀμφιβάλλω. Δι' ὅλα αὐτὰ ἐγὼ θεωρῶ τὸν πόλεμον ἀσύμφορον διὰ τὴν Ἑλλάδα, διότι, κατὰ τὴν γνώμην μου, δὲν πρόκειται περὶ ζωτικῆς ζητήματος αὐτῆς [] - καὶ ὁ Θεὸς βοηθός! [Δηλαδή... ἡ τύχη (!)], καθὼς με παχυλὴ ἀνοησία μᾶς εἶπε τὴν προηγουμένη (168-9), σὲ γράμμα πάλι πρὸς τὴν συμβία του κυρία Λέλα.]

Ἄς σταθοῦμε λίγο σ' αὐτὸ τὸ ἀπόσπασμα:

Παραμονὲς «μεγάλου ἐθνικοῦ μας πολέμου» — ξέσπασε σὲ δυὸ βδομάδες (: 4/17-9-12) — πού μόνον τὸ Δώδεκά του ν' ἀκούσουν καὶ σήμερα οἱ πατεράδες κ' οἱ παπποῦδες σας καταλαμβάνονται πάλι ἀπὸ ἱερὰν ἔξαρσιν — μετὸ σχετικὸ παραλήρημα — κι αὐτὸς μόνιμος στρατιωτικὸς, πού ἔχει δώσει τάχα ὄγκο καὶ τὰ ρέστα — νὰ φυλάττη μέχρι τελευταίας ρανίδος τοῦ [αὐγενοῦς] αἵματός του, καὶ τὰ λοιπὰ ἡχηρὰ παρόμοια — ἦτοι ἐπαγγελματίας τοῦ πολέμου καὶ τῆς πατριωτικῆς ἀμύνης, αὐτὸ τοῦτο ἀξιωματικὸς φορεὺς τοῦ «ἐθνικοῦ ἰδεαλισμοῦ» καὶ τ' ἀποτέτεια, πού ὅμως μόνον γιὰ τὸ θά τοῦ πληρώνουν τώρα τὰ νοίκια οἱ νοικάρηδες σκίζεται - κι αὐτὰ τ' ἀναθεματισμένα τὰ δικαστήρια, πού ἐσταμάτησαν, καὶ πῶς λοιπὸν θὰ τοὺς κυνηγήη νὰ τοὺς συντρίψη, νὰ τοὺς φυλακίση, νὰ τοὺς καταφάγη τοὺς κακοὺς νοικάρηδες του, πού θὰ τοῦ σκᾶν κανόνι ὑπὸ τοὺς ἦχους καὶ τὸ πρόσχημα τῶν κανονίων τῶν ἀληθινῶν;..

Τέτοια «συνείδηση»!.. Καὶ γι' αὐτὸ λοιπὸν, μόνον, κόβεται καὶ μαραίνεται, στὸ πρὸς τὴν τρισηγαπημένη καὶ προικῶα — προικωτότατη! — γυναικοῦλα του, ἀπὸ τὴ Σόφια ὅπου γιὰ «σπουδαίαν ἐθνικὴν ὑπόθεσιν» — τάχα — εἶναι σταλμένος, καὶ μόνον σ' αὐτὴν ἄρα ὀφείλει νάχη τὸ νοῦ του ὅλο, καὶ τὴν ψυχὴ καὶ τὴν «πατριωτικὴ συνείδηση», ὅχι στὰ μαγαζεῖα του καὶ τὴν ἀτομικὴ καλοπερασοῦλα του: ἂν θὰ μπορῆ νὰ κυνηγήη σὰν πρῶτα τοὺς νοικάρηδες του μετὸ χωροφύλακα! (Τί... «ὑπονομευτές», τελοσπάντων, τοῦ «ἀστικοῦ καθεστῶτος», αὐτοὶ οἱ... «ἀστοί», πού γιὰ ἓναν «ἐθνικὸν» τώρα ψυροπόλεμο παρατᾶν ἄξαφνα τοὺς νοικοκυρέους ἀπροστάτευτους, καὶ τοὺς ἀθλιούς νοικάρηδες ἀσύδοτους ν' ἀνατινάζουν τὴν «καθεστηκυῖαν τάξιν» — τῆς τακτικῆς καταβολῆς τῶν ἐνοικίων — μετὸ τόσο «ἐθνοφθόρες» συνέπειες, ὡς γνωστὸν!..)

Καὶ δι' ὅλα αὐτὰ λοιπὸν — τὰ ὅποια «ὅλα» εἶναι ποιῶα; τά... ἐνοίκια! — «φρονεῖ» ὁ «ὑπερπατριώτης» καὶ τόσο «ἰδεαλιστής» καπετὰν σκοτώστρας μας — πού ἄλλο τόσο «πατριωτικώτατα», «καθαρῶς ἰδεαλιστικά», μᾶς κάθησε καὶ δικτατορικὰ στὸ σβέρκο «γιὰ τὴ σωτηρία μας» ὕστερ' ἀπὸ δυὸ ντουζίνες χρόνια (κι ἀκόμα δὲ γλυ-

1 Ὅλες οἱ παραπομπὲς στὸ Β τόμο - ἐκτὸς ἂν ἄλλος σημειώνεται. Οἱ τέσσερις προηγούμενες συνέχειες τῆς κριτικῆς: 3 209-31, 7 524-33, 9 692-8, 11 865-8.

τάνουμε ἀπ' τὰ βδελυρὰ ἀποσπώρια του!) — ὅτι ἀσύμφορος εἶν' ὁ πόλεμος διὰ τὴν Ἑλλάδα! Ἦτοι: Διὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι ἀσύμφορον ὅ,τι δὲν συμφέρει τὴν ἀτομικὴν του πορτοφόλα - τί ἄλλο;

Κ' ἐδῶ, λοιπόν, ἔχουμ' ὦμὸν τὸν πιὸ τυπικὸ μηχανισμό «λογικῆς» τῶν ἄθλιων αὐτῶν τραυτικῶν κάθε δύστουχου Λαοῦ, ποῦ ἀνετώτατα, καὶ μ' ἓνα μοναχὰ πηδηματάκι τριῶν μόνο λέξεων — δι' ὅλα αὐτά: παναπῆ τὰ «ἡμέτερα» καὶ φιλοτομαρικώτατα! — ταυτίζουσι τὸν γλοιωδέστατον ἑαυτοῦλη τους μετὰ τὴν «Πατρίδα», ποῦ τὴν ἔχουσι ἄλλωστε — ἔτσι κι ἄλλιῶς — ἀμπελοχώραφόν τους!..

Ἄλλὰ πόσο ἀνύπαρκτος εἶναι κι ὁ πιὸ στοιχειώδης λογικὸς αὐτέλεγχος σ' αὐτὴ τὴν λαστιχένια καὶ τόσο «βολικῆ» ψευτοσυνειδήσή τους, νά το:

Εἶπε ὁ πόντικας: Δι' ὅλα αὐτά. Ἦτοι: προηγεῖται τὸ «αἷτιον» (τοῦ ἀσύμφορου τέτοιου πολέμου κ.λ.) Εἶναι δὲ τὰ ἐνοίκια, ποῦ δὲ θὰ «πέφτουν» - ὄχι τί ἄλλο! Ἔστω... Μὰ παρευθὺς ὁ ἡλίθιος - νά τὸ «ἀλματάκι», ποῦ... «ιδεαλιζει» εὐκολα-εὐκολα τὰ βρωμερώτερα (κ' εἶν' ὁ «ἄξονας» ἴσα-ἴσα τῆς ἀστικῆς ιδεολογίας) τὰ τόσο «ἀκακα» κι «ἀνυποψίαστα» αὐτά: Διότι... [Τί διότι, πόντικα;.. Τίποτα! Ἀπάντηση nichts! Παρά:] Διότι... — ἐνῶ μόλις πρὶν εἶπε καί: διὰ ταῦτα! —...διότι (κ' ἔτσι τὰχα εἵμαστε «λογικεῖς, καὶ «σκεπτόμενοι») δὲν πρόκειται περὶ ζωτικῶν ζητήματος αὐτῆς!!! [Καὶ — τώρα ἔξω ἀπ' τὴν λογικὴν μεθοδολογία — σημειώστε ἐπὶ τῆς οὐσίας τὸ θρασύτατον αὐτό, κι ἀντιπατριωτικώτατον ἀπὸ στρατιωτικόν, πῶς οὔτε λίγο οὔτε πολὺ, ὁ πόλεμος τοῦ Δώδεκα, γιὰ τὴν Ἠπειρο καὶ τὴν Μακεδονία, ἦταν... ὄχι γιὰ τίποτα ζωτικὸ τῆς Ἑλλάδας!.. Καὶ δὲ ντουφεκίστηκε ὁ «πατριωταράς», παρὰ πέρασε καὶ στὴν «ἐνδοξὴ Ἱστορία» τῶν «ἐνδοξώτατων»! (Ἀπορεῖτε, μετὰ, ποῦ τίποτα στὸν Τόπον τοῦτο «δὲ μένει ὄρθιον»... Μὰ τί στάθηκε ὄρθιον ποτὲ ἀπὸ τοὺς ἐγκληματικὸς ψευτοταγοὺς του;.. Τί ποτὲ ἀπ' αὐτοὺς δὲν ἐσοῦρθηκε μετὰ τὴν κοιλιὰ, καὶ δὲν προεβλήθη γιὰ τὰ ὀπίσθια;..)]

Κι ὡστόσο, ποῦ κάθεται κανεὶς καὶ πιάνει τὴν προσωπικὴ αὐτὴ ἐξομολόγησιν τοῦ πόντικα, καὶ τὸν ρωτᾷ πῶς κι ἄλλο διότι φυτρῶνει, ἐνῶ τώρα δὲν ἔχει σερβιρίστηκε ἄλλο γιὰ διότι - ἔ, «αὐτὰ εἶναι σχολαστικισμοὶ» (γιὰ τοὺς δούλους καὶ τοὺς δεσπότες μας), καὶ «πολλὰ γυρεύεις» (ἀπ' τοὺς «ὀλίγα» μόνο, μὰ τὰ «σημαντικὰ», τάχα, γυρεύοντας), ἢ τὸ γνωστὸ «σπαταλιέσαι!» (ἀπ' τοὺς πονηρώτεροὺς μας φαρισαίους, τοῦ «συντηρεῖτε, συντηρεῖτε τὸν Ὄχετό - ἄλλιῶς τί γινόμαστε!..»)

Αὐτ' εἶν' ἡ «λογικῆ» - κ' ἡ δικιά του, καὶ τῶν δούλων δλων, ποῦ τὸν δέχτηκαν στὸ σβέρκο «εὐγνώμονες»! Αὐτὴ κ' ἡ «συνείδηση» - καὶ τοῦ «στρατιωτικοῦ» καὶ τοῦ «πατριώτη» καὶ τοῦ «ἐθνικοῦ πολιτικοῦ»!.. Αὐτό, ναι, τὸ μωροῖδῆμα ἀνοησίας καὶ βδελυρότητας κινήτρων εἶν' ὅλος κι ὅλος ὁ «ἐθνικὸς ιδεαλισμός»! : Τὰ ἐνοίκια - καί... τὸ ὅποιον δηλαδὴ... ἢ Ἑλλάς... τὸ ἀσύμφορον, καὶ τὸ μὴ ζωτικὸν δι' αὐτὴν ἄλλὰ δι' ἡμᾶς ζωτικώτατον συμφεροντάκι... κ.λ. κ.λ. [Μορ' τὰ ἐνοίκια - ἀκούτε μένα!.. Τὰ ἐνοίκια, στρατηγέ μου, κι ὅ,τι παρόμοιο - τίποτ' ἄλλο!..]

Ἐσυμφώνησα [sic] μετὰ τὸν Φῶντα [τὸν Στρατηγὸν] νὰ ἐργασθῶμεν μαζί. Ἔχει ὑπ' ὄψιν του μιὰ πολὺ καλὴ δουλειὰ μετὰ τὸν Μήτσα. Τότε παραιτοῦμαι καὶ ζοῦμε ἡσυχῶ. (29-10-12, 175β)

Ταῦτα, ἐν μέσῳ πολέμου, ἀνώτερος στρατιωτικὸς!

Ἐξήγησα προηγουμένως (9, 698β, τελευταία §) τὸ ὑποκριτικὸ σύμπλεγμα ποῦ ζῆ τὸ ζεῦγος Μεταξά ὡς πρὸς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ Γιαννάκη καὶ τίς προοπτικὲς ἀνόδου τους — πῶς νὰ «ἐμβωσιν»! — στὴν «καλὴν κοινωνίαν». ἔχουμε λοιπόν κ' ἐδῶ τυπικὴ ἐκδήλωσιν πάλι τοῦ ἴδιου συμπλέγματος: Ἡ μὲν σύζυγος, μολοντί τὸν στρατιωτικὸν ἔφρόντισε νὰ πάρῃ — προικίζοντάς τον μάλιστα γενναῖα (πολὺ παραπάνω ἀπὸ τὰ ἐπιτασσόμενα διὰ νόμου γιὰ κάθε στρατιωτικὸν ποῦ παντρεύεται) — μόλις τὸν πήρε, φύσκωσε, ψήλωσαν τὰ φόντα τῆς (καὶ τὰ μυαλά τῆς), καὶ τοῦ παριστάνει πῶς βρῖσκει ταπεινὸν καὶ φθαρτικὸν του, τὸ ἄθλιον ἐπάγγελμά του: ὅτι δηλαδὴ ἀξίζει δι' ἀνώτερα ὁ Γιαννάκης (καὶ αὐτὴ, φυσικά, δίπλα του)! Ἐνῶ κ' ἐλόγου του, ἀντιστοίχως, ἄλλο τόσο ὑποκριτικὰ καὶ συμπλεγματικὰ, μ' ἄλλο τόσο φουσκωμένα καὶ χαλα-

σμένα μυαλά, τῆς παριστάνει πὼς εἶναι σύμφωνα εἰς τὸ «σχέδιον»: δηλαδὴ νὰ παραιτηθῇ «καί... νὰ πλουτίζωμεν, Λέλα μου!» (18/31-12-12, 189α). Αὐτὸς ὁ γλοιώδης φαμφαρονικός σιάλος διαμείβεται κολλώδης στὶς κρεββατοκουβέντες τοῦ ζευγούς, κι ἀπὸ κεῖ ξεχύνεται καὶ στὰ γράμματα τοῦ *Γιαννάκη* τῆς!.. Διερωτᾶται κανεὶς, γιατί τάχα ἢ ἐκ Λαρίσης νύμφη καὶ ὁ πτωχὸς ἐκεῖνος ἀνθυπολοχαγῆσκος νὰ νιώθουν ἀνεπαρκῶς «ἀνεβασμένοι» καὶ μὴ καλὰ-καλὰ «ῥμβασμένοι» — (ἴσα ἴσα ποὺ καὶ παρ' ἄξιαν εἶχαν, πολὺ γοργὰ μάλιστα, τρυπῶσι!) — στὴν «καλὴ κοινωνία»;.. Ἄλλ' εἶναι ἢ ψυχροσύνθεσις τῶν ἀγγινές ἀκριβῶς αὐτή! : "Ὅτι οἱ ἄλλοι τῆς «καλῆς κοινωνίας» ἀνήκουν «ὀργανικὰ» νὰ ποῦμε σ' ἐκείνην — ἀπὸ μέρους (κατὰ Θεουκιδίδη: *Ἐπιτάφιος*, Β 37, 1) — δηλαδὴ: ἀπὸ «ἀναγνωρισμένη» εὐγένεια (ἢ παλιὰ πορτοφύλα). Ἐνῶ ἐτοῦτοι — καὶ σωστά — νιώθουν «πκρείσκατοι», «ἐκ τοῦ παραθύρου» (τῆς «πολιτικῆς», τοῦ παντοειδοῦς «σκαρφαλώματος», «γλειψίματος», «τρυπώματος» κ.λ.) Αὐτὸ δὲ τὸ σύμπλεγμα — βαρύτατο σύμπλεγμα μειονεξίας — τοὺς ταπεινώνει, διαρκῶς, καὶ τοὺς προσδιορίζει λοιπόν, κυριαρχικά, σ' ὅλη τὴ ζωὴ τους, μὲ τὶς χειρότερες συνέπειες βέβαια, γιὰ τὸν *Γιαννάκη* πρωτίστως, ποὺ πράγματι ἦταν — σὰν κάτι τὸ «δυνάμει» τελοσπάντων — ἄξιος καλύτερης τύχης: δηλαδὴ σ ο β α ρ ῶ τ ε ρ η ς, ἂν μὴ τι ἄλλο, ἀπ' αὐτὴν τοῦ ὀπερεττικῆς «δικτάτορος» ὅπου κατάντησε.

Κι ὅσο, ἐξ ἄλλου, γιὰ τὸ τί σημαίνει πάλι σὰν ἀπιστία στρατιωτικοῦ πρὸς τὸ δῆθεν «ἰδανικό» του τέτοια «πρόθεσις» παραιτήσεως γιὰ καπιταλιστικὴς κομπίνες - ἐ, τὰ σκέφτεται ὁ ἀναγνώστης καὶ μόνος του, νὰ μὴ χαλάω χῶρο ἐγώ!..

Συναφεῖς μὲ τὰ παραπάνω, λοιπόν, καὶ οἱ ἀσχολίες του ἐν «σοβαρωτάταις ἐθνικαῖς ἀποστολαῖς»: *Χθὲς ἤμουν εἰς τὸ Μοναστήρι μὲ τὸν Διάδοχο· σοῦ ἀγόρασα δύο γοῦνες regard blanc καὶ τίς ἔδωσα τοῦ Δραγούμη (τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν) νὰ σοῦ τὰς φέρῃ, ὁ ὁποῖος ὑπάγει [sic τὸ κακοσύντακτο!] εἰς Θεσσαλονίκην, καὶ ἴσως εἰς Ἀθήνας. Εἶδεμή, ἐὰν μείνῃ εἰς Θεσσαλονίκην, θὰ σοῦ τὰς φέρω ἐγώ. Ἐλπίζω νὰ σοῦ ἀρέσουν. Θὰ εἶναι souvenir. (14-11-12, 177αβ) [Καὶ μὲ τὰς γνωστάς πελωρίας διαστάσεις τῆς κυρίας Λέλας, φαντάζεσθε τὰς διαστάσεις τῶν... souvenirs! (Δὲν θὰ ἐχώρουν, ἀσφαλῶς, οὔτε εἰς τὴν ἰδικὴν του ἐκείνην καπελλιέραν-μεγαθήριον!..)]*

Ἄλλὰ πόσο ἔχει διαβρώσει τὸν ἄλλοτε ἀνθυπολοχαγῆσκο ἢ κοσμοκοινωνικὴ γλυκερότης τῆς συμβίας καὶ τὰ σιαλώδη «σχέδιά» τους γιὰ «ἡσυχῆ οἰκογενειακὴ ζωὴ» στὰ ὠπαλᾶκια τῆς ἀνώτερης κοινωνίας μας καὶ σὲ κομπίνες κερδοφόρες μὲ τὸν *Φῶντα* ἢ τὸν *Μήτσα* ἢ ὅποιον ἀνάλογο, φαίνεται ἀπὸ τοῦτο: *Πότε θὰ ἡσυχάσωμεν, τελοσπάντων;* Ἄς τελειώσῃ αὐτὸς ὁ πόλεμος!..

Μὰ ὁ πόλεμος αὐτός, ἀντισυνταγματαρχῆσκε μου — ποὺ σοῦ χρειαζόταν, μὰ τὴν ἀλήθεια, ἕνας σωστά σκληρὸς στρατηγός, νὰ σὲ στείλῃ στὰ μουλάρια ἢ καὶ στὸ σπῆτι σου πράγματι, νὰ ἡσυχάζαμε ἀπὸ τότε μὲ σέβανε! — ὅταν τὸ γράφῃς αὐτὸ στὸ «πιστουνάκι» σου (23-11-12, 178β) μόνον ἐφ' τὰ βδομάδες ἔχει κρατήσει!..

Αὐτοὶ ἦταν οἱ «μεγάλοι» στρατιωτικοὶ σας - ὄχι τί θαρρεῖτε!..

Καὶ κοιτᾶτε τὸν τώρα φούσκωμα, ὁ νάρκισσος: *Δὲν κάμνω γιὰ μεγάλος ἀνθρωπος [!!!], μὲ κουράζει ἢ ἀηδία τοῦ μεγαλείου [!!!] (3-12-12, 179β). [Ἐνῶ, 19 μόνον μέρες πρὶν, τῆς ἔγραφε: Ὁραία εἶναι ἡ δόξα, ἡ ἐπιτυχία κ.λ. (14-11-12, 177αβ)] Ἄλλὰ τρεχαγύρευε τώρα «συνέπεια» στοὺς ἀρλεκίνους!]*

Βρίσκεται στὸ Παρίσι ὁ νᾶνος, ταξιδεύοντας γιὰ τὴ συνδιάσκεψη τοῦ Λονδίνου, κ' ἔχει φορέσει ὅλα του τὰ πτερά, ὑποκρινόμενος συναφῶς καὶ τὰ «λεπτότερα τῶν αἰθολογμάτων»! Τὸν φαντάζομαι μὲ γοβάκια, καὶ λυπάμαι ποὺ μᾶς λείπει ἕνας καλὸς γελοιογράφος στὰ *Νέα Ἑλληνικά* — ὁ Μπόστ φοβάται ἀκόμα μὴν τὸν κάνουν νταντὰ στὴν *Αὔγη*, ἂν σκιτσάρῃ γιὰ... «φασιστικὸ» ἐντυπο! — νὰ μᾶς τὸν ζωγράφιζε ἐδῶ, ἐμπνευσμένος ἀπὸ τὰ ὠραῖα του: ...*Σήμερα τὸ πρωὶ ποὺ ἄνοιξα τὴν τουαλέττα μου — [Σκεφτῆτε «ἄντρας» τὴν τουαλέττα του! (Ἐχῶ ἄδικο μετὰ γιὰ τὰ γοβάκια;)] —*

τὸ πρῶτο πράγμα ποὺ ἔπυσε στὰ χέρια μου — [χέρια «σκληροῦ» συνταγματαρχί-
σκου] — ἦτο τὸ παπουτσάκι τῆς Λουλοῦς! [Τῆς μελλούσης «ἀρχηγῶς» μας, καλέ, τῆς
E.O.N.!] Ἐβγάλα τὰ γυσεμιά καὶ τὰ ἐφίλησα ὅλα καὶ τὸ γράμμα σου. «Τί πεζότης
μέσα εἰς τὸ Παρίσι» θὰ ἔλεγε καμμία μονδαινε τῶν Ἀθηνῶν. — [Τί ἐμετικὸς! Καὶ
γιατί; καὶ πῶς θὰ τὸ ἔλεγε κάτι τέτοιο; ποιά μονδαινε τῶν Ἀθηνῶν;.. Γλοιώδη
πράγματα!] — *Κι ὅμως αὐτὴ εἶναι ἡ εὐτυχία!* [Δηλαδή: τὰ γυσεμιά τῆς Λέλας —
ἐν μέσοις Παρισίοις, ὅπου ἑκατομμύρια Λέλες καὶ πολὺ... λελουδέστερες της! — καὶ
τὸ παπουτσάκι τῆς Λουλοῦς, κ' ἡ τουαλέττα, μ' ὅλα τὰ «φετιχ» μέσα! Προπαντὸς δὲ
τὸ γράμμα της, τὸ γράμμα της, εἰς τὸ «πεζόν» Παρίσι!.. (Δέκα πόντους τὸ τακούνι
στὰ γοβάκια - φτάνει; Ἡ παραπάνω, γιὰ νὰ ψηλώσῃ καὶ λιγάκι ἀκόμα ὁ νᾶνος;..)]

Ἐχει πάρει φόρα, λοιπόν, κοσμικὴ καὶ «κίνδου» - ὅπου θ' ἀπολαύσετε τώρα ὅλο
τὸ γελοῖο τοῦ ἥθους καὶ τῶν λεπτομερῶν παρατηρήσεων τοῦ ξιππασμένου καὶ πασχί-
ζοντος «διὰ νὰ ἔμβωσι»: Πῶς φέρνονται καὶ τί φορᾶν, τί μόμπιλα ἔχουν καὶ πῶς σερ-
βίρουν, τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, οἱ μαϊμούδες!

Ἀρχίζουμε ἀπὸ τὰ ὑποκάμια: *Σήμερα ἕκαμα μικρὰς ἀγορὰς ὑποκαμίων καὶ μαν-
δηλιῶν.* — [Στὸ Λονδίνο, μέλος τῆς ἀποστολῆς μαζί με τὸν Βενιζέλο. (4/17-12-12,
180α)] — Ἐπρογευμάτιστα [sic] καὶ ἐγευμάτιστα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον μου. Τὸ γεῦμα εἶ-
ναι μὲ φράκον, κλπ., αἱ κροίαι ντεκολτέ. — [Πῶς ὄχι κ' οἱ κύριοι!] — *Μουσικὴ ὠ-
ραία. Τὸ σερβίρισμα καὶ ἡ ἐπιμέλεια τοῦ φαγητοῦ εἶναι θαυμάσια. Ἀλλὰ τὸ πρόγευ-
μα εἶναι μὲ σακκάκι [κι ὄχι μὲ καμιζόλα]!.. Ἐξω ὁ κόσμος φορεῖ καπέλλα [κι ὄχι
σκουφοῦς ἢ κάλτσες] ἡμίψηλα καὶ σακκάκια [ὄχι φόρμες]!.. Αἱ ἐπισκέψεις μόνον γί-
νονται μὲ ζακέτα καὶ ψηλό.* Ὡστε ἡ ἀγγλικὴ τυπικότης ὑπεχώρησεν εἰς πολλὰ. — [Ὁ-
πως ἀντιλαμβάνεσθε, αὐτὰ τὸν εἶχαν στείλει νὰ κατατάρῃ καὶ νὰ κατασκοπεύσῃ ἐν-
τέχνως ἐκεῖ εἰς τὴν Λόνδραν, ἄνευ τῶν ὁποίων ἡ Ψωροκώστανα ἐχάνετο, κυριολεκτι-
κῶς!] — *Εἰς τὰ θέατρα, αἱ πρῶται σειρὰι φράκα καὶ ντεκολτέ, αἱ κατόπιν ὀτιδήπο-
τε.* — [Δηλαδή, τί... ὀτιδήποτε; Καί... ἐξώκωλα, νὰ ποῦμε; (Μπότομες;)] — *Μετὰ
τὸ δεῖπνον περίπατο εἰς τὴν Regent str. καὶ Oxford str. με τὸν Μαρκαντωνάκη καὶ
τὸν Καρατζάν (διπλωματικόν), σακκάκια, ἡμίψηλα. (181β) [Ἐγὼ ξέρω πῶς οἱ γυ-
ναῖκες, σὰ διηγοῦνται ἢ μιὰ τῆς ἄλλης κουφιοκεφαλάκινα ποῦ πῆγαν καὶ τί ἕκα-
ναν, ἀναφέρουν καταλεπτῶς καὶ τί φοροῦσαν! Οἱ ἄντρες, ὄχι.² (Μὰ φαίνεται πῶς
οἱ τέτοιοι μας «σκληροῖ», ναί, αὐτὰ πρωτίστως: «Φοροῦσα καὶ τὰ ψηλά γοβάκια ποῦ
μοῦ ἔστειλες, καλὴ μου! Ἐπετοῦσα, κυριολεκτικῶς! Καί... ἡμίψηλον!)]*

Ἄλλ' εἶναι φανερὸ πῶς ὁ νᾶνος ξεσηκώνει λεπτομερῶς, καὶ ἀπὸ σκοποῦ, τρό-
πους, ἐνδύσεις, φερσίματα, καὶ τὰ γράφει καταλεπτῶς στὴ μαϊμουδίτσα του, γιὰ νὰ
τὰ μαϊμουδίξουν κ' ἐδῶ οἱ δύο τους ὕστερα, ὥστε «νὰ ἔμβωσιν»!..

Αὐτές εἶναι οἱ «σοβαρὲς» ἀσχολίες τοῦ «σπουδαίου» σας «ἐθνικοῦ ἀνδρὸς» καὶ ἀ-
νωτάτου στρατιωτικοῦ, ὡς μέλους «ἐθνικῆς» σας «ἀποστολῆς», με τὸν Βενιζέλο (ὄχι
κάναν ἐλαφρότερο), στὸ Λονδίνο, τὸ Δώδεκα - καὶ γιὰ τὸ Δώδεκα: γιὰ τὴν κατοχύ-
ρωση νικῶν ποῦ με κορμιά χιλιάδες κερδήθηκαν!.. Αἶμα καὶ ζωές, ἀπ' τῆ μιὰ

2 Ὅτι ὑπάρχει θηλότης στὸ πνεῦμα του, οὔτε λόγος! Τοῦτο, γιατί τὰ σημερινὰ μας τεταρταγου-
στιανὰ φασιστομούτρα τόλμησαν ν' ἀμφισβητήσουν τάχα καὶ τὰ περὶ ἀνανισμῶν του, ἐνῶ σα-
φές τὰ εἶναι ἐν προκειμένῳ τὰ σχετικὰ χωρία τοῦ Ἡμερολογίου, καὶ μπορεῖ ὅποιος θέλει
νὰ τὰ διαβάσῃ καὶ νὰ βεβαιωθῇ, ἀφοῦ καθάρῃ μιλᾷει ὁ ἐξμπισιοσίστας! Νὰ τα: Α, 1 καὶ 9-
10-96, 100β καὶ 103β Δ, 9-9-38, στὸ ξενοδοχεῖο Ἀῦρα τῶν Καμένων Βούρλων, 309α: *Καὶ ἔ-
πειτα καὶ ἡ παλαιὰ κακὴ συνήθεια [τὸν ἐκούρασε!]* (στίχ. 13-4), καὶ 30-12-40, 548β: *Καὶ κου-
ρασμένος ἀπὸ πρῶνιν ἀνοησίαν καὶ ἀσυνέπειαν!..* (στίχ. 1-2 ἀπ' τὸ τέλος). Μὰ ὄχι μόνον τέτοια,
ἢ καὶ θηλότητα «στὸ πνεῦμα», παρὰ καὶ δημοφιλοφιλή σχέση ἐκκάθαρα ἀνέφερε, μ' ἕναν «καλὸν»
νεαρὸ γερμανό, στὴ Γερμανία, ὅταν «σπουδαίε», ποῦ ὁ πατέρας μου βεβαιώνει πῶς ὑπῆρχε στὰ
χειρόγραφα τοῦ πρώτου τόμου τοῦ Ἡμερολογίου — μεταξὺ 7/19-9-1899 καὶ Ἀπριλίου 1903,
467-648 — τὴν ἐκοφᾶν ὅμως μετὰ ὁ Χρηστίδης κ' ἡ οἰκογένεια (μολονότι ἀνοήτως ἄφησαν ἡθι-
κῶς πολὺ βαρύτερα). [Ὁ «θεός» νὰ τοὺς εὐλογῇ, τῆς ἔρμης Ἑλλάδας, ποῦ ἄφησαν κι ὅσα ἄφη-
σαν, γιὰ νὰ τιναχθῆ ἔτσι ἐξιδίω τὸ ὑστὸν ἀέρα ὁ κοπροθρόλος!]

ἡμίψηλα ὁ κηφήνας, ἀπ' τὴν ἄλλη, καί... πῶς τὸ σερβίρουν, Λέλα μου, ἐδῶ στὴ Λόνδρα, ὅπου θὰ ἔλθωμεν ὅταν θὰ πλουτίζωμεν!

Ἔτσι τὴν νομίζετε!..

Τέτοιο δὲ καλάμι ἔχει καβαλλήσει, πού τὰ γράμματά του, ἀπὸ τὴ στιγμὴ ὅπου φθάνει στὸ Λονδίνον, βρῖθουν ξένων λέξεων! (4/17-12-12 ἕως 2/15-1-13, 180-98). Πέραν τῶν ὀνομάτων ὁδῶν, καὶ City (5/18-12-12, 181β) κ.τ.τ., ἔχομε καὶ Club (182α) καὶ Westminster (182α) καὶ πάλι City (6/19-12-12, 182β) καὶ Renaissance (182β) καὶ taverns of the good old time (183α) — δὲν μποροῦσε, βλέπετε, ὁ φαντασμένος νὰ τὸ πῆ ρουμίκα! — καὶ Picadilly (7/20 12-12, 183β) καὶ πάλι Westminster City (8/21-12-12, 184β) καὶ super εἰς τὸ Carlton Hotel — very fashionable — (184β) καὶ soirée dansante (22-12-12/4-1-13, 191α) καὶ ἡ αἴθουσα τοῦ Carlton [] *τροέλλα!* — [Σὰν κουτσομπόλα στὴ φίλη τῆς δέ μιλάει;] (8/21-12-12, 184β) — καὶ κυρίες τοῦ monde καὶ demi-monde (184β) — [ἀπ' αὐτὲς πού ἐκδίδονται στὰ λαβασμὰ τῶν κοσμικῶν δεξιῶσεων] — καὶ δόστου speeches (10/23-12-12, 185β) καὶ κατήντησα mondain — [Πῶς ὄχι καί... mondaine? !..] — λοντρέζος [!] (8/21-12-12, 184β) εἰς τόσας... faire διασκεδάσεις (18/31-12-12, 188α) κι ὅλα τὰ γνωστὰ σιχαμερὰ ἐκεῖνα τοῦ ταπεινοῦ συμπλεγματοῦ ἐπαρχιωτάκου καπετάν-σκοτώστρα, πού σφιγμένος τόσα χρόνια στὴ στενὴ-στενὴ στολίτσα του μὲ τὸ μᾶστιγιακί, ἄξαφνα ξεσκοκίζεται μὲ λογιῶ-λογιῶ «ἀεράτες» σαλιμπραγιές, γελοιωδέστατες, σ' ὅλα τὰ παρδαλά καὶ τὰ ζώπετα τῆς ροδανηρότατης χάι-σοσάιτυ, θαρρώντας ὁ καημενοῦλης πῶς μ' αὐτὰ καὶ μ' ἀνάλογα θὰ «ὀμοιωθῆ» καὶ «θὰ ἔμβη»!

Νά λοιπὸν τί ξεσηκώνει ἀκριβῶς, γιὰ τὴν ἐκ Λαρίσης «ὕπανάπτυκτον» συμβία:

Menu: ζουμι καὶ αὐγὰ συγχρόνως — [Αὐτὸ τὸ συγχρόνως πολὺ θὰ τὸ ἀπολαύσουν οἱ νοικοκυρὲς ἀναγνώστριες, πού ξέρουν τί ἐννοεῖ ὁ ἐπαρχιωτάκος!] — ψάρι, μιὰ entrée, ψητὸ καὶ σαλάτα, παγωτὸ κλπ.

Καὶ νά καὶ τὸ γλοιῶδες ἦθος τοῦ σιαλῶδους συζυγικοῦ «σχεδίου ἀνόδου των» καὶ «εἰσχωρήσεως»: Ἄποψε ἐτοιμάζομαι διὰ souper εἰς τὸ Carlton εἶναι ἡ παραμονὴ τῆς Πρωτοχρονιάς, καὶ γίνεται μεγάλη φασαρία εἰς τὸ Λονδίνον. Πρέπει νὰ τὰ ἰδῶ καὶ αὐτὰ. Ποιὸς ἤξευρε; Ἴσως καμμίαν ἡμέραν ἔλθουμε μαζί, καὶ μὲ τὰ κορίτσια. Διότι διατὶ [sic] ἀραγε δὲν θὰ μὲ ξαναστείλουν; Ἴσα-ἴσα, ἂν μείνω εἰς τὴν ὕπηρεσίαν, θὰ μὲ στέλλουν συχνά· ἂν δὲν μείνω, τότε θὰ πλουτίζωμεν, καὶ πάλιν θὰ ἔλθωμεν!.. (189α) [Δηλαδή, ἔτσι κι ἄλλιῶς, γλούπ! οἱ πόντικες, μιὰ χαρά, εἰς τὸν «τυρὸν» τῆς χάι σοσάιτυ πού τοὺς «μαραίνει»!..]

Λοιπὸν, μὴν ἀνησυχεῖς ὅτι γίνομαι μεγάλος ἄνθρωπος [!!!] Ἄλλ' εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν ἀνησυχεῖς (188β) — [Οὐτ' ἐμεῖς! Ἔνοια σου!] — Θὰ μείνω πάντοτε Γιαννάκης (19-12-12/1-1-13, 189β) [Ναί, ἀλλὰ ἐμεῖς τί φταίγαμε, ἀντισυνταγματαρχῆς, νὰ σὲ πληρώσουμε — μικρὸν βεβαίως, μικρότατον! — ἀλλὰ θρασύτατα καὶ δικτάτορά μας κιάλας, μ' ὄλο πού νᾶνο, καί... πρῶτον ἐργάτη,.. πρῶτον ἀγρότη,.. πρῶτον καρροτσέρη, πρῶτον... ὑποκείμενον εἰς ἀπομεσημβρινὰς κοπώσεις λόγῳ κακῶν συνηθειῶν καὶ ἀσυνειπιῶν!]

Μὰ νά καὶ γιὰ τὴν τὰ γράφει ὅλ' αὐτὰ, τόσο καταλεπτῶς, τῆς συμβίας του: Διακόπτω τώρα διὰ νὰ ἐτοιμασθῶ. Ἐπειτα θὰ ἐξακολουθήσω νὰ σοῦ διηγηθῶ τὸ γεῦμα τοῦ Erlanger. [] Ἐκράτησα τὸ menu — [πάλι τὸ menu!] — καὶ ἐπρόσεξα [sic] εἰς ὅλα. Ἐπίσης εἰς τὴν ἐπίπλωσιν τῆς τραπεζαρίας καὶ τῶν σαλονιῶν. (24-12-12/6-1-13, 192α) Καὶ παρακάτω: Διὰ τὸ τσάι τους θὰ σοῦ εἰπῶ λεπτομερῶς πῶς τὸ δίδουν, ὅταν ἔλθω. Διότι παρετήρησα ὅτι ἡ Κα Ἀρχιναάρχου ἢ ὅποια βέβαια ἀκολουθεῖ τὴν τελείως ἀγγλικὴν μόδον, τὸ προσφέρει — [τὸ τσάι, ὄχι τίποτ' ἄλλο!] — διαφορετικὰ ἀπὸ τὰς ἐδῶ ἑλληνικὰς οἰκογενείας, καὶ μᾶλλον ὅπως τὸ ἐδίδομεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ σπίτι μας. [Μεγάλη... «ἐθνική» μας «νίκη» αὐτῆ, καθὼς ἀντιλαμβάνεσθε! : Ὅτι ἡ κυρία Λέλα μας ἦτο ἐκ Λαρίσης, ἤδη, κι ἀπ' τὰ γεννοφάσκια τῆς... «ἀγγλοφέρουσα» κι ἀγγλοπροσφέρουσα τὸ τσάι!] (27-12-12/9-1-13, 194α)

[Συνεχίζεται.]

ΗΡΑΚΛΗΣ Ν. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΕΝΑΡΙΘΜΑ

548

Καφενές: Ρωμιός «συζητητής» τοῦ καφενέ, κακόπιστος καὶ μπαμπέσης, συνήθως. Ἄν δὲν τοῦ κόψης τὴ γλώσσα, θὰ σοῦ πετάξῃ, τὴν τελευταία στιγμή, ποὺ φεύγεις, κάτι σὰν πομπή! Δὲ θὰ μάθῃ πο-
τὲ τὸ «κόφ' το!» Σαπίζει τὸ κάθε θέμα, συσαπίζει μὲ δαῦτο κι ἀπὲ τὸ ἀναμασᾶ!

549

— Ἐ, δὲ φταῖνε πάντα οἱ ἄλλοι ποὺ μεῖς καθυστεροῦμε!

550

Ἡ ἀτιμία γιὰ ὅ,τι ντροπιάζεις σοῦ ἀ-
νήκει ὀλόκληρη ἢ τιμὴ γιὰ ὅ,τι ἀξιοτί-
μητο τιμᾶς, μισή!

551

<Πολὺς ὁ πόνος, Κύριε, καὶ πῶς νὰ μοῦ
γλυκάνῃ;..>

552

— Κόβε καὶ κανένα κακὸ συνήθειο!
— Σὰν ποιό;
— Νὰ γράφῃς!

553

Πῶς εἶναι κατὰ πάντα παιδὶ τῶν γο-
νέων του τὸ δύσμοιρο τὸ πλάσμα ποὺ μό-
νο γονεῖς δὲν τὸ ἀνάθρεψαν;

554

— Τί χοντρὸ βιβλίο!
— Σὰν τὸν ἴδιο!

555

Μέσα ζωὴ ἄσκημη, κ' ἔξω ἄσκημη!
Μέσα ζωὴ ὠραία, κ' ἔξω ὠραία!

556

— Νὰ τοὺς συναντᾶς, καὶ ν' ἀποστρέφῃς
τὸ βλέμμα· νὰ τοὺς ἀκοῦς, καὶ νὰ βουλώ-
νῃς τ' ἀφτιά σου· νὰ διαπυρνθᾶνται πε-
ρὶ τῆς κπεριποθήτου ὑγείας σου», καὶ νὰ
μένῃς ἀναυδος!

557

Ἄριδ ὅ,τι ζῆς, πυκνὸ ὅ,τι θυμᾶσαι!

558

(Δυνατά:) — Ὅταν ἐσὺ πῆγαινες, ἐγὼ
ἐρχόμουν!.. (Μέσα του:) Ποὺ νὰ μὴ ν
ἔσωνα!

559

Κεῖνοι ποὺ στάθηκαν ἀνάξιοι τῶν γο-
νιῶν τους μισοῦνε κείνους ποὺ τοὺς ξεπέ-
ρασαν!

560

— Μὴ σὲ πιάνῃ ἡ τρικυμία!.. Βάζε το,
μάλιστα, πείσμα: τόσο σὺ νὰ γαληνεύῃς,
ὅσο ἐλόγου τῆς μαριάζει!

561

Τὰ παιδικὰ μας εἶδωλα στῆς Καλῆς
τὰ μάτια!

562

Ἄρσενικεύοντας τ' ὄνομα τῆς συζύγου
καὶ θηλυκεύοντας τοῦ συζύγου, δείχνεις
τὴν ἀναστροφή τῶν ὄρων τῆς συζυγίας
πέρα πολλῶν.

563

Λησμονεῖς πῶς τὸ μηδὲν βγαίνει ἀπ'
τὸ μὴ οὐδὲν καὶ τὸ εἶναι ἀπ' τὸ μὴ εἶναι;

564

Ἡ εὐτυχία ἀπλοχωρεῖ τὸ κατῶ!..

565

Κεῖνο ποὺ θὲς δὲν ἔρχεται, κείνο ποὺ
δὲ θὲς πλακώνει!

566

Μόνον στοῦ ἀγνοῦ τὴν καρδιά βρῖσκει
ὁ ἀναγνος θαλπωρή!

567

Ἡ ζωή, ὅποια ζωή: οἰονεὶ ζωή· ὁ θά-
νατος, ὅποιος θάνατος: τῶντι θάνατος!

[Ἄλλοτε ἄλλα.]

τὸ
 ΔΙΨΙΓΨΙΜΑ
 ἀνθολογημένο

ἀπὸ τὸν

ἩΡ. Ν. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ

ΡΕΝΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

Οἱ Λύκοι

Ἵστερα ἀπὸ δώδεκα ὀλάκερα χρόνια πού φάνηκε ἄγνωστος στὸν τόπο κεῖνο μιὰν ἀνοιξη, ματακούστηκε ὁ Ρίκο-Πάρτα νὰ μουγκρίζη καὶ ξύπνιος κατιτίς μες ἀπ' τὰ δόντια του.

Μίλησε τοῦ γιοῦ του :

—Ἐἴς νὰ γένης ἐσύ! Ἄκου: νὰ γένης!.. Εἶδε, σ' ἔλειψα ντίπ!

Καὶ τ' ἄρπαξε ἀπ' τὸ χέρι τὸ ξύλινο κουτάλι, ἀναποδογυρνῶντας του τὴν κοῦπα μετὸ ψωμόγαλο πὰ' στὸ σκαμνί.

Σκέφτηκε λίγο. Κ' ἔπειτα σκώθη καὶ τόδεσε βουβὸς τὸ νήπιο στὴν καρδιά.

—Ἴσαμ' αὔριο! τοῦ 'πε, καὶ χῶθηκε στὴν καλύβα.

Κεῖνο, ὅμοιο του, ἀρκούδι τῆς ἀρκούδας, τέκνο τ' ἀρχιληστῆ ἀπ' τὴ Μπράνια, δὲν ἔσκασε τ' ἀχείλι του νὰ κλάψη. Πόμεινε ὀληνύχτα αὐτοῦ - καὶ τὴν αὐγὴ μονάχα βγῆκε ὁ Κυρὸς του, τόλυσε, καὶ τόδιωξε θεοηστικὸ γιὰ τὸ δάσκαλο.

Τοῦ 'χ' ἔρθει πίσω χτὲς δίχως καινούργιο λόγο στὸ στόμα· κι ὡς τότε κεῖνος ρωτῆσει, καθὼς πάντα, ξεστρίβοντάς του βουβὰ τὴν παλάμη, μετρία δάχτυλα ἀνοιχτὰ κάτω ἀπ' τὰ μάτια του, τοῦτο εἶχε ἀποκριθῆ πῶς ἄλλα ὁ δάσκαλος σήμερα δὲν εἶπε, ἄκουε μοναχὰ - καὶ τέλεψε.

Τότες ὁ Πάρτα εἶχε γυρίσει τὴ ράχη του, τοῦ 'στρωσε νὰ φάη, τοῦ 'βαλε στὴν κοῦπα γάλα, τὸ θωρεῖ μιά καλὰ-καλὰ π' ἀρχίνιζε, κι ὡς ἐσήκωνε τὴ μπουκιὰ στὸ στόμα, τοῦ 'πε τὴν κουβέντα καὶ τοῦ 'κανε τ' ἀποδέλοιπα!

«Νά μάθη νά γένη!» Ξανάπε μέσα του. Καί στρώθηκε ὀληνύχτα στὸν ὕπνο.
 Ἄλλο δὲν ἤξερε: κάθε γιόμα τὸ νήπιο νάχη λόγο καινούργιο στὸ στόμα. Μά εἶπε
 μὰ δὲν εἶπ' ὁ δάσκαλος - νάχη ἐτοῦτο!.. Εἶδε, νηστεία καὶ δέντρο. Νά γένη!..

Εἶχε φτάσει ἕναν καιρὸ πούβραζαν οἱ τόποι αὐτοί, κ' ὕστερ' ἄσκωσαν κεφάλι καὶ
 λευτερώθηκαν.

Ἦ, τι εἰπαιρναν νὰ λυώνουν τὰ χιόνια στὶς ράχες πᾶν' ἀπὸ τὴ Βόρα τὴν ἀνοιξὴ κείνη.
 Ἐέπεσε βράδι στὸ κοιμητήρι, καὶ αὐτοῦ ἀπάγγιασε.

Δὲν τὸν εἶδε κανεὶς. Μόνο, κοντὰ μεσημέρι, μιὰ γυναῖκα, φτάνοντας ἀπ' τὴ Λέσα,
 εἶπε γιὰ τὸ μπόι του — σωστά δυὸ μπόγια — καὶ γιὰ τ' ἀρκουδίσιο του κεφάλι, μὲ
 τ' ἀκατέβατο μαῦρο βλέμμα.

«— Ξενομερίτης», εἶπαν, «διαβατικός» - καὶ τὸν ξέχασαν.

Μά τὴν παράλλη, σκώθη στὸ πόδι ἢ Βόρα, ἀπὸ κατιτίς πού δὲ ματάγινε, οὔδε
 ματακούστη τ' ὅμοιο του ποτέ: Ὁ σατανάς, ὁ ἀντίθεος, τ' ἀρκουδι κείνο, ξεσήκωσε
 τὸ κοιμητήρι! Τόφερε τ' ἀπάνου-κάτου συθέμελο!

Ἦ παπὰς κ' οἱ πρωτόγεροι δὲν καλονιῶσαν:

— Τὸ ξεσήκωσε;.. Παναπῆ..· τί ἔκανε ὁ ἀντίθεος;

Οἱ γυναῖκες μεῖναν πίσω, βαστῶντας φοβισμένες ἀπ' τὸ χέρι τὰ νήπια τῶν ξενι-
 τεμένων. Τρέμανε καὶ νὰ τὸ δοῦν τέτοιο κακό. Κ' ὕστερα, οἱ γέροι, μὲ τὸν παπὰ μπρο-
 στά, ξεμάκρυναν καὶ χάθηκαν πίσω ἀπ' τὸ ξωκλήσι, τραβῶντας ἀνήσυχτα μὲ τὰ ραβδιά
 τοὺς γιὰ τὸν τόπο π' ἀναστάτωνα ὁ ἀλλόκοτος τοῦτος ἄνθρωπος.

Ζυγῶναν πιά, σκυφτοὶ - κι ὄλο ἔχαναν τὸ κουράγιο τοὺς· μῆδε τὸ χῶραγε ὁ νοῦς
 τοὺς τοῦτο πού ξεδιάλυνε ὄλο καὶ πιδ φοβερό μπρὸς στὰ μάτια τοὺς:

Στὴν ἄκρη τοῦ κοιμητηριοῦ, σὰ φράχτης κατιτί: παλουκία ὀρθά, τῶν σταυρῶν,
 βαθιὰ μπηγμένη στὸ χῶμα, καὶ ἀγκωνάρια ἀπομέσα! Γύρ' ἀπόξω μιὰ τάφρο - κάστρο
 σωστό! Εἶχε ἑαμολύσει κεὶ καὶ τὸ νερὸ τοῦ πίδακα, καὶ τὴν εἶχε κάργα, μισὸ μπόι
 καὶ ἀπάνω, ξέχειλη!.. Καὶ μπροστά, ἴσα-κατάφασά τοὺς, κάτασπρος φριχτὸς σωρὸς
 ξάστραφ' ἀπαίσια καὶ ἄχνιζ' ἀκόμα ψηλά τὴν ὑγρασία τῆς γῆς!..

«Κύριε τῶν Δυνά' - τὰ κόκκαλα!.. Ξεθαμμένα τὰ κόκκαλα, πεταμένα κει ἀνάκατα,
 λεκάνες-καύκαλα μπρὸς στὰ μάτια τοὺς!..»

Πισωπάτησαν ἔντρομοι. Πῶς ἢ κατάρρα τοῦ θεοῦ θὰ πέση εὐτὺς νὰ τοὺς κάψη καὶ
 τοὺς ἴδιους, μόνο πού τόδαν τέτοιο ἀνίερο ἔργο, καὶ ζοῦνε, πνένε ἀκόμα - στέκουντ'
 ὡσδε ὀρθοὶ στὰ γόνατά τοὺς, καὶ δὲν σωριάζονται νὰ μείνουνε ξεροὶ ἐδεκεῖ!

Ἦ Ρίκο-Πάρτα, ἀσάλευτος πίσω ἀπ' τὸ σωρὸ, ψηλότερος, εἶχε τίς παλάμες περα-
 σμένες στὸ ζουνάρι μὲ τὰ φυσεκλίγια, τὴ μάχαιρα, τὰ δυὸ κουμπούρια...· καὶ κοίταγε
 ἤσυχος...

Τὸ μάτι του ἄτρεμο, ἀκίνητο... Δὲν ἔλεε τίποτα, δὲ φλετουρίζε - δὲ νόγαε τίπο-
 τα... Ἦνα μάτι βοδίσιο, μαῦρο. Κοίταε ὄλους μαζί - σὰ νάταν καὶ νὰ χάζεψε μὲς ἀπ'
 τὸ μπαξέ του, κυριακάτικο...

— Χριστιανέ τοῦ Θεοῦ!.. τραύλισε ὁ γερόπαπας, καὶ ξανάχασε τὴ μιλιὰ του... Χρι-
 στιανέ... πῶς τόκαμες αὐτό!.. Δὲν τρέμεις τὴν ὀργή Του; Δὲν ἀκοῦς τὸ φόβο Του;

— Ποιός; εἶπε τοῦτος μόνο - κι ἄλλο δὲν εἶπε...

Κοίταζε ὅμοια πάντα, ἀκίνητος, κουφός...

— Χάθηκαν οἱ τόποι, χριστιανέ, νὰ ξεσηκώσης τὸ κοιμητήρι;

Μά ἐτοῦτος σῶπαινε, τέλεια ἀσάλευτος· καὶ ἀπέ, γύρισ' ἀργὰ τὴ ράχη του... Τοὺς
 ἄφησε κειπά, σὰ νὰ μὴν ἦταν...· καὶ μπῆκε μὲς στὸ κενοτάφι, πούχε κάνει σπῆτι, τ'
 Ἦ-Βορρά, τοῦ Δέσποτα τῆς Βόρας.

Ἦψην' ὁ ἥλιος μεσημεριάτης - κ' ἔδειξε λὲς πού βαρέθηκε νὰ στέκη κεῖ μπρὸς στὸ
 σωρὸ νὰ τοὺς τηρᾷ...

Μνήσκταν ἀλαλοῦ... Κ' ὕστερα, ἄβουλα, χαμένοι, φύγανε σκυφτοὶ περσότερο στὰ

χοντρά ραβδιά τους... Σάν, ένα χέρι βαρύ, καθώς έστρεφε τούτος, νά'πιασε σφιχτά την καρδιά τους και τή σταμάτησε: «Τώρα ή ποτές ό Θεός τή φωτιά Του!»

Μά ό θεός είχε πουλιά φαίνεται τής καλοκαιριᾶς τήν ώρα κείνη, και λαλούσε άλλο τὸ σκοπό του, κι αλλιώςτικα, σπέρνοντας χαμομήλι αντίς για χιόνι στις στέρφες ποδιές τής Βόρας, και ξασπρίζοντας αδιαφόρετα στὸν ήλιο τὰ μπερδεμένα κόκκαλα τῶν ἀποθαμένῶ της.

...Ένα σμάρι πέταγε ψηλά... Μπαίνοντας στ' άγιο κενοτάφι ό Ρίκο-Πάρτα, σήκωσε άργά τὸ κεφάλι και τ' άκουλούθησε, όσο πού χάθηκε πέρα...

Κατὰ κεῖ τραβοῦσε...- ό,τινος, όποιος θεός, τή μέρα κείνη...

“Αλλάξε από τότε ή Βόρα κοιμητήρι.

Τὸν αντίθεο, μήτε τὸν ξέχασαν, μά μήτε και τὸν ξαναστήσανε σωστό μέσα στὸ νοῦ τους.

Και μονοπάτι ἀλλάξαν για τή Λέσα, νά μη διαβαίνουν άπ' τὸν καταραμένο τόπο.

Τέσσερα χρόνια έσπερνε κείνος τὸ ζεστὸ ταϊσμένο χουῦμο τῶν προγόνων τους, ξε-χερσώνοντας ὀλοένα και σωριάζοντας άκόμα ὄξω άπ' τὸ φράχτη του κοκκάλες, και στὸ φράχτη γύρα πέτρινους σταυρούς, με σκαλισμένα ὀνόματα κ' ήμερομηνίες λογιῶ λογιῶ, ἴσαμε τὸ χίλια ἔξακόσα ἔβδομηῆντα.

Δέν ήταν νά τὸ θέλη ό θεός τους, μά ὠστόσο κάρπιζε ό τόπος του ἐκεινοῦ!.. Φύ-τεψε κιόλα! Και τὸν πέμπτο χρόνο, μεσοκαλόκαιρο, χάθηκε ὄχτῶ μέρες.

Πήγαν τότε, μάνι-μάνι, και σύμμασαν τὰ κόκκαλα και τοὺς σταυρούς. Άγκαλά, ὄσα ήταν φράχτης δέν τ' άγγίσαν - ὀνε τὰ σκόρπια. Τὰ κουβαλήσαν μιᾶ ώρα δρό-μο, στὸ καινούργιο κοιμητήρι, χαμηλά τής Βόρας.

Μά κ' ἐκεῖνος, καθώς ήρθ' ὀπίσω, με τ' άπρόσμενο φόρτωμα στ' ἄλογο πούσερνε, δέν ἔδωκε ἄλλο πιά συνέριο σ' ἔτουτους. «'Αει, χαλάλι τους!» εἶπε μέσα του - και κατέβασε τή γυναῖκα στὸ κατώφλι τής καλύβας...

Ποῦθε τήν ἔφερε, με τὸ ζὸ και τίς φλοκᾶτες, δὲ μαθεύτηκε. (Μά και τί μαθεύτη-κε καθαρά ποτές για τὸν ἄνθρωπο τούτο στη Βόρα;.. Μή δα ή προτήτερη ζωή του, πούταν τρομερός ληστής και τὸν ακούγανε χρόνια πολλὰ τὰ βουνά, με τοὺς Νέμα κον-τά, κ' ὕστερα πού χτυπήθηκε ἄγρια με δαύτους - ποιός τήν ήξερε; Σκοτεινή ἀπόμει-νε, ὄσπου πέθανε, σάν τὸ σκότεινό του μάτι.)

Για τή γυναῖκα, πώς ήταν νέα, τόπαν άπ' τή Λέσα, ὀπού φάνηκε ἄξαφνα, κατα-μεσήμερο, πελώριος μπρός στην ἐκκλησιά, παραμερίζοντας τὸν παπά πού λιτάνευε τήν ἄγια εἰκόνα γύρα-γύρα ὄλημερίς τὸ Δεκαπενταύγουστο, και διάβηκε πέρα, δίχως σταυ-ρό και προσκύνηση, μήδε μιλιὰ σὲ κανένα.

Τοῦ' καναν τόπο, κατάφοβοι - και κεῖ τήν εἶδανε: στὸ ζὸ πάνω τούτη, κι αὐτὸς μπρός, πεζός... Άνάποδο σὸι ἄντρας!

Τήν ώρα πούγερνε ό ήλιος, κάθονταν πάντα ἀμίλητη στὸ κατώφλι ἔτουτο τὸ ἴδιο πού πρωτοπάτησε, και κοίταε τὰ βορεινά... Κατὰ κεῖ θάταν ό τόπος της.

“Ένα χρόνο τή βάσταξε. Κ' ὕστερα, μιᾶ καθαρήν αὐγή, 'τοίμασε τ' ἄλογο, τήν κά-θησε ξανά στις φλοκᾶτες, και τήν ξεπροβόδισε ὡς τὸ γιοφύρι τοῦ Μπιέλο.

Κοντοστάθηκαν... Σήκωσε άργά τὸ χέρι, τής ἴσιωσε τὰ σκληρὰ μαλλιά... Τής ἔ-κλεισε ὕστερα τὸ καπίστρι στη χουῖφτα, γύρισε τή ράχη του, και χάθηκε ἀνηφορίζον-τας κόντρα τὸ ρουμάνι, με τὰ μεγάλα του κι ἄγαρμπα δράσκελα, καθώς ὄταν ήταν φουρκισμένος!..

Δέν τήν ξανάδε. Πέθανε αὐτή κιόλα, ένα χρόνο άργότερα. Τοῦ' στειλαν τότε τ' ἄ-λογο, με βιαστική παραγγελιά.

Δέν τήν πρόλαβε... Τήν εἶχαν πιά ντυμένη τὸ νυφικό της...

"Ασπρη-άσπρη πού ήταν, έχωσε τὰ δυό του χέρια στο κιβούρι... Τὴ σήκωσε ἀπαλά-ἀπαλά, σὰν τὸ φρεσκοζυμωμένο ψωμί, κ' ἐδιάβηκε ἴσα μπρός, μὲς ἀπ' τὶς κρατημένες ἀνάσες, τραβώντας βουβὸς τὸ δρόμο γιὰ τὸ χτῆμα τοῦ γονιοῦ της, μὲ τὴ φουντουκιά πού τοῦχε δείξει σὰν παντρευτῆκαν.

Δὲν τὸν ἀκούλουθησαν... Τὴ μέρα κείνη ἦταν πιὸ φοβερός κι ἀσήκωτος στὴν ὄψη. Στάθησαν μακριὰ καὶ κοιτάζαν...

Κι ὡς τὴν ἀπόθεσε, ζεστή ἐτσι ἀκόμα, χάμω στὴ γῆς - μὴδε σταυρό, ξανά, μὴδὲ φιλί!.. "Ἐσκαφε κεῖ μονάχος του, σύρριζα τῆς φουντουκιάς, τῆς ἴσωσε ἄλλη μιὰ τὰ σκληρὰ μαλλιά, καὶ τὴν ἔκρυψε βαθιὰ-βαθιὰ στο λάκκο, ρίχτοντας φτιαριές ἀργά, παράγιμες...

...Δὲν ἀκούονταν πιά μὴδε τὸ φτιάρι πούγδερνε τὸν τόπο γύρα ν' ἀποσκεπάση... Νύχτωσε - κ' ἔγειρε τοῦτος κι ἀποκοιμήθηκε αὐτοῦ πάνου στο νιόσκαφτο χῶμα της...

Τὴν αὐγὴ δὲν τὸν ξανάβραν. Μόνο πᾶ' στὸν τάφο, ἀποθεμένη ἀνάριζα, τὴ μικρούλα φουντουκιά, νὰ παραδέρνη στὸν ἀνεμο...

Τὸ παιδί της ὡστόσο ἄξαινε γερὸ κάτω ἀπ' τὴν πλατιά παλάμη τοῦ Ρίκο-Πάρτα. Εἶχε ξεπληρώσει ἀκέριο τὸ χρέος της σ' ἐτοῦτον, πού τῆς ἔδωκε ἕνα χρόνο, γιὰ ἕνα γιό, τὴν τραχειὰ του ἀγάπη, (μὰ βουβὴ καὶ δαύτη, καὶ διωγμένη πάντα πεισματάρικα ἀπ' τὸ φέρισμό του, τὸ κατάκλειστο), μὲ μιὰ λίγη λύπη, πρώτη του φορὰ τοῦ σκληροῦ τούτου ἀθρώπου, σὰν τὴν εἶδε τότες νὰ ξεμακραίνη πέρ' ἀπ' τὸ ποτάμι, πάνω στ' ἄλογο τοῦ γονιοῦ της - καθὼς τοῦ τῆνε παράδωκε, μὲ τὸ κεφάλι σκυφτὸ κ' ὑποταγμένο... (Εἶχε, τέλος, σηκώσει τοὺς ὤμους του, κ' ἐκίνησε κ' ἔφυγε... Δὲ γίνονταν ἀλλιῶς. Τοῦτος, ἐν' ἀγόρι γύρευε. Τῆς γυναίκας, βάρος θὰ τῆς δίνανε κ' οἱ δυό τους. Βάρος κι αὐτουνοῦ ἄλλος ἕνας, ξὸν ἀπ' τὸ «κουτάβι» του - μὴδα λίγο καὶ δαῦτο ;..)

Ξανθοῦπὸ σὰν κ' ἐκείνη, καὶ γεροφτιασμένο. Ἐτσι καθὼς τότελε τὸ «κουτάβι» τοῦ ὁ Ρίκο-Πάρτα: σκαρὶ δικό του, μὰ καὶ λίγο ἀθρωπινὸ - ὄχι ντίπ ἀρκουδίσιο κι ἄλλο στὴ ζωὴ του!

Καὶ τ' ἀπόκαμε γερὸ μὲ τὰ φερσίματά του, πού τ' ἀρχίνησε ἀπὸ μόλις δὰ βγῆκε τοῦτο ἀπ' τὴν κοιλιὰ της:

Γυναῖκα δὲν ἔφερε νὰ συντρέξῃ στὴ γέννα: καὶ μόνος του τ' ἀπόκοψε ἀπ' τὴ μάνα τὸ νήπιο, σὰν κλαδί πού τότελε, μὲ τὸ σουγιά του, πούτρωγε ψωμί. Κ' ὕστερα, ἀτάραχος, τὸ σκούπισε καλὰ-καλὰ, καὶ τ' ἄφησε ἀφάσκιωτο. «Δὲν ἔχει ἀνάγκη τοῦτο» εἶπε μέσα του, καὶ τ' ἀπόθεσε ὡς τὸ βράδι στὴν ταῖστρα, πᾶ' σὲ μιὰ ταφόπετρα, ὅξω ἀπ' τὸ κενοτάφι.

Κείνη τὸν ἀκλούθαε ξέπνοη μὲ τὰ μάτια - δὲν κόταε νὰ τοῦ πῆ. Μὰ κι αὐτὸς δὲν ἔδωκε ἄλλο σημασία στὴ μάνα - δικό του πιά τὸ «κουτάβι»!

Κι οὔτε δικό της γάλα νὰ βυζάξῃ - ἀπ' τὴν πρώτη κιόλας μέρα: τῆς γίδας του!

Καὶ μετὰ, σὰν ἄρχισε νὰ μπουσουλάῃ, τὸ παράταε νὰ σέρπεται λεύτερο μὲ τὶς χελῶνες κάτου ἀπ' τὶς φασουλιές, πούταν μαλακὸ τὸ χῶμα, καὶ δροσό.

Εἶχε στείλει κιόλα πίσω τὴ μάνα, κι ὅταν τοῦ μηνύσανε τ' ἄφησε κατὰμονο μὲ τὸ σκύλο, ἕνα μερόνυχτο.

Γύρισε καὶ τὸθρεψε - αὐτό 'ταν ὄλο!

«Γιὰ βαστάς, γιὰ ξέκανε!» τοῦπε μέσα του μιὰ μέρα, πού τότε νὰ σέρνεται χαζὰ δίπλα σ' ἐν' ἀστρίτη...

Καὶ τὸ κοιτάε...

Μὰ καὶ τὸ κακὸ σερπετὸ δὲν τ' ἄγγισε, κι ὁ Ρίκο-Πάρτα ἔσκασε τότε πρώτη φορὰ τ' ἀχείλι του, κι ἄδραξε μὲ τὶς χεροῦκλες του τὸ γιό του φχαριστημένος, καὶ τότε

σήκωσε ψηλά-ψηλά, και τὸν γυρόφερε γελῶντας ἄγρια κάτω ἀπ' τὸν οὐρανό, κ' ὕστερα τὸ κάθησε τὸ κουτάβι του πάνω στὴ φαρδιά διχάλα τῆς καρυδιᾶς.

Κεῖνο τοῦ γέλαε. Κ' ἔκατσε κι αὐτὸς και τὸ κοίταε ὥρα πολλή, σμίγοντάς του τὰ φρύδια κάθε τόσο, ἀγριότατα, πῶς τοῦ θύμωνε τάχα...

Αὐτὸ 'τανε τὸ χᾶδι του. Καὶ μόνο κείνη τὴν ὥρα ξεσκοτείνιασε λίγο τὸ μάτι του, κ' ἦτανε καλὸς σχεδόν.

Νὰ τοῦ μιλήση, νὰ μὴ μείνῃ ἄλαλο κ' ἐτοῦτο, δὲ μίλαε μῆδε κάτεχε ὁ Ρίκο-Πάρτα. Ἀγκαλιὰ και γιὰ δαῦτο τόστειλε στὸ δάσκαλο, στὴ Λέσα, ἀπὸ νωρίς. Μὰ πρῖν, τὰ πρῶτα, ὅσα ξέκρινε αὐτός, τοῦ τάδειξε καθὼς νόγαε : μὲ γενεψίματα.

Τὸ πῆρε ἄξαφνα μιὰ νύχτα, και πάει στὴν Γσούκα-Σπίνα, κατάκορφα, ἔξη ὥρες δρόμο πᾶν ἀπὸ τὴ Βόρα, μὲς ἀπ' τὸ ποροφάραγγο. Καὶ κεῖ τὸ βάσταε ξύπνιο, νὰ δῆ πῶς φεύγει ἡ νύχτα και πῶς σκάει τὸ πρῶτο φῶς πέρ' ἀπ' τίς ράχες.

Κι ὡς ἔπιασε νὰ χαράζῃ, μόλις πού ξάσπριζε ἀδιόρατα ἀκόμα, ἀπλωσε ὁ Ρίκο-Πάρτα τὸ χέρι, και τοῦ 'δειχτε ἀργά, πέρα-πέρα, ὅλη τὴν ψιλὴ ἄσπρη γραμμὴ τοῦ ξέμαχρου βουνοῦ, πού μάβιζε κιόλα...

Τοῦ 'δειχτε, σιγά-σιγά, ἕναν-ἕναν, τοὺς χοντροὺς κορμούς, πού θάμπιζαν πιά κάτω ἀπ' τὸ βράχο τους. Κ' ἔπειτα, νὰ τοῦ δώση ἀλλιῶς νὰ νιώση δὲν κάτεχε, ἀπλωσε τὰ δάχτυλα, και τοῦ 'κλεισε πρῶτα ἔτσι τὰ βλέφαρα, κ' ὕστερα τοῦ τ' ἄνοιξε, και τοῦ τὰ ξανάκλεισε, και τοῦ τὰ ξανάνοιξε, κι ἀπὲ τὰ δικά του, κι ὅλο πιὸ ταχιά, γυρνῶντας δῶ και κεῖ τὸ κεφάλι του, σὰν κάτι νάψαχνε και σὰν κάτι νάβρισκε - ὥσπου τέλεψε αὐτὸ τὸ μάθημα φέρνοντας τὸ μοῦτρο του στὸ μοῦτρο τοῦ «κουταβιοῦ» του, και παίζοντάς του μιὰ-δυὸ μύτη μὲ μύτη.

Πῶς τοῦτο εἶν' ἡ *Μέρα*, και τὸ *Φῶς*, και τὸ πού *Βλέπουμε τὸν Κόσμο* - ἤθελε νὰ τοῦ πῆ.

Κ' ὕστερα ἔπαψε, και στυλώθη νὰ κοιτᾷ κεῖ πού θὰ πρωτόσκαε ὁ ἥλιος... Κι ὅ,τι ἔκανε τὸ «κουτάβι» του νὰ δῆ τ' ἄλλοῦ, τοῦ 'στριβε αὐτός τὸ κεφάλι ἴσα κεῖ. Κι ὡς ἄξαφνα τινάχτη ἡ πρώτη ἀχτίδα, ἔτσι ἀστραπὴ εἶχε τινάχτη και τὸ δασὸ χέρι τοῦ Ρίκο-Πάρτα, μὲ τὸ δείχτη ἀπλωμένο κατ' αὐτήν!..

Στάθηκε ὡσόπου ὁ δίσκος κάθησε ὀλοστρόγγυλος πάνω στὴ γραμμὴ τοῦ θαμποῦ βουνοῦ, κ' εὐτὺς πῆρε πάλι τὸ γιό του στὸν ὤμο (τριῶ χρονῶ δὲν ἦτανε καλὰ-καλὰ) και ροβόλησε...

Αὐτὸ 'τανε τὸ πρῶτο μάθημά του.

Και τὸ δεύτερο : σέλλωσε ἕνα χάραμα τ' ἄλογο, πῆρε τὸ νήπιο μπροστά, τοῦ 'δωκε νὰ κρατᾷ τὴ χαίτη, κι ἀμολήθηκε ἑπτὰ ὥρες καλπάζοντας!

Τοῦτο μόλις ἐβαστιόταν τόσο δρόμο - σὰν ξάφνου ἐβγήκαν, μὲς ἀπ' τὸν καλαμιῶνα, ἴσα μπρὸς στὴ θάλασσα!..

Επεζέψε... Τὸ πῆε δίπλα στ' ἄρμυρὸ νερό, κ' ὕστερα... τόσπρωξε μέσα!.. Κεῖνο κλαψούριζε, ἔπινε, πάλευε νὰ βγῆ! Μὰ κάθε πού ξανάπιανε ἄμμο νὰ μπουσουλήσῃ, ὁ Ρίκο-Πάρτα τὸ ξανακλώτσαε!.. Κι ὅταν τὸ κύμα τὸ πῆρε λίγο παράμεσα, και τοῦτο σπάρταρε τότες και τσίριζε μπουρμπουλίζοντας, τοῦ 'ριξε τὴ φλάσκα!

Πιάστηκε ἀπὸ δαῦτη κ' ἔπαψε... Χτυπιόταν τώρα χαρούμενο, κ' ἔκανε ἄσπρους ἀφροὺς μὲς στὸ μεγάλο ἄρμυρὸ νερό, πού πρώτη φορά του ἐγνώριζε.

Τοῦτο τὸ μάθημα ὁ Ρίκο-Πάρτα τόχε γιὰ σπουδαῖο, τόσο κιόλα τὸ κουτάβι του νὰ τόχη μαθημένο! Τριάντα χρόνια ἀτὸς του, μὲς στὰ βουνά, δὲν τόχε γνωρίσει τὸ μεγάλο ἄρμυρὸ νερό...

Τόμαθε νὰ παλεύῃ μ' αἵματα και ξεσκίσματα τὸν ἀγριόσκυλο. Καὶ τὸ νήπιο τοῦ-το γίνηκε ἄγριο και γερὸ, πιὸ πολὺ κι ἀπὸ ζῶο, μὲ κορμὶ σιδερένιο και σκληρὸ σὰν ἀντρίκειο.

Κ' ὕστερα, νὰ κυνηγᾷ δίχως ὄπλο - τὰ χέρια μόνο, τὴ σβελτάδα, τὴν πονήρια τ' ἀθρώπινου ζώου!.. Τοῦ 'δειξε, ὥρες, πῶς νὰ παραφυλᾷ τὴν ἀλωποῦ, και πῶς νὰ τῆς

χιμάη καί, ξεκλειδώνοντάς της τή μουσοῦδα, ἀνάστροφα, νά τῆς τήνε τσακίζη ὕστερ' ἄφοβα, σάν ξερή διχάλα - σάν τοῦ λύκου, ἀτός του, ὁ Ρίκο-Πάρτα, μέ τīs τανάλιες του!

Τόμαθε νά καβαλλάη μονάχο - κ' ἐτοῦτο, ὦρες ἀλάκερες, κάπαζε κι ἀνηφόριζε τὰ πέρα πλάγια, μέ τὸ σκύλο ἀπόκοντα, δίχως φόβο κ' ἐνοια καμμιιά.

Κ' ὕστερα, σάν ἔγινε ἕξη χρονῶ, τοῦ κρεμνάει μιὰ μέρα στὴ μέση ἓνα μαχαίρι ἀσηματωτὸ στὸ θηκάρι μέ τὸ πέτσινο ζουνάρι του, καὶ τότείλε νά πάη μονάχο του νά μάθη!

Μήδε τοῦ 'πε ἄλλο τίποτα ζὼν ἀπ' τ' ὄνομά του - κ' ἓνα σημάδι ἀλλόκοτο ποῦ τοῦ ζωγράφισε στὴν παλάμη σῶδερμα μέ μπαρούτι (κι αὐτὸ κίχ δὲν ἔβγαλε!), νά τὸ δείξη στὸ δάσκαλο στὴ Λέσα, κι ἀπέκει ἄφοβα «νά πααίνη» καθεμέρα «νά γένη»...

Κι ὁ γεροδάσκαλος, σάν τότε τοῦτο τ' αὐστηρὸ παιδί νά ξεπεζεῦη, νά δένη τ' ἄλογο στ' ἀπόσκιο πλάι στὸ νάρθηκα, καὶ νάρχεται ἴσα νά τ' ἀπλώνη τὴ σημαδεμένη παλάμη, τὸν ἐπίασε τρέμουλο καὶ φόβος μεγάλος!.. Ἦτανε ἓνα βαριδὸ σφυρὶ κατεβασμένο ἀπὸ ναν καρπὸ χεριοῦ πάνω στὴν κόψη μιᾶς κάμας, στὸ δεξὶ τοῦ ἀρματωμένου τούτου νήπιου!..

Κι ὁ γέρος λούφαξε καὶ δὲν εἶπε τίποτα. Μόνο, τρέμοντας, τόβαλε νά κάτση σ' ἓνα σκαμνὶ ξέχωρα 'πὸ τ' ἄλλα, τὸ τέκνο ἐκεινοῦ ποῦ τὸ φοβερὸ σημάδι του πρώτῃ φορὰ στὰ μέρη ἐκεῖνα φανερωνόταν.

Ἐφτὰ χρόνια, ὥσπου ἔβγαζε τὰ πρῶτα καλὰ γράμματα, κανένας δὲν τοῦ μίλησε στὴ Λέσα τούτου τοῦ κατάμονου ἀγοριοῦ - ποῦ πήγαινε κ' ἐρχόταν, καὶ στὸ δάσκαλο μόνο μίλαγε, τὸ μάθημά του σκέτο λέγοντας μονάχα κι ἄλλο τίποτα.

Μὰ κι αὐτός, ποῦ τὸν παινοῦσε τὸν Ἰντζες γιὰ τὴ σπουδὴ του, μ' ἓνα κάτι κρύο καὶ σφιχτὸ ἦταν πάντα του γιὰ τὸ παιδί αὐτουνοῦ ποῦ χρόνια πρὶν στάθηκε ὁ φόβος κι ὁ τρόμος σ' ὄλα τὰ βουνά, καὶ τώρα-τώρα εἶχε κατέβη μέ τέτοιον τρόπο στὴ Βόρα, καὶ κανεῖς δὲν ἤξερε τί γύρευε, μήδε τὸν ἤθελε στὸν τόπο τοῦτο.

Πάνω ποῦ σώνονταν ἡ ἔβδομη ἀνοιξή μέ τὸ δάσκαλο αὐτὸ στὴ Λέσα, ἓνα πρωί, καθὼς βάρησε σὺνάξη ὁ γέρος, χλαλοῦ ἀσυνήθιστη κι ἀλογίσια πέταλα ἀκουστήκαν, ποῦ σβαρνούσανε στὸν αὐλόγυρο τῆς ἐκκλησιᾶς. Κ' ὕστερα, μιὰ φωνὴ γύρεψε ἄγρια τὸν πάτερ-Φωτεινὸ κι ὄλα τὰ κουτάβια του νάβγουν ὄξω!

Δεκάξη καβαλλάρηδες, ξένοι, μαυρογέννηδες, ζωσμένοι τὰ σπαθιά καὶ τὰ κουμπούρια, στέκανε πάνω στ' ἄλογα, ὄλο ἀψάδα κι ἀνήμερο μάτι.

Μίλησαν σέρβικα τοῦ Φωτεινοῦ, κι ὅ,τι τοῦ 'πανε τὸν ἔκανε νά τρέμη καὶ νά παραλαλῆ!.. Πρόσπεσε στὰ γόνατα τοῦ καπετάν, Νίτσε-Νέμα τὸν ἔλεγε, ἐνοῦ ἴσαμε κειπάνου, καὶ τὸν παρακάλαγε... Μὰ ὡστόσο κείνος ἔστεκε ἀλύγιστος· κ' ὕστερα, τὰ πολυλά-πολλά, θύμωσε κιόλα, καὶ τοῦ 'φερε τοῦ γέρου μιὰ μέ τὸ κουρμπάτσι του, κ' ἔγνεψε στὸ διπλανὸ του κατὰ τὴν ἐκκλησιᾶ, ὅπου τὰ παιδιὰ προσμένανε καταφοβισμένα.

Βγήκαν ὄλα στὸν αὐλόγυρο, καὶ γύρα-γύρα στέκανε κείνοι πάνω στ' ἄλογα, κλείνοντάς τα σ' ἓνα πέταλο σφιχτὸ κι ἀδιαπέραστο...

Ὁ λόγος ἦταν ποῦ ἡ Λέσα φέτος εἶχε ἀσκώσει τὸ κεφάλι κι ἀρνήθη τ' ἀγαλίκι σ' ἐκεινοὺς - βάνοντας μέ τὸ νοῦ τους οἱ πρωτόγεροι πῶς τ' ἀσκέρι τὸ τούρκικο, πούχε κάτσει σ' αὐτὰ τὰ μέρη, θάφτανε καὶ θὰ πέρσευε γιὰ νά μὴ ματαφανερωθοῦνε οἱ Νέμα τόσο κάτου.

Μὰ οἱ ἄφοβοι τοῦτοι, πεισματάρηδες κιόλα καὶ φουρκισμένοι ποῦ δὲν τοὺς τρέμαν πιά στὰ χαμηλά, διαβήκαν νύχτα ἀπ' τὰ καταρράχια τοῦ Βόρα, καὶ τὴν αὐγὴ πηδήσανε μέ τ' ἄλογά τους, ἓνας-ἓνας κι ὅποιον πάρει ὁ χάρος, τὸ Σκιστὸ τοῦ Μπιέλο, χίλια πόδια πάνω ἀπ' τὸ γιοφύρι!.. Καὶ νάτο ποῦ φανήκανε τωραδά, μὲς στὸν αὐλόγυρο τῆς Θεομάνας, νά συγυρίσουνε καταπῶς ξέρανε τὴ Λέσα!..

— Βάνε χαρτὶ καὶ γράφε, δάσκαλε Φωτεινέ!.. τοῦ 'πε ὁ Νίτσε-Νέμα. Νομάτιζέ τα, ἓνα-ἓνα τοῦτα τὰ κουτάβια σας, νά βγαίνη τὸ κάθε τους ὀμπροστά, νά τὸ βλέπω, καὶ

γράφει ό,τι σου λέω - την ξαγορά του! Και πές και στους πρωτόγερους να μη ματασαλέψουνε τις κατσοῦλες τους, κι άλλοτες να ὑποτάζονται και ν' ἀκοῦνε!.. Τώρα τὰ κουτάβια θάρθουνε μετὰ μᾶς· κι αὔριο τ' ἀποταχύ, ἄ' θέ' νὰ τάχουν πίσω με τὰ κεφάλια τους κολλητὰ στὰ σβέρκια τους, θάχω 'λόγου μου τὰ φλουριὰ τοῦ καθενοῦ, στὸ Σκιστὸ τοῦ Μπιέλο - δῶθε μεριά!

Και τότε ὁ Φωτεινός, ἔθελε δὲν τόθελε, πιάνει κ' ἔγραφε ἕνα-ἕνα τὰ ὀνόματά τους, κ' ἐκεῖνος τοῦ 'λεγε τὸν ἀριθμὸ...

...Ἐερὸ πολὺ 'τανε τ' ἀντήλιο, κ' ἕνας κόμπος τοῦ 'σφιγγε τὸ λαιμὸ στιφὰ τοῦ γερο-δάσκαλου... Κι ὡς ἐξεστὸμίζε τὰ ὀνόματά τους, ἄκουε κι ἀτός του τὴ φωνή του ἀταίριαστη, κι ἀγκαλά τοῦ φαίνονταν πὼς ἐπέφταν κιόλα τὰ κεφάλια τῶν παιδιῶν στὸν ἀριθμὸ π' ἀκούγονταν:

— Νῆκος τοῦ Σαβοῦ, τῆς Πάνου Λέσας...

— Χίλια!

— Βάσος, τοῦ ἴδιου!..

— Χίλια!

— Στέφανος, τοῦ Ράτη, τῆς Πάνου...

— Χίλια και μισά!

— Μαῦρος, τοῦ Κυροῦ Μαύρου, τῆς Κάτου Λέσας...

— Δυὸ χίλια!

— Μαρανή, τοῦ Φέρμου, τῆς Κάτου...

— Δυὸ χίλια!

— Στάλης, τοῦ Κυροῦ Καπέτου, τῆς Πάνου...

— Χίλια!

— Γιωργί τῆς Φλωρινιώτισσας.. - εἶναι ντίπ καταντίπ φτωχιά, καπ'τάνιο!.. Κ' ἔχει θέρμη τ' ἀρφανὸ - ἄστο νὰ χαρῆς!..

— Μισὰ χίλια! εἶπε κεῖνος. Σκάσε γέρο! Νέμα νόμος, νόμος γιὰ ὀλουνοῦς!

"Ἐνα-ἕνα προβαίνανε μπροστά, κ' ἐκεῖνοι τάπαιρναν πισωκάπουλα στ' ἄλογά τους. Τοῦ Γιωργιοῦ τοῦ κύλησε ἡ πλάκα μετὰ τὰ κοντύλια, κι ὡς ἔκαν' ἀνίδεο νὰ τὴ μάση, τράβηξε ὁ πρῶτος μιά, και τὴν ἔκανε τὴν πλάκα νὰ, θρίμματα!

"Ολα-δλα ἦτανε δεκαεφτά... Τὸ ξανθὸ, τὴ Μαρανή, τὴν πῆρε ὁ Νέμα ὁ ἴδιος, σκῶνοντάς τη σὰ γατι ἀπ' τὸ ροῦχο, και τὴν ἔκατσε ὀμπρός του.

...Στὸν αὐλόγυρο μέσα 'πόμενε ἕνα τελευταῖο παιδὶ μονάχα, ποὺ στεκόταν ἄτρεμο μπρὸς στὴ θύρα τῆς Θεομάνας...

— Τ' εἶν' ἐτοῦτο; ρώτησε ἄγρια κεῖνος.

Μον' ὁ γέρος ἔτρεμε κ' ἐσώπαινε...

— Μίλα γέρο! Τίνος;..

"Αχνα δὲν ἔβγαν' ὁ Φωτεινός...

Τότ' ὁ Ἰντζες ἔκαν' ἕνα βῆμα,.. κι ἄλλο,.. καταπάνου του.. - και τ' ἀπλώνει κεῖ τὴν παλάμη διάπλατη τοῦ Νίτσε-Νέμα, μουντζώνοντάς τον ἄφοβα, κατάμουτρα, ἔτσι π' αὐτὸς σοῦρνε εὐτὺς τὸ χατζάρι, νὰ τ' ἀποκεφαλίση τ' ἀμούστακο!..

Μ' ἄξαφνα στάθη σὰ νὰ πέτρωσε κειπάνου, κ' ἔπειτα σάλταρε κι ἀδράχτει τὴν παλάμη τ' ἀγοριοῦ - ποὺ δὲ σαλεύει ὡστόσο, οὔδε σκιάζεται διόλου...

Ἐέτασε τὸ σημάδι, κι ἀπὲ - -

— Τίνος εἶσαι;.. τοῦ λέει, τηρῶντας το λοξά.

— "Ο,τινος γράφει, σέρβο!.. Και μοῦ 'χει δώσει νάχω και τοῦτο δῶ!.. τοῦ κάνει, κι ἀνοίγει ἄξαφνα τὴν ἄλλη του γροθιά, και τοῦ τὴ φέρνει, κάργα τὸ μπαρούτι, κατάμουτρα!.. Εἶδες τὸ τώρα, ὀρέ, τί γράφει;..

Οὐρλιαξε ἄγρια, σὰ λαβωμένο θειρὸ, ὁ πελώριος κεῖνος ἄντρας, κ' οἱ ἄλλοι ἔχουνε σοῦρε κιόλας ἔξω τὰ κουμποῦρια - μὰ ὁ Ἰντζες χάνεται ἄφαντος στὴ μαύρη θύρα τῆς ἐκκλησιᾶς.

«Ποῦθε, ὀρέ, νὰ ξεφύγη;» ρωτιέται μέσα του ἄναυδος ὁ Φωτεινός· ὁ Ἰντζες ὁμως

τὴν ὥρα κείνη εἶχε κιόλα ἀνέβει στὸ κωδωνοστάσι κ' ἔχει ρίξει τὴν ἀμπάρα πίσω ἀπ' τὸ πορτί.

— Μουρτάτες! τοὺς φωνάζει ἀπὸ κειπάνου, βαρῶντας τὸ γλωσσίδι σὰ δαίμονας. Ἐμένα τὸ σημάδι μου, οὔδε τῆς Πάνου οὔδε τῆς Κάτου ραγιαδόΛεσας - τὸ ξέρ' τε, μάθ' τε το!..

Παρατᾶνε τ' ἄλογα τοῦτοι κι ὅλοι χιμᾶνε μὲς στὴν ἐκκλησιά!.. Πηδᾶν τρία-τρία τὰ σκαλοπάτια, βαροῦν τὸ πορτί νὰ τὸ ρίξουν, τὸ κάνουν κόσκινο στὶς κουμπουριές - μὰ ὁ Ἰντζες δὲν κάθεται ἄπραγος αὐτοῦ, νὰ τότε φᾶν ἔτσι εὐκολα, μόνε σκαλώνει σὰν ἀγριόγατος στὸ τσουνὶ τῆς καμπάνας (οὔδε ξέρει τί κάνει!) κι ὡς ὄρμᾶν τέσσεροι μέσα, μὲ τὸ Νέμα ἀτό του μισόστραβο μπροστά, λύνει τὴν καδένα καὶ τοὺς καπακώνει!

Καιρὸ δὲ χάνει τότε κιόλα τ' ἀνήμερο τοῦτο, μόν' καβαλλάει τὸ κάγκελλο, κρεμνιέται κεῖ ἀπ' τὰ λούκια τοῦ νάρθηκα, πηδάει σὰ τζίνι — ὥρα π' ἀδειάζουν πάνου του τρεῖς κουμπουριές κ' ἓνα βόλι τὸν παίρνει στὸν ὦμο! — μὰ προλαβαίνει!.. Σαλτέρνει τὰ μπρούμυτα, δυὸ μπόγια ἀπὸ τὴ στέγη, πᾶ' στὸ Σβάρνο του, κι ἀμολιέται καπνὸς τ' ἀνηφόρι!

...Τὸν κυνηγοῦνε ἀκόμα γύρα στὴ Θεομᾶνα — δὲ βάνουν μὲ τὸ νοῦ τους πὼς τὸ κουτάβι τοῦτο εἶχε κι ἄτι — ὅταν ὁ Ἰντζες χάνουνταν πιά καλπάζοντας πίσω ἀπὸ τὴ ράχη, κατὰισα γιὰ τὴ Βόρα.

Φτάνει στὸν Κυρὸ του καταματωμένος, μ' ἓνα ἀδειανὸ κουμπούρι π' ἄρπαξε τῶν πεσμένων στὸ κωδωνοστάσι.

Τοῦτος πότιζε τὴν ὥρα κείνη τὸ φαρί· τὸν εἶδε ἄξαφνα μπρὸς του, ξεσκισμένο κι ἄγριο - τὰ αἵματα νὰ τοῦ στάζουμε ἀπ' τὰ στιβάλια...

ἸΠόμεινε... Κ' ὕστερα:

— Ποιός;

— Νέμα! Κ' ἔρχονται!.. Πᾶ' νὰ φύγουμε!

Τ' ἄστραψε ἓνα φοῦσκο καὶ τόρριξε καταῆς, μ' ὅλα του τὰ αἵματα.

— Πλύσου! τοῦπε. Κι οὔδε σὲ ρώτησα!

Κ' ἔβαλε ὕστερα τὴν κάμα στὴ φωτιά, καὶ τὴν πύρωσε. Κ' ἔπειτα:

— Σίμωσε! τοῦ κάνει· καὶ τοῦ ἔβγαλε τὸ βόλι κλέφτικα, πιδέξια, μὲ τὸ πυρωμένο σίδερο - σίρισε ἢ φρέσκια σάρκα του, καμένη!

— Πᾶρ' το! Φύλα το - εἰν' τὸ πρῶτο σου!

Καὶ τοῦ τόδωκε, ζεστουλὸ ἀκόμα, μὲς στὴ χουῖφτα.

Τ' ἀναμετάξυ, στὴ Λέσα, κεῖνο τὸ ξανθὸ ἢ Ρανή, πετάχτη κ' εἶπε σέρβικα τοῦ πρωτοπαλλήκαρου, πὼς αὐτὴ θεὰ τοὺς πάη νὰ βροῦν τὸν Ἰντζες καὶ τὸν Κυρὸ του. Ἔδωσε βᾶση κεῖνος, κ' ἔτοῦνο τ' ἄτιμο, διαόλου κάλτσα, τοὺς τράβησε καμπόσο δῶ κ' ἐκεῖ, ὅπου τῆς κατέβαινε, καὶ στερνὰ τοὺς ἔβγαλε τ' ἀπάνου τῆς Βόρας, τὰ ξάγναντα — μπάς καὶ δὲν τοὺς ἔβλεπαν ποὺ ἔρχόνταν!.. — τάχα πὼς ἔχασε τὸ κοιμητήρι ποῦθ' ἔπεφτε!

Βρῆκαν τὸν παπά. Κ' ἐκεῖνος τοὺς τόδειξε μεταχαράς.

Μὰ ὁ Ρίκο-Πάρτα ἀλλοῦ τοὺς φύλαε νὰ διαβοῦνε. Καὶ τὴ μέρα κείνη ἓναν τους ἄφηκε μοναχὰ νὰ γυρίση ζωντανὸς στὴ Μπράνια!.. Τοὺς ἔστησε καρτέρι κεῖ, στὸ Σκι-στὸ τοῦ Μπιέλο, μὲ τὴν κάμα στὸ χέρι, κι ὡς σάλτερναν ἓνας ἓνας μὲ τ' ἄτι ξιπασμένο ἀπ' τὸ γκρεμὸ καὶ φορᾶτο ἴσα μὲς στὸ πουρναρόβατο, δὲν πρόκαναν νὰ δοῦν ξανὰ τὸ φῶς!.. Στὰ πνιχτὰ ἔτσι, μὴ νιώση οὐδεὶς τους καὶ τοῦ λακκίση, τοὺς πέρασε ὅλους καὶ πᾶν!

Ἄχνα δὲν ἔβγαλε κανεὶς τους ἀπ' τὸ μαχαίρι τ' ἀρχιληστῆ, καὶ μοναχὰ ὁ στερνὸς πρόλαβε νὰ σύρη μιὰ κραυγή:

— Μή, Ρίκο!.. Εἶμ' ὁ Στίπε!..

«Ναὶ δά· ἦταν ὁ Στίπε ἀλήθεια τοῦτος δῶ, ποὺ τοῦ ἔφερε μιὰ μέρα τὸ χαίμαλι τῆς

μάνας του απ' τή Γκόρα, και τὰ στερνά της λόγια πίσω από τὸν τοῖχο, σὰν τοῦ τῆ χτίζαν ζωντανή!..»

Τὸν ἔδεσε κειδά.

— Ποῦ 'ν' ὁ Νέμα, σκύλε - κειὸς δέν ἦταν;

— Δέν εἶναι τὸς ὁ Νίτσε-Νέμα δῶ!.. Ἐφυ'ε χτές!.. Τὸν κούτσανε στὴ Λέσα τὸ κουτάβι σ'!.. Πᾶν στὴ Μπράνια, κατάρια - τρεῖς τὸν πᾶν!..

— Γύρνα, σκύλε, και πέσε τους σὲ ποιὸν θὰ ξεπληρώνουσε, νὰ ξέρουν, ἂ' θὰ ματαπατήσουνε δωκάτου κι ἀγγίσιον τρίχα τοῦ κουταβιοῦ μου!.. Καὶ λυτὸς μὴν ἔμπης στὰ κονάκια τους - δετὸς, ὦς, θάμπης, και πέσε τους ποιὸς!.. Οὐστ!.. (Καὶ τοῦ 'χωσε ἓνα φάσκελο στὴ μούρη!)

Δετὸς ἔτσι, πιστάγκωνα, ζεμένα τὰ ποδάρια του σφιχτὰ στὴν ἴνγκλα, και δεμένα, τὰ λουριά τὰ γκέμια στὸ σβέρκο φορεμένα, και μὲς στὸ στόμα του μ' ἄλλο ἓνα χαλινάρι, τεζαρισμένο κάργα απ' τὴν οὐρὰ τ' ἀλόγου του (κομποδέμα και δαύτη - ξεφτίλα κλέφτικη), μπῆκε ὁ Στίπε τοῦτος στὰ σέρβικα λημέρια, κι οὐδε κόταε νὰ ξελυθῆ - ὅ,τι τοῦπε ὁ Ρίκο-Πάρτα, τὶ ἀπὸ παλιὰ τὸν ἔτρεμε και κάλλιο λόγιαζε αὔριο τῆ ζωῆ του πάρεξ τίς βουρδουλιές πούχε κιόλα μετρημένες γιὰ τὴ δείλια του απ' τὸ Μπόβρου Νέμα μὲς στὴ Μπράνια!

Πάνω στὸ τρίτο χινόπωρο ἀπὸ τότες, ὁ Ἰντζες, ἓνα μεσημέρι — στὰ δεκάξη του, ἴσαμε κειπάνου —, σκῶνεται απ' τὴν τάβλα πούφαγαν ψωμί και λέει τ' ἀρχιλισητῆ:

— Ἄκου δῶ, Κυρό! μένανε ὅλα τοῦτα (κ' ἔδειχτε ἓνα γύρο) δέ μοῦ λένε ντίπ, κι οὐδε μὲ βαστοῦνε!

Σήκωσε κειῖνος τὰ μάτια του... Τὸν κοίταξε... Τράβησ' ἔπειτ' ἀμίλητος.

Ἦρθε μὲ τ' ἄλογο σελλωμένο. Στάθηκε μπρός του.

— Πᾶρε!.. τοῦ 'πε, κοιτῶντας χάμου... Και τοῦτα δῶ!..

Κ' ἔβγαλε τὸ ζουνάρι του, μὲ τὰ δυὸ κουμπούρια, ξεκρέμασε ἀποπάνω του και τὰ φυσεκλίκια, και τοῦ τάδωκε κι αὐτὰ ἰ ἀπλώνοντάς του τα ἀργά, κοιτῶντας τὸν στὰ μάτια πάλε, σὰν ὅταν ἔβραζε κατιτίς ἄγριο κι ἀπότομο μέσα του.

Μὰ δέν ἔκαμε τίποτ' ἄλλο τούτη τῆ φορά, και τὸ μάτι του ἦτανε πιὸ μαῦρο ἀκόμα.

Γύρισε κ' ἐμπῆκε στὸ καλύβι - κι οὐδ' ἐστράφη νὰ δῆ ποῦθ' ἐτράβησ' ὁ γιὸς του.

Κι ὡς ἔφυγε ὁ Ἰντζες, στάθη ὀλόμονος ὁ Ρίκο-Πάρτα και κοίταε γύρω του ὅλα.

Πέφτανε βαρειές οἱ στάλες - μ' αὐτὸς δὲ σάλευε κεῖ στὸ μέσο τοῦ ἔρημου τόπου. Και πρῶτη του φορά στὴ ζωῆ του ὁ ἀπελέκτητος τοῦτος ἄνθρωπος δὲ χούγιαξε απ' τὰ μάτια τὴν καρδιά του - κι οὐδε τὴν ἐντράπη... Κ' ὕστερ' ἄξαφνα, πιάνει κ' ἔδιωξε τίς γίδες, τὸ μοσκάρι, τὰ πρόβατα, βαρῶντας τα πετριές κατὰ τὸ γκρεμό!

— Τί θωρεῖς - ἔ; Τί θωρεῖς;.. κάνει τοῦ σκύλου του. "Ορ'σε! Φύ'ε κ' ἐσύ!.. Δέ θέλω σε!.. τοῦ κάνει, και τοῦ τραβᾷ μιὰ κλωτσά, π' οὔρλιαξε τὸ ζὸ και χάθηκε ἀπὸ μπρός του!.. Ἀγκαλὰ ὅμως ἦτανε πιστὸ σκυλί, κ' ἐστάθη πάλι κι οὔρλιαξε μὲς στὴν ἀντάρρα - μὰ ἐτοῦτος τοῦ ῥιχτε τὰ κοτρώνια, κι ἀκούγονταν μουντὰ νὰ κυλᾶνε στὸ γκρεμὸ οἱ κροκάλες!..

Κύλησε τὸ βράχο πού κάθονταν τὸ χάραμα πᾶν ἀπὸ τῆ σάρα· γκρέμισε τὸ φράχτη, θεριὸ ἀνήμερο, μὲ τίς κλωτσές στοὺς σταυροὺς - και στερνά, φωτιά ἔβαλε στ' ἀχούρι, στὸ καλύβι, στὰ σκουτιά του ὅλα τὰ σπιτίσια, κ' ἔφυγε ξαρμάτωτος πάνου στ' ἄλογο, καλπάζοντας τὰ βορεινά...

...Εἶδαν τότε τὸν καπνὸ στὴ Βόρα. Κ' ὕστερα, τὴν ἄλλη, σίμωσαν κ' ἤυραν τὴν καψάλα, κεῖ πού πρὶν εἰκοσιδύο χρόνια βρισκούνταν τὸ παλιὸ κοιμητήρι τους.

Τοῦτα γίνονταν τὸ 1692, χρόνο δίσεχτο, πού ὁ Ρίκο-Πάρτα γύρναε ξανά στὰ λημέρια του, κι ὁ γιὸς του ὁ Ἰντζες ἦταν ἄντρας πιὰ.

Σὰν παράτησε τὸν κυρὸ τοῦ ὄ Ἴντζες τράβησε τὰ βορεινά... Κάλπαζε... Πῆρε τ' ἀπάνω τοῦ Κάμενικ - οὔδε στάθη στὴν ξεροποταμιὰ μὲ τὴ φρυμένη λάσπη, ὅλο κομμάτια μεγάλα, καφετιά, ποὺ σπάζανε κρουστά κάτω ἀπ' τὶς βιαστικὲς ὀπλές τ' ἀλόγου του, σ' τούτη τὴν ἐρημιὰ τ' ἄλαλου τόπου.

Πέρα ἢ Βόρα βούλιαζε στ' ἀπόθαμπο... Τὸ φαρί του ἀφρίζε στ' ἀνηφόρια π' ὅλο τ' ὠδήγαε τοῦτος, μὲς ἀπ' τοὺς μαυροκίτρινους χωματόλοφους...

Βιάζονταν.

Διάβηκε τὸ ρουμάνι σὰν ἄνεμος!.. Τὰ κλαριά τοῦ ῥχονταν πανωτὰ στὸ κούτελο. Ἔσκυφτε, πέρναε, χάνονταν - ὅμοιο ξωτικό!

Βρῆκε τὴν πηγὴ. Εἶχε στερέψει.

Φτάνει στὶς γκορτζιές, σούρουπο πιά, κάτω ἀπ' τὸν «Πύργο».

Τὸν εἶχε φέρει κι ἄλλοτε ὁ κυρὸς τοῦ δῶ, κι οὔδε θυμᾶται ὥστόσο πῶς τὸν ἔβγαλε τ' ἀπάνου, στὸ μονοκόμματο τοῦτο βράχο... Μόνο τὰ λόγια του:

«— Ἐδῶ, κουτάβι, εἶς' ἀπιαστος ἅμα φτάσης... Μὰ μὴν ξεχνᾶς τὴν ἀφάνα!..»

Ψάχνει τώρα ὀλοτρόγυρα, καὶ δὲ βρίσκει ἓνα σκάλωμα - ἄλλο ἀπὸ ξερόκλαδα στὴ βορεινὴ μεριά... Μ' ἀπὸ δαῦτα ἀδύνατο νὰ σκάλωσε ἄνθρωπος ποτέ - οὔδε γάτος!..

Δένει τὸ φαρί καὶ ψάχνει... «— Μὴν ξεχνᾶς τὴν ἀφάνα!» («Ποιὰν ἀφάνα τοῦ ἴλεγε ὁ δαίμονας;.. Ὅλο ἀφάνες δωχάμου ὁ τόπος...»)

Βάνει σ' ὄλες φωτιά, φουρκισμένος, καὶ τοῦτες καίγουνται μὲ φλόγα μεγάλη, καὶ τριζοβολᾶν γύρα σὸ βράχο.

Μὰ μιὰ δὲν καίεται, οὔδε πιάνει - καφαλλάζεται μοναχά, ποῦ καὶ πότε, κι ὅλο σβῆνει! Εἶναι χλωρή. Καὶ βρίσκει τότες κάτω ἀπὸ δαύτη κείνο ποὺ χρόνια τοῦ ῥχονταν στ' ὄνειρό του ἀπὸ νήπιο: τὸ στενὸ λαγούμι μὲς στὸ γρανίτη - γιομᾶτο ἀράχνες κι ἄσπρους σκορπιούς!..

Τὸ κάπνισε - καὶ σούρνεται κειμέσα, μὲ τὰ κουμπούρια του νὰ βροντολογᾶνε.

Βγῆκε τ' ἀπάνου, γδαρμένος - τὴ μούρη μαύρη στὴν κάπνα!

Νύχτωσε βαθιὰ - ἀφαιρέθηκε...

Ἔλεε πῶς ἔφεγγε ἀκόμα ἔφεγγε μέσα του, πρώτη του βολά, μ' ἓνα φέγγος ἀλλιώτικο ὁ τόπος τοῦτος, ψηλά πολὺ σηκωμένος στὸ νοῦ καὶ στὴν καρδιά του, ἀπομόναχος, ἀτός του, σ' ὅλο του τὸ «δύναμαι» καὶ τὸ «ἔχει» του, στὰ χωριά του ὅλα πλούσιος, προκομμένος, στὰ κοπάδια του, τὰ ζᾶ του, μ' οὔδε Νέμα κι οὔδ' ἀφέντες, μ' οὔδε σκότεια πηχτὰ καὶ φωτιές, ν' οὔδε βίγλες τῶν Τουρκῶν τὶς νύχτες, κι οὔδ' ὁ Φωτεινὸς μὲ τὸ λαδολύχναρο — τὰ γραμματούλια του, στενὰ-στενὰ κι ὀλιγούτσικα κειχάμου — μόνε μέρα, ὀλοῦθε μέρα, μεγάλη, χρυσαφιά, λαμποῦσα μὲς στὰ στάχια, τὰ μπουσάνια, τὰ σπαρτά, τὰ καρπερά, σ' τοῦτα δῶ τὰ χώματα - τί δηλαδῆς; γιατί ὄχι;

Μὰ «ὄχι!» τοῦ ἴλεγε κάτι ἄλλο, μαῦρο καὶ πηχτὸ - κι ἀντιπάλευε τὴ μέρα καὶ τὸ μέσα φέγγος του (... νάτον πάλε ὁ γερο-Φωτεινὸς μὲ τὸ λαδολύχναρο, ψάχνοντας — φούρ!.. φούρ!.. — τὶς κόχες μὲς στὴν ἐκκλησιά, μπάς κ' εὔρη κεῖ ξανά τὶς φυλλαδοῦλες του, ποὺ κλώτσαε τοῦτος δῶ.. - κι ὅλο γύρω σκότεια, κι ἄξαφνες ἀναλαμπές!..) — Δέ' ναι τίποτες ὅλα τοῦτα!.. Φτενὰ κι ἀπόφτενα - στενά!..

Μ' ἄξαφνα ἦρθε κεῖ στὸ νοῦ του, πάνω στὸν «Πύργο» τοῦ Κάμενικ τώρα ξανά, κι ὡς ἔλεε πῶς φέγγει ὀλοῦθε μέσα του, ἔφεγγε ἀγκαλὰ καὶ μπρός του, δυνατὰ, μ' ὅλα τ' ἄστρα πάνου ἀπ' τὸ κεφάλι του κι οὔδε φεγγάρι!

Σκιάχτηκε ἀλλιώτικα!.. Κι ὡς στρέφει τότε κατὰ τὸ νοτιὰ, τ' ἀντιχτυπάει στὰ μάτια ἢ φλόγα κεῖ στὴ λάκκα, μὲς ἀπ' τὴ χούνη τῆς Λέσας!

— Ὁρέ καίεται τὸ ξανθὸ, ἢ Ρανή!.. σκουζίει μόνος του, κι ὀρμαίει ξανά στὴν τροῦπα, κουτροβαλὰει σὰν τὸν ἄσβδ στὸ λαγούμι, ἀρπάει τὸ Σβάρνο του ποὺ φρούμαζε πολλῶρα, καὶ χάνεται τ' ἀπίσου μὲς στὴ νύχτα!..

Οὔδε ξέρει ποῦ πηλαλάει καὶ ποῦ διαβαίνει!..

Σκίζει τ' ἄλογο τὸ λόγγο, ὄξω ἀπὸ μονοπάτια, κ' ὕστερα κόντρα τοὺς χωματόλο-
φους, χλιούς ἀκόμα ἀπ' τὸ λιοπύρι.

Φτάνει πρὶν τὰ χαράματα.

Ἡ Λέσα κάπνιζε ἀκόμα...

Βρίσκει κρεμασμένους στὸν πλάτανο, τὸ γερο-Φωτεινό, τὸν Κυρὸ Μαῦρο, τὸ γο-
νιὸ τῆς τὸ Φέρμο, τὸ Στάλη!.. Κι ἀπάνω στὸ καμπαναριό, καφαλιασμένους ἄλλους
ὄχτώ!.. Καὶ τὴ Φλωρινιώτισσα ξεσκισμένη στὶς μαχαιριές, μισόγυμνη...

Κι οὐδ' ἓνα παιδί!

Οὐδε ψυχὴ!

Κι ἄλλους, σκοτωμένους ἄγρια μὲς σὲ κάθε σπίτι, στὶς ροῦγες, στὰ ταμπούρια
τοῦ Κοινοτικοῦ...

Θύρες, πρέκια ἐπεφταν, πόρτες ριγμένες - ζῶα καρβουνιασμένα στὰ κατώγια!..

Λαμπάδα ἀκόμα τ' ἀρχοντικό τοῦ Φέρμου (καίουνταν λάδια καὶ παστὰ στὰ κελ-
λάρια), κ' ἡ γρια-βάβω, λωλὴ ντίπ, κουσκουσούραε μὲς στὰ κοττέτσια λόγια ἄλαλα:

— Πάει, πάει, πάει, μὲ τ'ς σαράντα!.. Χράμ', ὄρέ, χράμ', τὸ ζάφτ'!.. Πάει, πάει,
πάει, π'λάλα!..

— Ποῦ 'ν' τὴν;.. τῆς κάνει ἄγρια.

Μὰ κείνη παραλόγαε κ' ἔλεε τὰ ἴδια.

— Ποῦ 'ν' τὴν, μορὴ;.. καὶ τὴν ἀρπᾶ ἀπ' τὸ σβέρκο.

— Πάει, πάει, πάει, μὲ τ'ς σαράντα! λέει χαμένη ἢ γριά.

— Οὔθε πάει;.. (Καὶ τὴν ἔσφιγγε!)

— Πάει.., πάει.., πάει!.. Πάει σκολειό, σατανά!.. Χράμ', ὄρέ, χράμ', τὸ ζάφτ'!.. Μὲ
τ'ς σαράντα, 'φ' τὴ Μπράνι!.. Πάει σκολειό, πάει σκολειό, σατανά!

Κι ἀπομένει στὰ χέρια του.

ἽΟλημέρα αὐτοὶ πούκαψαν τὴ Λέσα πῆγαιναν μὲ τὰ παιδιά πισωκάπουλα... Πέσαν
κι ἀπάνου στ' ἀσκέρι, πούχε πιάσει τίς κλεισοῦρες ὄλες στὰ βορεινά, κι ἄλλοδρόμισαν
κιόλας. Ἔτσι πού ξεπέσανε στ' ἀριστερά, νὰ διαβοῦνε ἀπ' τίς κορφές, δώδεκα μέρες
σώνανε δὲ σώνανε ὡς τὴ Μπράνια.

Τὴ νύχτα στήναν τὰ παιδιά στὴ μέση, κ' ἔγερναν τοῦτοι ὀλοτρόγυρα - μπάς καὶ
τοὺς λακκίσουν. Φύλαγαν βάρδιες, δυὸ-δυὸ, ὅσο νὰ χαράξῃ. Μὰ ἔξῃ νύχτες, μάτι δὲν
τοὺς ἄφησε νὰ κλείσουν κατιτίς πού δὲν εἶχε ματαγίνει ὅσο θυμόνταν ὄλοι τους τὰ
κλέφτικα τερτίπια:

Σὰ ἔπηξε ὀλοτρόγυρα τὸ σκοτάδι (κ' ἦτανε καὶ κάτι νύχτες ἀφέγγαρες), ἀρχίζε
τοῦτο τ' ἄσκημο: "Αναβε ἡ πρώτη!.. Μιὰ φωτιά μοναχική, δεξὰ ἢ ζερβά, μακρυνού-
τσικα κάπως.

«— Βοσκοφωτιά!..» λέει τὴν πρώτη νύχτα ὁ Στίπε, καὶ ξυπνάει τὸν καπετάνιο.

— Τράβα πάρε ἀρνὶ τῶν τσομπαναρέων!.. Καὶ νὰ σβήσουν, μὴ μᾶς πάρουνε χαμπά-
ρι!.. Ἄσκωσ' κάναν ἄλλοινα στὴ βάρδια!..

Καὶ γυρνάει τ' ἄλλο πλευρό... Κινάει καὶ πάει ὁ Στίπε Φοῦρο. Ζυγώνει σούρνον-
τα, μπουσουλáει, φτάνει σιμά, τανυέται νάδη...

«— Κανείς, ὄρέ, δωχάμου;» λέει μοναχός του, ἅμα ἀνασηκώθηκε κ' εἶδε-ἀπόειδε πού
κανείς δὲ σάλευε οὐδ' ἦταν στὴ φωτιά!

— Ἄμ καὶ ποιός τὴν ἀναψε, μαθές; ρωτάει ὁ Μπόβρου Νέμα, φουρκισμένος.

— Τοῦτο...- μήγαρ βρίσκω κ' ἐγὼ ποιός τὴν ἀναψε, καπ' τάνιο;..

— Ἐψαξες, ὄρέ, καλά;

— Ντίπ κανείς, σ' λέω!

Μὰ πάνω κεὶ πού τάλεγαν, κ' εἶχαν σκωθῆ κι ἄλλοι καμπόσοι, νάσου ἀντίκρα στὸ
τσογγάρι, δυὸ δρασκελιές μοναχὰ μπροστά τους, δεῦτερη κιόλας!

Χιμάει ὁ Μπόβρου Νέμα, μὲ δυὸ-τρεῖς ξοπίσω του.

- Φτάνουν καὶ σὲ δαύτη - οὐδ' εἷς!
 — Φτοῦ! τὸ σταυρὸ του!.. Ποιὸς μᾶς παίζει, ὀρέ;.. Ζωντανὸ θὰ τόνε γδάρω!
 Γυρνᾶν τ' ἀπίσου, ψάχνοντας.
 — Στὰ ταμπούρια!.. Ὅλοι ξυπνοί!.. προστάζει.

“Ὅπου νάτη, σὲ λιγάκι, τρίτη ἀνάβει!..

- Πιὸ κοντὰ τους τούτη ἀκόμα - ἴσα μπρὸς στὸ λόγγο, θεόρατη!
 — Τὸ Χριστό τους, κιαρατάδες!.. Γιούργια πάνου τους!.. ρυάζεται ὁ ἀρχιληστής,
 καὶ χιμᾶνε ὄλοι κατακεῖ, παρατώντας τὰ ἔρμα τὰ κουτάβια!..

Φτάνουν παρευτός. Καὶ σὲ δαύτη τὰ ἴδια!..

- “Ε ρε κι οὐδ' ἤξερε πιά τί ἔκανε ὁ Μπόβρου Νέμα, κι ἄρπαε ὅποιον λάχαινε μπροστά του, τὰ ἴδια τὰ παλληκάρια του, ἐσβέρκωνέ τ' ἀπ' τ' ἄχτι του νὰ τὰ λαρυγγώση, βλαστήμαε, λύσσαε: — “Ε! Ποιὸς ρέ; Ποιὸς - ἔ!.. Τὸ σταυρὸ σας - ποιὸς;..”

Γυρνᾶνε πίσω πάλι, κι ὀληνύχτα ξάγρυπνοι στὰ ταμπούρια, περιμένοντάς τους, ὅποιοι κι ἂν ἦσαν, μὲ τοὺς λύκους ἀνασηκωμένους κ' ἔτοιμοι.

Μὰ οἱ φωτιές δόστου ἀνάβανε ὡς τὸ χάραμα, ἄλλη δῶ κι ἄλλη παρέκει, ὀλόγουρά τους...

«— Ποιὸς σκύλας γιὸς μᾶς τρογουρνάει...» μουγκρίζει ὁ Στίπε μόνος του, «ποῦ θὰ μᾶς πάρουν μυρουδιά στερνὰ κ' οἱ βίγλες καὶ θὰ μᾶς σβήσουν ὄλους!»

Τὴν ἄλλη νύχτα - τὰ ἴδια!.. Σὰν καλοβράδιασε — καὶ φύσαε ὁ διάολος! — νάσου ἢ πρώτη πάλι!

“Ὅπου ὁ Μπόβρου τοὺς βάσταξ' ὄλους στὸ πόδι, κ' ἔβγαζε καρτέρια ὀλοτρούγουρα, νὰ παραμονεύουνε... Μὰ οἱ φωτιές ἀνάβαν πάλι - κι ὄχι μόνο, παρ' καὶ πετριές τώρα ἔρχουνταν, πότε-πότε, στ' ἄξαφνα!..

Τὴν αὐγή: τέσσεροι κιόλα μαχαιρωμένοι στὰ καρπούλια του!

Κι οὐδ' ἄχνα εἶχε ἀκουστῆ.

“Ἐξυνε ὁ σέρβος τὴν κούτρα του τ' ἄλλο βράδι, ποιὸς διάτανος τοῦ τάφτιανε ὄλα τοῦτα!.. Πῆρε ἀπόφαση: δὲ θὰ ματάβαζε καρπούλια, μόν' ἀτός του θάβγαινε καρτέρι, μὲ πέντ' - ἔξ γερούς.

Πάλι ὠστόσο ἀνάβανε οἱ φωτιές - μιὰ δῶ, μιὰ παρέκει... Καὶ γύρα ἀπὸ τὸ στάσι του, καὶ γύρα ἀπ' τὸ καρτέρι του τώρα-τώρα, μὲ πετριές ξανά, καλὰ σημαδεμένες!

“Ἐστελε κ' ἔνανε νὰ δῆ στοὺς ἄλλους π' ἄφηκε, ἂν ξαγρυπνᾶνε... - μῆδε γύρισε!..

Τὴν αὐγὴ τὸν ἠῦραν μαχαιρωμένο καὶ τούτονα.

Λύσσαξε ὁ Μπόβρου Νέμα, καὶ τὴν ἄλλη βγάνει τὴ μπουροῦ καὶ ντελάλαε στὶς ἔρμιές ἓνα γῦρο:

— Ποιὸς σκύλας γιὸς τρογουρίζει δῶθε μου, κι ἂν εἶν' ἄντρας ἄς ἔβγη, νὰ χτυπηθῆ μ' ἐμένανε, τὸ Μπόβρου Νέμα!..

Τάλεγε σέρβικα ἢ μπουροῦ, τάλεε τούρκικα, τάλεε γραικὰ ξανά, καὶ βλάχικα, κι ἄρβανίτικα - μὰ οὐδε φωνὴ οὐδ' ἀπόκριση.

Μόνο φωτιές - καὶ πιὸ σιμοτινές!

Κι ὅ,τι εἶπε ὁ Στίπε Φοῦρο τὴν πρώτη νύχτα, γίνηκε τουτηδανά! Πῆραν οἱ βίγλες μυρουδιά τὸ σάλαγο — ἀγκαλὰ κι ἀγροίκησαν κιόλα, ὡς τὰ μπουρίζε ὀλοῦθε τὸ σταυραδέρφι ὁ Στάνε — καὶ στείλανε ἀπ' τ' ἀσκέρι δέκα ἀλογάδες νὰ δοῦν τί γίνεται κειπὰ στὸ καταρράχι!

Λούφαξε ὁ Μπόβρου Νέμα κ' οἱ σαράντα του, ὡς ἀκοῦσαν τ' ἄλογα! μὰ οἱ καρβαλαρέοι, μὲς στὴν τύφλα, πέσαν πάνω τους - παραλίγο πάταγαν τὸ Μπόβρου ἀτό του! Γένηκε μακελλεῖδ - τρεῖς λακκίσανε! Κ' οἱ σέρβοι τότες φύγανε νύχτα, νὰ διαβοῦνε πέρ' ἀπ' τίς κλεισοῦρες, πρὶν ξαμολύσουν πίσω τους τὸ λεφοῦσι οἱ Τοῦρκοι!

Βάδιζαν όλόημερα και σταλιάσαν πια στο Ζίτνιτσα, δώθε από τη Γκόρα, τὸ Κακόβουνο, νύχτα γερά μπασμένη.

Κι ὅπου νάσου γύρα πάλε οἱ φωτιές!

Τοὺς φωνάζει τότες ὅλους, και τοὺς λείι τὸ σκέδιό του ὁ ἀρχιληστής. Κ' ὕστερα σκορπᾶνε μουλωχτά ἀπ' τὸ στάσι, μπουσουλώντα, σούρνοντα, και ἀρχινᾶν ἕνας-ἕνας νὰ βάνουने και αὐτοὶ φωτιές, ὅμοια ὀλοτρόγυρα - νὰ τοὺς ξέρη λείι, τάχα, ποῦ γυρνᾶν και ποῦ ψάχουने τὸ σατανά!

Μὰ ὁ σκοπὸς του ἦταν ἄλλος - ποῦ δὲν τόβαναν στο νοῦ τους τοῦτοι οἱ χοντροκέφαλοι! ὡς ἀνάβανε περισσότερες πια οἱ φωτιές, νὰ μὴν ξέρουν ντίπ-κανείς τους ἀν τοὺς τρογυρνᾶη και ἀπόψε τὸς ποῦ βάλθηκε νὰ τοὺς ἀφανίση!.. Τὶ ὁ Μπόβρου τέτοιον πόλεμο δὲν τὸν εἶχε ματαδῆη και οὔδε τὸν μπόραγε - ἀγκαλά και ὀμίζουνηταν πὼς τοῦτο δὲν τ' ἀντέχαν ἄλλο τὰ παλληκάρια του και θὰ τοῦ λακκίζανε, σπασμένοι ὅλοι ἀπ' τὴν ἀγρύπνια και τὰ μαχαιρώματα, σκιαγμένοι ἀπὸ τ' ἀνείδωτο τοῦ σατανᾶ (και ὄλο τὸ φόβο ποῦ νάσου και θὰ τοὺς πέσουν ἄξαφνα πολλοὶ νὰ τοὺς λιανίσουν)!.. «Δουλειά», λέγαν, «κένου, δέ'ναι τούτη!.. Κι ἀν'ν' ἐνοῦ - χερ' χειρότερα! Δέ'ν' ἀθρώπου!.. Ἐδὸν ἀν ἔχη ὁ ἀνεμοπόδαρος φτερά - γι' ἀν εἶν' και ζωτικό, και βουρκόλακας!..»

Κ' οἱ φωτιές τώρα πλήθουναν και πέρσεψαν, κ' ἔλαμπε ἕνα γῦρο ὁ τόπος ὄλος!.. Μὰ μιὰ τοὺς ἀνάβε πάντ' ἄξαφνα, μακρότερα ἀπ' τίς ἄλλες, πότε δῶ πότε κεῖ, ξεμοναχιασμένη κ' ἐπίβουλη, και ὄλοι τους πάλι τόξεραν καλᾶ-καλά, πὼς ἐκεῖ γύρα εἶν' ὀλόνηχτα ὁ τρόμος!

...Κι ἀγκαλά, τὸ πρωί, βρῆκαν και ἄλλους μαχαιρωμένους δίπλα στις καψάλες.

Τὴν ἔχτη νύχτα ὁ Νέμα πρόσταξε νὰ μὴ σαλέψη οὐδεις ἀπὸ τὸ στάσι. Κ' οἱ μισοὶ νὰ πλαγιάζουνη μοναχά, ὡς τὸ μεσονύχτι, και ὡς τὰ χαράματα οἱ ρέστοι. Για τίς φωτιές - μὴ νοιάζουνηται, εἶπε. "Ἄστες, λείι, ν' ἀνάβουने ὅσο θένε - ξέρει τ' εἶναι αὐτός, τόβρηκε! Ὁὰ τοὺς πῆ, ἄμα φτάσουने στη Μπράνια! δὲν'ν' ὀχτροί, μιὰ βολᾶ - νὰ μὴ σκιάζουνηται, μάειδε νὰ σκοτιζουνηται!..»

Μόνε ποῦ δὲν τάχαφταν τοῦτα οἱ σέρβοι, και ξαγρύπνιαγαν ὄλοι τους πιότερο σκιαγμένοι, με τοὺς λύκουσ ἐτοιμοὺς και ἀρματωμένοι.

Μόνο ὁ Μπόβρου καμώνουνηταν ποῦ ρουχάλιζε - και ἀγκαλά ὄλοι τόξεραν ἀκλειστο τὸ μάτι του και τ' ἀφτί του ὀρθό!

"Ὅπου κεῖνα τὰ μεσάνυχτα γίνηκε ἄλλο πρᾶμα:

Βλέπαν τίς φωτιές ξανά, μιὰ δῶ μιὰ κεῖ, νὰ ζυγώνουνη!.. "Ἐτσι, με μιὰ τάξη, μ' ἕνα σκέδιο, πές!..

Κ' ὕστερα, δαδιά ἀναμμένα νὰ γυροφέρνουνη, σπέρνοντας φλόγα ὀλοῦθε μες στο λόγγο!

Ἐυπνᾶν τὸ Νέμα κ' εἶπανε νὰ φύγουνη! Μὰ νὰ τότε κιόλα γυρο-ὀλόγυρα φλομώνει ὁ λόγγος! Κι ὡς φύσαε τὴ νύχτα κείνη διαολεμένα, τοὺς κλείνει ὁ γῦρος και τοὺς ἔζωνε σφιχτά!

— Ὁὰ μᾶς κάψη, ὁ σκύλος - τὸ σταυρό του!.. φώναζε ὁ Μπόβρου Νέμα και ἄφριζε. Χιμᾶνε στ' ἄλογα πέντ' - ἔξη νὰ λακκίσουνη σκοτῶνει δυὸ, μουδιάζουνη οἱ ἄλλοι, τρέμουν σὰν τὰ φύλλα, και οὔδ' ἤξεραν πια τί ἔκαναν!

Ἄρπάχουνη τέλος τὰ κουτάβια πισωκάπουλα, και ὀρμᾶνε ὄλοι μαζί, στα τυφλά, μες ἀπ' τὴν πιὸ φερὴ καψάλα!..

Κι ἄξαφνα, κεῖ ποῦ κάλπαζε πίσω ἀπ' τὸ Μπόβρου ὁ Στάνε, χάνει ἀπ' τὰ καπούλια τὴ Μαρανή, τὸ κοράσι, ὡς νάκανε φτερά και πέταξε!.. Στρέφει εὐτὺς - και ἀκούει ἐν' ἄτι μες τὴν καπνούρα νὰ χάνεται!.. «Μὰ τοῦτος δῶ, με τὸ μαυρὶ ζωπίσω μου, Νέμα ὁ Κέρτο, ὁ Μικρός, δὲν ἦτανε, τωραδᾶ μύλις δῶθε μου;» ρωτιέται ἀτός του ὁ Στάνε και σπιρουνάει κατὰ τ' ἄλογο ποῦ χάνεται!

Τ' ἄλογο μπρός του χάνεται, μὲς στὶς φλόγες πού τόχει καταπόδι, κι ἄξαφνα ὁ σέρβος σβαρνάει σ' ἓνα κουφάρι!..

Νά ὁ Κέρτο Νέμα, ὁ Μικρός, μαχαιρωμένος στὴν πλάτη, μὲ τὴ μούρη στὶς φλόγες νὰ καίγεται! «—Ὅρὲ δὲ θενάβγουμε ἀπὸ δῶ!» μουγκρίζει ὁ Στάνε, καὶ γυρνάει τ' ἀπίσου πάλε ξώφρενος, νὰ προλάβῃ νάβγῃ, μὲ τοῦτο τὸ κουφάρι στὴν ἀγκάλη!

Ἐξῆ νύχτες ὕστερα, ὡς τὴ Μπράνια, πούφτασαν μονάχα εἰκοσιδυό, φωτιές ἄλλες δὲν ἀναψαν γύρα στοὺς ληστές τοῦ Μπόβρου Νέμα.

Μὰ σὰ μπῆκαν στὰ λημέρια, κ' ἔπεφταν νὰ ξαποστάσουν —

—“Ὅλοι ὀρθοί, στὰ ταμπούρια!.. πρόσταζε ἄγρια ὁ Νέμο Νέμα, ὁ Πρῶτος. Τρεῖς νύχτες τώρα φωτιές ἀνάβουν γύρ' ἀπ' τὰ καρραούλια μας!.. Ποιὸς σκύλας γιὸς μᾶς τρογυρνάει δὲν ξέρω, κι οὔδε τί γυρεύει!..

Ὁ ἄνεμος σφυρίζει στὰ πώρινα τειχιά... Δρολάπι δέρνει ἀλύπητα τὸ μαυρισμένο μπροῦντζο.

Κάστρο παλιό, παρατημένο...

Τὰ ψηφιὰ δεῖξαν στὸ μισόφωτο:

...ἐδῶ ἐγώ,

τ' ὀμμάτι στ' ἄγριο πέλαγο,
Κατεπάνω στ' Ἀκροκεραύνια,
Θέμ... Ἰλλυρί...
Ντίβρε ὁ Ζλάβος,
ἀδερφὸς τοῦ Αὐτοκράτορα,
τὸ χίλια ἐ...

- φθαρμένα ἀπ' τὸν καιρὸ τὰ παρακάτω.

Ὁ Ἴντζες δρασκελάει τὸ σιδερένιο ἀνώφλι τῆς καστρόπορτας, πεσιμένο, χωνεμένο στ' ἄγρια χόρτα - καθὼς κρουνέλιαζαν πάνω του νερὸ τῆς μπόρας τὰ στομιὰ (διπλά-τρίδιπλα, γιὰ τὸ καυτὸ τὸ λάδι κάποτε, ὥρες πού ἔσφιγγαν τὰ ρεσάλτα) στοὺς ἄφαντους ὄχτροὺς τοῦ Ντίβρε...

Ἐσοῦρε πίσω του τ' ἄλογο π' ἀντιστέκονταν, μὲ τὴ Ρανὴ καβάλλα του, γερτῆ, λαβωμένη.

Τὸ κάστρο σώζονταν καλὸ ἀπομέσα - μόνο τὰ ξύλα εἶχε ὁ καιρὸς παντοῦ σαρκιασμένα.

Πελώριο ἦτανε, τοῦ χίλια τόσα, κι ὁ ἄνεμος οὔρλιαζε ἄγρια στὶς γαλαρίες του. Χόρτα μεγάλα φύτρωναν κι ἀγκάθια θεόρατα γρατζούνιζαν τοὺς τοίχους, τίς κολῶνες, τόνα τ' ἄλλο στριγγά, καθὼς τάσειε ὁ ἄνεμος...

Τράβηξε ἴσα αὐτός, στὰ πάνω δώματα βάθαιναν σκαφτὰ στὸ βράχο κ' ἦσαν ἀτέλειωτα... Δῶ δὲ φύσαε πιά - κ' ἔφερνε φῶς μουχρὸ ἀπὸ τοὺς φεγγίτες.

...Ξύλα, κούτσουρα, σκρινιὰ παλιὰ καὶ τάβλες...

Πῆρε ἀπὸ δαῦτα κι ἀναψε φωτιά.

Φλόμωσε ὁ τόπος, ἔφεξε...

Δῶμα μεγάλο - κι ὡς λαμπάδιασε τὸ τζάκι, ξάπλωσε κεῖ σιμὰ τὴ λαβωμένη...

Μέρες ξαγρύπνιαε δίπλα τῆς καὶ νύχτες μ' ἀναμμένα δαδιά - καὶ θύμωνε κειδὰ, φουρκίζονταν στὰ παραμιλητά τῆς: «— Σῶπα Ρανή, σῶπα!.. Φῶγαν τοῦτοι... πᾶνε, ξύπνα λέω!..» καὶ τὴ σκούνταε.

Ὡσόπου ἔσωσε καὶ πῆρε κάποτες τὸ καλύτερο, κ' ἐπῆρε κ' ἡ λαβωματιά νὰ θρέφῃ στὸ πλευρὸ τῆς.

Τοῦ γέλαε πότε-πότε, ἀδύναμα, καὶ ξανακύλαε πάλι στὸ βύθος τῆς. Δὲν παραμίλαε πιά - κ' ἔπαψε καὶ τοῦτος νὰ τῆς λέη ἄλλα, καὶ νὰ τῆ σκουντάη παραφουρισμένος... Τὴν κοίταε μοναχὰ βουβός - κ' ἐσυδαύλιζε... (Δὲν τὸ χώνευε αὐτὸ - ἄνθρωπος νὰ λέη καὶ νὰ μὴ νιώθῃ ντίπ!..)

Τρεῖς βδομάδες ὕστερα μπῆκε ὁ χειμώνας γερὰ στὰ μέρη ἐκεῖνα, κ' ἔρριχτε χιόνι ἀκατάπαυτο. Τοῦ Ζλάβο Ντίβρε τὸ κάστρο ἔστεκε ὀλόμονο, κάτασπρο, μὲ τοὺς τσουμπέδες καὶ τοὺς χούνους του ὀλάσπρους, μέσα στὶς ἄγριες καταχιές, στ' Ἀκροκεραύνια, ἀμίλητο, χίλια τρακόσα πόδια πάνου ἀπὸ τὴ θάλασσα, στὸ φρούδι τοῦ γρανίτη...

Κ' ἐκεῖ, τ' ἀπομεσημέρα, σὰν ἄξαφνα ἔσκαε ἥλιος κίτρινος, κ' οἱ ἀχτίδες ξέσκιζαν τὰ σύννεφα πάνου ἀπ' τὸ μπλάβο πέλαγο, στέκονταν ὁ Ἴντζες στὰ λιακωτά, μὲς στὸ χιόνι, καὶ τήραε ὥρες τ' ἄρμυρὸ νερό...

— Τί τηρᾶς, τολοιπό; τὸν ρωτᾶει μιὰ μέρα κείνη, πού πολλήωρα τὸν ἐθώρει, μὲς ἀπὸ τὸ δῶμα, ἀσάλευτο ὄζω νὰ στέκη... τίς παλάμες σκιαδί κατὰ τὸ πέλαο, βουβόν.

— Τοῦτὸ δά!.. τῆς κάνει τὸτ' ἄξαφνα, καὶ γελαίει, δείχτοντα ἴσα-πέρα ἓνα μυστήριο μαῦρο τρικάρτο, πού δυὸ μερόνυχτα τώρα γυρόφερνε ἀρόδο, κατιτίς σὰ νὰ γύρευε, ἐπιταυτοῦ, καὶ δὲν τὸ μπόραε!..

(Δὲν τὸν ἐνιωθε εὐκολα - κι οὐδε τῆς ξήγαε...

Ὅμοια καὶ τώρα, ἄλλο δὲν ἤξερε, οὐδε κατάλαβε, πάρε πού σκιάζονταν καὶ δὲν τόχε σὲ καλὸ τοῦτο τ' ἀξήγητο τοῦ караβιού καὶ τοῦ Ἴντζες.

Οὐδε καὶ πῶς τὴν ἄραξ' ἄξαφνα πᾶν' ἀπ' τ' ἄλογο τοῦ Στάνε τῆς ἐξεδιάλυσε ἀκόμα, μόνε τὸν ἄκουε πούλεε μοναχός του κειδαδὰ μιὰ μέρα, μὲς ἀπ' τὰ δόντια του, ὡς ἀκόνιζε τὴν κάμα του στὸ λίθο:

— Ποιός τοὺς ἐμαχαίρωνε - ἔ;.. Ποιός - ἔλα δά;..

— Ποιουνούς, μαθές;

— Λέω τοὺς Νέμα!.. Ποιός - ἔ;

— Μά.., ὄχι ἐλόγου σου;

— Ὅχι, ὄχι!.. τῆς κάνει φουρισμένους, κι ὅλο μάνητα ἀκόνιζε πέρα-δῶθε τὴν κάμα του - κι ἄλλο δὲν εἶπε...)

Ἀγκαλά, τὸ καράβι τοῦτο δὲν ἔλεε ν' ἀρμενίση, νὰ πάη τὴ ρότα του, ὅπου τράβαε, μόνε γυροτρογύριζε, διβουλο κ' ἐπίφοβο, κι ἀλώνιζε ἀπραχτο, μέρες, ὅσο βάσταγε ἢ φουρτοῦνα, ὄζω ἀπ' τὰ νερά τοῦ Ντίβρε.

Κ' ὕστερα, τὴν ἔχτη αὐγῆ, σὰν κάλμαρε, φάνηκε εὐτὺς παράποτε σιμότερα, κι ὅπου νάσου ἢ μάσκα του ὀλόμαυρη, καὶ τὰ πανιά του ὅλα μαῦρα, τετράγωνα, κ' ἡ παντιέρα του μαῦρη καὶ τούτη, πίσσα, καταπάνω ὀλόισα στὰ βράχια τοῦ Ντίβρε!

Μόλις πρόλαβε ὁ Ἴντζες νὰ σοῦρη πίσω του τὴ Ρανὴ καὶ τ' ἄλογο, μὲς ἀπ' τὰ πουρνάρια, τ' ἀνηφόρι.

— Μεῖνε δῶ!.. Κι οὐδε νὰ ξεμυτήσης, ὅσο νάρθω πίσω!..

Κι ἀτός του ροβολαίει στὰ χαμηλά, νάδη τί γύρευε ὁ δαίμονας, τέτοιο καράβι, στὰ παντέρμα τοῦτα μέρη.

Ρίξανε τίς βάρκες τους - τρεῖς μεγάλες, φαρδεῖες.

Σιγανὰ τίς κατεβάσαν, μὲ τοὺς μακαράδες, δῶθε μεριά τοῦ караβιού, πού φουντάρησε ἴσα μὲς στὴ διχάλα, στ' ἀπάγγιο, κ' ἐτούτες κάτσανε βαθιά στὴ θάλασσα, καθῶς πρησμένες, παράβαρειες...

Σιμῶναν δύσκολα κ' ὕστερα, σὰ φτάσανε στὶς ρῆχες, τίς τραβήξανε μὲς ἀπ' τὰ βράχια, βουτηγμένοι στὸ νερὸ ὡς τὸ γόνα, σὰν ἄνθρωποι πού ξέρανε καλὰ τὸν τόπο.

Ξεφορτώνουν δεκάξη σιδερόκασσες, και τις κουβαλᾶνε δῆξω μὲ ζόρι... τάδε ὅλα ὁ Ἴντζες, μὲς ἀπ' τὴν τροῦπα του, στὸ βράχο πού παραφύλαε...

Μιλᾶγανε ἀγνωστή του γλῶσσα, φωνακλάδικη.

Τις παρατᾶνε ὅλες κειχάμου, και πᾶν πίσω ξανά, στὸ καράβι.

Φέρανε ἄλλη μιὰ δόση δεκάξη — τοῦτες ξύλινες, γερὰ τραβερσωμένες — κι ἄλλες δεκοχτώ, λαφρύτερες, κι ἄλλες ἕξη ἀκόμα, πολλὰ βαρειές, μ' ἓνα σέντουκα κεῖ, πελώριο, φίνο μαῦρο ξύλο, ἀργασμένο ὄλο φίλντισι! Τοῦτο δῶ τ' ἀποθέσανε προσεχτικὰ - κι ἀφοῦ πρώτα καθάρισαν ἓναν τόπο στὸν ἄμμο, κ' ἔρριξαν χάμου σκοιινιά, μὴ γδαρθῆ.

Κ' ὕστερα, θωρεῖ ὁ Ἴντζες πού βγάνουε — ἓνας, μὲς ἀπ' τὸν κόρφο του — μιὰ χάρτα μεγάλη, κ' ἓνα μπούσουλα, και μετρᾶνε βήματα ἀπόνα βράχο...

Χαράξαν μιὰ γραμμὴ, ἴσα κ' ἴσα ὀγδόντα δρασκειλιές ἀπ' τὸ βράχο κεῖνο — μαῦρος, ξέχωρος! — δυτικά, ὡς τὴ θάλασσα.

Κεῖνος κεῖ κάτι ἔλεγε, φουρκισμένος, βλαστήμαγε — ὅπουχε τὸ μπούσουλα (μαυριδερός πολὺ, μπλάβο ροῦχο) — και ξαναμετράγανε...

Δρασκειλιές ὀγδόντα πάλε, και ματασούρανε τὴ γραμμὴ λοξότερα, ἴσαμε πιὸ δῶ λίγο ἀπ' τὴν κρυψάνα τοῦ Ἴντζες.

Κ' ἔπειτα, αὐτὸς πού 'ταν ὁ ἀρχικούρσαρος φαίνεται τοῦ τρικάρτου, ἔτσι πού πρόσταζε, τράβησε ἀπ' τὸ σελάχι του μιὰ θήκη πέτσινη, ἀργασμένη, κ' ἔβγαλε και διάβαζε ὠρολόγιο.

Τοὺς ἔγενεψ' ὕστερα, και κάθουντ' ὅλοι.

Βγάναν τὰ τσιμπούκια τους - και φουμέρανε ἀμίλητοι...

Ὁ ἥλιος ψήλωνε, σιγὰ-σιγὰ, πίσω ἀπ' τὸ Ντίβρε, π' ὡς ἀητὸς κρεμόταν πάνου τους κ' ἔσκιαζε τὴ θάλασσα ἢ μαυρίλα του.

Θάσκαε ὅπου νάσαι κ' ἔδωνά πού γίνονταν τοῦτα, τόπο χαμηλὸ κάτω ἀπ' τὸ κάστρο, σύρριζα στ' ἀκρόβραχο κι ἀπρόσβατο.

Ὁ ἀρχικούρσαρος τράβησε πάλε τὴ θήκη του, κοίταξε ψηλὰ τὸ Ντίβρε, ξανάκατσε ἀμίλητος...

...Πολλήωρα στέκαν ἄπραγοι ἔτσι. Κ' ἔπειτα — ὁ ἥλιος βάραιε τώρα στὴ μιστὴ τούτη λουρίδα, μὲς ἀπ' τὰ πυργιά και τις ντάπιες περίκορφα τοῦ Ντίβρε —, σκάνεται κεῖνος πάλε και πρόσμενε ἔτοιμος κατιτίς μὲ τ' ὠρολόγιο στὸ χέρι, μιὰ τοῦτο κοιτῶντα, μιὰ τὸ κάστρο ἀψηλά.

Κ' ὕστερ' ἄξαφνα, σὰ νὰ τέλειωσε ἡ διορία του, κλείνει τὸ καπάκι κ' ἔγενεψε σβέλτα στοὺς ἄλλους.

Φτάνουν τοῦτοι τρεχᾶτοι ξοπίσω του, στὴ μύτη τῆς σκιᾶς τοῦ πιὸ ἀψηλοῦ κωνιοῦ τοῦ Ντίβρε, στὸ νοτιὰ, τοῦ πιὸ ἀψηλοῦ πυργιοῦ, ὅπου κεῖνος στάθη και μέτραε πᾶ' στὴ χάρτα μ' ἓνα κουμπάσο.

Ἐκανε ὕστερα ἓναν κύκλο χάμου, κι ἀπὸ κεῖ βάδισε σωστὸ βοριά, μὲ τὸ μπούσουλα στὸ χέρι, ὡς τὴ γραμμὴ πούχαν τραβήσει πρώτα, ἴσα κατὰ τὴ θάλασσα.

Μετράει κι ὁ Ἴντζες ἀπ' τὴν κρυψάνα του: τὴν ἀπανταίνει τούτη στὶς ὀγδόντα πάλε δρασκειλιές!..

Κ' ἐκεῖ, στὸ μέρος πού ἐστυλώθη τώρα αὐτὸς ἀσάλευτος, φέρνουν οἱ ἄλλοι κ' ἐμπηξαν ὀρθὸ μακρὸ κουπί, δυὸ μπόγια-καί, μπορεῖ δυόμισο...

Κ' ὕστερα, ὁ ἀρχικούρσαρος σαλτάρει πάνου κι ἀπ' τὴ μύτη τῆς σκιᾶς τοῦ κουπιοῦ, και δείχτει χάμω τὴ γῆς, προσταχτικὰ!

Πιάσαν κ' ἔσκαβαν παρευτὺς, μὲ τις τσάπες πού 'βγαλαν μάνι-μάνι ἀπὸ μιὰ κάσφα... Κεῖνος ἔκρυψε ξανά τὴ χάρτα του και τοὺς τήραε.

Κι ἄξαφνα, δοῦπος βαριδὸς ἀκούεται, σίδηρο στὸ σίδηρο μὲς στὴ γῆς!

Πήδηξε κεῖ ὁ μαυριδερός, σὰν τίγρη σβέλτος πάνου στὸ σβέρκο ζαρκαδιοῦ, κ' εὐτὺς ὁ Ἴντζες θωρεῖ πού σούρνουν μιὰ καδένα.

...Τρίζει ἀχὸς σκουριασμένης κλειδωσῆς...

Μυστήρια πράματα!.. Κουβαλήσανε τīs κάσσεσ ἔλεσ, μιὰ-μιὰ, μέσα κεῖ, στερνὸ καὶ τὸ σεντούκι, κι ἄλλο δὲ ματαφάνηκαν πάνου ἀπ' τὸ λάκκο!

Ὁ ἥλιος βάραγε πιά κατάψηλα, κ' ἦσαν ἄφαντοι τοῦτοι ἀκόμα.

Ὁ Ἴντζεσ πάσκισε ἀπ' τὴν κρυψάνα του νὰ ξεχωρίση τ' ἄγνωστα ψηφιὰ στὴ μάσκα τοῦ κουρσάρικου. Μά ἦταν ἀλλόκοτα, ἄγνωστα, σὰν ξεσκληδιῆσ κατιτίσ, πεισμητάρικα, μὲ τὸ καλέμι, βαμμένα ὅλα κίτρινα!

«— Τί σοί δαίμονασ εἶν' τοῦτο δῶ!..» μουρμούραε, σκαλίζοντα ὅλο φούρκα στὸ βράχο τῆσ κουφάλασ του τὰ ψηφιὰ, ὅμοια ὡσ τὰ ξέκρινε, ἀδιάβαστα, σὰν τὰ πρῶτα του γράμματα, ἀπ' τὸ γερο-Φωτεινὸ, μὲ τὸ κοντύλι...

Κ' ὕστερα, ὡσ ἐκεῖνοι δὲν ξετρούπωναν ἀκόμα, σκάλιξε βαθιὰ στὸ βράχο τοῦτα τὰ μνημιὰ:

Δεκαφτὰ τοῦ Βροχάρη, μιάμιση ὥρα τῆσ ἀυγῆσ, στὴ λουρίδα. Δρασκελιῆσ ὀγδόντα 'πο μαῦρο βράχο, 'σαδῶθε, δέκα δράσκελα 'ποδῶ. Δρασκελιῆσ ὀγδόντα, βοριά, γραμμὴ τσομπὲ νοτιὰ Ντίβρε μὲ μαῦρο 'σαδῶθε. Δυόμισυ μπόγια. Ζβέλλα!

Κι ἔπου νάσου ἄξαφνα τοὺσ βλέπει νὰ ξεπετάγονται ἀπ' τὸ λάκκο ἕνασ-ἕνασ. Ρίξαν τὴν καταπαχτὴ ξανά, κι ἀποσκεπάσανε σπουδαχτικὰ πατουκάνοντασ. Φέραν κι ἄμμο στεγνὸ καὶ σκορπίσαν πάνου, καὶ βότσαλα ὕστερα λίγα, καθῶσ εἶχε ὁ τόπος τοῦτοσ ὅλοσ - καὶ δὲ φαίνονταν πιά τίποτα.

Σάλταραν στίσ βάρκεσ - τὸ τρικάρτο ἀβαράριζε κιόλα.

Σὲ μιὰν ὥρα μέσα εἶχε χαθῆ βαθιὰ τὸ μαυρὸ του σκαρί...

— Ἐλα!.. τῆσ κάνει. Ἐφυγε κεῖνο!

— Καὶ τί γύρευε δῶθε;

— Οὔδε ξέρω, κι οὔδε κατάλαβα... Ἀγκαλὰ κι οὔδε μὲ νοιάζει!..

Τὸν κοίταζε κλεφτὰ τούτῃ ἔπειτα - δὲν ἐθῶρει τὰ μάτια του.

Νύχτωνε. Κ' ἔβαζε νὰ ρίχτη χιόνι πάλι στὸ Ντίβρε, μπαμπακιῆσ-μπαμπακιῆσ, μεγάλεσ...

— Ἐχω δουλειὰ! τῆσ λέει τὴν ἄλλη, καὶ παίρνει τ' ἄτι καὶ χάνεται.

Ἦρθ' ὀπίσω τ' ἀπόβραδο, μ' ἕνα τσαπὶ π' ἄρπαξ' ἐνοῦ, ἔξη ὥρεσ δρόμο στὸ νοτιὰ. Τόκρυψε στὸ κάτω κάστρο, στὰ λιοτρίβεια.

— Πάρε καὶ τοῦτα!.. τῆσ λέει ξερά, καθῶσ μπῆκε, καὶ τῆσ ρίχτει δυὸ λαγούσ.

(Πῶσ εἶχ' ἔβγει γιὰ κυνήγι!..)

— Λόγοσ, τοῦ κάνει, δὲν ἦταν σήμερισ μὲσ στὸ χιονιὰ νὰ δράμησ... Κάτιτισ εἶχαμε...

— Λαγὸ ὁμῶσ ἤθελα! τῆσ λέει κοφτὰ. Μόνε ψῆνε!

Πῶσ οἱ κάσσεσ ἦταν κάργα στὰ πετράδια, τὰ σμαράγδια, τὰ βαριὰ μαλάματα, τὰ φλουριά, τὰ τάλληρα τ' ἀμέτρητα, τόβαζε στὸ νοῦ του ὁ Ἴντζεσ. Μὰ τὸ χάρμα τοῦτο τ' ἀμύθητο, ἄλλο κατιτίσ κι ἀφάνταστὸ ἦταν!

Στέκαν ἄλαλοι κειμέσα οἱ δυὸ τουσ...

Τὸ λαγούμι αὐτὸ — τὸ Ντίβρε πὲσ, ἀλάκερο, κούφιο ἀποκάτου — δὲν ὠμοιάζε γι' ἀληθινὸ. Τὰ διαμάντια στράφτανε κάτου ἀπ' τὰ δαδιὰ πούχανε καὶ σκύβανε ν' ἀνοίγουνε, τὰ ρουμπίνια ὡσ νάσαν κάρβουνα ἀναμμένα, ὅλα φλόγα καὶ θάνατο - ρύζι ἄσωτο τὰ μαργαριτάρια μὲσ στὰ πέτσина σακκούλια!..

Μέθυσε ὁ Ἴντζεσ — τόσα πλούτια! — κ' ἔπιανε φοῦχτεσ καὶ σκόρπαε!.. Γιόμωζε τīs τσέπεσ του, κι ἀπὲ τīs ἀδειάζε κ' ἔβαν' ἄλλα, κι ἀπὲ τīs τρύπαε καὶ μποτζάριζε φοῦχτεσ τοὺσ περουτζέδεσ - νὰ τσουλάνε χάμου, ἀπ' τὰ μπατζάκια του!..

Οὐδ' ἤξερε τί ἔκανε, οὐδε νοιάζονταν! Πῆρε κ' ἔτρωγε! Μπουκύνουνταν τὰ σμαράγδια, τὰ χαρχάριζε μὲς στὸ στόμα, τῆς τὰ μπουχίζε ἄξαφνα καταπρόσωπα!.. Κ' ἔπειτα.

— Γδύσου!.. τῆς κάνει.

(Νά τὰ μάτια διάπλατα κείνη!)

— Γδύσου, λέω!

— Μά.., τοῦ ψιθυρίζει, ἔδῳ ;..

— Γδύσου, ναί!.. Δέ θὰ σκιάζεσαι.. - οὐδε σου ποτές θὰ ντρέπεσαι μεταμένανε!..

Κι ἀρπᾶ ἀπ' τοὺς γιούκους μαῦρο караβόπανο ὄλ' ἀλάτια, παντιέρα μὲ τὰ σταυροκόκκαλα καὶ τὸ κρανίο - τὴ ρίχτει χάμω!

— Νά! τῆς λέει, δῶ! Στὸν πικρισμένο θάνατο.. - κι ἀρέσει σου!

— — —

— Ἐ λοιπόν.., (σωριάζοντάς της σπάταλα ὕστερα διαμάντια καὶ ρουμπίνια κι ὅ,τι πέτρες ἔβρισκε ἀτίμητες πάνω της)... λοιπόν Ρανή, λιγώτερά σου λάμπουν ὄλα!.. Μὰ μπορεῖ καὶ πού 'ν' πολλὰ... Τουλόγου σου, ἀγκαλιά, εἶσαι μιά - μ ο ν ῆ!.. τῆς λέει γελῶντας...

— Μονή, μονή.. - μόνη τρέμω!.. Ροῦχα, φῶς μου!..

— Ροῦχα, ναί! κάνει κείνος, ἀφαιρεμένος... Ροῦχα ἀντρίκια - ἔ, μονή μου ;.. Δέ μπορεῖ - θανάχη δῶ καὶ ροῦχα!..

Κ' ἐκεῖ, σιμάνει στὸ σεντούκι, πού τόχαν' ποθεμένο αὐτοῦ κατάμεσα — σὲ μιά τράπεζα πάνω, μεγάλη, στρόγγυλη - κι ἄστραφτε στ' ἀπόφεγγο τὸ μαῦρο τ' ἀμπανόζι του ὄλο φίλντισι ἀργασμένο!

Βαριὸ πολὺ... Πασκίζει νὰ τ' ἀνοίξη...

— Ὅρὲ τοῦτο εἶν' βουλλωμένο κιόλα, μ' ἑφτὰ βουλλες στὶς ἑφτὰ του κλειδώσες, Ρανή!.. Κ' ἔχουν πάνω τους τ' ἀγριεμένο λιοντάρι τῆς Ἰγγλετέρας!.. Στάσου - δὸς τὸν καζμά!.. Μ' ἄσε, ὄχι - στὸ ἔτσι κάλλιο,.. μπάς καὶ — — (Τὸ τίναζε γερὰ ἀπ' τοὺς μπρούντζους - κ' ἦταν μολύβι!)

...Κι ὅπου σπάνει μιά του βουλλα, καὶ νάσου τὸ κλειδί τῆς κάθε κλειδωνιάς μὲς στὰ βουλλοκέρια!..

...Ξεκλειδῶσε ὄλες, καὶ τίς ἑφτὰ - κι ὡς πιά ἀνασήκωνε τὸ βαριὸ καπάκι, μνήσκει ἀλαλος, κέρωσε - κ' ἐτούτη δίπλα του λυγαῖε ἀναίσθητη νὰ σωριαστῆ ἀπ' τὸν τρόμο! Τὴν ἀδράχτει.. - κι ὥστόσο χάσκει διάπλατο κεῖ τὸ σεντούκι, μ' ἓναν ἄντρα πελώριο μέσα, νεκρὸ!..

.....

...Ἦτανε ντυμένοι ὄλος ἓνα μαῦρο ροῦχο, σκέτο - χοντρὸ μαλλί, γερὸ, μονάτο... Κι ὡς τοῦ κατέβαιναν τὰ ποδανάρια κολλητὰ στὰ ὀλοῖσα σκέλια, ὠμοιαζε σιδερένιος!.. Μαῦρες μπότες - στράφτανε στὴ γλῆνα, ἀπάτητες, τὰ καρφιά τους λάμπανε, κι ἀπόξω, στοὺς ἀστράγαλους, τὸ λιοντάρι πάλε σηκωμένο τῆς Ἰγγλετέρας, κεντητό, χρυσόκλαβο μὲ ψιλὰ τουρκουάζια!.. Τὸ κολόβιο τοῦ 'φτανε ψηλά, διπλωτὸ ἀποκάτω στὸ πηγούνι, καὶ τὰ γένεια του ὀλόξανθα, κάθονταν πυκνά, ζωντανὰ πὲς ἀκόμα στὸ στέρονο του - ποῦ καὶ ποῦ ἀνάρια κιόλα, σὰ μόλις τωραδὰ νάχε τραβήσει τὰ χοντρά του δάχτυλα ἀναμεσό τους, κατιτίς δύσκολο νὰ σκεφτῆ...

— Τὸ δύσκολο σ' ἐτοῦτον ἦταν ὁ θάνατος!.. Κι ἀγκαλιά ἦταν νέος... (Τηρῶντας τὸ νεκρὸ στυλά, κι ἀλλοῦ παρμένη.)

— Κουρσᾶρος τῆς Ἰγγλετέρας!.. Κι ὥστόσο, ἄλλη γλῶσσα μιλάγανε - φωνακλάδικη... Μπορεῖ καὶ σπανιόλοι νάσανε - κειὸς ὁ μαυροσίδερος δὲν ὠμοιαζε τῆς φάρας τουτουνοῦ!.. Μήδε τοῦ βοριά ἦταν ντίπ! Ἄλλη ράτσα κουρσᾶρος!

— Κι οὔθε κατέ'ς το, ἀγάπη μου, πούναι κουρσᾶρος καὶ δαῦτος;

— Τέτοιοι ἄντρες σιδερένιοι, κουρσᾶροι εἶν' ὄλοϊ! τῆς κάνει - σὰ νὰ διαφέντευε δικιά του ὑπόθεση κ' ἤξερε καλὰ τὰ σέα...

Η.Ν. ΑΠΟΣΟΛΙΔΗ

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ

Β

ΣΤΗΝ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Δ. ΠΑΠΑΔΙΤΣΑΣ

Πίσω από κάθε πόρτα

Υπάρχει ένας τόπος από τραγούδι, | υπάρχουν για τη φωνή μας υποσχέσεις, | όχι
από θάνατο ούτε από ρέμβη: | χέρια αγαπημένα, καθώς ακουμπούν στο μέτωπό μας, |
βλέμματα που σαλεύουν μέσα μας, όπως πουλιά στον ουρανό, | αφήνοντας το ρίγος
μιάς τωρινής εύτυχίας.

Αν αύριο μ' ξβρισκες αμίλητο, | στερημένον κι από σκιά δέντρου ακόμα, | στο
δέρμα μου θα κάρπιζε ο άλλοτινός καιρός, | θα με πλησίαζες και θα έφευγες με την
ανάμνησή μου.

Νά γιατί τὰ βήματά μου τ' ακούς σε κάθε σάλα | και πίσω από κάθε πόρτα |
στέκομαι χτυπώντας.

[Βρίσκω]

Τί μές στη νύχτα βρέθηκε μοναδικό, | που εγώ το ακούω και το εγγίζω επάνω
μου, | που θέλησα να το συντρίψω, να το διώξω απ' την αφή μου;

Πώς το όνειρό μου θα ποτίση το άνθος του; | Πώς θα γεμίσουν οι παλάμες μου
διαμάντια | από τον έρωτα;

Βρήκα στο χώμα και στον ουρανό | τους καταπράσινους κήπους | ταξίδια μου
δωσαν τη ζύμη τους.

Κάνε νά μὴ σὲ χάσω! | Μοῦ μένει ἀκόμα | ἓνα μικρὸ σου δάχτυλο | ποὺ ἀστράφτει | ζωντανὸ στὰ σκοτάδια | γιὰ νὰ σὲ βρίσκω. | Σὲ βροχές ρουφῶ | τὸ ἰῶδες σου φῶς, | καὶ εἶμαι τὰ βράδια | ἀπελπισμένος | ἀπὸ πουλιὰ πεθαμένα.

Θέμα

Τὰ κύματα σὲ γύμνωσαν καὶ σ' ἔχουν φέρει
κατάντικρυ στὰ διάφανα τοπία καὶ φύκια·
μέσα σου ἀκόμη ἀχνίζει τὸ νωπὸ μαντίλι
τοῦ γυρισμοῦ σου, ποὺ βοσκάει τὸ μεσημέρι·
τὸ ριγὸς πέρασε ἀπ' τὴ σάρκα ὡς τὰ σκουλήκια.

Ἐπὶ τὸν ὄριμο οὐρανὸ πέφτουν τ' ἀστέρια·
τὰ μέτωπα χτυποῦν, κι ἀπὸ τὸν κάθε χτύπο
κορυδαλλοὶ πετοῦν στῶν κοριτσιῶν τὰ βρούα·
στὴν παχυλὴ γαλήνη ψάχνονται τὰ χέρια,
μ' ἀντὶ νὰ βροῦν αὐγὴ γυρνοῦν στὸν κῆπο.

Μιά γοῦρνα ὕμνολογοῦν κ' ἐνὸς καρποῦ τὸ μέλι·
ἀπὸ τίς ρίζες μιά ζητωκραυγὴ ἀνεβαίνει·
χρώματα μύρια κρέμασε τὸ συντριβάνι·
τὴ μέλισσά του ἓνας ἀνθὸς ἄσπρος τὴ θέλει·
μὲ κάτι μέσα μου ἓνας τζιτζικας μὲ δένει.

Ἐὰν θ' ἀστράψη ἢ σκέψη ἀπὸ γδυτὴ γαλήνη,
ζητῶντας ἄλλα χῶματα λαφριά στ' ἀστέρια,
τὰ δάχτυλα νὰ γίνουνε μουσικὰ ράμφη -
χαρὰ μου! νὰ μὲ στάζης ὕδωρ, γλυκειὰ κρήνη,
καὶ γύρω μου νὰ φέρνης ἀγριοπεριστέρια!

Ἦ, πιὸ μακριὰ ἀπ' τὸ πέλαγο πετρώνουν ὕπνοι -
ὕπνοι πετρώνουν σὲ νησάκια ἀπὸ κοράλλια·
σὲ μιά ὑακίνθινη μεριά τῆς γῆς χορταίνουν
ἀνθοὶ μὲ μάτια παιδικὰ τὸ πρωτοῦπνι·
στὰ νέφη στέλνουνε δροσιές τὰ πορτοκάλια.

Τί κύματα, τί λίμνες, τί πλωτὰ ποτάμια,
τί θημωνιές ἀέρινες στου ἡλιοῦ τὴ μάχη·
μὲς στὰ νερὰ τὰ πρόσχαρα κυκλοφοροῦνε
ματιές ἀπ' τῶν παραθυριῶν τὰ θαμπὰ τζάμια,
φωνές ἀπὸ τὰ βήματα κι ἀπὸ τὸ στάχυ.

Φεγγάρια ἀπογευματινὰ στὰ μονοπάτια·
στ' ἀφτιά τῶν θάμνων κρεμασμένα σκουλαρίκια,
καὶ κάπου ἐκεῖ φεγγοβολές φυγῆς κρυμμένες,
ποὺ τίς τσιμποῦν ράμφη πουλιῶν καὶ μάτια -
χιλιάδες φεύγουν ἀπὸ μέσα μου κατκία.

Τί κύματα, τί λίμνες, τί πλωτὰ ποτάμια
γράφουν στῆς γῆς τὴν πίκρα τοῦ καιροῦ τὸ χάρτη·
Ἵσο κι ἂν σπέρνονται στὴ σκέψη δροσεράνια,
κι ὅσο κι ἂν φτιάνη αὐλοῦς ἢ μοῦρα ἀπὸ καλάμια,
πάντα θὰ κρύβεται ἀπὸ μᾶς ἓνα κατάρτι.

<Καθώς ἔμεῖς ψηλώναμε ἴσκιους...>

Ἦταν ὁ ἐρχόμενος!

Τὰ σύννεφα ταξίδευαν μαζί του. | Τὰ νύχια του τρυποῦσαν τὰ ρούχα του κ' ἔβρισκαν τὸ χορτάρι τῆς ζωῆς. | Ἀπ' τὸ κεφάλι τῆς παραφορᾶς | ποτάμι ὁ λόγος χύνονταν στὰ χῶματα. | Στὶς ἐρημιές ἀμυδρές φλόγες κήρυτταν τοὺς λίθους· | σὲ οὐράνιες χύτρες ἔλυωνε τὸ ἄλγος.

Καὶ τί μ' αὐτὸ ποὺ ἔμεῖς ψηλώναμε ἴσκιους;.. | Ὁ πρῶμος μόχθος τῆς αὐγῆς, | ὁ ἀλλόφρων καρπὸς κ' ἡ λύτρωση ἀπὸ ἐλαιῶνες, | ἡ κλειδωμένη πόρτα ποὺ μπαινόβγαζε ἀπ' τὴν κλειδωνιά τῆς ἀγγέλους, | ἡ ἀνοιχτὴ πόρτα ποὺ πέτρωσε ὁ ἀγκῶνας πάνω τῆς | κ' ἡ φωνὴ ποὺ ἔσπασε στὸ κατώφλι...

Ὡ σεῖς δῶρα ποὺ πέσατε ἀπ' τὰ χέρια μου! | Ἐσεῖς, φύτρες τῆς καρδιάς μου, ποὺ δουλέψατε τὸ πρόστυχο μέταλλο! | Ἐσεῖς, φύτρες, ποὺ εἴστε σκοτάδι στὰ βᾶθη τῆς πληγῆς, | φύτρες ἀπὸ ἀγαλλίαση ροδιοῦ βελονιασμένου ἀπὸ τὸν ἥλιο! || Καὶ τί νὰ πῶ, καὶ πῶς νὰ πάρω πάλι τὸ δρόμο μου; | Μὲ ποιά σκληρότητα, μὲ ποιά ἀντοχὴ νὰ σᾶς φορτώσω μέσα μου, | κι ὅλη τὴ δύναμή μου νὰ τὴ βγάλω ἀπ' τὰ χεῖλιά μου | πνοή, γιὰ τὰ φυλλώματα τῆς ἄπνοιας;..

Δ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Ἀπὸ Τὸ ρῆγμα

20. Χρόνια τὰ μὴ λογχίζουν τὸ πνεῦμα μου!
13. Ὡς πότε οἱ ἄλλοι; Ὡς πότε;
<Οἱ ἄλλοι; Ποιοὶ ἄλλοι; >
23. Νὰ τὴ σκοτώσης <τὴ μνήμη! | Νὰ τὴ σκοτώσης! > | Κι ἂν κυλᾶ μέσα στὸ αἷμα, | νὰ τ' ἀρνηθῆς τὸ αἷμα σου!
11. Ἐρημοβασία πολυκοσμη!
73. Τόσο σοῦ δόθηκε. Μὴν ἐπιμένῃς! | Ἐνας κύκλος, ἓνα τετράγωνο, μιὰ κάμαρα. | Ἡ φυλακὴ σου! | Μὴν ἐπιμένῃς!
56. Κουράστηκα νὰ ζητῶ τὸ κάπου ἄλλοῦ, | τὸ κάτι ἄλλο!
30. Ὅσο περνοῦν τὰ χρόνια, στενεύουν οἱ θάλασσες, | γίνονται λίμνη, βάλτος, ἓνα ποτήρι νερό. | Οἱ θάλασσες δὲ σ' ἐπιγίγαν, τὸ ποτήρι σὲ πνίγει!
88. Χρόνια ζοῦμε μὲ τοὺς ἀπειρους ἑαυτοὺς μας!
80. [Μὲ τ' ἀντιφατικὰ προσωπεῖα <πλάθουμε>] | τὸ ἓνα <μας> πρόσωπο!
78. (Πόσα προσωπεῖα πρέπει νὰ ξεσκίσης | γιὰ νὰ κερδίσης τὸ πρόσωπο!)
89. Αὐτὸ ποὺ βλέπετε σ' ἐμένα [] | εἶναι δικό σας ὁμοίωμα.
<Οὔτ' > ἐγὼ μπορῶ νὰ συλλάβω | τ' ἀληθινὸ σας τὸ πρόσωπο.

ΤΑΚΗΣ ΠΑΠΑΤΣΩΝΗΣ

Μεγάλο Ἐσπερινὸ

Ποιὸς εἶπε Naί στὴν ὥρα τῆς φθορᾶς;
Ποιὸς ψιθύρισε τὸν πλοῦτο στὴν ἀμύθητη πενία;
Ποιὸς περιβλήθηκε τὰ κόκκινα καὶ τὰ χρυσᾶ
καὶ τὴ μεγαλοσύνη τῆς γιορτῆς στὴ θλίψη;
Ποιὸς διεύθυνε τὰ ιδεώδη μάτια τῆς νυχτὸς
ν' ἀνεύρη τί στερούμεθα,
κι ἀνεῦρε ὅ,τι ἐλπίζαμε,
στάθηκε ὀλόχαρος νὰ τὸ προσφέρῃ,

ανταλλάζοντας τή γαλήνη του με τήν ταραχή μας,
 δέχεται με όλα του τ' ἄρματα τὸν πόλεμο, παραδίνεται
 στοὺς δικούς μας ἐφιάλτες, μᾶς ὑπόσχεται
 συντροφιά στὸ θάνατο καὶ στὴ ζωὴ,
 τὸ λάδι τῆς φροντίδας, τὴν ἀγρύπνια στὰ δεινὰ τοῦ πόνου,
 τὸν ταυτισμὸ του στὴ χαρὰ τῶν ὠρῶν,
 τὴν κοινότητα στὸ δυσδιάκριτο τὸ Καλὸ καὶ τὸ Κακό,
 τὴν ἀπλοχεριά στ' ἀδιατύπωτα αἰτήματα,
 τὴν ἀλληλεγγύη στὴ φοβερὴ εὐθύνη,
 τὴ γεύση τοῦ πικροῦ πιοτοῦ ἀπ' τὸ ἴδιο
 ποτήρι τοῦ μυστηρίου, τὸ γάμο τῶν χειλιῶν,
 τὸ δῶρο τῆς ἐπιβολῆς, τὸ ξερρίζωμα
 καὶ τὴν ἀπόθεση τοῦ μάταιου ὕλικοῦ
 στὴν πυρὰ τῆς φλογάτης εὐστάθειας,
 ποὺ ἄσβηστη καίει δίχως Ἐστιάδες ἄλλες,
 παρεχτὸς τούτη τὴν περιπτάμενη
 καὶ μὴν ἀναλισκομένη,
 τὴ φτερωτὴ, τὴν πλουμιστὴ Χρυσασπίδα
 δεσπότη Ἀρμένη, ποὺ με φτερά ταῦ
 τὴν ἀνεμίζει καὶ τὴ συντηρεῖ
 με ἀνερμήνευτη ἐπενέργεια ;..
 Ἐκεῖνο τὸ ξερόνησο μαῦρο στὰ σύννεφα
 δελφίνια τὸ ἀγκαλιάσανε γύρω-γύρω
 τὰ χέρια του τῆς στοργῆς· στ' ἀνοιχτὰ
 τὸ πλοῖο ποὺ ἐπλεχε φούντωσε τὸν καπνὸ του
 καὶ καθὼς ἦταν νηνεμία τὸν ὑψωσε
 ἄσπρο χρυσάνθεμο καὶ ψαλμὸ
 στὸν οὐρανὸ τοῦ χειμῶνα
 καὶ σὰν ἀπονύχτωσε
 τὸ ἄστρο στὴ δύση στυλώθηκε,
 δὲν ἔλεγε νὰ βασιλέψῃ
 κόκκινο καὶ ὑπερέχον
 βοῶντας τὴ δίψα του νὰ βλέπῃ
 τί συντελεῖτο ἀνεξιχνίαστο...
 Παράτυχε νὰ βλέπῃ σὰν ἀμέτοχος κι ὁ Θεός·
 κ' ἐνῶ ὠρίζεν Ἐκεῖνος, ὠρίζονταν!
 Τόση κατάνυξη περιεῖχε αὐτὸ τὸ Ναί.

[Ἀποσπασματικά]

Τί γρήγορα [] ἐπῆλθαν οἱ ἀλλαγές! | [Τώρα κυριαρχοῦν νέα μαντᾶτα, τεφρά.] |
 < Εἶχαμε > γνώση, [] | < μὰ > τὴν καταπροδίδαμε με χάχανα [], | < ὥσπου > ἐγκα-
 ταστάθη | < κ' > ἔκτοτε μᾶς διέπει ἡ δεσποτεία < της >.

Ζοῦμε [] ζωὴ μεστήν οὐσίας θανάτου. ||| Ψιλοβρέχει [] διαλυμένη [] αἰωνιότητα. |||
 [Ἡ ἔξω Παρουσία ἐπίμονη...] ||| Κάποιο μυστήριό συντελεῖται. [] Ἀυλώνεται ὁ τό-
 πος... ||| Ἕνας ἀγνὸς που ἀλλάζει < τῆ > ρίζα τῆς ζωῆς [ἡγεμονεύει].

[Ἕνα-ἓνα ἀποδουθήκαμε τὰ περίφημα προβλήματα < καὶ γυμνωθήκαμε! > | (< Ἀ-
 θλία σοφία! | Ἡ βραδύνοια τῆς χθές, ἔνδεια σημερινή! > | Δουλειά μας τώρα νὰ τὴν
 ἀναγάγουμε σὲ θρίαμβο!)

Πειναλέα θηρία καταλοῦν καταλυμένον ἤδη βίο!

...Ἐμεῖς πιστεύαμε <κ' ἐκεῖνοι> τυραννοῦσαν!

Κακοῦ θανάτου [] ὄρμη | στὸ μάκρος ἀτέλειωτης [] νύχτας!

[Ἐπικείμενη ἢ ἀπαθλίωση!]

Σημαδεμένοι μετὰ τῆς βοῦλλα τῆς φωτιᾶς, | φορτωνόμεστε τίς κνίσεις τῆς καμένης σάρκας μας | - τίς μνήμες τοῦ σουβλεροῦ πόνου...

[Ἵλοι οἱ δρόμοι, ὅλα τὰ μονοπάτια συγκλίνουν.] ||| Ἵλοι σιγοπερπατοῦν στὰ μισοσκόταδα. ||| [Σιγὰ ἢ ζωὴ λυώνει στὸ χωνευτήρι τῆς [] καρτερίας <κ'> ἐξατμίζεται.]

Ἵ τέρψη σου [] πολὺ λίγο σὲ τέρπει...

...Ἵ, τίς καρδιές μας, πῶς τίς θυμᾶμαι! | Τότε ποὺ φούντωναν ἀκόμη δέντρα [] <κι> ἀνθίζαν στὸν καιρὸ τούς, | [] τότε ποὺ χρύσωναν καὶ παίρναν χρώματα τὰ ὀπωρικά! | Ἵἦταν τότε νέες οἱ καρδιές μας καὶ ὀλοζώντανες | - βαλμένες στὰ ὀλοπράσινα δαφνοῦλες! | Ἵλοι οἱ ἄνεμοι ποὺ τίς ριπίζαν ἦταν καλοί. | Κάθε αὔρα τους [ἄλλη καὶ δόξα...]

...Εἰδυλλιακοὶ καιροί, ποὺ φύγανε καὶ πᾶνε!.. | Ἵκεῖνη ἢ εὐλογία σὲ κάμπο τῆς ἀνοίξεως, | ἐκεῖνη ὅλη ἢ χαρὰ μπροστὰ σὲ ἀγριολούλουδα. || Οἱ ἀνασασμοὶ | [] <- τὸ> μῦρο! | [] [Ἵ ὕψωμὸς τοῦ ἡλίου] | μετὰ τὰ πολλὰ χρυσάφια καὶ τίς παραλλαγές | χαρίζει στὴ δροσάτη γῆς | ἄπειρη <εὐκрасία.> | [Πιὸ πέρα φωσφορίζουν οἱ θαλάσσιες αὔρες] καὶ τὰ νερὰ μετὰ πρῶινες χαρὲς <ριπίζουν | τίς> λίγες ἄχνες | — μαζέματα τῆς νύχτας — | <μακρὰ> στοὺς ὀρίζοντους [], <πάνω> στὸν οὐρανό... || Πῶς κλειστή αὐτὸς ὁ κόσμος ὁ ὠραῖος μονομιᾶς; [] | Τί πάθαν οἱ ἄνθρωποι καὶ πιά δὲν ἐννοοῦν [] τὰ πλούσια δῶρα τῶν εἰδυλλίων;..

...Τ' ἀγαπημένα, τὰ ὀρθάνοιχτα χρόνια τῆς ζωῆς μου, | ποὺ τὰ σφαλῆσαν στὴν ἄπνοια καὶ τὴν καταχνιά, | ὅ,τι μετὰ στέρησαν, ποῦ νὰ τὰ ξαναβρῶ; || Προσπάθησα μετὰ τίς ἀφαιρέσεις ν' ἀναπληρώσω | ἀρμύρες, ἄστρα, δέντρα, πολιτείες. | Ἵἦρθε καὶ μετὰ συντρόφεψε ἢ μελέτη | σκληρὴ καὶ αὐτὴ μοῦ φώτισε τὸ τί ἔχω χάσει! || Προσπάθειες μάταιες, φτωχικές | πῶς θ' ἀναπλήρωναν ὁ θάνατος τὴ ζωὴ; οἱ ξεραίτες πλούσια χλωρίδα τῶν καλῶν καιρῶν; | Μὴν οἱ νεκροὶ ἀναστήσουν κ' αἰνέσουσί σε; || Κλείσθηκα καὶ μονώθηκα μετὰ τὴν ἀγάπη, | τὴ βαθύριζη ἀγάπη, τὴν πολὺ πιστὴ. | Κ' ἦταν πηγάδι ἀστέρευτο ἢ εὐφροσύνη, | μ' ἐγνοῖες, μέριμνες, στοργές | - σύνεργα ποὺ γεμίζανε τοὺς ἀδειασμένους καὶ ἀμελημένους χώρους μιᾶς ἄθλιας ψυχῆς. | ἽἌλλα ἦρθαν καὶ τὰ κόψανε τὰ νήματα, | μοῦ στρέβλωσαν καὶ [τῆς ἀγάπης τὴν ἀρμονία] | - οὔτε αὐτὴν δὲν μοῦ ἀφήσαν! | Μάταιες οἱ ἐγνοῖες, κούφιες [] οἱ μακρόσυρτες προσευχές! || Καὶ τώρα ποιά προσμονή, ποιά στροφὴ θὰ μοῦ ἀποδώσει | ὅ,τι ἀφαιρέθη; | Καὶ τὸ ἄδικο, ποὺ μοῦ ὕγινε, [] | τὸ ἄδικο [] <τὸ> τόσο | [] μεγάλο, | [ποιά μοῖρα] θὰ [] το ἀστερώσει | γιὰ νὰν τὸ βλέπουν οἱ μελλούμενοι στίς νύχτες τους καὶ ν' ἀνακράζουν: | Βλέπετε τοῦτα τ' ἄστρα, μόλις θεατά, μετὰ τὰ στριμμένα σχήματα; | Εἶναι ἢ σφραγίδα τῆς δυστυχίας κάποιου Παπατσώνη, | ποὺ τόσο ὑπόφερε τότε ποὺ μάχονταν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, | χρόνια κλεισμένος στὸν περίβολο τῆς μάντρας του, | χτυπημένος ἀπὸ βολίδα τοῦ κακοῦ, | τοῦ Παπατσώνη, ποὺ ἔχασε τὰ ὠραῖα του χρόνια, | ποὺ ὅ,τι ἀγαποῦσε τοῦ διαλύθηκε [] | καὶ στοίχειωσαν οἱ ἄδειοι χῶροι γύρω του, | οἱ ἄδειοι χῶροι τοῦ σπιτιοῦ καὶ τῆς ψυχῆς... || Καὶ θάρχεται κάτι λίγο σὰν φθόνος | στοὺς ἀγρυπνοῦντας, τοὺς ὄνειροπόλους, | <καθὼς θὰ βλέπουν> τ' ἄστρα μετὰ τὰ στρεβλὰ σχήματα, | γιὰτὶ δὲν θὰ στοχάζονται τί πυκνωμένο φαρμάκι, | [τί φούντωμα ἀνταρσίας | <ἔχει μορφώσει>] κάθε ἀστὲρ τῆς εἰκόνας! [] | Ἵτσι εἶναι ἀστόχαστες <οἱ> γενιές <οἱ> μελλούμενες, καὶ θέλγονται ν' ἀποζητᾶνε | πάθη ποὺ δὲν [] ξέρουν πόσο εἶναι ἀβάσταχτα. [] | Ἵτσι θαμπώνονται τὰ φτωχὰ βλέμματα, | μετὰ δυὸ χλωμὲς ἀχτίδες, δυὸ φωτερὰ στίγματα | - ἀξιοδάκρυτη εἰσφορὰ στὴν πλησμονὴ τοῦ ἐράνου ποὺ προσφέρει τὸ βαρὺ στερέωμα. | ἽΟμως ἐμένα, ὅλος τοῦτος ὁ ὄγκος ἐνὸς ἄστοργου στερεώματος | γνώριμος εἶναι στὰ στήθια μου, ποὺ τὰ συμπίεσε | καὶ τὰ σύνθλιψε | σὲ ὅλο τὸ μάκρος τοῦ πικροῦ μου αἰῶνα, | κατὰ τὰ χρόνια ποὺ ἔχασα | καὶ δὲν θὰ ματαβρῶ.

...Κάτι [νέο, ὀγκῶδες,] | ἄς <εἶν' και> τραγικό· | [] μόνο <ὄχι> ἢ φριχτὴ ἡρεμία
[] | τῆς βλακειᾶς καὶ τῆς ἀνοστιᾶς!

Μὲ [τὴν ξεκούρδιστη τούτη μηχανή, | ὅλοι τους γέρνουνε] καὶ γερνοῦνε.

<Φθορά! | Δέ χαίρεσαι ὅμως> τὴ ζωντάνια | [μὲ τὸ νὰ τὴ φοβᾶσαι]!

“Ὅ,τι φειδωλευόμαστε μᾶς <σπαταλᾶ. [] | Κ’> [οἱ σπουδαῖοι καιροὶ <δὲν> εἶναι
γιὰ ἠλίθιες σπατάλες!]

[Λατρεία θερισμένη] μὲ τὸ δρεπάνι τῆς μονομέρειας!.. ||| Εἶπαν []: | «Ὁ Πέτρος
ρητορεύει, ὁ Πλάτων κατεσίγησε, διδάσκει Παῦλος, Πυθαγόρας ἔδυσεν!» || [] Ἐμεῖς
δὲν θὰ τὸ ποῦμε! | Καὶ Πέτρο κηρύσσουμε, καὶ Πυθαγόρα μὲ τὰ τρίγωνα, καὶ [] Ταρ-
σέα, καὶ Πλάτωνα ὑπὶπέτη | - ὅλους τοὺς ὀμίλους, | ἄχρονους καὶ πνευματικούς, |
ὅλους [] εἰς Χριστόν, | Ἑβραίων, Ἑλλήνων, σκάνδαλο καὶ μωρία: | Ἰησοῦν Χριστόν,
καὶ τοῦτον Ἐσταυρωμένον!

[Εἶχα πῆ τῆς ψυχῆς μου | νὰ πάω νὰ βρῶ] | μονὴ βουνίσιαν, ἤσυχη, | ν’ ἀναπαυ-
θῶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. | <Κ’ ἡῦρα> τοῦτα τὰ τριαντάφυλλα, τόσο κερένια, τόσο
φιλήδονα, χορευτικά, | ποὺ ἢ νέα ἢ ἔνοια ὑπερτερεῖ κάθε παλιὰ καὶ φέρνει ἀπειρους
κόπους!

«... Ὡὰ πάω στὴν πολιτεία, | σὲ συρφετὸ νὰ βρεθῶ ἀνακατωμένος, | ν’ ἀγωνιστῶ |
κι ἄς ἔβγω [] νικητῆς ἢ νικημένος!»

...Νὰ πέσουν ἀφθονες βροχές, | νὰ ποτισθῆ ὥσπερ τὰ βαθύτατά της ὄλη ἢ γῆ, | ν’
ἀναβλαστήσῃ ὁ νέος κόσμος!

[Δότεира [] εὐθείας, | [συνισταμένη τῶν πιδὸ πολυσύνθετων εὐδαιμονιῶν | τεντώ-
νεται <μὲ> δαψίλεια μέσα σου].)

Ὡὰ μὲ θυμηθῆς! | Μὲ γρήγορα φτερά [] θάρθη αὐγῆ, | μὲ ὄλα τὰ κρόταλα θὰ
ξυπνήσῃ στ’ ἀψυχα τὴ ζωὴ τους, | [στὰ χαλίκια καὶ τὴ σκόνη τοῦ δρόμου [] τὴ μορ-
φή τους]! | Καθὼς θ’ ἀπλώσῃ παντοῦ ἢ μέρα, | σπουδαῖα θὰ γίνουιν ὄλα τὰ μηδενι-
κά, | ποδιὲς γεμᾶτες θ’ ἀφθονήσουν τὰ φλουριά, | χρυσαφικὸ θὰ σβωλιάσῃ στὸν τοῖ-
χο του τὸ κάθε σαμιαμίδι, | τὰ μάτια του πετράδια τῆς ἐλπίδας, | τὸ κάθε χτυπο-
κάρδι του | ἀπόκριση στὸ σφύριγμα τῆς χαρᾶς μας!

...Στενωπὸς <ὁ νέος> δρόμος, | ὄλο πέτρες, [] ὄλο κακία, [ὄλο] ἔχθηρητα!.. | Κα-
ταντάει [] πεθαιμός.

“Ὡρα ἀποφάσεως. [] | Γιὰ τὴ μεγάλη ἀνάβαση! | Κατηφόρα <δὲν ἔχει· | μήτε>
κάματο!

...Σάν νὰ φοβόμαστε λιγάκι, [] | σάν νὰ διστάζουμε ἀκόμη... [] | <Ἄλλ’> [] ἢ ἐ-
πιβολὴ μεγάλη...

<...Μὰ> σοῦ εἶπα: — Μὴν ξεχάσης τὸ δρεπάνι τοῦ θερισμοῦ! »

[Δουλειὰ πολλή!] ||| [Θέλει μόχθο κάθε πράξη, | γιὰ ν’ ἀρτιωθῆ], | θέλει ξαγρύ-
πνιες, ἀγωνία.

Τώρα, ποὺ πρόκειται νὰ φύγουμε καὶ δὲν ξέρομε ποῦ θὰ πάμε, | θυμούμαστε ποῦ
ἦμαστε. | Εἶναι σκληρὸ ποὺ δὲν μᾶς ἀφήνουν νὰ πάρουμε μαζί τὴ θύμησή μας... |
<Ὅμως> [] | ἄς μποῦμε <γιὰ τελευταία> φορὰ στὴ μάταιη τούτην ἀσχολία | - μά-
ταιη; καὶ μήπως ὄλα δὲ βγῆκαν μάταια; | “Ἄμα τὸ πάρουμε ἔτσι, | ὄλα [] μάταια! |||
«Τὸ θέλει ἢ Ἱστορία!» | Ποιὰ Ἱστορία; | Μὴ δα ὑπάρχει Ἱστορία;

Ἄναρχος <ὁ Θεός>, ἀναρχος <κ’> [] ἐγώ!

...Καὶ τὰ πιδὸ ἀσήμαντα [], μεγάλα!

<Τόν> άνθρωπο [] τόν τρέφει ή άπατηλότητα τών [] φαινομένων, | ποϋ τοϋ προσφέρονται νά τά <έρμηνεύη κατά πώς> τοϋ βολεϊ.

[Νοσταλγία άπροσδιόριστη | βαραίνει το άνερμάτιστο γένος μας.] ||| ...[“Ερμαιοι τών φιλάρεσκων] πλανών περι τής βουλήσεως και [] τών άυτονομιών της!

Πιθανότητα θα πη άβεβαιότητα | - κ' ή άβεβαιότητα <μάς> παιδεύει. ||| <Μά κ' ή> έλπίδα | <τόσο πολϋ ζυμώθηκε> με άψιθιές <και> με ρίζες <άπ' τics πιδ> φαρμακερές, | <όπου κατάντησε> ταυτόσημη με την άπελπισία!

...Αίμορροϋσες άνοιχτές πληγές τής άμφιβολίας μας!..

Τίποτε στη φύση <μας> τó άλάθητο! ||| <Και> κάτι, μιá κλωστή, | [] τά <δένει όλα> σ' ένα σώμα.

—“Οχι όνειρα τεφρά!

‘Ωραία Παράνοια! | “Ο,τι χωρίς έσέ, [] <στεϊρο>! | [] <Σϋ κ'> ή έστία τοϋ συμπλέγματος [] ποϋ [συνιστá την άμφίβολη ύπαρξή μου]!..

...Ζωή [] πάθος και [τó πάθος άνθος].

<‘Ολοένα> πλάθεται <κι όλοένα> δυναμώνει ή άγάπη!.. ||| Διαθήκη καινούργια, με μιá Παρθένο! Παρθένο <ταπεινή>. | [] Διαθήκη τοϋ γλυκοϋ άσπασμοϋ όλων πρòς όλους!

Θαρθῆ, θαρθῆ ή γερή ζωή! ||| [“Ενα άχρονο πρωι ἦρθε <κ' έπικάθησεν>] έπάνω πολϋ νέων βλαστήσεων | ή δρόσος τής γενέσεως.

Προσδοκοϋμε σάλπισμα μέγα <κι άνακατοίκηση> του έρμωμένου.

ΤΑΣΟΣ ΠΑΠΠΙΑΣ

Τό άλογο τοϋ Παθανάρες

Μεθυσμένο τó άλογοϋ σου μέσα άπ' τó αίμα του πηδάει,
κι όρθια φλόγα σε χορεύει δέκα πόδια άπό τή γῆς!
Μ' ένα γϋπα μες στα φρύδια και τόν άνεμο στο πλάι
τó άλικο άλογο τής τρέλλας σου όδηγεϊς!

Διχαλώνει τó αίμα μου ό κρυφός
καλπασμός σου σ' άγρια μονοπάτια.
Τά τοπία σου πόντιζαν στα μάτια
χείμαρροι άπό μέθη κι άπό φως.

Πέρνα τó άλογοϋ σου άπ' τά ψηλά
κράσπεδα τοϋ θρύλου, μ' άλλη χάρη
ρίξε ένα πλατύγυρο φεγγάρι
στα πυρετικά σου τά μαλλιά.

κι άπ' τή σπαραγμένη μου πληγή,
ποϋ κυλάει ή ψυχή κ' ή μουσική σου,
σπᾶσε όλες τics φλέβες μου και ντύσου
τó αίμα μου σαν έξαλλη κραυγή!..

Λεύτερο ένστιχτο ποϋ σέρνεις άπ' τή χαιτή τó άφρισμένο
πέτρινο άλογο τής Σιέρρας όρθιο πάνω άπ' τούς γκρεμούς,
είσαι ή ρίζα τής κραυγῆς μου - στο αίμα μου όλο είσαι χυμένο,
μοιρασμένο έδῶ σε τόπους κι οϋρανοϋς!

Τὴν ἀγχόνῃ μου ἔστησαν ψηλά,
στὴν κορφή τῆς δόξας σου, Ὀρισάβα·
μὰ ἔσπασε ὁ κρατήρας σου, κ' ἡ λάβα
σὲ χρυσᾶ πεντάγραμμα κυλᾶ!

Κι ὡς τὴν Τσάλτο πέρα, πού ὁ χορὸς
τοῦ συμβόλου ἀνάερα ξεδιπλώνει
τὰ νερά της, κ' εἶναι σάν ἀφιόνι
στὸ αἷμα μου ἓνας ὕπνος φοβερός,
οἱ ἔξαλλοι γκρεμοὶ πού πλημμυρᾶ
μιὰ φεγγαροθάλασσα ἀπὸ θειάφι
εἶν' οἱ ἀπελπισμένοι σου ζωγράφοι
πάνου ἀπ' τὰ φλεγόμενα νερά!

Τὸ ἄλογο τοῦ Παθανάρες μέσα ἀπ' τὸ αἷμα μου πηδάει
κι ἄς λιμνάζῃ ἐδῶ σὲ τόπους καὶ σὲ γνώριμα βουνά.
Ποῦ θὰ φτάσῃ αὐτὴ ἡ κραυγὴ μου, μὲ ποιόν ἄνεμο θὰ πάῃ
τούτῃ ἡ φλόγα πού τυφλὰ μὲ κυβερνᾶ;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΣΤΕΛΛΑΣ

᾽Αδεια θρανία

Διάβασα τὸν κατάλογο καὶ σεῖς λείπατε·
γράφατε τὴν ὀρθογραφία σας στοὺς τοίχους.
Διάβασα τὸν κατάλογο
καὶ σεῖς βρισκόσαστε στὰ ὄδοφράγματα.
Διάβασα τὸν κατάλογο
καὶ σεῖς γράφατε στίς φυλακὲς
στὰ μικρὰ σας γόνατα
τὴν Ἱστορία τοῦ Ἀνθρώπου.
Κ' ἔγραψα στὸν κατάλογο: "Ὅλοι παρόντες!
Καὶ πλάι τὸ βαθμὸ τοῦ καθενός σας: "Αριστὰ!

Γ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΑΣ

᾽Απαύγασμα

Τὰ χέρια μου μέσα στὰ χέρια σου.
Τὰ χεῖλή μου πάνω στὰ γόνατά σου.
Δυσβάστακτο δάνειο σήμερα.
Μὲ πλούτῃ δικά σου.

[᾽Αποσπασματικά]

42. Τὰ ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐν σιγῇ. | Οὐ μόνον τ' Ἀχραντα.
31. ᾽Ασπιλα πέδιλα. | Βήματα. | Μαζί σου, | ἔφηβε ρυθμὲ | τοῦ Σύμπαντος!
29. Ποῦ ὄχημα, γιὰ τὴν ψυχὴ ὄχημα;
29. Παντοῦ νέος πλοῦτος, χῦμα...
᾽Υπερπολυτελεῖ <τὰ> ὄχηματα.
Κεντρικὲς οἱ ἀρτηρίες.
36. Κάθε κίνητρο | θάνατος.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

Κούραση

Σὰ μᾶς χτυπήση | ὁ ἥλιος κατάκορμα, ἔλα! | Βαρέθηκα | τῆ συμμαχία τῆς νύχτας!

[Ἀποσπασματικά]

[Στὸ κρεββάτι χορεύει] | [] τῆς κοπέλας <τὸ> αἷμα | <κι> [] ὁ παρθενικός ἔρω-
τιάρης κιθαρίζει | στὴ γωνιά τοῦ δρόμου.

Κάποιος ἀνοίγει | ἓνα πέτρινο μάνταλο | [] <κ'> ἡ κάμαρη [] ραντίζεται | μὲ ἀ-
πιστία καὶ νοτιά.

[Σύκο παραγινόμενο | τὸ <μισάνοιχτο χεῖλι> σου | <κι> ὁ καρπὸς τῆς γνώσεως |
σὰν ἁμαρτία τεντώνει | τὸ δέρμα <τὸ δικό> μου. | <Ποῦ εἶναι; τί ἀργεῖ> | ὁ διω-
γμένος ἄγγελος | [] νὰ μὲ παρακινήση;..

[Ἀγριάδα καὶ βουστίνες | μοσχοβολᾶς | <κ' εἶν'> ἀνευῶδιαστη καὶ κρύα [] τού-
τη ἡ κάμαρη...]

<Ἐλα ἀπόψε!> | Μ' ἀγράμπελη θὰ σμίξω | <καὶ> θάμαι <τὸ> καλάμι | Ὅλο
<ν'> ἀνεβαίνης | <κι ὄλο πιό> στὰ ριζιμιά μου!.. | [Ἐλα ἀπόψε!]
Τὸ φεγγάρι <θὰ φυλάξη | μυστικῆ> τὴν ἁμαρτία | <σὰν ξημερώση>.
[Πῶς μὲ σφίγγουν τὰ χέρια σου | τούτη τὴ νύχτα τοῦ Δεκέμβρη!]

ΦΑΙΔΩΝ ΠΟΛΙΤΗΣ

Πρὶν

Γλυκὸ παιδί, τὸ ξέρω, | εἶσαι καὶ σὺ τρωτὸ | ὅπως κ' ἐγώ.

Κι ὅμως ἔρχονται στιγμὲς | ποῦ μοῦ εἶσαι τόσο ξένο!..

Πότε πιὰ θὰ πάψης | νὰ παριστάνης | κάτι τὸ τόσο ἀπόμακρο, | κάτι τὸ τόσο
ἄλλο;

Γύρνα πίσω στὴν ἀνθρωπιά σου, | γύρνα πίσω στὸν ἑαυτὸ σου! | Τὰ ξένα πρό-
σωπα, | τὰ ξένα ρούχα, | τόσο ἀπαίσια | ἀπάνω σου φαντάζουν!..

Κανεῖς νομίζει στὴν κηδεῖα | τοῦ ἀληθινοῦ σου ἐγώ | πῶς παραστέκεται...

Χρυσὸ παιδί! Γύρνα πίσω, | πρὶν χέρι-χέρι | μ' ἓνα ξένο φτωχὸ | στὴν κηδεῖα |
τοῦ πλούσιου ἑαυτοῦ σου | παρασταθοῦμε.

Ὅταν κατάλαβα

Ὅταν κατάλαβα | πῶς ἐγώ ὁ Κάιν κι ὁ ἀδελφός μου Ἄβελ | ἢ ἐγώ ὁ Ἄβελ κι ὁ
ἀδελφός μου Κάιν | (στὸ μακρὸ διάβα τοῦ χρόνου | δὲν ἔχει ἰδιαίτερη σημασία | τὸ
ποιός ἦταν ποιός) | θάμασταν ὑποχρεωμένοι νὰ κοιμηθοῦμε γιὰ πάντα | κάτω ἀπ' τὴν
ἴδια ἀδιάβροχη κουβέρτα, | ἔχασα κάθε ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ φόνο.

Ἀπὸ τὴν Προσευχὴ

Κύριε,

αὐτοὺς τοὺς τοίχους ποὺ τριγύρω μου ὑψώνονται, | δὲν εἶμαι ἐγώ ἐκεῖνος ποὺ
τοὺς ἔχτισε·

τοὺς βρῆκα ἐδῶ ὀλόγυρά μου νὰ ὀρθώνωνται, | φράζοντας τὸν ἥλιο, | κρύβοντας
τὸ φεγγάρι.

Τὶς ἀλυσίδες τοῦτες | ποὺ τὰ χέρια μου πληγώνουνε, | δὲν εἶμαι ἐγώ ἐκεῖνος ποὺ
τὶς ἔκανε, | δὲν εἶμαι ἐγώ ἐκεῖνος ποὺ τὶς φόρεσε· | ἦταν ἐδῶ | προτοῦ ἀκόμα γεννηθῶ.

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΠΡΕΒΕΛΑΚΗΣ

Ἀποθέωση

Δέ με τρομάζουν οἱ χαράδρες,
 μέ τρομάζει ἡ σκόνη τῆς πολιτείας.
 Τοῦτο τὸ ἀνάστημα τὸ χρωστοῦμε
 στὴν εὐγένεια τῆς ποίησης.
 Ὅ,τι φτάνει ἴσαμε δῶ
 εἶναι ἀπὸ τὸ βασιλεῖο τῆς φλόγας,
 ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ πιάνονται τὰ παιδιά
 κι ἀποχωρίζονται τ' ἄστρα ἀπὸ τὰ συστήματα.
 Ὁ χρόνος εἶναι παράδοξος.
 Ἀκούεις τὴ μουσικὴ του ;
 Ὅταν σκάζη ἡ καρδιά σου σὰ ρόγδι,
 μέμνησο πὼς εἶσαι θεός !

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ

Σχέδιο

Δὲ μπόρεσα ἀκόμα
 νάβρω ποῦθε κινάει
 ἐτούτη ἡ μικρὴ φράση
 ποὺ κάθε τόσο
 μοῦ ἀντικόβει τὸ βῆμα,
 μπερδεύεται στὸν ὕπνο,
 κουλουριάζεται σὲ μιὰ σελίδα,
 ἀνοίγει παρενθέσεις στὴ μνήμη.

Δὲ μπόρεσα ἀκόμα
 νάβρω ποῦ θρέφει τὴ ρίζα της,
 σὲ ποιὰ φωνὴ ποὺ ταξίδεψε,
 σὲ ποιὰ συνάντηση ποὺ δὲν ἔγινε,
 σὲ ποιὸ στόμα ποὺ δὲ βαρέθηκε
 ν' ἀλλάζη πληχτικὲς καλημέρες
 καὶ χαμόγελα
 ζεσταμένα στοὺς τύπους.

Θὰ τὴν ξεδίπλωνα σ' ὀλάκερο
 τὸ χάρτη τῆς καρδιάς καὶ τοῦ κόσμου
 καὶ θὰ μιλοῦσα μαζί της
 κάθε ποὺ διασκίζω
 τὶς καθημερινὲς ἐρήμους.

Καινούργια γλῶσσα

Ἀπὸ σένα θὰ μάθω (ἔμαθα κιόλας) μιὰ καινούργια γλῶσσα·
 πόσος καιρὸς μοῦ χρειάστηκε ν' ἀνακαλύψω
 τὸ δρόμο ἀπ' ὅπου μπόρεια νὰ διαβῆ ἡ καρδιά,
 σκιρτῶντας στὴ φωνὴν ἐκείνη, ποὺ γιὰ τὸ ἄκουσμά της
 κρατήθηκε ἀνοιχτὴ σάμπως τετράδιο μ' ἄγραφα τὰ φύλλα,
 ποὺ καρτερεῖ νὰ τὸ γιομίσουν ἱστορίες καὶ ζωγραφιές.

Ἀρχισα νὰ τὴ συλλαβίζω πιά· γράφω καὶ ξαναγράφω τ' ὄνομά σου,
 μ' αὐτὸ γιομίζω τώρα τ' ἄσπρα μου χαρτιά,
 σώνονται τὰ χαρτιά καὶ συνεχίζω πάνω στὸ τραπέζι,
 ὕστερ' ἀρχίζω νὰ τὸ ἰχνογραφῶ σὲ θάλασσα καὶ σ' οὐρανό,
 δὲν ἔμεινε χαρτί, γωνιά, στεριάς ἢ θάλασσας κομμάτι
 νὰ τὸ κοιτάω καὶ νὰ μὴ βλέπω πάνω τ' ὄνομά σου,
 καὶ νὰ μὴ θέλω πάλι νὰ τὸ ξαναγράψω
 καὶ πάλι νὰ τὸ συλλαβίσω ἀπ' τὴν ἀρχή !

ΧΡΗΣΤΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ

Η ΔΙΚΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΙ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΑΝΟΙΓΕΙ Η ΣΚΗΝΗ τοῦ μεγαλύτερου δράματος ποῦ εἶδε ὁ κόσμος: τῆς δίκης καὶ τῆς καταδίκης τοῦ Χριστοῦ... Δὲν ὑπάρχουν, στὴν ἀνθρώπινη ἱστορία, μέρες ἐπισημότερες ἀπ' τὶς ἔξη ἐκεῖνες μέρες τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου.

Ἡ δίκη τοῦ Ἰησοῦ εἶναι ἡ μεγαλύτερη, δραματικώτερη, πνευματικώτερη, φιλοσοφικώτερη ἀπ' ὅσες ἔγιναν ποτὲ μπροστὰ σὲ Δικαστήριο.

Ἕνα ἄτομο — σχώρα με, Θεέ μου! — Ἕνα ἄτομο μὲ τὰ εὐγενικώτερα αἰσθήματα, τὴν πνευματικώτερη φύση, τὴν δυναμικώτερη ἠθική, ἀντιδικεῖ πρὸς Ἕνα λαό, ποῦ ἀφοῦ διήνυσε δεκαπέντε αἰῶνων πολύπαθο ἀλλ' ἔνδοξο βίο, ἀφοῦ ἄγγισε τὰ ὑπάτα τῆς μεταφυσικῆς καὶ τὰ ἀκρότατα τῆς ποιήσεως, βρέθηκε πεσμένος στὰ χεῖλη τῆς ἀβύσσου, ράκος καὶ «ἐξουθένωμα», περιγελῶς τῶν λαῶν καὶ μπαίγνιο στὰ χέρια τρισάθλιων ἀρχόντων.

Ἀντιδικία τραγική, μὲ ἀντιδικο γεμᾶτο σπλάγχνο καὶ ἔλεος, ἀλλ' ἀκέραιη τὴ συν-εἶδηση τοῦ ὑψηλοῦ του χρέους.

ΗΤΑΝ ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΟΥ ΤΗ ΛΕΜΕ ΤΩΝ ΒΑΤΩΝ... Ἐξη μέρες πρὶν ἀπὸ τὸ Πάσχα τῶν Ἑβραίων. Ἡ Ἱερουσαλήμ παρουσίαζε ἕκτακτο θέαμα: Ἕνα ἀπερίγραπτο καὶ θορυβαλέο ξεφάντωμα, μιὰ τρελλὴ ἔκχυση χαρᾶς κ' ἐνθουσιασμοῦ. Ἀπ' ὀλόκληρη τὴν Παλαιστίνη ὄλες οἱ φυλές τοῦ Ἰσραήλ, ὄλοι οἱ προσήλυτοι, εἶχαν μαζευτῆ καὶ καθαριστῆ ἀπὸ μέρες ἐκεῖ. Ἕνα παρδαλό ἀνθρωπομάνι ἔβραζε καὶ θράσσευε στὴν ἀναμονὴ ἑξαλλου πανηγυριοῦ.

Τότε κι ὁ Ἰησοῦς, μὲ τοὺς μαθητάς του, ἄφησε τὰ περίχωρα τῆς Γαλιλαίας καὶ κίνησε γιὰ τὴν ἀπιστὴ πόλη. Βέβαια δὲ θάταν γιὰ ἴδωμα αὐτὸ ποῦ θ' ἀντίκρυζε. Βέβαια θὰ ξανασπάραζε γι' ἄλλη μιὰ φορὰ. Ὅμως ἔπρεπε νὰ πάη - κ' ἐκεῖ, στὶς στοῆς τοῦ Μεγάλου Ναοῦ, ν' ἀντιμετωπίσῃ τὴν ἀνάξια πνευματικὴ ἡγεσία καὶ νὰ στηλιτέψῃ βροντερά, μπρὸς στὸ μεγάλο πλῆθος, τὴν παντοσειδῆ τῆς ἀναξιοτήτα.

Ἡ ταπεινὴ Βηθανία ἀπ' ὅπου ξεκίνησε, ἦταν δὲν ἦταν μιὰμιση ὥρα ἀπ' τὴν Ἱερουσαλήμ. Τὶς χωρίζει τὸ γραφικὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ποῦ ἀπ' τὴν κορφὴ του προβάλλει ξαφνικά, σ' ὄλη του τὴ μεγαλοπρέπεια, τὸ δράμα τῆς Πόλεως τῶν Πόλεων. Κ' ἐκεῖνο τὸ πρωί, γλυκὸ πρωί, τὸ θέαμα ἦταν περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ θεσπέσιο κ' ἐπιβλητικό!

Κάτι ἔσφιξε τὴν καρδιά τοῦ αὐγίνοῦ θεατοῦ τῆς... Ἀ! ἂν δὲν ἦταν ἡ μεγάλη κι ἀμετανόητη ἀμαρτωλή!.. Μὰ γιατί; γιατί;..

— Ἱερουσαλήμ, Ἱερουσαλήμ! Ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας... Ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξει τὰ τέκνα σου, ὄν τρόπον ἡ ὄρνις τὴν ἐαυτῆς νεοσιάν;..

Ποσάκις - ἀλήθεια! Ὡς ἡ ὄρνις - ἀλήθεια! Τί βαθύτατη στοργή! Τί παράπονο! Τί πόνος!.. Ὅμως ἀπέστρεψε βίαια τὰ θαμπὰ του μάτια ἀπὸ κείνο τὸ θέαμα, κείνο τὸ σκάνδαλο, καὶ τράβηξε σκυμένος ἀποφασιστικά πρὸς τ' ἀνατολικά τοῦ Τείχους, τὴ συγκόφυτη Πύλη Βητφαγέτ... Μόνο ἅμα ἔφτασε κεῖ, καὶ σταμάτησε, πρόσεξε τοὺς συνοδίτες του. Καὶ εἶδε πῶς, συνεπαρμένοι ἀπ' τὸ δράμα καὶ τὴν ἀνάβρα τῆς ἀνοιξης, ἔβλεπαν κίολα νὰ τοὺς ἀνοίγωνται διάπλατα οἱ Οὐρανοὶ κι αὐτοὶ νὰ μπαίνουν στὴ μυριοπόθητη Βασιλεία τοῦ Θεοῦ! Δὲν ἔμενε νὰ μάθουν παρὰ ποιὸν ὁ Χριστὸς θάχε δεξιὰ του καὶ ποιὸν ἀριστερά του!.. Τοὺς γλυκογέλασε ὄλος ἀγάπη καί, μὲ δυὸ λόγια, τοὺς προσγείωσε παρευθὺς: Ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, τοὺς εἶπε, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου παραδοθήσεται...

Κ' ἦταν, ἀλήθεια, τὰ Ἱεροσόλυμα ἡ χιλοκριματισμένη κείνη Κόλαση ποῦ ἀπλώνονταν μπροστά του κ' ἔστειλε ὡς αὐτὸν τὴ μυριόστομη ἰαχὴ τῆς. Κι ὥστόσο αὐτοὺς τοὺς κολασμένους θάπρεπε ν' ἀντικρύσει κατὰ πρόσωπο, νὰ μαλώσει, νὰ παλαιψῆ μαζί τους, νὰ πέσει! Πόσο θάθελε νὰ τὴν ἀπέφευγε αὐτὴ τὴ σύγκρουση, τὴν τελειωτικὴ ν' ἀνάβλεπαν ἐπὶ τέλους τὰ μάτια, νὰ ξεστέρωναν τὰ λογικά, ν' ἄγνευαν οἱ καρδιές - ἡ διδαχὴ του νάκαμε τὸ θαῦμα τῆς χωρὶς τὴ θυσία. "Ὁμως... ἀδιάφορο! Θὰ τὸ προσπαθοῦσε!

— Φέρετέ μοι πῶλον ὄνου! εἶπε.

Οἱ μαθηταὶ διαπόρησαν. Πῶλον ὄνου; Δέ θάμπαινε λοιπὸν καὶ πάλι σὰν πολεμιστῆς, πάνω σ' ἄλλο, παρὰ σὰν εἰρηνευτῆς, πάνω σὲ γαϊδουράκι;

Ναί, σὰν εἰρηνευτῆς καὶ πάλι! Σὰ διδάσκαλος τῆς ἀγάπης - καὶ πάλι, καὶ πάντα! Πῆγαν νὰ τοῦ βροῦν ἓνα γαϊδουράκι...

Τ' ὀλιγόλεπτο σταμάτημα ἔφτασε γιὰ νὰ πυκνώσουν γύρω ἀπ' τὴν ὁμάδα οἱ συνοδίτες Γαλιλαῖοι... Σὰν ἔμαθαν μάλιστα πὼς ὁ Ἰησοῦς, ὁ συντοπίτης τους, εἶχε πῆ νὰ τοῦ φέρουν πῶλον ὄνου, καὶ πὼς καβάλλα σὲ πῶλον ὄνου θάμπαινε στὰ ὑπεροπτικά Ἱεροσόλυμα, θυμήθηκαν τὸ σημαδιακὸ λόγο τοῦ προφήτου Ζαχαρίου, σὰν ξεπροβοδοῦσε ἀπ' τὴ Βαβυλῶνα τὰ πρῶτα οἰκτρά καρναβάνια τῶν συναιχμαλώτων του, ποῦ γυρνοῦσαν στὴν πατρίδα: *Εἰπέτε εἰς τὴν Παρθένον Σιών, εἰς τὴν θυγατέρα Ἱερουσαλήμ: Ἰδοὺ ὁ Βασιλεὺς ἔρχεται ἐπὶ πῶλον ὄνου - φέροντας ὄχι τὸν πόλεμο, ἀλλὰ τὴν εἰρήνην, ὄχι ἀγέρωχος σὰν πολέμιος, ἀλλὰ ταπεινὸς σὰ Θεός.*

Ἡ θύμηση αὐτὴ ἠλέχτρισε τ' ἀποπαιδία κείνα τῆς πιὸ συφοριασμένης ἐσωχώρας, ποῦ εἶχαν κάθε λόγο νὰ μισοῦν τὴν ἔδρα τῶν Ρωμαίων κατακτητῶν καὶ τῶν παγκάκιστων ὁμοεθνῶν τους ἀρχόντων καί, καθὼς ἦταν λαϊκὴ δὰ οἱ ἀνατολικὲς συνοικίες, τὸ προκλητικὸ πρὸς τὴν ἀντιπαθέστατη ἡγεσία σύνθημα μεταδόθηκε ἀστραπιαῖα - κ' ἔτσι, ὥσπου νὰ φέρουν τὸ γαϊδουράκι, ὁ δρόμος βρέθηκε στρωμένος ἀπ' τὰ καλύτερα ὑφαντά, τὰ πιὸ γιορτερά στρωσίδια, κ' οἱ συνοδοιπόροι γενῆκαν διὰ δὴ λ ω τ ἔ ς, ποῦ σειῶντας κλαδιὰ φώναζαν: *Ὡσαννά τῷ υἱῷ Δαβὶδ! Ἐὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου!* Καὶ δὲν ἦταν πιὰ ὁ ἀχὸς τῆς Πόλεως ἦταν τὸ βροντερὸ ἀνάκρασμα κείνης τῆς λαοθάλασσης ποῦ δονοῦσε τὸν ἀέρα: *Ὡσαννά τῷ υἱῷ Δαβὶδ! Ἐὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου!..* Μηδὲ ἦταν πιὰ μόνο Γαλιλαῖοι ἦταν καὶ Ἱεροσολυμίτες τὴν ὥρα ποῦ ἀνάκραζαν *Ὡσαννά!..* Οἱ λιγοστοὶ ποῦ, ἀπορρομένοι, σιγαρωτοῦσαν: *Τίς ἐστὶν ὁ ἐπὶ πῶλον ὄνου ἐρχόμενος;* μὲντοι ἐπαιρναν τὴν ἀπάντησιν: *Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρέτ, υἱὸς Δαβὶδ,* ἐμπαιναν στὸ νόημα καί, σὰν παρὰ λίγο ἔνοχοι, ἔσπευδαν, μὲ ζῆλο μεγαλύτερο ἀπ' τῶν ἄλλων, νὰ ἐνώσουν καὶ αὐτοὶ τὴ φωνὴ τους μὲ τὴν παλαικὴ ἀνακραυγὴ: *... Ἐὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου!*

Κι ὀλοένα ὠγκάνουνταν κ' ἐφρύαζαν τὰ πλήθη, ὀλοένα πιὸ βιαστικοὶ Ρωμαῖοι φύλακες ξεπρόβαλλαν ἀπὸ παντοῦ, προσπαθῶντας ὅπως-ὅπως νὰ τὰ συγκρατήσουν...

Οἱ Φαρισαῖοι ξαφνιάστηκαν. Κ' ἐξηγημένα. Δέν ἦταν ὁ Χριστὸς ποῦ τὸ θέλησε τὸ πρᾶγμα ἔγιν' ἀπὸ μόνο του. Μὰ τί φανέρωνε!.. Θάχαμε, λοιπὸν, τὰ ἴδια τοῦ Ἰούδα τοῦ Γαυλωνίτη;..

Εἶχαν ἐκμανῆ. Καὶ τρομοκρατηθῆ, φυσικά! Γιατὶ τὸν ἐπὶ πῶλου ὄνου τὸν ἤξεραν πὼς νὰ ξέρου ὅμως γιὰ τί ἦταν ἰκανὸ τὸ ἔξαλλο ἐκεῖνο πλήθος, καὶ σὲ τί, ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ, μποροῦσε νὰ ξεσπάσει;.. Νά! Τοὺς φώναζε κιόλας, ὄλο καὶ πιὸ θαρρετά, τίς ντροπὲς τους!.. Τί χλασὴ! Τί τάραχος!

— Διδάσκαλε, τοῦ εἶπαν, μὲ μελιστάλαχτη ὑποκρισία δέν τοὺς λὲς νὰ σωπάσουν!..

— Κι ἂν αὐτοὶ σωπάσουν, τοὺς ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, οἱ λίθοι κεκραῖονται!..

Τὰ πλήθη ἀλάλαξαν.

— Μαροὶ καὶ τυφλοὶ! συνέχισε. Δέ βλέπετε, λοιπὸν, πὼς ὅσα σᾶς καταλαοῦν τὰ ξέρου γιὰ τὰ ζῆσαν καὶ τὰ πάθαν, κὶ ὄχι γιὰ τὸς τάπε κανεῖς - καὶ πολὺ λιγώτερο ἐγώ, ποῦ πάνω σὲ γαϊδουράκι, ὅπως ταιριάζει σ' ἓνα εἰρηνοποιό, ἔρχομαι, γιὰ

τῆ Δικαιοσύνη καὶ τὴν Ἀγάπη νὰ σᾶς μιλήσω, τῆ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ νὰ εὐαγγελισθῶ καὶ σὲ σᾶς καὶ σ' αὐτοὺς καὶ σὲ ἄλους!..

— Ὡσαννά, υἱὲ Δαβὶδ!.. Ξανάπαν τὰ πλήθη. «Ἡ αὐτὸς ἢ ἐμεῖς!» διαλογίστηκαν οἱ πρωτοκάθεδροι. «Μόνο πού καὶ τώρα μᾶς ξεφεύγει!.. Καιρὸς ὁμῶς νὰ τελειώνουμε! Κι αὐτὸ τὸ σημερινὸ δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἀνησύχησε καὶ τοὺς προκομμένους μας τοὺς Ρωμαίους...»

Ὡστόσο ὁ Ἰησοῦς ἐκήρυξε τὴν ἡμέρα κείνη ὅσο ποτὲ σὲ τόσο κόσμο τὸ λόγο τὸν καλό..- κι ἄργα τὸ ἀπόγεμα ξανακίνησε, μὲς ἀπὸ ἄπειρες ἐκδηλώσεις λατρείας, γιὰ τὴ Βηθανία, ὅπου τὸν περιέμενε, πάντα ἐγκάρδια ἀνοιχτὸ γι' αὐτόν, τὸ σπίτι τοῦ ἀγαπημένου του Λάζαρου. Ἄν στὴν ἄλλη ἄκρη δὲ σκευωροῦσε τὰ χειρότερα ἐναντίου του τὸ Μέγα Συμβούλιο, θάλεγε κανεὶς πὼς τὸ θαῦμα ἐγίνε δίχως θυσία: «Ὅλοι ὅσοι τὸν ἄκουσαν εἶχαν καλωσυνέψει, ὅταν ἔπερτε ἢ νύχτα καὶ παράδινε στὰ ὄνειρα μιὰ μέρα π' ἄρχισε ὠργισμένη καὶ τέλειωνε ἰλαρή, μιὰ μέρα βασιλικοῦ θριάμβου — μετὰ βατῶν καὶ κλάδων — τοῦ ἐπὶ πύλου ὄνου αἰεὶ ἐρχομένου...»

Η ΔΕΥΤΕΡΑ ΛΑΜΠΡΟΦΟΡΕΙ ΤΑΣ ΑΠΑΡΧΑΣ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ, λέγει τὸ *Κάθισμα* τῆς ἡμέρας, γιὰτὶ ἐπιέγεται τοῦ παθεῖν!.. Κι αὐτὴ ναι ἢ οὐσία· ὅτι ἐκεῖνος ἐπιέγεται τοῦ παθεῖν! «Ὅλα τ' ἄλλα...»

Ὅμως, ἂν καὶ θεϊκὸ τὸ πάθος, ἢ οἰκονομία τῆς τραγωδίας διόλου δὲν ταράζεται - γι' αὐτὸ εἶναι καὶ ἀνυπέβλητη αἰεὶ τοὺς αἰῶνας! Καὶ ἡ μᾶζα, καὶ ἡ ἐξουσία, καὶ τὸ ἱερατεῖο, κ' οἱ ἀνταπαιτητές του, καὶ οἱ ρωμαϊζόντες, κ' οἱ ἀδιάφοροι, κ' οἱ μαθητές, φανεροὶ καὶ κρυφοί, κι ὁ ἕνας, ὁ προδότης, ὅλοι, ὅλοι, παίζουν ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος στὴν ἐντέλεια τὸ μοιραῖο ρόλο τοὺς ἐλεύθεροι, σὰ νὰ μὴν ἦταν τίποτε προτεθειμένο, σὰ νὰ μὴν ἦταν πρῶτος ἦρωας ὁ πάσχων Θεός, σκάνδαλο ἐσαεὶ γιὰ τοὺς ἀπιστοὺς, σκάνδαλο ἐσαεὶ γιὰ τοὺς πιστοὺς - καὶ μυστήριο!

Ἄν ὡστόσο σφίξουμε δυνατὰ τὶς καρδιές μας, στίψουμε ὅσο παίρνει τὸ νοῦ μας, καὶ προσπαθήσουμε γενναῖα νὰ μποῦμε, δίχως πάθος, στὴ θέση καὶ στὴν ψυχολογία τοῦ καθενός, θὰ μπορέσουμε νὰ ζήσουμε κ' ἐμεῖς νοερά τὴν τραγικὴ μυσταγωγία.

Μονάχα στὸ φιλικὸ σπίτι τοῦ Λάζαρου καὶ στὰ καταλύματα τῶν πιστῶν μαθητῶν ἢ μέρα τῆς Δευτέρας ἀρχίζει ὅπως ἔπρεπε στὴν ἐπομένη μιᾶς Κυριακῆς βαῖοφόρου. Παντοῦ ἄλλοῦ, ἢ νύχτα δὲ σημείωσε τελικὰ καμμιάν ἐξαιρεση στὶς μυριάδες ἀδελφές της. Ἰσα-ἴσα, μιὰς κ' ἢ μέρα πού πέρασε ἦταν τόσο ἀπρόσμενη, βάλθηκε μ' ὅλα της τὰ δυνατὰ νὰ γδύση ἀπὸ κάθε μάγιο αὐτὴν πού εἶχε ξημερώσει. Τὴν ἐφώτισε — δὲ λέω — καὶ μὲ τὸ παραπάνω. Μὰ γιὰ νὰ δείξῃ τὰ πράγματα στὶς σωστὲς τοὺς διαστάσεις, καὶ νὰ ξαναβολέψῃ στὰ πολυκριματισμένα σαρκία τοὺς ἀκόμα καὶ τὶς ψυχές πού φλετουρήσαν ἀστόχαστα πρὸς τὰ ὕψη. Πόσοι καὶ πόσοι, ἀλήθεια, πῆγαν, καὶ τί νὰ πάθουν! Νὰ ἐκτεθοῦν ὡς ἐκεῖ ἐναντίον τῶν Ἀρχόντων, τῶν Προσεστῶν, τῶν Ρωμαίων, τῶν σταυρωτῆδων, τῶν δικῶν τοὺς!.. Κ' ἐκεῖνος νὰ λέῃ καὶ νὰ λέῃ — τὰ ὀρθὰ καὶ τὰ δίκαια, δίχως ἄλλο — μὰ τίποτα τὸ χειροπιαστὸ, τὸ ἄμεσο!.. Τί μένει, λοιπόν; Τὸ πανηγύρι!.. Ἐ, αὐτὸ θὰ τὸ γλεντήσουν! Φυσικὰ καὶ μὲ τὸν Ἰησοῦ τώρα - γιὰτὶ ὄχι; Νὰ τοὺς τὰ λέῃ, νὰ κολλᾷ στὸν τοῖχο πότε τούτους πότε κείνους, κι αὐτοὶ νὰ κάνουν γοῦστο!.. Μὰ τόσο μόνο! (Νάχουμε καὶ τὸ νοῦ μας!..)

Ἡ Ἐξουσία δὲν ἄργησε νὰ συνέλθῃ ἀπ' τὸν πρῶτο αἰφνιδιασμό. Ὁ Ἰησοῦς πῆγε γιὰ μιὰ στιγμή νὰ γίνῃ ἢ σημαία τῶν ξυπόλητων τῆς Γαλιλαίας, μὰ δὲν ἦταν ἢ ψυχὴ τους. Γι' αὐτὸ, κι ὅσο περνοῦσαν οἱ ὥρες, καὶ συνεχίζονταν ἢ διδασχὴ του, τὰ πλήθη καταπραῦνονταν (ὄχι πού τόλεγε ὁ Νικόδημος - ἔτσι εἶναι!) Ὅυτε μποροῦσε νάχε δὰ καὶ συνέχεια ἢ ὀχλοταραχὴ - θὰ ξεθύμαινε! Ἄλλωστε, ἅμα φτάναν κ' οἱ ἐνισχύσεις πού ζήτησε — σκεφτόταν ὁ Πιλάτος — θὰ πύκνωναν οἱ περιπολίες. Καλοῦκακοῦ... Ἄλλο τὸν ἀνησυχῶσε: Μὴ τυχὸν τὸ Πρεσβυτέριο ἐξωθοῦσε στ' ἄκρα, γιὰ νὰ κουκουλώσῃ τὶς πομπές του καὶ νὰ γλυτώσῃ κι ἀπὸ ἄν κατῆγορο σὰν τὸν Ἰησοῦ...

Μὰ τούτη ἡ χάρη δέν τοὺς γινόταν! Στὸ χέρι του νὰ μὴν τοὺς τὴν κάνη! Μιὰ καὶ δέν ἦταν ὁ ἄνθρωπος ἐπαναστάτης, δέν τάχε μὲ τὴν κοσμικὴ ἐξουσία· θρησκευτικός ἀναμορφωτῆς - μὰ σπουδαῖος, μὰ θὰ τοὺς κλόνιζε ἀκόμα περισσότερο, τί πρὸς αὐτόν; (Ἄν δέν ἀποτελοῦσε κι ἀπόδειξη πὼς ἤξερε νὰ διοικῆ - δηλαδὴ νὰ κρατᾶ τοὺς ὑπόδουλους χωρισμένους κι ἀνήμπορους!..) Συμπέρασμα: Αὐτὸς δέν θὰ τὸν ἔπιανε! Ἄν ἐκεῖνοι τὸν ἔπιαναν καὶ τοῦ τὸν πῆγαιναν, θὰ δήλωνε ἀναρμοδιότητα καὶ θὰ τοὺς τὸν παρέδινε - αὐτοὶ νὰ τὸν δικάσουν!.. Καὶ θὰ βλέπαμε ἂν θὰ τολμοῦσαν.. - γιατί δέν ἦταν δὰ κι ὅλο τὸ πλῆθος μὲ τὸ μέρος τους, καὶ θάτανε λιγώτερο ἅμα ἔβλεπε πὼς ἡ Ἐξουσία δέν ἀνακατεῦεται στοὺς θρησκοκαυγάδες τους - ἀπὸ λόγια ὅσα θέλουν! Ταραχὲς ὅμως δὲ σηκώνει, κι ἂν γίνουν, θὰ τσακίσῃ τοὺς αἵτιους, ὅποιοι καὶ νάναι!.. Ἴσως τὸν ἔστειλε καὶ στὸν Τετράρχη Ἡρώδη Ἀντύπα - ἡ Γαλιλαία ἐπαρχία του, κι ὁ Ἰησοῦς Γαλιλαῖος. (Ἄς ἔκανε κι αὐτὸς κάτι, ἀντὶ νὰ κοιτάζῃ τί δέν κάνει ὁ Πιλάτος καὶ νὰ μηνᾶ ἡ στή Ρώμη!..) Τέλος, ἂν ἀναγκάζονταν νὰ τὸν δικάσῃ, θὰ φρόντιζε νὰ τὸν σώσῃ. Γιατί, ἐκτὸς ποῦ θάταν δίκαιο, ποῦ ν' ἀκούῃ καὶ τὰ κλαψουρισμάτα τῆς Πρόκλας καὶ νὰ βλέπῃ μὲ τόσα μούτρα τὸ Νικόδημο καὶ τὸν Ἰωσήφ, καὶ καί... Ὁπωσδήποτε, ἐδῶ εἴμαστε! Τὸ ζήτημα ἦταν νὰ μὴν ἐκθέτουνταν ἡ Ἐξουσία, εἴτε σὰν ἀδύναμη εἴτε σὰν ἄδικη. Ἄν πάλι.. - ἔ, τότε θάδινε ὀλωνῶν ἀπόνα μάθημα, νὰ τὸ θυμοῦνται!..

Οἱ Ἐσσαῖοι «ἐπεῖχαν»... Λίγο-πολὺ τὰ σωστὰ ἔλεγε, καὶ κ α λ ἄ τάλεγε ὁ Ναζωραῖος... Τὸ ἂν μερικοὶ δικοὶ τους παρατραβιοῦνταν ἀπὸ τὸ κήρυγμά του, ὅμως πολὺ περισσότεροι δικοὶ του θὰ πῆγαιναν σ' αὐτούς, ἅμα θὰ τὸν ἔχαναν. Γιατί δὲ θέλει ρώτημα πὼς δὲ θὰ γλύτωνε ἀπ' τοὺς Φαρισαίους, κ' οἱ μαθητὲς του θὰ στέκονταν ἀνίκανοι νὰ στεριώσουν καὶ ν' ἀποτελειώσουν ὅ,τι ἐκεῖνος θάχε στήσει.

Στοὺς Ἡρωδιανούς σύμφερναν οἱ θρησκευτικὲς ἀντιμαχίες, πάντα ὑποπτες πὼς περικάλυπταν ἀπελευθερωτικὸς πόθος, γιατί ἔτσι εἶχαν τί νὰ ὑποπτεύωνται, νὰ κατασκοπεύουν, νὰ καταγγέλλουν, καὶ γιὰ τί νὰ εἶναι χρήσιμοι στοὺς Ρωμαίους δυνάστες. Καὶ γιὰ τ' ἀφτιά τῶν ἀφελῶν, αὐτὸ: Ὁ περιούσιος λαὸς θὰ ἦταν καὶ μὲς στὸ μωσαϊκὸ τῶν λαῶν τῆς Αὐτοκρατορίας περιούσιος, γιὰ ἦταν ὁ «ἐξυπνότερος»! Ἄρκεῖ νὰ διδάσκονταν ἀπ' τὰ παθήματά του καὶ νάβγαζε τὰ ὀρθὰ καὶ πραχτικά συμπεράσματα!..

Οἱ ψηλομύτες οἱ Σαδδουκαῖοι - αὐτοὶ δέν περίμεναν τίποτε καλὸ ἀπ' τὴ Γαλιλαία· ἐκτὸς ἂν πῆς τὸ πὼς ἀποξεσκεπάζονταν οἱ τυχοδιωχτες τῆς Ἀρχισυναγωγῆς, ποῦ νέμονταν χρόνια τώρα, «συγγενικῶ τῶ τρόπῳ», τὰ δῆλα καὶ τ' ἄδῆλα εἰσοδήματα τοῦ Μεγάλου Ναοῦ. Ὅμως - νὰ λείπουν τ' ἀστεῖα! Παρὰ οἱ ρεμπέτες τῆς «ἐκεῖθεν τοῦ Ἰορδάνου» ἔσωχώρας, ποῦ θὰ τάκαναν γῆς Μαδιάμ, ἂν παραπαῖρναν τὰ μυαλά τους ἄερα, κάλλιο οἱ σιχαμεροὶ ἄρπαγες τοῦ Πρεσβυτέρου, ποῦ, ἐπὶ τέλους, φυσικὸ εἶναι νὰ θέλουν νὰ χωνέψουν μὲ τὴν ἡσυχία τους τὸ καταπέτασμα ποῦ καταβρόχθισαν, οἱ λιμασμένοι!..

Ὡστε: οἱ Φαρισαῖοι, κυρίως, κι ἀνησυχοῦσαν καὶ μισοῦσαν τρομερά. Ὁ ψευδοπροφήτης αὐτός, λέγαν, σίγουρα ἦταν ὁ πιὸ ἐπικίνδυνος ἀπ' ὅσους φάνηκαν ὡς τὰ τώρα. Ταπεινὸς τὴν καταγωγὴ, μιλοῦσε κατ' εὐθεῖαν στὶς καρδιὰς τῶν ταπεινῶν, κ' ἔκαμνε καὶ τὸν πιὸ ἀπλὸ ἱκανὸ νὰ ἐνοῆ τὴν ἀλήθεια. Καθὼς δὲ ἀπὸ φυσικοῦ του καὶ θεληματικὰ σκόπευε πάντα κ' ἔφτανε ὀλίσις στὸ βάθος, ἀπογύμνωνε τὸν τύπο ἀπὸ κάθε τι, ὥστε νὰ τὸν δείχνῃ καθαυτὸ ἀντίθετο τῆς οὐσίας. Ἔτσι, ὄχι ἀπλῶς ἀπαξίωνε ἐντελῶς τοὺς φορεῖς του, δηλαδὴ τοὺς Φαρισαίους, παρὰ τοὺς ἐστιγματίζει σὰν ὀρμισμένους ἐχθροὺς τῆς οὐσίας, νοθευτὲς, ἀρηνητὲς τῆς ἀλήθειας, γνήσιους ἄπιστους ποῦ διαφέντευαν μὲ τὴ βία τοὺς πιστούς. Ὅταν ὅμως ἔπαυε κάποτε ἡ σαγήνη τῶν λόγων του - γιατί, ὅσο κι ἂν φρόντιζε νὰ τὴ μακραίνῃ καὶ νὰ τὴν ἐντυπώνῃ (σὰ μάγος, μεγάλος μάγος ποῦ ἦταν) ἔπαυε κάποτε - τί ἀπέμενε, σὰν πρακτικὸ, νὰ ποῦμε, ἀποτελέσμα;.. Ἡ βαθύτατη περιφρόνηση τῆς ἀνθρωπόσκονης ἐκεῖνης πρὸς τοὺς ταγούς της. Κ' ἡ ἐκτίμηση πρὸς ποιούς; Πρὸς κανένα! Τὴν ἀνυπαρξία, τὸ κενό!.. Ὅσο γιὰ τὴν οὐσία - σκέφτονταν οἱ Φαρισαῖοι - αὐτὴ πρὸ καιροῦ δέν ἦταν γιὰ τὰ μικρὰ κι

ἀδειανὰ στομάχια τοῦ φοβερὰ ξεπεσμένου ἐκείνου λαοῦ - πού μόλις κρατιόταν, λιγάκι, ἀπ' τὸ ξεσκίλιδι, ἔστω, τοῦ ξεροῦ τύπου. Ἄν κι αὐτὸ τοῦ ἔλειπε, καὶ ξαμολούτανε χωρὶς κανένα χαλινὸ - ἔ, θάβαζε τοὺς βρωμο-Ρωμαίους στὴ σκοτούρα νὰ καθαρίζουμε μέρες τὰ πελέκια τους ἀπ' τὰ αἵματα! Μὰ τόσο μόνο κι ὄχι ἄλλο! "Ἔτσι κ' ἔτσι ἢ Ἰουδαία τοὺς ἦτανε παθητικὸ κ' ἡ χειρότερη ἔξορία, ἀκόμα καὶ γιὰ τοὺς λεγεωνάριους - ἀφοῦ κ' οἱ πιὸ σκάρτοι ἀπὸ δαύτους δὲν καταδέχονταν νὰ πάρουν ὅποιο κλῆρο στὴν ἄλλοτε Γῆ τῆς Ἑπαγγελίας! Σκληρὴ δουλειά, ἀπόδοση μηδέν, καὶ κανεὶς νὰ μὴν ἀγοράζῃ μήτε μόδιο, κανεὶς νὰ μὴ ζυγώνῃ σὲ χάνι ἢ ταβέρνα, νὰ φάῃ καὶ νὰ πιῇ!.. Μπρὲ τσεκούρι! Τόλεγαν κιόλας - δὲν τόκρυσαν. Κι ἀφορμὴ ζητοῦσαν νὰ κάνουν σωστὴ δουλειὰ τούτῃ τῇ φορᾷ! Τὸ πολὺ νὰ κρατοῦσαν, γιὰ μαγιά, τίποτα Ἡρωδιανούς, καναδυὸ Σαδδουκαίους - ὄχι βέβαια αὐτούς, τοὺς Φαρισαίους, πού ὅλα κι ὅλα: Ἑβραῖοι ἦταν! "Ὅσο ἀπὸ λαουτζῆκο, μηδὲ ρουθούνη!.. Τί πῶς ὁ ἴδιος, κύριε Νικόδημε, δὲν πάει γι' αὐτό; Τὰ πράγματα θὰ πᾶν, ἂν ἐξακολουθήσῃ ν' ἀνταριάξῃ τὰ πλήθη, μὲ τὴν οὐσία, τὴν πρὸ πολλοῦ φευγάτῃ κι ἀνεύρετῃ οὐσία! Μὴ μοῦ λές, σοῦ ἐπαναλαμβάνω, πῶς δὲ θὰ γίνῃ αὐτό, γιὰτὶ δὲν πάει ἐκεῖνος γι' αὐτό! Παρὰ γιὰ τί πάει μαθές; Νὰ τὸ δοῦμε κι αὐτό: Γιὰ νὰ μᾶς ξαναγυρίσῃ στὶς πηγές, γιὰ ν' ἀνανέωσῃ τὴν πίστη μας! Ὁραία, μὰ τὸ Θεό, ἀνανέωσῃ, μὲ τὸ νὰ τῇ γδύσῃ ἀπὸ κάθε τι ἐβραϊκὸ καὶ νὰ τῇ χαρίσῃ πεντακάθαρη τῶν Ἑθνῶν, νὰ μᾶς λείψῃ ἐμᾶς κ' ἡ λίγη κόλλησῃ καὶ νὰ πάρουν ἀφθονῆ οἱ ἄλλοι, γιὰ νὰ μᾶς ἀπορρουφήξουν, ν' ἀφανισθοῦμε ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς! "Ὡστε κι ἂν αὐτὸ μέλλουνταν - πού ἀποκλείεται - στὸ ἴδιο καὶ χειρότερο καταλήγουμε!.. Τίποτε, τίποτε! Αὐτὸς πρέπει νὰ λείψῃ! Κι ἂς εἶν' ὁ πιὸ ἀθῶος!.. Πρέπει!.. Μήπως μάλιστα εἶναι καὶ ἀργά... Καὶ σ' ἐμᾶς ἀνήκει τὸ χρέος τοῦτο, πού, καταλαβαίνετε, ἄλλο πού δὲ θὰ εὐχόμεσταν νὰ μᾶς ἔλειπε! Γιὰτὶ καὶ θὰ μᾶς ζημιώσῃ - ἴσως περισσότερο ἀπ' ὅσο ὑποθέτουμε. Μὰ δὲ γίνεται ἄλλιῶς!.. "Ὅσο γιὰ τὸ κρίμα: σ' ἐμᾶς! Μόνο δώστε μας προκαταβολικὰ τὴν ἔγκρισή σας γιὰ ὅ,τι θ' ἀποφασίσουμε καὶ θὰ βάλουμε τὸ γρηγορότερο σ' ἐνέργεια... Καὶ μὴ χαθῆτε ὅλες αὐτὲς τίς μέρες, γιὰτὶ μπορεῖ νὰ σᾶς χρειασθοῦμε - σίγουρα θὰ σᾶς χρειασθοῦμε! Εἶπαμε: «ἐμεῖς»! Ἄλλ' ὄχι καὶ νὰ μὴ μᾶς βοηθήσ' τε ὀλότελα!..

Καὶ τὴν ἐπῆραν τὴ συγκατάθεση. "Ὅχι ὅλων, μὰ σχεδόν. Οἱ δυὸ-τρεῖς ἀντίθετοι δὲ βρῆκαν οὔτε τὴν ἐλάχιστῃ ἀνοχῇ πού χρειάζονταν γιὰ ν' ἀκουστῇ ἡ γνώμη τους. Πού, ὅσο καὶ νὰ τὴν μισόξεραν ἀπὸ πρὶν, θάπρεπε νὰ τὴν ξανάκουγαν τὴν ὕστατῃ κείνῃ στιγμῇ, φωτισμένη κι ἀπ' τὰ πρόσφατα γεγονότα, μὴν τυχὸν τῇ φορᾷ τούτῃ ἦταν πειστικώτερη, ὅπως καὶ τὸ πίστευαν ἐκεῖνοι πού τὴν εἶχαν - ἀκόμα κ' ἕνας, πού, μὴ συμπαθῶντας διόλου, μὰ διόλου τὸν Ἰησοῦ, ἤθελε νὰ τοὺς πῇ πῶς μ' αὐτὰ πού σκόπευαν, θὰ τὸν ἔκαμναν, οἱ χαζοί, ἥρωα, θ' ἀποχειροτέρευαν μὲ τίς ἴδιες τους τίς πράξεις τὸ κακὸ καὶ θάδιναν καὶ λαβὴ στοὺς Ρωμαίους νὰ διαπομπέψουν ἄλλη μιὰ φορὰ τὸ Λαὸ τοῦ Κυρίου. Μὰ αὐτὸς δὲ δὲν μπόρεσε ὀλότελα ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα του, καὶ μόνο ἅμα τέλειωσε ἡ σύναξη τὰ πε σ' ἕνα-δυὸ συμπρεσβύτερους. Κ' ἔτσι οἱ ἄλλοι μὲν ἔφυγαν γιὰ νὰ μὴν ξαναπατήσουν στὴν Ἀρχισυναγωγῇ καὶ νὰ κάνουν ὅ,τι μπορούσαν μόνου τους καὶ μέσῳ τοῦ Πιλάτου - ἐχθροὶ τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Φαρισαίων καὶ φίλοι τοῦ μεγάλου τους θύματος - αὐτὸς δὲ ἀποφασισμένος νὰ τὸ κλείσῃ ὥσπου νὰ βγῇ ἀληθινὸς καὶ τότε νὰ τοὺς τὰ πῇ...

"Ὅσο γιὰ τοὺς Μαθητάς, ἐκτὸς πού εἶν' ἐκεῖνοι πού ὅλοι ξέρουμε καλύτερα, θὰ τοὺς παρακολούθησῳμα μαζί παραπέρα σ' ὅλες τίς φάσεις τῆς ἀγωνίας τους.

"Ὡστε δὲ μένει παρὰ ὁ ἕνας, ὁ προδότης... "Ὁμως, πῶς νὰ μποῦμε καὶ στὴν ψυχὴ αὐτουνοῦ, πού εἶναι διάστρεμμα ψυχῆς καὶ ἄκρον ἄστον σατανικῆς μεγαλοφυΐας;.. Αὐτὸν δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸν ἐννοήσῃ παρὰ μόνο σὰν ἰδανικὴ ἀντίθεση, σὰν πηχτὴ σκιά τοῦ καθαροῦ φωτὸς - πίσσα Κολάσεως κατάντικρυ στὸ φεγγερὸ περίπνευμα τοῦ Οὐρανοῦ, βδέλυγμα σκορπιοῦ στὸ τρυφερὸ στήθος μητέρας. Ἐξ ἄλλου, μὴ λησμονοῦμε καὶ πῶς τῇ θέωσῃ τῆς ὑπέρτατης ἀγάπης τὴν ἀπεργάζεται ἡ ἀρνησιά, ἡ φριχτὴ καὶ ἄλογη ἀρνησιά, καὶ πῶς ἔσχατος καρπὸς αὐτῆς ἡ προδοσία, ἡ πιὸ σιχαμερὴ προ-

δοσία - με φίλημα! Τὸ φίλημα τοῦ Ἰούδα! "Ὅπου νὰ τὸ θυμοῦνται οἱ γενεές καὶ νὰ φρίττουν!

Ναί. Μά, ἐπὶ τέλους, τὸ τέρας ἐκεῖνο ἦταν καὶ μιὰ προσωπικὴ περίπτωση. Οἱ Ἡρωδιανοί, κοινοὶ φίλοι τῶν κατακτητῶν καὶ προδότες, πού, λίγο-πολύ, δὲ λείπουν ἀπ' τὰ ὑπόδουλα ἔθνη. Οἱ Ἀρχιερεῖς ὅμως, κ' οἱ Γραμματεῖς, οἱ Φαρισαῖοι κ' οἱ Σαδδουκαῖοι, οἱ γραμματισμένοι, οἱ καλοστεκούμενοι, οἱ ἀξιωματοῦχοι, οἱ τιτλοῦχοι, οἱ νόμιμοι διαχειρισταὶ τῆς κοσμοξάκουστης κληρονομίας τῶν Κριτῶν καὶ τῶν Πατριαρχῶν; Ὁ ἐξοχώτατος Πόντιος Πιλάτος, πού ἐκπροσωποῦσε τὴν πῆδ ὑπερήφανη, πῆδ ἀνδροπρεπῆ αὐτοκρατορία τῆς Οἰκουμένης, καὶ πῆγαينه γραμμὴ νὰ νίψη τὰς χεῖρας του; Τὸ ἀλλομούτσουνο, τέλος, ἐκεῖνο σκυλολόι, πού τὴ μιὰ γίνονταν βαιοφόρος, διαδηλωτῆς, λάτρης, ὑποπόδιο, καὶ τὴν ἄλλη ἐμπτυστῆς, λιθαστῆς, σταυρωτῆς Ἐκείνου; Αὐτὸς ἦταν ὁ «περιούσιος λαὸς» κι αὐτοὶ οἱ ἐκλεκτοὶ του ;.. Ἀτυχῶς!

Η ΣΥΚΗ ΑΡΑ ΝΟΣΟΥΣΕ ΑΠ' ΤΗ ΡΙΖΑ ΩΣ ΤΗΝ ΚΟΡΦΗ, ΘΑΝΑΤΕΡΑ! Καὶ πολὺ ὀρθά ἢ Ἐκκλησία κανόνισε γιὰ παραβολὴ τῆς Δευτέρας: τῆς συκῆς τὴν παραβολή!.. Πού, ἀντὶ νὰ τὴν ἀφήσῃ ὁ Ἰησοῦς νὰ σαπίζη χρόνια, ὥσπου νὰ σαπίσῃ καὶ τὸ κάθε τι γύρω της, τὴν καταράσθη καὶ ξεράθη μεμιάς! Εἶναι τὸ μόνο ἀπὸ τὰ θαύματα του πού δίνει, εἶπαν, θάνατο κι ὄχι ζωὴ - θὰ λέγαμε: Θάνατο γιὰ ζωή! Καὶ πὼς συκῆ εἶναι ἢ Συναγωγὴ - θὰ λέγαμε: "Ὀλὴ ἢ Ἀνθρωπότητα!

Ἡ παραβολὴ τῆς συκῆς δὲν εἶναι ἢ μόνη τῆς ἡμέρας· εἶναι κ' ἢ παραβολὴ τοῦ ἀμπελώνα, πού, γιὰ νὰ σταθοῦν ἐντελῶς ἀνάξιοι οἱ ἀμπελοργοὶ του νὰ τὸν φροντίζουν, καὶ νὰ τὸν παρατήσουν, εἶδανε, στὸ τέλος, ἄλλους νὰ τὸν καλλιεργοῦν· εἶναι κ' ἢ παραβολὴ πού δείχνει πὼς κ' οἱ τελῶνες κ' οἱ πόρνες κάποτε μετανοιώνουν - οἱ στυγνοὶ νομοκράτορες ποτέ! Φανερὸ ὅμως πὼς καὶ τοῦτες στὸ νόημα τῆς κύριας παραβολῆς στοιχοῦν κι αὐτὸ δλοκληρώνουν: Ἡ τόσον εἰκαρπὸς ἄλλοτε συκῆ ἐξηράνη!.. Τὸ λάλον ὕδωρ ἀπέσβετο!.. Ἀλίμονο σ' ὅσους δὲν τὸ ἐννοοῦν καὶ πᾶν νὰ τὸν σταυρώσουν!

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΕΔΙΔΑΣΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΙ ΣΤΟΥΣ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΟΥ ΝΑΟΥ, χωρὶς νὰ σημειωθῇ τὸ παραμικρὸ ἐπεισόδιο - μ' ὄλο πού λογιῶ-λογιῶ κόσμος κοντοστεκόταν καὶ τὸν ἄκουγε, χωρὶς νὰ τὸν διακόπητῃ... "Ἄμα ὅμως μπῆκε μέσα, οἱ ἱερεῖς τοῦ ἐπετέθησαν ἄγρια - ἴσως καὶ γιὰ τὴν προηγουμένη εἶχε, γιὰ δευτέρη φορά, πάρει τὸ φραγγέλιο καὶ διώξει κακὴν-κακῶς τοὺς προστατευομένους τοὺς τοκιστῆς κι ἀβανταδόρους, πού εἶχαν κάνει τὸ ἱερὸ ἐβραιοπάζαρο.

— Μὲ ποιὰ ἐξουσία, τοῦ εἶπαν, τὰ κάνεις ὄλ' αὐτά; Ποιὸς σοῦ ἔδωκε σένα αὐτὴ τὴν ἐξουσία;

— Ποιὸς ἔδωκε τοῦ Ἰωάννη τὴν ἐξουσία νὰ βαπτίζῃ;

Τί ν' ἀποκριθοῦν; "Ὅτι ὁ Θεός; "Ὅτι οἱ ἄνθρωποι; "Ὅτι κανεῖς;.. Ἦτανε κι ἄλλοι δὰ πού ἄκουγαν, κι ὁ Ἰωάννης ἦταν γιὰ ὄλους πρόσωπο ἱερὸ - καὶ γιὰ μερικοὺς: ὁ Πρόδρομος!..

— Πὼς;.. Δὲν ἀπαντᾶτε;.. Δὲν ἀπαντῶ λοιπὸν κ' ἐγώ!

Οἱ ἀκροατῆς τὸ βρῆκανε σωστό, κ' ἐκάγχασαν γι' ἄλλη μιὰ φορά! Ἐκεῖνοι — τί νὰ κάνουν; — τὸ κατάπιαν. "Ὅπως κ' οἱ Ἀρχιερεῖς, κ' οἱ Φαρισαῖοι, πού καταγανάχτησαν σὰν ἔμαθαν τίς παραβολές του, καὶ σκέφτηκαν νὰ τὸν πιάσουν, μὰ δὲν τὸ τόλμησαν ἐκεῖνη τὴ μέρα, γιὰτὶ ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους...

"Ὡστε, ὅσο κι ἂν εἶχαν ἐπέσει οἱ ἐνθουσιασμοὶ τῆς προτεράιας, τὰ ἐξημμένα πνεύματα δὲν εἶχαν ἀκόμα καταλαγιάσει... Μὰ πότε; Δὲν τοὺς ἐπαίρνε κι ὁ καιρός!.. Μήπως θάπρεπε νάβαζαν ἀπὸ τώρα μπρὸς τὸ δόλο, ἀντὶ νὰ περιμένουν - καὶ στὸ ἀναμεταξύ νὰ φρόντιζαν, ὅπως-ὅπως, νὰ τὸν πιάσουν στὰ λόγια καὶ νὰ κουτσοστηρίξουν ἓνα κατηγορητήριον;..

‘Οπωσδήποτε, μᾶλλον ἀτάραχη ἔσβηνε, σιγά-σιγά, κ’ ἐκείνη ἡ μέρα, κι ὁ Ἰησοῦς συνέχιζε τὴ διδασχὴ του, ὥσπου πιά δὲν ξεχώριζε τίς φυσιογνωμίες τῶν ἀκροατῶν του. “Ὁμως καὶ τὸ μισοσκόταδο λές καὶ βοηθοῦσε στὴν εἴσδυση τῶν ἀποκαλυπτικῶν Του λόγων ὡς τὰ μυχαιάτατα! Γι αὐτὸ καί, σὰν σταμάτησε, καὶ τὸν σίμωσαν οἱ μαθηταὶ του, γιὰ νὰ ξαναπάρουν μαζί τὸ μονοπάτι γιὰ τ’ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, τὰ χεῖλη ἐκείνων πού ἀπόμειναν τὰ κράτησε μὲ διπλὸν κόμπο σφραγισμένα ἢ πέρα ἀπὸ κάθε ἔκφραση ὁμολογία: *Ναί, ναί! Υἱὲ Δαβὶδ! Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι σου οὐ μὴ παρέλθωσι!..*

Ὡστόσο ὁ ἴδιος εἶχε σαφῶς πικρὴ τὴν ἀπόγευση... Κ’ ἦταν ἐκεῖνο τὸ πρῶτο βράδι πού πολὺ ἀθύμησε κατὰ μόνας καὶ στὸ τέλος δὲν μπόρεσε νὰ τὸ κρατήσῃ κι ὄραματίστηκε — καὶ μπρὸς τοὺς περιδεεῖς μαθητές του — τὴ συντέλεια τῶν αἰῶνων... «Σκληρός»;.. Μὰ ὅταν ἀγαπᾷ κανεὶς ὅσο ἐκεῖνος, θεωρεῖ τὸν ἀγαπημένο του ἰκανὸ νὰ βαστάξῃ καὶ τὸν ἔσχατο λόγο!..” Ἀλλωστε, ὁ ἔσχατος τοῦτος λόγος, γιὰ μιὰ στιγμὴ μονάχα ταρατίζει τὴν ἐξηρμένη συνείδηση καὶ ἀποβάλλεται παρευθὺς σὰν κάτι τὸ «ἀσυμβίβαστο» πρὸς ὅ,τι δὲν εἶναι ἀκόμα καθαρὸ πνεῦμα... Κ’ οἱ μαθηταὶ δ’ ἐν ἦταν. Γι’ αὐτὸ κ’ ὕστερ’ ἀπὸ λίγο κοιμόντουσαν βαθιά - ἐνῶ πλάι τους ἐκεῖνος ξαγρυπνοῦσε...

ΤΟ ΠΡΩΙ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΤΟΝ ΕΥΡΗΚΑΝΕ ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΣΤΟΥΣ ΠΥΛΩΝΕΣ τοῦ Ναοῦ οἱ πρῶτοι ξενοφερμένοι κ’ Ἱεροσολυμίτες πού διαβήκανε νωρὶς ἀπὸ κεῖ. Καὶ στάθηκαν πολλοί, κι ἄκουσαν πολλοὶ καὶ κείνη τὴ μέρα τὸ λόγο τὸν καλὸ - ἂν καὶ συχνὰ τώρα πιά διακοπτόμενο μὲ παμπόνηρες ἐρωτήσεις ἢ τάχα ἀθῶες ἀπορίες (έτοιμασμένες ἀπὸ πρὶν)... Κι αὐτὸ βαστοῦσε ἐπίμονα ὅσο περνοῦσαν οἱ ὥρες, καὶ πλήθαιναν ἀνάμεσα στὸν κόσμον οἱ πλουσιοντυμένοι κ’ οἱ ἀρχόντοι μὲ τοὺς ὑπηρετές καὶ τοὺς συνοδοὺς - πού, σὰν ἐπιτοῦτο, τὸν ἐκοίταζαν ἐπιδειχτικὰ μὲ περιφρόνηση... Τάχαν συμφωνήσει ἀποβραδὶς; Βρέθηκαν ξαφνικὰ ἀπομόνοι τοὺς σύμφωνοι;.. Καὶ τὰ δυό! Περισσότερη ὅμως σημασία ἔχει τὸ δεύτερο. Γιατὶ ἔβλεπες καὶ τ’ ἄλλο τὸ παράξενο: Οἱ ὑπερφίαλοι Σαδδουκαῖοι νὰ προσβλέπουν ἐπιχαρίτως τοὺς Φαρισαίους, ἐνῶ χρόνια τώρα ἔστρεφαν τὸ κεφάλι ἅμα τοὺς συναντοῦσαν, νὰ μὴν τοὺς δοῦν! Κ’ οἱ δουλοπρεπέστατοι Ἑρωδιανοὶ νάχουν πάρει ἀέρα, πολὺν ἀέρα! Καὶ νὰ τὸν ἀνέχωνται — σὰ νὰ ἔξεραν γιατί — οἱ ἄλλοι...

Κι ὁ Ἰούδας;.. Τ’ εἶχε γίνει ὁ Ἰούδας;.. Ποῦ εἶχε χαθῆ ὀληνύχτα, κ’ ἔφτανε τώρα ἀργά, φανερά ξενουχτισμένος καὶ πιδὸ σκοτεινὸς κι ἀμίλητος παρὰ ποτέ;..

Ὁ Ἰούδας! *Τῆ γνώμη φιλαργυρεῖ καὶ τὸν ἀτίμητον πωλεῖ!* Δηλαδή *π α ζ α ρ ε ὑ ε ι*, καθὼς λέν οἱ Ἑχθοί. Δὲν εἶναι καὶ πλεονέκτης - μὴν ἀκούτε! Μπρὸς στὴν ὑπηρεσία πού ἔχει νὰ προσφέρῃ, τ’ εἶναι τὰ *τριάκοντα ἀργύρια!* Τίποτε! Στὰ *τριάκοντα* ὅμως θὰ ἐπιμείνῃ! Γιὰ νὰ εἶναι ἀκριβῶς ὅσα ὀρίζει ὁ Νόμος γιὰ τὴ ζωὴ ἐνὸς *δ ο ὑ λ ο υ*, πού ἀθελά του ἤθελε σκοτώσει κανένας ἀφέντης...” Ὁχι ἄλλου: *δ ο ὑ λ ο υ!* Κι ὄχι παρὰπάνω: *τριάκοντα!*.. Μά, αὐτά, ἀκατέβητα!

Κι ὅλα τοῦτα, ὄχι στὸν Ἄννα καὶ στὸν Καϊάφα ἰδιαιτέρως, παρὰ μπρὸς στὰ σεβάσμια 72 μέλη τοῦ Μεγάλου Συμβουλίου! Ποῦ, ὅπως εἶδαμε, εἶχε πάρει ἤδη, γενικά, τὴν ἐξουσιοδότηση νὰ ἐπιτύχῃ τὴ θανάτωση τοῦ Χριστοῦ ἀπ’ τὴν πολιτικὴ ἐξουσία, κατηγορῶντας τον γιὰ παραβάσεις ἐπισύρουσες τὴν ἀτιμωτικὴ ποινὴ τῆς σταυρώσεως. Καὶ γι’ αὐτὸ ἔπρεπε νὰ *παγιδευθῆ λόγῳ!*.. Κατηγορίες τοῦ ἐκ Καριῶθ εὐτελέστατου προδότη δὲν ἦταν βέβαια παρουσιάσιμες σὲ δικαστήριον. Ἄλλοι θὰ καταθέτανε ἕνα σωρὸ - καὶ τίς εἶχανε κιόλας μάθει ἀπόξω! “Ὁμως μερικές καλὸ θὰ ἦταν, λέγαν οἱ νομοκᾶτοχοι, νὰ συμπληρώνονταν μὲ πιδὸ πρόσφατες καὶ κατηγορηματικὲς ὁμολογίες Ἐκεῖνου μπρὸς σὲ *π ο λ λ ο ὑ ς!* Καὶ τέτοιες πῆγαιναν νὰ ψαρῆσουν οἱ βλατοί, κ’ οἱ Ἑρωδιανοί. Μὰ κ’ οἱ ἴδιοι οἱ Φαρισαῖοι. Παρασταίνοντας πῶς, ἀπλῶς, ζητοῦσαν τὰ φῶτα του. Ὁπως, λογουχάρη, ὅταν τοῦ εἶπαν: — *Διδάσκαλε· σὺ πού καὶ τὴν ξέρεις καὶ τὴ μολογᾷς τὴν ἀλήθεια, χωρὶς διόλου νὰ σὲ μέλη, τί σοι δοκεῖ; ἔξεστι δοῦναι κῆρσον Καίσαρι ἢ οὐ;* Καὶ τοὺς ἀπεκρίθη: — *Ὑποκριταί! Δεῖξετε μου ἕνα κῆρ-*

σον! Κι ἄμα τοῦ ᾄδειξαν: — Τίνος ἢ εἰκόν' αὐτὴ μὲ τὴν ἐπιγραφή;.. — Τοῦ Καίσαρος. — Ἐ, ἀφοῦ τοῦ Καίσαρος, ἀπόδοτε τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ! ("Ἄλλο ἂν ἐσεῖς εἴστε μακρυὰ γιὰ ν' ἀποδίδετε στὸ ἀκέραιο τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ - ὥστε κι ὁ Τιβέριος νὰ σᾶς περισσεύη!) "Ἡ ὅταν κάποιος ἀπ' τοὺς ἠδονοχαρῆστατους Σαδδουκαίους, ποὺ ὄχι γι' ἄλλον κόσμον κι ἀθανασία ψυχῆς δὲ νοιάζονταν, μὰ οὔτε γιὰ ψυχὴ, τοῦ εἶπε: — Δέ μοῦ λές, Διδάσκαλε· θάχης ἀκουστὰ πὼς ἔτυχε ἑπτὰ ἀδερφοὶ νὰ πεθάνουν ὁ ἓνας ὕστερ' ἀπ' τὸν ἄλλο, παίρνοντας κάθε φορά, σύμφωνα μὲ τὸ Νόμον, τὴν ἴδια γυναῖκα· στὴν ἄλλη ζωὴ θὰ τὴν ἔχουν ὅλοι, ἢ πὼς θὰ γίνῃ; Μὲ φανερὴ τὴν πρόθεση νὰ τὸ ρίξῃ στὸ γελῶτο καὶ νὰ γυμνώσῃ ἀπὸ κάθε σοβαρότητα τὴν ὅποια ἀπάντησιν... Μὰ ὄχι δὲ καὶ τὴ φλογερὴ σὰν ἀστροπελέκι ἀπάντησιν Ἐκείνου, ποὺ διατρυπᾷ τῆς σάπιας σοφιστείας τὰ δολερὰ σκοτάδια, γιὰ νὰ καρφώσῃ τὴν οὐσία τῆς Ζωῆς ὀρθῆ ὡς τοὺς Οὐρανοὺς: *Οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων!*

...Τὰ πλήθη ἔπεφταν ἀπὸ κατάπληξιν σὲ κατάπληξιν κι ἀπὸ δέος σὲ δέος!.. Ἦταν, λοιπόν, ἀληθινὰ νεκροὶ αὐτοί, μὲ τίς ρυπαρίες τους καὶ τίς ἀσέβειες, ἐνῶ ὁ Θεὸς εἶναι, ὅπως εἶπε, Θεὸς ζώντων;..

Ἀντίθετοι, οἱ Φαρισαῖοι, ἔξω φρενῶν ποὺ μὲ τόση ἄνεση ἀποστόμωσε σ' ἓνα δύσκολο θέμα καὶ τοὺς Σαδδουκαίους, κἀναν ἀμέσως ἐκεῖ μπροστὰ συμβούλιο κι ἀνάθεσαν ἀπὸ δεινὸ γνόστη τῆς Γραφῆς, «νομικόν», νὰ βρῆ τρόπο νὰ τὸν στριμώξῃ! Μὰ κι αὐτὸς τὰ κατάφερε νὰ δώσῃ ἄλλη μιὰ φορά στὸν Ἰησοῦ τὴν εὐκαιρία ὄχι μόνο θαυμαστὴ διακατοχὴ καὶ τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τῶν Γραφῶν νὰ δείξῃ, παρὰ καὶ μὲ τὴν πιὸ θεμιτὴ κι ἀπλὴ ὁμοίωση τῶν κατὰ παράταξιν νὰ βάλῃ τὴν προσωπικὴ σφραγίδα του καὶ ν' ἀνανεώσῃ ἄρδην πανάρχαιο θέσφατο: — Ποιὰ εἶναι, τὸν ρώτησε, ἡ μεγάλη ἐντολή;.. Τοῦ τὴν εἶπε. Καὶ πρόσθεσε: *Δευτέρα δὲ ὁμοίᾳ αὐτῆ: Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ Νόμος καὶ οἱ Προφῆται κρέμονται!..* "Ὁ λ ο ς ὁ Νόμος! Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν καὶ ὁμοίαις: *Ἄν μὴ καὶ τὸν πλησίον σου, καὶ δὴ ὡς σεαυτόν, μηδὲ τὸν Θεόν!*

...Γιὰ τρίτη, γιὰ τετάρτη, γιὰ πολλοστὴ φορά, μιὰ ἀσυγκράτητη συγκατάφαση ἔφτασε ὡς τὸ λαρὺγγι τοῦ πλήθους - μὰ πνίγηκε ἐκεῖ! Γιὰ τρίτη, γιὰ τετάρτη, γιὰ πολλοστὴ φορά, οἱ μικρόψυχοι ἀντίθετοι φέρθηκαν σὰ διόλου νὰ μὴ εἶχαν νικηθῆ σὲ δημόσιο ἀγῶνα, ποὺ αὐτοὶ προκάλεσαν! Ἄν φυσοῦσε τ' ἀνοιξιὰτικο ἀγέρι τῆς Κυριακῆς, τ' ὀλιγώτερο θὰ ὑποχρεώνονταν ν' ἀπαγγεῖλουν συλλαβιστὰ τὴν ὁμολογία τῆς ἡττας τους. Τώρα γαυριοῦσαν κιόλας, βλέποντας τὸν κόσμον, ἀντὶ νὰ στενεύῃ τὸν κλοιὸ τοῦ γύρω τους, ν' ἀποτραβιέται ἔντρομος, σὰ νάταν πυρὰ ξαφρίσματα λάβας ἢ δολεροὶ πλοκαμοὶ φιδιῶν!..

"Ὅμως ὁ Ἰησοῦς τὸ ἐλεήθηκε τὸ δείλιον πλήθος καὶ τὸ ἀνασῆκωσε, ἀφήνοντας νὰ ξεσπάσῃ ἡ δικὴ του ἢ ἀγανάχτησιν, μὲ τὰ ὀχτὼ ὀργιλώτατα ἐκεῖνα *Οὐαί!* ποὺ ξεσφεντόνισε κατὰ τῶν ξερῶν κεφαλῶν των καὶ βουίζουν ἀπὸ τότε στ' ἀφτιά ὄλων τῶν Γραμματέων καὶ τῶν Φαρισαίων τοῦ Κόσμου!

Καὶ τὰ οὐρανομήκη αὐτὰ «Κατάρρα!.. Ἀλίμονο σὲ σᾶς!..» σφράγισαν μὲ βοῦλλα πύρινη, κ' ἐνώπιον ὄλων, τὸ κρουστὸ κήρυγμα τῆς ἡμέρας ἐκείνης. - ἐνῶ κι ὡς πέρα ἀπ' τὰ μεσάνυχτα συνεχίστηκε, μπρὸς στοὺς μαθητές, στὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἡ ἀρχινημένῃ ἀπ' τὴν προηγούμενη ἀποκάλυψη τῶν ὄσων μᾶς μέλλονται ὅσο νὰ φτάσῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου.

ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΤΟ ΕΞΑΙΣΙΟ ΙΝΤΕΡΜΕΤΖΟ ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ. Μ' ὅλο ποὺ καὶ κατ' αὐτὴν κάθε ἄλλο παρὰ λείπει ὀλοήμερη καὶ σπουδαία διδαχὴ. Ἀπ' τὴν ὅποια, ὡστόσο, ἄς θυμηθοῦμε ἓνα του μονάχα λόγο - κι αὐτὸ γιατί, ὅσο ξέρομε, σπάνια τὸν ἀποχωρίζουν ἀπ' τὰ συμφραζόμενα, ὅπου νὰ δειχθῇ σ' ὅλη τὴν κρουστάλλινῃ του λάμψῃ. — Ἐκεῖνον ποὺ μ' ἀκούει καὶ δὲ μὲ πιστεύει, εἶπε, δὲ θὰ τὸν κρίνω ἐγώ. Ὁ λόγος μου θὰ τὸν κρίνῃ!

Κι ἀσφαλῶς! Γιατὶ μιά φορά νὰ τὸν ἀκούσης, σὲ κατέχη ὄλον, διὰ βίου - πιστεύεις δὲν πιστεύεις! Ἔτσι ἐξηγεῖται κ' ἡ τεράστια ἐπίδρασή του σ' ἑκατομμύρια ἀπίστων καὶ πιστῶν ἄλλων θρησκειῶν, εἴτε τ' ὁμολογοῦν εἴτε τ' ἀρنيοῦνται.

«Ὁ λόγος του!».. Τὸν ἴδιον, ἀρνήσου τον - ὅσο θές, ὅσο μπορεῖς. Ἀλλὰ μὲ τὸ λόγο του πῶς λογαριάζεσαι! Κι ἔχι ὅταν γράφης, ὅταν διαβάζης, ὅταν μιλάς, ὅταν δουλεύης - παρὰ ὅταν σωπαίνης! Καὶ τῆ σιωπῆ, ἔνοια σου, δὲν τὴν ξεφεύγεις· τῆ συνείδησή σου θὰ τὴν ἀντικρύσης - ὅπου κι ἂν πᾶς, ὅ,τι κι ἂν κάνης γιὰ νὰ σὲ ξεχάσῃ καὶ νὰ τὴν ξεχάσῃς... Στῆ σιωπῆ, λοιπόν, στῆ μοναξιά καὶ τῆ σκέψῃ τῆ μυστικῆ, θές δὲ θές θ' ἀντικρυστῆς μὲ τὸ λόγο του - ὅσο κι ἂν τὸν ἀρνῆσαι κείνον!..

Καὶ τὸ περίφημο ἐπεισόδιο:

Ἐνῶ δίδασκε μὲς στὸ Ναό, ἀκούστηκε θόρυβος, κακό... Οἱ Γραμματεῖς κ' οἱ Φαρισαῖοι τοῦ πηγαῖναν σούρνοντας μιὰ γυναῖκα! Τῆ σώριασαν στὸ μέσο καὶ τοῦ εἶπαν: — Διδάσκαλε, ἡ γυναῖκα αὐτῆ πιάστηκε ἐπ' αὐτοφώρῳ νὰ μοιχεύεται, κι ὁ Μωϋσῆς στὸ Νόμο ὀρίζει τίς τέτοιες νὰ τίς λιθοβολοῦμε! Ἐσύ τί λές;

Ὁ Ἰησοῦς σκύβει κάτω, καὶ σὰν κάτι νὰ γράφῃ μὲ τὸ δάχτυλο...

Ἐκεῖνοι ἐπιμένουν:

— Λέγε! Τί λές;

Ἀνεγείρει λίγο τὸ κεφάλι, τοὺς βλέπει ἀρκετὲς στιγμὲς στὰ μάτια, σιωπῶντας πάντα... Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος τὸν λίθον ἐπ' αὐτῆ βαλέτω! καὶ σκύβει πάλι ἀργά, καὶ συνεχίζει νὰ γράφῃ...

...Ὅταν, σὲ λίγο, ἀνασηκώθηκε, δὲν ἦταν μὲς στὸ Ναό κανεῖς - ἐκτὸς ἀπ' τῆ μοιχαλίδα, ποὺ τὸν κοιτοῦσε μὲ διάπλατα τὰ μάτια...

— Γυναῖκα σύ, τῆς λέει, ποῦ εἶναι οἱ κατήγοροί σου; Πρὸ ὀλίγου δέ σὲ κατηγόρησαν;.. Πῶς; Κανεῖς δέ σὲ κατηγόρησε;..

— Κανεῖς, Κύριε...

— Οὐτ' ἐγώ!.. Πήγαινε, λοιπόν, τώρα. Πήγαινε - καὶ μὴν ξαναμαρτάνης!

Τί σκηνή!

Καὶ δὲν τέλειωσε! (Ἔτσι τελειώνει;..)

Βράδι. Στὸν ἄλλο στοργικὸ οἶκο τῆς Βηθανίας, Σίμωνος τοῦ λεπροῦ. Ἐνα γῦρο, οἱ καλοὶ σπιτικοί, οἱ ἀγαπητοὶ μαθηταὶ - κάπου κεῖ στῆ σκιά κι ὁ Ἰούδας... Ὅπου εἰσβάλλει ἡ μοιχαλίδα μ' ἓνα ἀλάβαστρο γεμάτο βαρῦτιμο μύρο «νάρδου πιστικῆς», κι ὥσπου νὰ τὸ πάρουν εἶδηση, τὸ σπάει, «καταχέει» τὸ περιεχόμενό του ἀπ' τὸ κεφάλι ὡς τὰ πόδια του, κ' ἐπειτα τὰ σκουπίζει μὲ τὸ μετὰξι τῶν μαλλιῶν τῆς, ἐνῶ τὰ δάκρυά τῆς χύνωνται βροχή!

Πολλοὶ δὲν ἐνοοῦν... Ὅσο γιὰ τὸν Ἰούδα: μαίνεται!

— Πῶ! πῶ!

— Μὰ θὰ μπορούσαμε νὰ πάρουμε πάνω κι ἀπὸ τριακόσια δηνάρια, νὰ τὰ δίναμε τῶν φτωχῶν!

— Τί ἔκανες ἐκεῖ, χαμένη!

— Ἀφῆστε τῆ! τοὺς διακόπτει γλυκὰ ἐκεῖνος. Ἀφῆστε νὰ κάνῃ ὅπως καταλαβαίνει... Ἐ, γιὰ νὰ ποῦμε δὰ καὶ τ' ἄλλο: τοὺς φτωχοὺς μου πάντα θὰ τοὺς ἔχετε, καὶ σεῖς ἐδῶ θάστε· ἐμένα ὅμως σὲ λίγο θὰ μὲ χάσετε - καί, σὰ νὰ τόξερε αὐτῆ, μὲ μυρώνει ἀπὸ πρῖν...

Δὲν ἦταν, βέβαια, μόνο τὸ ἐπεισόδιο· ἦταν πολλά, ἦταν ὅλα, ποὺ κορύφωσαν ἐκείνη τῆ νύχτα τὴν ἀθυμία του, ὡς τὸ σημεῖο ὁ Πέτρος νὰ φοβηθῆ μήπως αὐτοκτονήσῃ!..

Κι ἀκόμα νὰ ξαναφανῆ!..

— Θέ' μου, σῶσε με ἀπ' αὐτὴ τὴν ὥρα! Μά, πάλι, γι' αὐτὴ δὲν ἦρθα; γι' αὐτὴν δὲν πῆγα;..

Καὶ ξαναφάνηκε σὲ λίγο, ἀκροπατῶντας...

Δὲν τοὺς εἶπε λέξη. Οὐτ' ἐκεῖνοι. Καλά, τουλάχιστο, πού τοὺς ξαναπῆγε. Εἶχαν, οἱ δόλιοι, τόσο ἀνησυχῆσει... Καὶ ποῦ νὰ ξέραν πῶς ἡ ἐντολὴ νὰ συλληφθῆ δόθηκε τὴν ἴδια κείνη νύχτα! Προφορικὴ μὲν, ἀλλὰ νομότυπη:

— Κουστωδία διαθέτετε,.. τοὺς εἶχε πῆ ὁ Πιλάτος· μὴν ἔχουμε φασαρίες, σὰν παρὰ λίγο τὶς ἄλλες (δυσὸ φορὲς ὡς τώρα!) Κάπου..- ὅσο τὸ δυνατὸ πιὸ ἀπόμερα...

— Ἔνοια σας, ἔνοια σας!.. «Θάνατι καὶ νύχτα!» εἶπαν μέσα τους. «Μὰ νύχτα δὲν ἐπιτρέπονταν» - δὲ βαριέστε! ('Εκεῖ ἔσταξε!) Μόνο τ' ἄλλο πές: μήπως οἱ Ρωμαῖοι, σὰν ξένοι, δὲν τὸν ἀναγνώριζαν!..

— Κ' οἱ δικοὶ μας;.. Δέ θάχουμε καὶ δικούς μας;

— Μι..., γυρεύεις;.. Πρέπει νὰ σιγουρευτοῦμε!

— Κ' ἐγὼ πού θάμαι; πετάχτηκε ὁ Ἰούδας. Θὰ ξέρουν πῶς ἐκεῖνον πού θὰ φιλήσω, αὐτὸς θὰ εἶναι!

(Ἔνας-δυσὸ βάλανε τὸ χέρι στὰ χεῖλη, σὰ γιὰ ν' ἀποφύγουν φίλημα...)

Φοβερὴ, λοιπόν, μηνύουνταν καταιγίδα. Κι ὡστόσο - τί εἰρωνεία! Ἄνετειλε μέρα πασίχαρη!..

Ὁ Ἰησοῦς δὲν εἶχε κανένα λόγο νὰ μὴν ἀκούσῃ τὸ κάλεσμα τῆς φύσης. Τὸ ἐναντίο· τούτῃ ἡ μέρα, ὅλη-ὅλη, τοῦ ἔμενε. Θὰ τὴν περνοῦσε μὲ τοὺς μαθητὲς του, καὶ θὰ πάσχαζε μαζί τους, σὲ δεῖπνο πού νὰ τὸ θυμοῦνται!

Τὸ παράγγειλ' εὐθὺς - παίρνοντας κ' ἐξαιρετικὲς προφυλάξεις γιὰ νὰ μὴ διαταραχθῆ: Θὰ ρωτοῦσαν τὸν πρῶτο πού θὰ συναντοῦσαν στὸ ἔμπα τῆς πόλης μ' ἓνα σταμνὶ στὸ χέρι, κι αὐτὸς θὰ τοὺς ὠδηγοῦσε στ' ἀρχοντικὸ κάποιου φίλου του... Ἐκεῖ, στὸ ἀνώγειο, θὰ βρῖσκανε στρωμένο κιόλα τὸ τραπέζι - κι ἀπὲ τὰ γνωστά: Λίγος ἄζυμος ἄρτος καὶ περισσότερο κοινὸ ψωμί, ἀρνὶ ψητό, κανένα ὀρεχτικὸ, τίποτα πικρὰ χόρτα, οἴνος... Ἐ, νερὸ φυσικὰ, μπόλικο νερὸ, μιὰ λεκάνη - λέντιον νὰ μὴν ξεχνοῦσαν νὰ ζητήσουν...

Νάταν ἡσυχος! Θὰ τὰ φρόντιζε ὅλα ὁ Ἰούδας!

(Ποιὸς ἀμφέβαλλε, ποιὸς ἀμφέβαλλε!..)

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΕΚΕΙΝΟ ΔΕΙΠΝΟ εἶναι κάτι πού δὲν ἀναπαριστάνεται εὐκόλα. Κεντιέται μόνο ἀπὸ πιστὲς καρδιὲς κεντῖδι τὸ κεντῖδι ἀλογάριαστα μερόνυχτα στοργῆς κι ἀφοσιώσεως, πλουμίζεται μὲ καθαρὸ ἀσῆμι καὶ χρυσάφι, θυμιατίζεται μὲ ἀγνὸ λιβάνι, μυρώνεται μ' ἀνοιξιὰτικα λουλούδια, καὶ συντηρεῖται χρόνια μὲ φιλιὰ νηπίων καὶ ἀσπασμοὺς λατρείας καὶ συντριβῆς... Στὸ μέσον ὁ Ἰησοῦς. Οἱ ἔξη δεξιὰ του, οἱ ἔξη ἀριστερά. Μὲς σ' αὐτοὺς κι ὁ Ἰούδας. (Τὸ ἀβάσταγο μαρτύριο τῆς ἀθώας κεντήστρας, «πῶς νὰ τὸν κεντήσῃ τώρα κι αὐτόν», τὸ ἐλαφρώνει ἡ παράδοση, πού τὸν θέλει ἔτσι..., καὶ ἔτσι..., οὕτως ὥστε οἱ πιστοί, πού τὸν ἀναζητοῦν ἀμέσως μετὰ τὸν Χριστό, τὸν ἀναγνωρίζουν εὐκολώτατα.)

Μὰ τότε, ἀφοῦ πρῶτα κάθησαν ὅλοι χωρὶς ν' ἀγγίξουν τίποτα, σηκώνεται ὁ Ἰησοῦς, βγάξει τὰ ἱμάτιά του, περιζώνεται τὸ λέντιον, γονατίζει καὶ βάλνεται νὰ πλένη καλὰ-καλὰ τὰ πόδια τους, νὰ τὰ ξεπλένη ἔπειτα - καί, τέλος, νὰ τὰ σκουπίζῃ, δίχως νὰ λῆθ λέξη... Βουβοὶ οἱ ἄλλοι, ἀφήνονται. Ὁ Πέτρος ὁμῶς κουνιέται ζωηρά, κι ὅταν φτάνῃ ἡ σειρά του:

— Ἄ, Κύριε· σὺ νὰ μοῦ πλύνῃς τὰ πόδια; Ποτέ!..

— Βιάζεσαι πρὶν ἐννοήσῃς τὸ γιατί... Κ' ἐγὼ δέ στὸ λέω! Μὰ ἂν δέ δεχθῆς νὰ σοῦ πλύνω τὰ πόδια, δέ θάσαι δικός μου!

— Σὰν εἶν' ἔτσι, Κύριε, νίψε μου καὶ τὰ χέρια καὶ τὴν κεφαλὴ!

— Ὅχι· καὶ καθαρὸς καὶ λουσιμένος ἐσὺ εἶσαι, πού δὲν εἶναι ὅλοι. Τὰ πόδια φτάνει.

(«...Δέν είναι ὄλοι» ;..)

— Ἀποβραδὶς ἐπλύθηκα, ἔκαν' ὁ Ἰούδας, καὶ τέντωσε τὰ δικά του...

Κ' ἐπλυνε κι αὐτουνοῦ τὰ πόδια ὁ Κύριος, πούχε γίνει θεληματικά δοῦλος! (...Ὁὐ γὰρ ἦλθον διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι!..)

— Ὅλοι πιά ἔχουν ἐννοήσει.

— Μὰ ἤξερα ποιούς ἐδιάλεγα...

Κ' εὐθὺς ἀμέσως, πολὺ ταραγμένος:

— Παρά τοῦτο, κάποιος ἀπὸ σᾶς θὰ μὲ παραδώσῃ!..

Οἱ μαθηταὶ ἀλληλοκοιτάχτηκαν ἀπορημένοι... Ὁ Πέτρος κάνει νόημα τοῦ Ἰωάννη: «Ποιὸν ἐννοεῖ;..» Ἐκεῖνος γέρνει ἐπάνω στὸ στῆθος τοῦ Ἰησοῦ, καὶ τὸν ρωτᾷ ἀνήσυχος:

— Ποιός, Κύριε;

— Αὐτός ὅπου θὰ δώσω ἀφοῦ βουτήξω τὸ ψωμί στὴν κοῦπα!

Καὶ δίνει τοῦ Ἰούδα...

Οἱ ἄλλοι δὲν κατάλαβαν. Γιατί, δίνοντάς του τὸ μουσκεμένο ψωμί, τοῦ εἶπε σιγὰ μὲν: «— Ὁ ποιεῖς ποιήσον τάχιον», δυνατὰ δέ: «— Ἀγοράζεις ὅ,τι θὰ χρειασθῆ γιὰ τὴ γιορτῆ, καὶ κάτι γιὰ τοὺς πτωχοὺς...»

Ὁ Ἰούδας βουτᾶει τὸ ταμεῖο, τὸ βάζει παραμάσκαλα, ἀνοίγει νευρικά τὴν πόρτα καί, κατεβαίνοντας δυὸ-δυὸ τὴ σκάλα, χάνεται στὸ πυκνὸ σκοτάδι.

Κ' ἡ εὐωχία καὶ διδαχὴ συνεχίζεται. Οἱ μαθηταὶ εἶναι πιά ἔντεκα - μὰ λουσμμένοι καί, προπάντων: καθαροὶ ὄλοι!

Καὶ τί δὲν τοὺς εἶπε, τί δὲν τοὺς εἶπε, τὴ λιόλουστη κείνη μέρα, περιδιαβάζοντας ἀνάμεσ' ἀπὸ σπαρτὰ κι ἀμπέλια καὶ κήπους! Τί στὸ προθανάτιο κεῖνο Δεῖπνο! Τί τὴν ἀφέγγαρη νύχτα π' ἀκολούθησε, κάτω ἀπ' τ' ἄστρα - ἐνῶ μακρυνὰ γλιγγλίσματα καὶ ἄλλα ἡμερα ἀπόηχα τῆς ἐξοχῆς ἐσύσμιγαν μὲ τοὺς θεῖους τοῦ λόγους!.. Τοὺς εἶδοποίησε ὅμως καὶ πῶς θὰ σκανδαλίζονταν, καὶ θὰ σκόρπιζαν...

— Ἐμεῖς, Κύριε;.. Καὶ τὴν ψυχὴ μας!..

— Εἶδατε ποὺ λέει: πατάξω τὸν ποιμένα καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα...

— Ὅλοι;..

— Ὅλοι!

— Ἐγὼ ὄχι! τοῦ κάνει ὁ Πέτρος.

— Ὅχι;.. Κ' ἐγὼ σοῦ λέγω πρὶν ἢ ἀλέκτωρ φωνήσῃ ἀπαρνήσῃ με τρίς!..

Καὶ σὲ λίγο:

— Γιατί δὲ θὰ εἶναι καὶ μικρὰ αὐτὰ ποὺ ἔχει νὰ τρέξουν... Καὶ πῶς νὰ εἶναι, ὅπου ἔρχονται κάποτε κάποιες ὥρες — κι αὐτὴ ποὺ σιμώνει εἶν' ἀπὸ κείνες — ὅπου κ' ἐγὼ, ποὺ ποτὲ δὲ σᾶς εἶπα, δὲ σᾶς ρώτησα κἂν ἂν ἔχετε, ὄχι βαλάντιο, εἶτε οἰκονομίες, ὅ,τιδήποτε, καὶ δὲν στερηθήκατε ἀπὸ τίποτε, κ' ἐγὼ λέγω: ὅποιος ἔχει, ὅ,τι ἔχει, τὸ δίνει, κι ἂν δὲν ἔχη πουλάει καὶ τὰ ροῦχα του κι ἀγοράζει μαχαίρι!

— Ἐχουμε, Κύριε! Δύο!

— Δύο κιόλας; Ἔ, ἀρκετά, ἀρκετά...

Η ΠΕΡΙΔΑΛΗΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΟΜΙΛΙΑ — *Νῦν ἐδοξάσθη ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου...* — ποὺ ἀνέδειξε τὸν συγγραφέα τοῦ τέταρτου Εὐαγγελίου ὑπατο τῶν ρητόρων, δὲν εἶναι κάτι ποὺ μπορεῖ νὰ δοθῆ κι ἄλλιῶς - πολὺ λιγώτερο: νὰ συνοψισθῆ! Ἔτσι, τὰ κεφάλαια 13, ἐδάφιο 31, ἕως 17, θὰ διατηροῦν, γιὰ πάντα, ἀνάλλαξη κι ἀνεγχιχητὴ τὴν ἑλληνοχριστιανικὴ τους παρθενικότητα καὶ θὰ κρατοῦν ἀπὸ μόνα τοὺς ἐκὰς καὶ τοὺς πιὸ τρανοὺς τῶν βεβήλων. Εἶναι τὸ πενταπόσταγμα μιᾶς Διαθήκης ὄντως *Καινῆς* - ἢ οὐσία τοῦ νέου, τοῦ μοναδικοῦ καὶ τοῦ ἀνεπανάληπτου! Μὰ καὶ κάτι ἄλλο: Ἐνῶ τόσες καὶ τέτοιες οἱ ἀλήθειες ποὺ λέγουντ' ἐκεῖ, ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς βεβαιώνει πῶς δὲν εἶν' ὄλες, πῶς εἶναι κι ἄλλες, βαθύτερες, ποὺ ὅμως, ἂν τις ἔλεγε, δὲν θὰ τις ἀντεχαν! : *Ἔτι πολλὰ ἔχω ὑμῖν λέγειν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι...* «Ἄ ρ -

τι.» δηλαδή: με την ως εκείνη τή στιγμή άντοχή τους... Ένώ θα μπορέσουν άργότερα... Πού όμως αυτός δέ θα ύπάρχη... Καί θα τις εύρουν μοναχοί τους... Η μοναχοί τους - ή δέν !.. Με τί; Μ' εκείνο πού τους έμπότισε σ' όλη του την άναστροφή μαζί τους: με κείνο όπου εκεί προπάντων, στο Όρος, τους έμύησε: με τό «πνεύμα τής άληθείας»! Όχι με την ίδια την άλήθεια — πού κατά βαθμούς και στάδια (άρα: έν χρόνω) κατακατάται — παρά με τό «πνεύμα» της! Γιατί αυτό μόνο βρίσκεται, σε κάθε στιγμή, πέρ' άπ' όλες και πάν' άπ' όλες τις έγχρονες, τις σταδιακές άλήθειες (τά σπάσματα τής μιās και μόνης, τής έσχατης άλήθειας), κ' είν' ή παρουσία του πού έντείνει τή ζήτηση τής πάντα καφτής, πάντα φλογερής ούσίας της, και κάνει δλο μας τό είναι, σ' όλη τή ζωή, τόξο τεντωμένο πρós αυτό τό σκοπό. Έπειδή δέ, όσο κι άν τό θέλη, δέν μπορεί ποτέ νά τό κρύψη εκείνος πού τόν διαθέει: κ' έπειδή ό κόσμος ού δύναται λαβείν τό πνεύμα τούτο τής άλήθειας, μισεϊ και διώκει τους φορείς του - άκόμα κι όταν παραδέχεται μία-μία όλες τις άλήθειες τους! Καθώς τόν Ίησοϋ! Πού θάχε άπολύτως δίκιο νά πη τό παλιό εκείνο: Έμίσησάν με δωρεάν...

.....
...Μά ήταν πιά καιρός., ειπε. Νά τόν αφήσουν μόνο - ξεγρυπνώντας, άπλώς, για χάρη του λιγάκι...

Και τράβηξε...

Ό Πέτρος κ' οι Ζεβεδαϊοί τόν άκολούθησαν, ως ένα σημείο - άλλά, τελικά, άποσπάσθηκε κι άπ' αυτούς και μάκρυνε ώσει λίθου βολήν...

...Έκεί γονάτισε...

...Ω, τί περίλυπη είν' ή ψυχή μου !.. Έως θανάτου !

Όμως, σε λίγο σηκώνεται, κάπως έγκαρδιωμένος, και γυρίζει στους μαθητές...

Μόλις πού τόν έννόησαν και άνοιξαν με βία τά βαριά τους μάτια :

— Κύριε !..

— Γρηγορείτε !

Και ξανατραβήχτηκε άργά... (Τό μεν πνεύμα πρόθυμον, ή δέ σάρξ άσθενής... Έλλά μήπως.. ;)

Ξαναγονάτισε... Και ήρξατο έκθαμβείσθαι και άδημονείν... (κ' Έως πότε ;)

Ό ιδρώς έτρεχε χοντρές σταγόνες - σα θρόμβοι αίμα άπό τό μέτωπό του...

— Ω Θε' μου, Θε' μου, σν' ό λα τά μπορείς ! Πάρη τήν ώρ' αυτή άπό πάνω μου !.. Δέ φεύγει τό ποτήρι αυτό - παρ' άδειο ;.. Έτ σι τό θέλεις ;..

Έκαιγε δλος !

...Μά όπως έ σ ύ τό θέλεις, όχι εγώ...

Είχε άγγίξει πιά τ' άκρότατα τής καταθλίψεως, τής άγωνίας... Όμως μιá θεία δροσιά τώρ' απέμασσε τά δάκρυά του, και τόν έπράαινε ως τά κατάβαθα...

Γύρισε στερεά πατώντας στους καλούς του Έντεκα.

Κοιμοϋνταν δλοι !

— Γρηγορείτε !

Άνασηκώθηκαν άλαφιασμένοι...

— Τρέχει τίποτε ;

— Γρηγορείτε !

Και χωρίς άλλο λόγο για τρίτη φορά ξεμάκρυνε, για τρίτη φορά έμεινε μόνος, κατάμονος - για τρίτη φορά τους βρήκε πάλι νά κοιμοϋνται !

— Γρηγορείτε, ειπα. Γρηγορείτε !

Καί, κατά τόν Ήχο τής ήμέρας, πρόσθεσε :

— Κάν μίαν ώραν ούκ ισχύσασθε άγρυπνήσαι μετ' έμοϋ, πώς έπηγγείλασθε άποθνήσκειν δι' έμέ ; Κάν τόν Ίούδαν θεάσασθαι πώς ού καθεύδει, άλλά σπουδάξει προδοϋναι με τοίς παρανόμοις...

Άλλά τους είδε τόσο θλιμμένους για την άνημπόρια τους...

—'Οστόσο., τούς λέει, *ὕμεις ἐστε οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου...* Μὰ νά, ὅπου νάναί φτάνει αὐτὸς πού θά μὲ παραδώσῃ!.. Γι' αὐτὸ πᾶμε!

Καὶ πῆρε τὸ μονοπάτι πού ἔφερε στὸ γινώριμό τους κῆπο, πέρ' ἀπ' τὸν χεῖμαρρο τῶν Κέδρων, λίγο πιὸ κάτω ἀπ' τὴ Γεθσημανῆ, κατὰ τὰ ριζὰ τοῦ βουνοῦ.

Σὲ λίγο φτάσανε κιάλας σιγομιλώντας...

Π ΑΦΝΟΥ ΒΛΕΠΟΥΝ ΚΙΝΟΥΜΕΝΑ ΦΩΤΑ ἀπὸ δαυλιά, πυρσούς, φανάρια... Ἦτανε μεγάλη σπεῖρα, μ' ὄπλισμένους ρωμαίους φρουρούς: "Ἀνθρωποὶ τῆς Ἀρχισυναγωγῆς καὶ φύλακες τοῦ Ναοῦ, ἄρματωμένοι μὲ μαχαίρια, μὲ τσεκούρια, μὲ ρόπαλα. Κ' ἐπικεφαλῆς: Χιλιάρχος! ["Ὡστε ὁ ἐντιμότατος κύριος Πιλάτος εἶχε βρῆ καλύτερο καὶ τὸν ἔπιανε σὰν πολιτικὸ συνωμότη! (Ἄλλιῶς ἀρκοῦσε πολιτικὴ ἀστυνομία.)"]

Οἱ μαθητὲς τάχασαν... Ὅπου βλέπουν τὸν Ἰησοῦ νὰ τραβάῃ ἴσα καταπάνω τους, κάτι νὰ τοὺς λή - κ' ἐκεῖνοι νὰ κάνουν εὐθύς πίσω!

— *Τίνα ζητεῖτε;*

— *Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον!*

— *Ἐγὼ εἶμι!*

Στὸ ἄκουσμα αὐτό, ὅλο κεῖνο τὸ μπουλούκι τραβιέται πέρα, καὶ πολλοὶ πέφτουν χάμω! Ὡς καὶ ἄνδρες τῆς φρουρᾶς! Καὶ ναὶ μὲν οἱ τελευταῖοι δὲν ἄργησαν νὰ ξανάβρουν τὴν ψυχραιμία τους, δὲν κάνουν ὅμως βῆμα...

Τοὺς ἐσίμωσ' ἐκεῖνος:

— Σᾶς εἶπα: Ἐγὼ εἶμαι!

Προστρέχουν τότε οἱ μαθητὲς... Ἐ, αὐτὸ ἔφτασε γιὰ νὰ σβῆσῃ ἡ ἀπόσταση καὶ νὰ πάρουν κουράγιο οἱ ἄλλοι!

Ὁ χιλιάρχος σηκώνει ἀργὰ τὸ χέρι... Μὰ πρὶν νὰ φτάσῃ στὸ ὕψος τοῦ ὤμου του, τὸ καταβάζει.

Τ' εἶχε συμβῆ;

Ὁ Ἰούδας, βλέποντας νὰ γίνεται περιττὸ τὸ φίλημά του, ὄρμᾳ!..

— *Ἐταῖρε, ἐφ' ᾧ πάρει;* τοῦ λέει πικρὰ ὁ Ἰησοῦς.

Ἄλλ' ἢ ἐρώτηση διασταυρώνεται μὲ τὸ *Χαῖρε Ραββί!* τοῦ προδότη, πού τὸν πλησιάζει καὶ τὸν καταφιλεῖ!

— *Μὲ φίλημα προδίδεις, Ἰούδα;*

Οἱ ἄλλοι θρασεύουν.

Κ' οἱ μαθηταί:

— *Νὰ τοὺς ριχτοῦμε, Κύριε;*

Ρωτοῦσαν!.. Μὰ ὁ Πέτρος, ἀφύς πάντα, σέρνει τὸ μαχαίρι καὶ παίρνει τ' ἀφτί κάποιου Μάλχου!

Ὁ Ἰησοῦς σκύβει ἀμέσως, καὶ τ' ἀγγίζει ἀπαλά, σὰ νὰ λήῃ τοῦ ὑπηρέτη: «Τὸν συγχωρεῖς!.. Μὰ νά! Δέ'ναι τίποτα - νά! Τὸ κάνω γὼ καλά!» Καὶ τοῦ θερμόαιμου μαθητῆ, αὐστηρά: «— Βάλ' τὸ μαχαίρι στὴ θήκη!» Καὶ στοὺς ἄλλους: «— Φτάνει!»

Ὅλ' αὐτὰ ἀστραπιζίως. Κ' ὕστερα, ἐνῶ τὸν πιάναν καὶ τὸν δέναν: «— ...Μὰ καὶ σεῖς, σὰ ληστὴ μὲς στὴ νύχτα, μὲ μαχαίρια καὶ ξύλα ἔρχεστε νὰ μὲ πιάσετε!.. Καὶ δέ μὲ πιάνετε ὅποια μέρα - ὅπου κάθε μέρα ἤμουν μαζί σας στὸ Ἱερό;.. Ἀλλὰ καταλαβαίνω αὐτὸς ὁ τρόπος σᾶς πάει, κι αὐτὴ ἡ ὥρα σᾶς ταιριάζει...»

Κ' ἐπειδὴ τοὺς εἶδε νὰ παίρνουνε τὸ καταπόδι τοὺς μαθητὲς: «— Ἐμένα ἤρθατε νὰ πιάσετε· καὶ μ' ἔχετε. Ἐκείνους τί τοὺς κυνηγάτε;» Ἔτσι σταμάτησαν. Ἄν καί... πού νὰ τοὺς φτάσουν!.. («Καὶ τὴν ψυχὴ μας, Κύριε!..») Ἐνας, πού εἶχαν κατορθώσει νὰ πιάσουν, τοὺς ἄφησε, λέγει ὁ τρίτος Εὐαγγελιστής, στὰ χέρια τὸ σεντόνι πού ἦταν τυλιγμένος καὶ τοὺς ξέφυγε γυμνός! («Καὶ τὴν ψυχὴ μας, Κύριε!..»)

ΩΣΤΟΣΟ Ο ΠΕΤΡΟΣ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕ ΑΠΟ ΜΑΚΡΙΑ τὸ συρφετὸ ἐκεῖνο, πού με τὸν Ἰησοῦ χειροδεμένο πιστάγκωνα καὶ περιζωσμένο. με στρατιῶτες τραβοῦσε τώρα στοῦ Ἄννα... Γιατί στοῦ Ἄννα;.. Γιατί μ' ὄλο πού ἡ γριαλεποῦ αὐτὴ ἀπὸ ἄνα χρόνο τώρα δὲν ἀρχιεράτευε, οὐσιαστικά διηύθυνε τὰ πάντα! Ὁ μόνος στὴν κακότητα ἄξιος διάδοχός του, ὁ γαμπρός του Καϊάφας, ἦταν τυφλὸ του ὄργανο.

Ἄμα ἔφτασαν, ὁ Ἰωάννης, πού τοὺς ἀκολούθησ' ἐπίσης, χωρίς νὰ χρειαστῆ νὰ λάβῃ τις προφυλάξεις τοῦ Πέτρου, τὸν ἀντιλαμβάνεται στὸ προαύλιο, κατὰ τὴν θύρα, καί, σὰ γνώριμος τοῦ σπιτιοῦ, λέει τῆς πορτιέρισσας νὰ τὸν μπάσῃ στὴν αὐλή. Ἐκείνου τοῦ κάνει τὴ χάρη, μὰ καὶ ρωτᾷ τὸν Πέτρο: «— Μήπως εἶσ' ἀπὸ κεινοὺς;» «— Ἄ μπά!» τῆς λέει.

...Ἐκανε κρύο, πού ὀλοένα ἔσφιγγε. Οἱ δοῦλοι εἶχαν ἀνάψει φωτιὰ καὶ ζεσταίνονταν. Μαζί κι ἄλλοι. Ἀνάμεσά τους κι ὁ Πέτρος! Μά, καθὼς οἱ φλόγες τὸν ἐφώτιζαν. παραφαίνονταν... «— Ἐ, σεῖς! Ἐτοῦτος εἶν' ἀπὸ κεινοὺς!..» Δυὸ-τρεῖς γύρισαν καὶ τὸν ἔξεταζαν... «— Τί λές, ἀνθρωπέ μου!.. Δέ σέ καταλαβαίνω!..» κάνει ὁ Πέτρος - καὶ σὲ λίγο τραβιέται παραπίσω, πού δὲ φωτίζονταν τόσο...

Περνᾷ καμμιὰ ὥρα, τὸν προσέχει ἄλλος: «— Ἐτοῦτον θαρρῶ τὸν εἶδα με τὸ Ναζωραῖο!..» «—...Σὰ νὰ μὴν ἔχῃς ἄδικο...» «— Δέν ἀκούσατε προτῆτερα τὴ μιλιὰ του; Γαλιλαῖος εἶναι!..» «— Ναί, ναί!» κάνει ἕνας συγγενῆς τοῦ Μάλχου...

— *Ὁὐκ οἶδα τὸν ἀνθρώπο!*.. Σᾶς ὀρκίζομαι! *Νά!*..

Κι ἀπάνω κεῖ *δυνατὰ λαλάει κόκκορας!*

Κατατρόμαξε. Θυμήθηκε τὸ λόγο...

Δέ βαστάει ἄλλο! Πετάγεται ὀξω - καὶ κλαίει πικρά.

Ὁ Ἄννας, ἀντὶ νὰ ρωτήσῃ τὸν Ἰησοῦ τί ἔχει πράξει, τὸν ἐρωτᾷ γιὰ τοὺς μαθητὲς καὶ τὴ διδασχὴ του.

— Ἐγώ, τοῦ ἀπαντᾷ ὁ Χριστός, φανερά πάντα μίλησα τοῦ κόσμου, ποτὲ κρυφά! Τί ρωτᾷς, λοιπόν, ἐμένα; Ρῶτα κεινοὺς πού μ' ἄκουσαν!

Μὰ πρὶν καλὰ-καλὰ ἀποσώσῃ τὸ λόγο του, δέχετ' ἕνα ράπισμα.

— Ἐτσι ἀπαντοῦν στὸν Ἀρχιερέα, ἀγύρτη;

— *Εἰ κακῶς ἐλάλησα, ἀποκρίνεται ἀτάραχα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί μὲ δέρεις;*

Θὰ ἔγιναν καὶ θὰ εἰπώθηκαν βέβαια κι ἄλλα, τόσῃ ὥρα ἐκεῖ - δὲ μᾶς περισώθηκαν ὅμως. Ὁ Ἄννας, μιὰ φορά, δὲν μπόρεσε τίποτα τὸ νέο νὰ τοιμπήσῃ καὶ μόνον ἐκθέτονταν - ὥσπου νεύριασε:

— Πάρτε τον! Στὸ Συμβούλιο· νὰ τελειώνομε!..

Καὶ σηκώθηκε.

...Θαμποχάραζε ὅταν ἔφθασαν - κι ὅμως προῶρας ὄλοι ἦταν ἐκεῖ!

Γύρω-γύρω οἱ δικασταί, καὶ στὸν προεδρικό θῶκο ὁ Καϊάφας - μ' ὄλο πού σὰν κατήγορος τοῦ ὑπόδικου στὸ προηγούμενο Συμβούλιο δὲν εἶχε δικαίωμα... Μπά! Κατήγορος καὶ πρόεδρος καὶ τότε, κατήγορος καὶ πρόεδρος καὶ τώρα!

Μόν' ἡ κατηγορία, τούτῃ τὴ φορά, ἄλλη. Δὲν εἶναι πιά ὁ ἀλήτης, ὁ πότης, ὁ παραστάτης φαυλοβίων, ὁ ἐξώλης καὶ προώλης· αὐτὰ κι ὀλότελα δὲν πιάσαν - κι ἂν πιάσαν, δὲν τιμωριόντουσαν με θάνατο. Παρὰ εἶναι ὁ παραβάτης τῆς Σαββατικῆς ἀργίας, ὁ ἀφέτης ἀμαρτιῶν, ὁ καταλύτης τοῦ Ναοῦ, ὁ ὑποκαταστάτης τοῦ Θεοῦ-Πατρός του ἐπὶ γῆς - πού τιμωριοῦνταν με θάνατο!.. Κι αὐτὲς λοιπὸν τίς κατηγορίες τοῦ ἀπήγγειλε ὁ Καϊάφας, σὰν τὸν ἔστησαν μπροστά του καταξεσικισμένο κ' ἐλεεινὸ ἀπ' τοὺς ἐμπυτσομῶν, τοὺς κολαφισμοῦ, τοὺς γδαρμοῦ, τὰ ξεσκίσματα - ἀλλὰ με τὸ ἥθικὸ ψηλά.

Ὁ κλητήρας φώναξε τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλο τοὺς ψευδομάρτυρες Ἀνανία καὶ Ἀχαζία. Τοῦτοι ὠρκίστηκαν, βάζοντας τὸ χέρι στὸ κεφάλι του, πὼς θὰ λέγαν τὴν ἀλήθεια, μόνῃ τὴν ἀλήθεια, ὄλη τὴν ἀλήθεια, καὶ εἶπαν - τί εἶπαν; Πὼς τὸν ἄκουσαν νὰ

λέη ὅτι θά καταλύσω, ὁ ἓνας, ὅτι μπορῶ νὰ καταλύσω, ὁ ἄλλος, τὸ ναὸ τοῦ Θεοῦ, ὁ ἓνας, τὸ χειροποίητο ναό, ὁ ἄλλος, καὶ σὲ τρεῖς μέρες θά τὸν ξαναστήσω, ὁ ἓνας, θά μποροῦσα νὰ στήσω νέον ἀχειροποίητο, ὁ ἄλλος!

...Ὡστε δὲν τόχαν μάθει καλά τὸ μάθημα!

...Ὁ Ἰησοῦς τὰ ἀκούγε - καί, γενικά, παρακολουθοῦσε τὴ φριχτὴ ἐκεῖνη δικαστικὴ παράσταση μὲ ἀφάνταστη μακροθυμία, σιωπῶντας...

Τί νὰ ἔλεγε; Ποιούς νὰ ἔπειθε; Αὐτοὺς ποὺ τρία χρόνια τώρα σκευωροῦσαν ὀλημερίς ἐναντίον του, καὶ ἀληθινὰ παραβίαζαν τὰ Σάββατα, κακὰ διαλογιζόμενοι καὶ κακὰ πράττοντες, ἐνῶ αὐτὸς ἐγιάτρευε ἀρρώστους, ἀγνευε ἀμαρτωλούς, στήριζε ἀδυνάτους, ἔλεοῦσε φτωχοὺς, ἔδινε χαρὰ στοὺς μικροὺς καὶ ψυχικὴ δρόσο στοὺς μεγάλους;

Σώπαινε λοιπόν... Κι ὅσο γιὰ τὸ Ναό: Ποιὸν ἐνοοῦσε αὐτός, ποιὸν ἐκεῖνοι - ποὺ χρειάζονταν καὶ γκρέμισμα τὸ ρημάδι, ὅπως τόχαν καταστήσει!..

Ὅμως πρέπει καὶ ν' ἀναγνωρίσουμε πῶς ἦταν καὶ κάποια πράγματα ὄχι εὐκολονόητα τότε στὸν καθένα - ἀκόμα κι ἂν δὲν ἐθελοτυφλοῦσε, πωρωμένος σὰν τοὺς δικαστές του. Καὶ δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ θυμηθοῦμε τὴ συμπαθῆ ἀκαταληψία τῆς Σαμαρείτιδας, σὰν τῆς εἶπε τὸ ἀπλούστατο: πῶς οὔτε στὸ βουνὸ οὔτε στὴν πόλη, οὔτε καὶ στὸν ναὸ ἄρα, θάβρη κανεῖς ἀναγκαστικά τὸ Θεὸ νὰ τὸν λατρέψῃ, παρὰ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ... (Καὶ ποῦ νὰ τῆς ἔλεγε πῶς εἶναι υἱὸς τοῦ Θεοῦ - ἔστω καὶ ἂν πρόσθετε πῶς κι αὐτὴ ἀδελφὴ του εἶναι, ὅλοι ἀδελφοὶ του εἶναι!..)

Τί ἀπ' ὅλα αὐτά, σὲ ποιὸν νὰ πῆ;

Σώπαινε λοιπόν...

— Δὲν ἀκοῦς τί σοῦ καταμαρτυροῦν;.. Δὲν ἀπαντᾷς;.. τὸν ρωτᾷει νευριασμένος ὁ Καϊάφας.

Μιλᾷ ὁ Ἰησοῦς.

— Σ' ἐξορκίζω, πέες μας! τοῦ φωνάζει ὄρθιος. Εἶσαι ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ;

— Σὺ εἶπας! τοῦ ἀπαντᾷ, μὲ τὸ μειλιχιώτερο τρόπο.

— Ε, τί ἔγινε, τί ἔγινε τότε!.. Καγχάζει, δαγκάνεται, λυσοᾶ, φρυάζει, διαρρηγγύνει τὰ ἱμάτιά του ὁ ἀρχιερατρῖνος - καὶ ὀρύεται:

— Ὡ, τῆς βλασφημίας!.. Μὰ δὲν τὸν ἀκούσατε, τὸν κατάρατο, νὰ βεβαιώνῃ ὁ ἴδιος πῶς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ; Τοῦ Θεοῦ!

— Ναί! Ναί! συνομολογοῦν καταγαναχτισμένοι κ' οἱ ἀντάξιοι τοῦ προέδρου δικασταί.

— Ἀκούσατε!.. Λοιπόν; Τί ἔτι χρειᾶν ἔχομεν μαρτύρων;

[Μολονότι διόλου δὲν εἶν' ἔτσι, κ' ἔχουν καὶ παραέχουν χρειᾶν μαρτύρων, ἀφοῦ ἡ ὁμολογία — ὅποια ὁμολογία (ἢ ὅ,τι θεωρούμενο τάχα ὡς «ὁμολογία») — δὲν ἀποδεικνύει! (Ἀλλὰ τρεχαγύρευε τώρα, μὲς στὶς ὑαίνες ἐκεῖνες!..)]

— Οὐκέτι χρειᾶν ἔχομεν μαρτύρων!

— Τί οὖν ὑμῖν δοκεῖ;

— Ἐνοχὸς θανάτου ἐστίν!

— Θανάτου!

— Θανάτου!

— Θανάτου!

— Θανάτου!

.....

...Καὶ τρία μόνον «οὐχί»: τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ Νικόδημου, τοῦ Γαμαλιήλ. [Συγκρατῆστε τὰ ὀνόματα: Ἰωσήφ, Νικόδημος, Γαμαλιήλ...] Κ' ὕστερα: — Θανάτου!.. — Θανάτου!.. — Θανάτου!.. — Ὡς τὸν τελευταῖο!

Ἐξῆντα ἔννια, κατὰ τριῶν!

— Τὸ Ὑψηλὸν Δικαστήριον ἔκρινεν...

Ἰαχὴ ἐπιδοκιμασίας ὑπεδέχθη τὸ ἀποτέλεσμα - καὶ ὁ πανυπερσέβαστος πρόεδρος ἄρχισε ν' ἀπαγγέλλῃ μὲ στόμφο τὴ γραμμὴν ἀπὸ πρὶν ἀπόφαση, γεμάτη ἀναφορὲς στὸ Δευτερονόμιο, κεφάλαιο ΙΓ', ἐν συνδυασμῶ μὲ τὸ Λεβιτικὸ, κεφάλαιο ΚΔ', ἐδάφιο...

— Έ, δέν έχετε τὸ Θεό σας! Δέν έχετε διόλου τὸ Θεό σας! ἀκούγεται στριγγὰ κάποιος - καὶ νὰ τον κιόλας στὸ μέσο!..

Ποιός;

‘Ο Ἰούδας! ‘Ο προδότης! Τὸ τέρας!..

Ναί! ναί! Τὸ τέρας! Ποῦ ὅμως οὐτ’ αὐτὸς φανταζόταν πὼς θὰ φτάναν ὡς ἐκεῖ!

— Τί τρέχει, Ἰούδα; Τί σοῦ συμβαίνει;

— *Ἡμαρτον!*

— *Ἡμαρτε; ..*

— *Ἡμαρτον!*

— Τί λέγει τώρα; !..

— *Ἡμαρτον!*

‘Ο Ἰησοῦς, γιὰ πρώτη φορά, στρέφει ἐλαφρὰ τὸ κεφάλι, γιὰ νὰ ρίξει, ὄχι σ’ ἄλλον, στὸν Ἰούδα ἓνα ἔλεω βλέμμα... (Κύριε! Κύριε! Ἔως ποῦ τὰ βύθη τῆς ἀνεξικακίας καὶ τοῦ ἐλέους σου;)

— *Ἡμαρτον!*

— Κάν’ τε τον πέρα!.. (Ποιὸ κτῆνος τὸν ἄφησε νὰ τρυπώσῃ ἐδῶ;)

— *Ἡμαρτον!* ἐπιμένει, ἀλλὰ δέν κατορθώνει μὲς στὴ χάβρα ἐκεῖνη ν’ ἀποσώσῃ τὸ λόγο του.

— Σᾶς εἶπα...

— *Ἡμαρτον, παραδοὺς αἷμα ἀθῶων!* λέγει ἐπιτέλους.

— *Τί πρὸς ἡμᾶς, τί πρὸς ἡμᾶς; ..* τοῦ ψιθυρίζει ἀνήσυχα ὁ Καϊάφας. *Σὺ ὄφει! ..*

— *Ἡμαρτον! ἡμαρτον!* ἐπαναλαμβάνει ἐκεῖνος, καὶ τοὺς πετᾶ κατάμουτρα τὰ τριάκοντα ἀργύρια...

Θόρυβος, ταραχὴ... «Εἶναι καὶ τρομερὰ χεροδύναμος!..» «Μὰ καὶ σεῖς! Τώρα πᾶτε νὰ τὰ μαζέψετε;» «Ὅριστε, σᾶς ἔφυγε!..» «Ἐφυγε!..»

Ἀληθινά, ὁ Ἰούδας ὤρμησε στὴν ἐξοδο σὰ σίφουνας, τραβῶντας τὰ μαλλιά του καὶ ψηλανεμίζοντας τὰ χέρια, λὲς κ’ ἐπικαλοῦνταν τὴν πύρινη ρομφαία τοῦ Ἀρχαγγέλου κατὰ τῆς κεφαλῆς του... Καὶ δὲ σταμάτησε παρὰ μόνο σὰν ἔφτασε στὸ φρύδι πελώριου γκρεμοῦ ἔξω ἀπ’ τὴν πόλη, ὅπου ἓνα ξερὸ δέντρο — μπορεῖ καὶ συκῆ — κ’ ἐκεῖ κρεμάστηκε βιαστικά!.. Μὰ τὸ κλαδὶ δέν τὸν ἐβάσταξε, καὶ κατακομματιάστηκε πέφτοντας ἀπὸ τόσο ὕψος, ἐξεχύθη δὲ πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ...

Τέτοιο οἰκτρὸ ἦταν τὸ τέλος τοῦ προδότη.. — μὰ ὄχι καὶ τῆς προδοσίας! Ἡ μετάνοιά του δέν ἦταν πλήρης... [Ἔστώσο, κάποιος σπουδαῖος ἄνθρωπος, ποῦ δοκίμασε πολλοὺς προδότες στὴ ζωὴ του καὶ δέν εἶδε κανένα νὰ μεταμελήται, ἀκούστηκε κάποτε νὰ λέη: «Θέ’ μου! Κάνε μου κᾶν τὴ χάρη, στὴν καζάνα τῆς Κολάσεως νάμαι μὲ τὸν Ἰούδα - ὄχι ἄλλον!»]

Ὅσο γιὰ τὰ τριάκοντα ἀργύρια, καὶ προσεχτικά τὰ μάζωξαν, καὶ καλὰ τὰ μέτρησαν καὶ σωστά τὰ βρῆκαν... Ὅμως πὼς νὰ τὰ ξαναβάλουνε στὸν κορβανά, ὅπου ἦταν ἡ τιμὴ τοῦ αἵματος; Τάδωσαν, λοιπόν, χέρι μὲ χέρι, σὲ κάποιον κεραμέα, γιὰ τὸ χωράφι του, καὶ τὸ κᾶνανε νεκροταφεῖο γιὰ τοὺς ζένους - ἔτσι κ’ ἔτσι ἄπιστους!.. Κ’ ἔμειν’ ἔκτοτε μὲ τ’ ὄνομα: Ἀγρὸς τοῦ αἵματος...

Τὸ ἐπεισόδιο ἔκαν’ ἐντύπωση. «— Μὰ νὰ μὴν εἶναι ποτὲ κανεὶς βέβαιος!..» «— Θὰ τοὺς τιμωρήσω αὐστηρότατα!.. Μον’ πᾶτε, πᾶτε τώρα!»

Καὶ ξεκίνησαν γιὰ τὸν Πιλάτο... Οἱ πρεσβύτεροι κ’ οἱ γραμματεῖς μπροστά, οἱ Φαρισαῖοι, οἱ Σαδδουκαῖοι, οἱ φρουροὶ μὲ τὸν Ἰησοῦ χεροδεμένο.. — τί φρουροί; π’ ἀφῆναν κάθε σκύλο νὰ γαβγίξῃ, νὰ ξεσκίξῃ, νὰ δαγκάνῃ,.. οἱ μπράβοι, οἱ πληρωμένοι, οἱ δοῦλοι,.. καὶ στὴν οὐρὰ ἡ ἀγέλη, τὸ πλήθος, ὁ λαὸς ὁ περιοῦσιος!..

... Τὸν ραπίζει ἓνας,.. τὸν φτύνει ἄλλος,.. τὸν χαστουκίζει τρίτος... «— Μπίζζζ!..» «— Προφήτεψε ποιός; ..» Κ’ ἔτσι ὥσπου νὰ φτάσουν!

Καὶ στάθηκαν στὴν αὐλή, δέν μπῆκαν στὸ Πραιτώριο, ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ’ ἵνα φάγωσι τὸ Πάσχα!.. Δέν ἔφτανε ποῦ ὑπερέβητο τοῦτο κατὰ μιὰ μέρα - νὰ μὴ φά-

γωσιν δλότελα ;.. Καί στόν Πιλάτο πήγγιναν ὄχι, ὅπως κανονικά, νά κυρώσῃ τήν ἀπόφασή τους καί νά τήν ἐκτελέσουν αὐτοί, γιατί καί πάλι θά ἐμπαίνοτο καί πῶς νά φάγωσι ; Ἐξ ἄλλου, σέ ποιῆ χειρότερη ἀπ' τὸ λιθοβολισμό δέν δικαιοῦνταν - καί θέλαν ὁ Χριστός νά θανατωθῆ ἄτιμωτικά, μὲ σταύρωσῃ ! Σταύρωσῃ ὅμως μόνο ἡ πολιτικὴ Ἐξουσία, ἀφοῦ θά δικάζε καί θά καταδίκαιζε ἡ ἴδια, θά μπορούσε νά ἐπιβάλλῃ - ὅποτε αὐτὴ καί θά ἐκτελοῦσε. Κ' ἔτσι, ἀμύαντοι ἐκεῖνοι, θά μπορούσαν νά φάγωσι ! Πῆγαν νά τοῦ ποῦν λοιπόν, πῶς αὐτοὶ πῆραν τὴν ἀπόφασῃ γιὰ τίς παραβάσεις ποῦ τοὺς ἀφοροῦσαν — θάνατος ! — καί μὲ ὀχλαγωγῆ, ἀναταραχῆ, ἀπειλὲς ἐν ἀνάγκῃ, νά τὸν ζορίσουν νά πάρῃ κ' ἐκεῖνος ἀνάλογῃ γιὰ τίς φοβερὲς καί τρομερὲς παραβάσεις ποῦ ἀφοροῦσαν τῇ διοίκησῃ καί τὴν ἀσφάλεια, καί νά διατάξῃ τὴν ἐκτέλεσῃ. Ὅπου νά φάγωσι τελοσπάντων ! Γι' αὐτό, οὔτ' οἱ Γραμματεῖς τοῦ ἐγγείρισαν τὴν ἀπόφασῃ, οὔτ' ὁ Πιλάτος τὴν ἐζήτησε, παρὰ τοὺς ἐρωτᾶ γιὰ τί τὸν κατηγοροῦν. Ἐκεῖνοι ἀπαντοῦν αὐθαδέστατα πῶς δέν τὸν κατηγοροῦν ἀπλῶς, παρὰ ἐβββαίωθηκαν, καί τὸν καταδίκασαν ἀνέκκλητα σὲ θάνατο, τοῦ τὸν παραδίνουν δὲ γιὰ νά τὸν δικάσῃ κι αὐτός, καί νά τὸν καταδικάσῃ στὴν ποιῆ ποῦ πρέπει σὲ κακοποῖδ ἐπικίνδυνο σάν καί δαῦτον !..

Ὁ Πιλάτος ἤξερε, πῶς ἄλλο δέν ἦταν ἀπὸ τὸ πῶς τοὺς παραμπῆκε ἀληθινὰ στὴ μύτη καί, καθὼς δέν εἶχε δὰ καί καμμιά διάθεσῃ νά τοὺς γίνῃ τὸ μέσο γιὰ τὸ μῖσος καί τὴ φιλαυτία τους, μὰ καί πειραγμένος ἀπ' τὸ φέρισμό τους νά μὴ μποῦνε στὸ Πραιτώριο (ποῦ τοὺς τὸ πλήρωσε κι αὐτὸς μὴ βγαίνοντας στὴν αὐλή, παρὰ στὸ λιστρωτο προαύλιο, τὸ γαββαθᾶ, ὅπου εἶπε καί μετακόμισαν τὴ δικαστικὴ του ἔδρα) : — Ἄλλο ! τοὺς λέει. Αὐτὸ δέν πιάνει !

— Πῶς, Ἐξοχώτατε ; Καί τί ἄλλο εἶν' ἐκεῖνος ποῦ συστηματικὰ συδαυλίζει τὸ ἔθνος καί δέν τ' ἀφήνει νά πληρώνῃ φόρους στὸ βασιλιά, λέγοντας πῶς αὐτὸς εἶναι βασιλιάς ;

Ἐ, τοὺς ὑποκριτές ! Ἐνδιαφέρονταν γιὰ τὸ δημόσιο ταμεῖο καί γιὰ τὸ γόητρο τῆς Ρώμης περισσότερο ἀπ' τὸν τοποτηρητὴ τῆς !.. Μὰ τοῦτοι πιά ὄχι μόνο τὸν Ἰησοῦ, τὸν Πιλάτο πηγαῖνον νά κρεμάσουν !

Κατεβαίνει λοιπόν ὠργισμένος ἀπ' τὴν ἔδρα, καί μπαίνει στὸ Πραιτώριο - ὅπου λέει καί τοῦ πᾶνε τὸ Χριστό.

— Ἄκουσες !.. Τί ἔχεις νά πῆς ;

Σιωπῆ.

— Σ' ἐμένα σιωπᾶς ; Καί δέν ξέρεις πῶς στὸ χέρι μου εἶναι νά σὲ σταυρώσω ἢ νά σ' ἀπολύσω ;

— Ἄς ποῦμε ! Ὅμως, γιατί σοῦ τὴν ἔδωσαν ἔχεις τὴν ἐξουσία· ἐμὲ δὲ μοῦ τὴν ἔδωσε κανεῖς...

— Κι ὥστόσο ἔχεις ! Εἶσαι, λοιπόν, βασιλιάς τῶν Ἰουδαίων ;

— Ἀφ' ἑαυτοῦ σου τὸ λὲς ἢ γιατί σοῦ τόπαν ;

— Ἀφ' ἑαυτοῦ μου - πῶς ; Μήγαρ εἶμ' Ἰουδαῖος νά ξέρω ;.. Οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ πατριῶτες σου, ποῦ σὲ παρέδωσαν, λέγουν πῶς μιλαῖς γιὰ βασιλεία...

— Μὰ ἡ βασιλεία ἡ δικὴ μου δέν εἶναι τοῦ κόσμου τούτου. Ἄν ἦταν, θάχα κ' ἐγὼ τοὺς δικούς μου, ποῦ θ' ἀγωνίζονταν νά μὴ παραδοθῶ... Βλέπεις κανένα ;

— Δέν ξέρω ! δέν ξέρω !.. Εἶσαι βασιλιάς, ναί ἢ ὄχι ; Τὴν ἀλήθεια !

— Μὰ γι' αὐτὴν ἐγὼ γεννήθηκα, αὐτὴν λέγω (καί σοῦ εἶπα) : τὴν ἀλήθεια !

— Τὴν ἀλήθεια !.. Καί τ' εἶν' ἀλήθεια ;..

Καί βγαίνει στὸ λιθόστρωτο.

Ἡ ὀχλοβοῆ σταμάτησε.

— Ἀκοῦστε ! Ἐγὼ δέν τοῦ βρίσκω τίποτε !

Φωνές. Πανδαιμόνιο...

— Τίποτε ! Τίποτε δέν τοῦ βρίσκω !..

— Ἐκίνησε ἀπ' τὴ Γαλιλαία, ὠργωσε μὲ τὸ κήρυγμά του ὅλη τὴν Ἰουδαία, ἔφτασε ὡς ἐδῶ ἀνταριάζοντας τὰ πλήθη, καί σὺ δέν τοῦ βρίσκεις τίποτε ; !..

« Ἀπ' τὴ Γαλιλαία », ἀλήθεια. « Καί πῆγε — γιὰ δὲς ! — νά τὸ ξεχάσῃ, ἐνῶ πρῶτο-

πρῶτο τόχε σκεφθῆ!..» Διατάζει, λοιπόν, νὰ τὸν πᾶν στὸν Τετράρχη τῆς Ἰουδαίας, τὸν Ἡρώδη - ποὺ κατὰ σύμπτωση βρισκόταν στὰ Ἱεροσόλυμα, γιὰ τὴ γιορτῆ, κι ὅ,τι τάχαν φτιάξει...

Τὸν πᾶν στὸν Ἡρώδη...

Ὁ ἀπαίσιος ἐκεῖνος καταχάρηκε ἅμα τὸν εἶδε, γιὰτὶ ἀπὸ καιρὸ ἄκουγε πὼς κάνει θαύματα κ' ἤθελε νὰ δῆ κανένα... Ἀλίμονο· τὸν ἀπογοήτευσε! Οὔτε λόγο του ἄκουσε, οὔτε χειρονομία του εἶδε!.. Τὸν καταχλεύασε λοιπὸν καὶ διέταξε, ἀφοῦ τὸν μαστιγώσουνε γερά, νὰ τοῦ φορέσουνε βασιλικὴ ἐσθῆτα καὶ νὰ τὸν γυρίσουν στὸ φίλο του τὸν Πιλάτο, μὲ τὰ «εὐχαριστῶ» του γιὰ τὴ λεπτότητα ποὺ εἶχε νὰ τοῦ τὸν στείλῃ, μὰ καὶ μὲ τὴ δῆλωση πὼς ἦτανε μὲν Γαλιλαῖος, ἀλλ' ἐκεῖνος τὸν ἔπιασε — προφανῶς γι' ἀδικήματα ποὺ θάκανε στὴν περιοχὴ του — κι ἄρα ἐκεῖνος ἦταν ἀρμόδιος...

Τὸν ξαναπᾶν στὸν Πιλάτο...

Τοῦτος πάλι, ἅμα εἶδε νὰ τοῦ τὸν ξαναφέρνουν, ξυνίστηκε:

— Τί τὸν φέρατε ξανά σ' ἐμένα; Ἐγώ, σὰς εἶπα: Δὲν τοῦ βρίσκω τίποτε! Κι ὅπως βλέπετε, οὔτ' ὁ Τετράρχης!..

— Ὁ Τετράρχης δὲν εἶπε πὼς δὲν τοῦ βρίσκει!.. Καὶ πὼς, μαθές, θὰ τόλεγε, ἀφοῦ, σὰν ἀναρμόδιος, οὔτε τὸν ἐξέτασε καθόλου;..

— Ἐγὼ τὸν ἐξέτασα καὶ δὲν τοῦ βρήκα! Ἐσεῖς ποὺ τοῦ βρήκατε, πάρτε τον καὶ κάντε τον ὅ,τι θέλετε!

Καὶ στοὺς στρατιῶτες:

— Στὸν Καϊάφα!

Πίσω, λοιπὸν, στὸ Πρεσβυτέριο! Καὶ ξανά στὸν Πιλάτο - τούτῃ τῇ φορᾷ καλύτερα ὀρμηγεμένοι, μὲ τὴν ἀπόφαση νὰ τοῦ τὰ ποῦν ἔξω ἀπ' τὰ δόντια.

— Σοῦ τὸν ξαναφέραμε καὶ στὸν ἀφήνουμε! Ἐμεῖς, ὅ,τ' ἦταν στὸ χέρι μας τὸ κάναμε - προστατεύοντας καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ Καίσαρα. Κάμε καὶ σὺ τὸ δικό σου! Μὰ σίγουρο πὼς δὲ θάσαι φίλος τοῦ Καίσαρα, ἂν χαριστῆς σ' ἓναν αὐθάδη κ' ἐπικίνδυνο ἀνταπαιτητῆ του - τὸ ἐλάχιστο: φοβερὸν ὑπονομευτῆ τῆς ἐξουσίας του ἀνάμεσα στὸ λάο μας!..

(Ἐ! τὰ καθάρματα! Προστάτευαν τώρα καὶ τὸν Καίσαρα, μιᾶς καὶ τὸν ἄφην' ἐκθετον ὁ Πιλάτος!.. Τί νὰ κάνῃ; τί νὰ κάνῃ;)

— Ἀκοῦτε! τοὺς λέει ξαφνικά: Ἐχω τρεῖς γιὰ σταύρωμα: τὸ Γέστα, τὸ Δημᾶ καὶ τὸ Βαραββᾶ. Τώρα θέλετε σεῖς καὶ τὸ Χριστό - τέσσερις! Κατὰ τὴ συνθήεια, πρέπει, γιὰ τὴ γιορτῆ, νὰ χαρίσω τὴ ζωὴ σ' ἓναν. Σὲ ποιόν; Στὸ Βαραββᾶ ἢ στὸ Χριστό;

(Ὁ Βαραββᾶς ἦταν ὁ φοβερῶτερος κι ἀντιπαθέστερος ἀπ' ὄλους.)

— Στὸ Βαραββᾶ! στὸ Βαραββᾶ! βρυχήθηκαν ἀπὸ κάτω.

— Καὶ τὸ Χριστό, τί νὰ τὸν κάνω;

— Ἄρον! Ἄρον! Σταύρωσον αὐτόν!

— Μὰ τί κακὸ ἔκαμε; Καὶ μάλιστα γιὰ νὰ σταυρωθῆ!.. Δέ βρίσκω...

— Δέν εἶσαι φίλος τοῦ Καίσαρα, γι' αὐτό!..

— Ἄρον! Ἄρον!.. Σταύρωσ' τον!

— Ἡ τόνε σταυρώνεις ἢ σὲ ξύνουν!..

— Σταύρωσ' τον!.. Σταύρωσ' τον!..

Τὸν εἶχαν παραστριμώξει! Διατάζει τότε κι αὐτὸς νὰ φραγγελώσουν τὸν Ἰησοῦ... Τὸν ἐγδυσαν, λοιπὸν, κι ἀφοῦ τὸν ἔδεσαν σ' ἓνα στύλο, καταμεσῆς τῆς αὐλῆς, ἄρχισαν νὰ τὸν μαστιγώνουν ἀλύπητα, στίς πλάτες, μὲ μαστίγια ἀπὸ λουριά καὶ μολύβια στίς ἄκρες...

Τὰ πλήθη ἀναπηδοῦσαν ἀπὸ εὐχαρίστηση, εὐφραίνονταν, κάγχαζαν, μετροῦσαν φωναχτὰ τίς χτυπιές — μὰς καὶ γλύτωνα καμμιά ἀπ' τίς 39 — παρακινοῦσαν τοὺς μαστιγωτῆς γιὰ ὄλο πιὸ δυνατές...

Ἐβάσταξε! Μὰ καταμελανιασμένος, μὰ λουσμμένος στὰ αἵματα — καὶ νὰ πιτσουλίζουνε τὰ πρόσωπα, νὰ στάζουν κάτω πυκνὰ — βάσταξε!.. Καὶ χωρὶς οὔτ' ἓνα μορφασμό, οὔτ' ἓνα βόγγο...

Αὐτὸ ἀποθηρίωσε τὸν ὄχλο :

— Σταύρωσ' τον! Σταύρωσ' τον!

Μὰ ναί! Τὸ μαρτύριο, ποὺ εἶχαν τὴν εὐτυχία νὰ παρακολουθήσουν, αὐτὸ προμηνοῦσε. (Γιὰ τοῦτο καὶ τοποθετεῖται ἐδῶ ἡ βεβαιότητα πιά τοῦ Ἰούδα πὼς θὰ τὸν ἐσταύρωναν καὶ ἡ ἀργεμένη μεταμέλειά του.) Γιατί βιάζονται; Θὰ φάγωσι!

— Σταύρωσ' τον! Σταύρωσ' τον!

Τότε, κατὰ διαταγὴ τοῦ Πιλάτου, παίρνουν μέσα τὸν Ἰησοῦ, τὸν ντύνουν μὲ βασιλικὴ πορφύρα, τοῦ φοροῦν γιὰ στέμμα ἓν' ἀκάνθινο στεφάνι, τοῦ βάζουν καὶ γιὰ σκῆπτρο ἓνα καλάμι στὸ δεξιὸ χέρι, κ' ἐνῶ ἡ ἀδημονία τοῦ ὄχλου εἶχε ἀποκορυφωθῆ, ἀνοίγει ἀργὰ ἡ μεγαλοπρεπέστατη μπρούντζινη πύλη τοῦ Πραιτώριου καὶ προβαίνει ἀσκεπῆς καὶ τελετουργικὸς ὁ Πιλάτος...

Σὲ λίγο φαίνεται κι ὁ Ἰησοῦς. Τὸν βαστᾶνε τάχα εὐλαβικά δύο στρατιῶτες... Σκύβει ὁ ἄλλος, καὶ δείχνοντάς τον μὲ τὸ χέρι, ὅπου ἔλαμπε τὸ δαχτυλίδι μὲ τὸ σφραγιδόλιθο, τὴ βοῦλλα τῆς Ἐξουσίας, φωνάζει μ' ἐπισημότητα :

— Ἴδε ὁ ἄνθρωπος!..

— Οὐά!.. Οὐάαα!..

— Σταύρωσ' τον! Σταύρωσ' τον!

— Νὰ τ' ἀφήσης αὐτά!

— Ἄρον! Ἄρον!.. Στὸ σταυρό! Στὸ σταυρό!

Ἐρῶνται, ἀφρίζουν, λυσοῦν τὰ αἰμοβόρα θηρία.

— Σταύ-ρώ-σέ τον!.. Σταύ-ρώ-σέ τον!..

— Μὰ γιὰ τί; Δέ βρίσκω!.. Πάρτε τον ἐσεῖς καὶ σταυρῶστε τον!..

— Κοροῖδεύει!

— Πάλι τὰ ἴδια;..

— Πάει νὰ ξεφύγη!

— Σταυρῶστε τον ἐσεῖς!

— Ἐμεῖς δὲν ἔχουμε δικαίωμα νὰ σταυρώσουμε, κι αὐτὸς εἶναι γιὰ σταύρωμα! Ἐμεῖς σύμφωνα μὲ τὸ νόμο μας τὸν δικάσαμε, καὶ σύμφωνα μὲ τὸ νόμο μας τὸν καταδικάσαμε σὲ θάνατο, γιατί λέει πὼς εἶναι γιὸς τοῦ Θεοῦ. Μ' αὐτὸς λέει ἀκόμα πὼς εἶναι καὶ βασιλιάς - καὶ δὲν μπορεῖ νὰ σταυρωθῆ δυὸ φορές... Δέ θὰ σταυρωθῆ οὔτε μία;

— Ποῦ νὰ τὸ μάθη ὁ Καίσαρας!..

— Ἐμ δὲν μπορεῖ!.. Θὰ τὸ μάθη!..

Ἐὸ Πιλάτος τάχε χάσει! Τοῦχε μνηῦσει κ' ἡ γυναῖκα του (πολύ ὀληνύχτα τὴν παίδεψε στ' ὄνειρό της): «Τ' εἶχε νὰ κάνη αὐτὸς μ' ἓναν δίκαιο;..»

— Σταύρωσ' τον! Σταύρωσ' τον!

— Τὸ βασιλιά σας;

— Οὐάαα!..

— Ἐμεῖς ἓνα βασιλιά ἔχουμε: τὸν Καίσαρα!

Ἐμφοβος πιά ὁ Πιλάτος, καὶ βλέποντας πὼς ὅσο ἐπέμενε τόσο τοὺς ἐξαγρίωνε — καὶ τί γινόταν; — λέγει καὶ φέρνουν ἓνα νιπτῆρα, κ' ἐκεῖ μπροστά τους σηκώνει τίς χειρίδες, κι ἀρχίζει νὰ νίβεται, λέγοντας φωναχτά :

— *Νίπτω τὰς χεῖρας μου. Ἀθῶος εἰμὶ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου. Ὑμεῖς ὄψεσθε!*

— *Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν!*

Καὶ πράγματι... Ὅσο γιὰ κεῖνον, ἀνακουφισμένος ποὺ ἔτσι ἡ ἀλλιῶς τέλειωσε, δίνει τίς τελευταῖες ὁδηγίες..:

— Στὸ σταυρὸ του νὰ βάλετε, λατινιστί, ἐβραϊστί κ' ἑλληνιστί, αὐτὴ τὴν ἐπιγραφή (καὶ γράφει): *Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ...*

— Μὰ δὲν εἶναι βασιλιάς μας! Αὐτὸς λέει πὼς εἶναι!..

— *Ὁ γέγραφα, γέγραφα!* ἀποκρίνεται νευρικὰ καὶ πονηρά. Κι ἀποσύρεται...

— Τί γίνεται;.. Τί γίνεται;..

— Τὸν παραδίνει νὰ τὸν σταυρώσουμε!

ΟΧΛΟΣ ΑΛΛΑΖΕ! Είχε κατατροπώσει τὸ Χριστὸ μαζί καὶ τὸν Πιλάτο! Ποτὲ διπλὴ νίκη τόσο ἀντιφατικὴ καὶ ἀποτρόπαιη δὲν εἶχε συνταιριαστῆ σὲ στήθη ἀνθρώπινα. Ὁ ἄμνός κ' ἡ ἄλεπού!

Ἔ, ὅταν ἓνας λαὸς καταντάη — δηλαδή: τὸν καταντοῦν — ἐκεῖ, δὲ θέλει καὶ πολὺ γιὰ νὰ φτάσῃ ὅπου ὁ περιούσιος: στὸ ἀκατονόμαστο ὄργιο τῆς σταυρώσεως!..

...Φανταστῆτε τὸν ἀποθηριωμένο ἐκεῖνον ὄχλο νὰ παρακολουθῆ πῶς οἱ στρατιῶτες ξανάβαζαν στὸν Ἰησοῦ τὰ ἱμάτιά του, φόρτωναν στὴν καταπληγιασμένη καὶ καταματωμένη πλάτη του τὸν τεράστιο σταυρό... μὲ τὰ χοντρά κι ἀπελέκητα δοκάρια.. - κ' ἐμπρός! γιὰ τὸ Γολγοθᾶ!.. μαστιγώνοντας καὶ τσιγκλώνοντας τὸν σά ζωο, ἐνῶ γύρω του τὰ σκυλιά, τὰ τσακάλια, οἱ ὕαινες, σοφίζονταν τὸ πᾶν γιὰ νὰ κάνουν μαρτυρικώτερο τὸ κάθε του βῆμα!..

Ἦσπου παρέλυσε!.. Τὸ περίμεναν! Καὶ μάλιστα εὔρισκαν πῶς ἄργησε... Ὡστόσο, ἂν καὶ βαθύτατα ἱκανοποιημένοι, καμώνονταν πῶς δὲν τὸ πίστευαν, καὶ παρακινούσαν τοὺς στρατιῶτες νὰ τὸν χτυποῦν δυνατώτερα. Οἱ ἀγροῖκοι ἐκεῖνοι μισθοφόροι δὲν εἶχανε καὶ καμμίαν ἀντίρρηση - μποροῦσε ὅμως νὰ τὸν ἀποτέλειωναν, καὶ θὰ τάχαν τότε μαζί τους, ποῦ θάχαναν τὸ μεγάλο γλέντι τοῦ σταυρωμοῦ! Ὁ ἐκατόνταρχος Λογγῖνος βρισκόταν σὲ ἀπορία. Οἱ δικοὶ του δὲ θὰ δέχονταν τὸν ἐξευτελισμὸ νὰ φορτωθῶνε τὸ σταυρό· οἱ Ἰουδαῖοι οὔτε, γιὰ τὴν θά ἐμιαίνοντο - κ' ἐπειτα πῶς νὰ φάγωσι! Καλά λοιπὸν ποῦ ἔτυχε κάποιος Σίμων, ἐπαικὸς ἀπ' τὴν Κυρήνη, νὰ περνᾷ ἀπὸ κεῖ, καὶ τὸν ἀγγάρεψαν. Μὰ τοῦτο δὲν ἀλάφρωσε τὸ μαρτύριο τοῦ Χριστοῦ, ἔρμαιου πιά στὰ χέρια ἀνήμερων θηρίων - συντόμεψε μόνον τὴν τραγικὴ πορεία πρὸς τὸ φαλακρὸ βουνό...

...Ἀμα ἔφτασαν, ἔγδυσαν τὸν Ἰησοῦ ἀπ' ὅ,τι φοροῦσε, τὸν ἀπλωσαν πάνω στὸ σταυρό, ἔμπηξαν μάνι-μάνι κάτι πελώρια γυφτόκαρφα στὰ χέρια του καὶ στὰ πόδια του, ποῦ κυριολεκτικὰ τὰ ὄρυσαν, ὅπως λέγει ὁ Ψαλμός, τοῦ ὄδωσαν νὰ πιῆ ἐσμυρμισμένον οἶνον, ποῦ ὅμως, μόλις τὸν ἔβαλε στὰ χεῖλη του, τὸν ἄφησε, καὶ ὕψωσαν τὸ σταυρό του!.. Ἀνάμεσα στοὺς δυὸ ληστές! Ἐνῶ ἡ ἀπὸ κάτω του ὡς πέρα πῆχτρα ἀπὸ κεῖνα τ' ἀποβράσματα τῆς κολάσεως εἶχε φτάσει στὸ κατακόρυφο τοῦ ὄργιου!.. Τί βρισιές, τί χειρονομίες, τί ἀπρέπειες, τί βαναυσότητες - φρίκη!

— Οὐάα!.. Κατέβα τῶρ' ἀπ' τὸ σταυρό!

— Αὐτὸ ἦταν!.. Σ' ἀρέσει τώρα κεῖ;..

— Κατέβα, ἂν μπορῆς!..

Κ' οἱ λεγεωνάριοι νὰ παίζουσε στὰ ζάρια τὰ φτωχικά του ἱμάτια, νὰ τὸν περιπαίζου, νὰ τοῦ ξερνᾷν τὰ βρωμόλογά τους...

Ἦς κι ὁ ἀριστερὰ συσταυρωμένος του:

— Ἄν εἶς ὁ Χριστός, σώσου καὶ σώσε κ' ἐμᾶς!

— Τοὺς ἄλλους ἔσωζε, τὸν ἑαυτὸ του μπά!

Ἐκεῖνος νὰ σπαράζῃ ἀπ' τοὺς πόνους — Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλειπες; — κι αὐτοὶ νὰ χοροπηδᾷν ἀπ' τὴν χαρὰ τους, καὶ νὰ τοῦ κεντᾷν τὰ πλευρὰ μὲ τὴν λόγχη!.. Νὰ τ' ἀκούῃ, νὰ τὰ βλέπῃ, νὰ τὰ νιώθῃ ὅλα - κι ὅμως νὰ λέῃ: — Σχῶρα τους, Θεέ μου! Δὲν ξέρουν τί κάνουν!.. Νὰ διψᾷ, νὰ φλέγεται, λίγο νεράκι νὰ ζητᾷ καὶ νὰ τὸν ποτίζουσι ζῦδι!..

Μὰ νά, ἐγγίζει, ἐγγίζει τὸ τέλος του! Τὸ αἰσθάνεσαι, τὸ βλέπεις... Μὲ ὅποια δύναμη τώρα τοῦ μένει, τηρᾷ γιὰ τελευταία φορὰ τὴν μητέρα του καί: *Νά ὁ γιός σου!* τῆς λέγει,.. καὶ στὸν ἀγαπημένο του Ἰωάννη: — *Νά ἡ μάνα σου!.. Καὶ σὲ λίγο, μ' ἐν' ἄργῳ* *Τε-τέ-λε-σαι*, παραδίνει τὴν ὕστατη πνοή του.

Μὰ τὸν ἀποκαθῆλωσαν ἔπειτα! (Τὸ ξέρω!..) Τὸν ἐνταφίσαν! (Τὸ ξέρω!..) Ἀνέστη! (Τὸ ξέρω!..) Ἐνα δὲν ξέρω: Γιατί ἀκόμα σταυρώνεται;.. Γιατί κάθε μέρα σταυρώνεται; Γιατί μόνον αὐτὸς σταυρώνεται; Μόνον αὐτὸς εἶναι ὁ Σταυρωμένος;.. Γιατί; Γιατί;..)

A₂

[Λογής-λογής, από τὸ 'Αρχεῖο Ρ. Α.]

Οἱ δίκες κατὰ Τῶν Νέων Ἑλληνικῶν
καὶ τὸ θράσος τῶν Νεοχιτλερικῶν!

Ἡ πρώτη δίκη κατὰ Τῶν Νέων Ἑλληνικῶν ἀνεβλήθη γιὰτὶ τόβαλαν στὰ πόδια οἱ ψευδομάρτυρες κατηγορίας — Σαππίδης, Τσίρκος καὶ ἀδελφὸς Π. Σινόπουλος — καταδικασθέντες σὲ πρόστιμο 2.000 δρχ ὁ καθένας.

Ἀλλὰ ψευδομηνύση τόλμησαν καὶ τὰ «παιδάκια» τοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ, τὰ θρασύτατα! Μαζί καὶ μ' ἄλλα θρασύτερα.

Νά, λοιπόν, καὶ γι' αὐτά, τί ἐστάλη πρὸς τὸν Ἀνακριτῆ, στίς 6 Ἀπριλίου:

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5ῃ Ἀπριλίου 1967,
πρὸς τὸν κ. Πταισματοδίκην Ἀθηνῶν,
509 τμήματος, Φειδίου 18 — Ἐνταῦθα.

Ὁ ὑπογράφων Ρένος Ἡρ. Ἀποστολίδης, δημοσιογράφος, καθηγητῆς φιλόλογος, λογοτέχνης, [] ἰδιοκτῆτης-διευθυντῆς-κριτικὸς τοῦ μηνιαίου περιοδικοῦ γενικῆς κριτικῆς «Τὰ Νέα Ἑλληνικά» μέλος τῆς Ἑνώσεως Συντακτῶν Ἡμερησίων Ἐφημερίδων Ἀθηνῶν καὶ τῆς Διεθνοῦς Ἑνώσεως Δημοσιογράφων [], ἐπὶ τῆς ψευδομηνύσεως ἀνώστατον μου νεοφασιστῶν τεταρταυγουστιανῶν γνωρίζω ὑμῖν τὰ ἑξῆς:

1. Τοὺς μηνυτὰς δὲν γνωρίζω. Ἀλλ' οὐδὲ τὴν ὑπαρξίν ἢ τὰ ὀνόματά των ὑπώπτευον, προτοῦ ἐν τῷ γραφεῖῳ σας ἀναγνώσω προχθὲς τὴν προσχηματικὴν ἐναντίον μου ψευδομηνύσιν, ἥτις μὲ ἀφῆκε καὶ μὲ κρατεῖ κατάπληκτον ἔτι διὰ τὸ θράσος καὶ τὴν ὑποκρισίαν.

2. Ἀναγνώσας τὴν ψευδομηνύσιν ταύτην, καὶ ἰδὼν συνημμένον ταύτῃ φύλλον ἐντύπου, ἀνεγνώρισα τοῦτο ἐκ τῶν στοιχείων καὶ τῆς μορφῆς καὶ τῆς φρασολογίας ὡς παρόμοιον πρὸς ἀπόκομμα δύο τρίτων περίπου σελίδος τοῦ αὐτοῦ ἐντύπου, ποῦ μοῦ εἶχεν ἀνωνώμως σταλῆ — καὶ μὲ φρικτῶς ἀνορθογραφημένας ὕβρεις — τέλος Φεβρουαρίου ἢ ἀρχὰς Μαρτίου, καὶ ὅπου εἶχον ἐνεὸς ἀναγνώσει βαρυτάτας προσβολὰς καὶ ὕβρεις ἐναντίον μου. Τὸ διὰ χεῖρὸς ἐκείνου ἀπόκομμα δὲν ἐσωζε τίτλον ἐντύπου ἢ ἡμερομηνίαν ἢ ἐνδειξίν τινα ἢ ὑπογραφήν, ἦτο ὅμως, προφανῶς, πρόσφατον, νεοφασιστικὸν καὶ ἀκπαντητικὸν» ρυπαρῶς εἰς κριτικὴν μου ἐπὶ τοῦ Ἡμερολογίου Μεταξᾶ. Φοιτητὰι νομικῆς, τὴν ἐπομένην, φίλοι τοῦ περιοδικοῦ μου, μὲ ἐπληροφόρησαν ὅτι «ναί, λιβελλὸς ἐδημοσιεύθη ἐναντίον μου, ἐν τινι λαθροβιβίῳ τεταρταυγουστιανῶ ἐντύπῳ».

3. Ὁ συνήγορός μου κ. Σταῦρος Βεσπύουλος ὑποβάλλει νῦν πρὸς ὑμᾶς πλήρες ἀπόκομμα τοῦ λιβελλοῦ ἐναντίον μου, ὅπου θ' ἀναγνώσῃτε βαρυτάτας ὕβρεις κατὰ τοῦ προσώπου μου, τοῦ

πνεύματός μου, τῆς οἰκογενειακῆς μου τιμῆς, κ.λ. ρυπαρώτατα, τὰ ὁποῖα βεβαίως δὲν ἐπαναλαμβάνω.

4. Ἐπειδὴ αἱ ἄθλια νεοφασιστικὰ ἐκδηλώσεις πυκνοῦνται ὀσημέραι εἰς τὸν ἄτυχον Τόπον μας, καὶ αὕτη ἦτο ἄλλη μία ἐναντίον μου, ποῦ ἤρχετο μάλιστα κατόπι πολλῶν ἀνωνώμων τηλεφωνημάτων, ἔγραψα ἐν μεγίστῃ ὀργῇ — εἰς οἶαν ποτὲ ἄλλοτε (ἐπὶ εἰκοσιν ἔτη μαχητικῆς δημοσιογραφίας) εὐρέθην — τὸ ἀληθῶς ὀργίλον καὶ ὕβριστικὸν κατ' ἀνωνώμων δειλῶν φασιστῶν ὕβριστῶν μου σημεῖωμα τῶν σελίδων 1129-33, τοῦ 15ου τεύχους Τῶν Νέων Ἑλληνικῶν.

5. Νά ἐξηγήσω ἢ δικαιολογήσω περαιτέρω καὶ πρὸς ὑμᾶς, διατὶ εἶναι μόνον δικαία — ἀλλὰ καὶ ἀνεπαρκῆς — τοιαύτη ὀργῇ τιμίου καὶ ὑπευθύνου ἀνθρώπου κατὰ φασιστῶν ὕβριστῶν του, οὐς οὐδ' ἐγνώριζεν οὐδ' ὑποψιάζετο ὅτι ὑπάρχουν σοβαρῶς σήμερον, μετὰ τόσον αἱμάτωμα τοῦ Κόσμου ὄλου, «Δυτικοῦ» καὶ «Ἀνατολικοῦ», καὶ τοιαῦτα Κρεματόρια, καὶ ὀλοκληρωτισμοὺς, ἀθλίους, τῶν «ἰνδαλμάτων» τους, εἶναι ὡς νὰ ὑπετίμων βαρυτάτα καὶ τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἀνθρωπισμὸν καὶ τὸ ἦθος σας τοῦ ὑπευθύνου λειτουργοῦ τοῦ Νόμου ἐλευθέρως Ἑλληνικῆς Πολιτείας, ἥτις καὶ κατεκτήθη, καὶ τὰ πάνδεινα ὑπέφερε, ἀλλὰ καὶ βλέπει τώρα παιδάρια, ἀνόητα, νὰ γράφουν, εἰς ρυπαρὰ φύλλα ὡς τῶν μηνυτῶν μου, πῶς «ιδανικόν» των ἔχουν τὸ χιτλερικόν, καὶ τὴν καταργῶσιν τῆς ὀποιας Δημοκρατίας ἐν τῷ Τόπῳ μας!.. Ἡτοι ἐχάθη φαίνεται καθε ἐντροπή καὶ φόβος ἐδῶ!..

6. Αἱ ἰδέαι μου εἶναι γνωσταὶ ἀπὸ τὸ Πανελλήνιον, καὶ ἢ ἀπόλυτος ἀνεξαρτησία μου, ἀπὸ πάσης πολιτικῆς παρατάξεως «Δεξιᾶς», «Κέντρου» ἢ «Ἀριστερᾶς», εἶναι διαβόητος. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται διόλου πλεόν περι-ἰδεῶν ἐδῶ — ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν ὁποίων τὰ κριτήρια τῶν πράξεων βεβαίως παραλλάσσουσιν. Ἐδῶ, τὸ μόνον ποῦ θέλω νὰ σᾶς γνωρίσω, εἶναι ὅτι καὶ σήμερον, τὴν νύκτα τῆς 4ης Ἀπριλίου, ποῦ γράφω πρὸς ὑμᾶς, τέσσαρα πάλιν ἀνώθημα τηλεφωνῆ-

ματα ἐγένοντο ἀπὸ ἀλήτας δηλοῦντας πὼς εἶναι τεταρταυγουστιανοὶ καὶ νεοφασισταί, ὑβρίζοντας τὴν ἀθῶαν κοπέλλα τοῦ γραφείου τοῦ περιοδικοῦ μου, ἀπειλοῦντας ὅτι «θὰ τῆς σπάσουν κι αὐτηνῆς τὸ κεφάλι, ἀν δὲ μὲ δόση εἰς τὸ τηλέφωνον», ὅτι «θὰ σπάσουν τὸ αὐτοκίνητόν μου», ὅτι «θὰ [...] τὴν σύζυγον καὶ τὰ παιδιὰ μου» — αὐτὰ τὰ βρωμερὰ καὶ ἀπάνθρωπα, τὰ καταβιβάζοντα τὴν ἀνθρωπίνην ὑπόστασιν καὶ μόνο νὰ τὰ καταγγέλλῃ κανεὶς, ἀναγκαζόμεθα τώρα εἰς τὸν ἔρμον Τόπον μας ν' ἀκοῦμε, ἀν εἴμεθα τίμιοι, καὶ νὰ τὰ ἐπαναλαμβάνωμεν, συντετριμμένοι, πρὸς δικαστικὸν πού σεβόμεθα καὶ ἐντροπέμεθα... — καὶ πὼς αὐὲ ἐμήνυσαν, θὰ μὲ φυλακίσουν, ἀλλὰ καὶ θὰ μὲ σκοτώσουν ἀν συνεχίσω τὴν κριτικὴν μου!

7. Ὁ Γιέρωνγκ, κύριε δικαστά, γράφει: «Ὁταν ἡ Πολιτεία καὶ τὸ Δίκαιον τίμιον ἄνθρωπον δὲν μὲ προασπίζον, μὲ ὠθοῦν εἰς τὴν ζοῦγκλα τῶν ἀγρίων θηρίων, καὶ ὀπλίζουν τὴν χεῖρα μου μὲ ρόπαλον αὐτοδικίας!.. Ἀπυθύνθη εἰς τὸν Διοικητὴν τοῦ Ζ' Ἀστυνομικοῦ Τμήματος τῆς συνοικίας μου, καὶ εἰς τὸν Διοικητὴν τῆς Γενικῆς Ἀσφαλείας Ἀθηνῶν, τηλεφωνικῶς, πρὸ ὀλίγου, καὶ ὑπεσχέθησαν νὰ κάμουν τὸ πᾶν. Ἀλλὰ τὰ τηλεφωνήματα συνεχίζονται καὶ σήμερον τὸ πρῶτὸ τῆς 5ης Ἀπριλίου, πού καθαρογράφω πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀπειλοῦν καὶ ὑβρίζουν. Σᾶς γνωρίζω, λοιπόν, κύριε δικαστά, ὅτι ἐγὼ θὰ ὀπλι-

σθῶ καὶ θὰ φονεύσω τὸν πρῶτον ὁ ὁποῖος θὰ μὲ ἀπειλήσῃ ἢ θ' ἀπειλήσῃ τὴν σύζυγον καὶ τὰ παιδιὰ μου, καὶ θὰ σπάσω ὅχι τὸ αὐτοκίνητόν του μόνον ἀλλὰ καὶ τὰ γραφεῖα του καὶ τὸ σπίτι του, ἀναμένων καὶ βέβαιος παρὰ ταῦτα, ὅτι τίμιος λειτουργὸς τοῦ Νόμου σεῖς, τιμίας καὶ ἐλευθέρως ἀκόμη Δικαιοσύνης, θὰ προλάβετε νὰ μὲ προστατεύσετε, ὅχι ἐξετάζων τὴν ρυπαρὰν ψευδομήνυσιν τῶν φασιστῶν αὐτῶν — πού καὶ δικαστὰς τίμιους ἄλλοτε ἔσυρον εἰς τὰ στρατόπεδα καὶ τ' ἀποσπάσματα, καὶ πᾶσαν ἔνοιαν Δικαιοσύνης κατέλυσαν, ἐν ὀνόματι τοῦ «δυναμισμού» τῆς ἀπανθρώπου αὐθαιρεσίας των ἐν τῷ Κόσμῳ — ἀλλὰ συλλαμβάνων αὐτούς, διώκων αὐτοὺς αὐτεπαγγέλτως — δεδομένου ὅτι, ὡς πληροφοροῦμαι, καὶ ὀπλοφοροῦν παρανόμως — παρακαλῶ δὲ ὅπως θεωρηθῇ ἡ παρούσα μου καὶ ὡς μήνυσις καὶ ἐκκλησις πρὸς ὑμᾶς διὰ τὴν αὐτεπάγγελτον καὶ ἄμεσον διώξιν των.

Ἐκτὸς ἐὰν πλέον οἱ τίμιοι ἄνθρωποι πρέπει νὰ λειψῶμεν ἀπ' αὐτὸν τὸν Τόπον — καὶ νὰ τὸν περιτρέχουν μόνον οἱ ἔνοπλοι ὀλοκληρωτισταί, φασισταί εἴτε κομμουνισταί εἴτε ὅ,τι ἄλλο θέλετε «-ισταί», καὶ νὰ φονεύουν καὶ ὑμᾶς καὶ ἡμᾶς, καὶ νὰ παίξουν τὴν «Γάξιν» τῆς Ἀπανθρωπίας καὶ τοῦ Μεσαιῶνος!

Πέραν δὲ τούτων, παρακαλῶ νὰ λάβητε ὑπ' ὄψιν ὅσα ὁ συνήγορός μου κ. Σταῦρος Βεβπούλος ἐκθέτει πρὸς ὑμᾶς καὶ συυποβάλλει.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
 «ΜΑΝΟΥΤΙΟΣ»
 ΧΡΗΣΤΟΥ ΜΑΝΟΥΣΑΡΙΑΔΗ

ΕΜΠΕΙΡΟΣ, ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΙ ΑΚΡΙΣ ΕΥΣΥΝΕΙΔΗΤΟΣ
 ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ
 ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΑΞΙΩΣΕΩΝ. ΠΛΗΡΗΣ ΟΠΛΙΣΜΟΣ.
 ΚΥΛΛΕΤΤΗ 24 (ΕΞΑΡΧΕΙΑ) 628-263.

Τὸς τὰ τόσο ἀπαιτητικὰ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
 στοιχειοθετῆ ὁ «Μανούτιος» καὶ ἴτε
 δὲ πρέπει νὰ γὰρ λείη!

Ρεβος

JENS PETER JACOBSEN

ΠΑΝΟΥΚΛΑ ΣΤΟ BERGAMO

ΕΔΩ ΗΤΑΝ ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΤΟ BERGAMO, στὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ, περιφραγμένο ἀπὸ κάστρα καὶ τειχιᾶ, κ’ ἐκεῖ ἦταν τὸ νέο τὸ Bergamo, στὰ ριζὰ τοῦ βουνοῦ, ἐκτεθειμένο σ’ ὄλους τοὺς ἀνέμους.

Μιὰ μέρα πῆγε ἡ πανοῦκλα κεῖ κάτω, στὴ νέα χώρα. “Ἐνα σωρὸ ἀνθρωποὶ πέθαναν, κι ἄλλοι φύγαν καὶ σκόρπισαν στὰ πέρατα τῆς γῆς... Κ’ οἱ κάτοικοι τοῦ παλιοῦ τοῦ Bergamo βάλανε φωτιὰ στὸν ἀφημένο τόπο, γιὰ νὰ καθαρίσουν τὸν ἀέρα. Μ’ αὐτὸ δὲ βόηθησε καθόλου· κι ἄρχισαν νὰ πεθαίνουν κ’ ἐκεῖ πάνω, πρῶτα ἕνας τὴν ἡμέρα, ὕστερα πέντε, δέκα, ἔπειτα ἕνα σωρό· κι ὅταν τὸ κακὸ ἀπόγινε, ἀκόμα περισσότεροι.

Καὶ δὲν μπορούσαν νὰ φύγουν, ὅπως ἐκεῖνοι τῆς νέας χώρας. Μερικοὶ τὸ δοκίμασαν, μὰ περνούσαν σὰ διωγμένα ἀγρίμια, μὲ τὸ νὰ κρύβονται μὲς σὲ τάφους καὶ τρούπες, κάτω ἀπὸ βάτους καὶ σὲ χλοερὰ λιβάδια· γιατί οἱ κάτοικοι τοῦ παλιοῦ τοῦ Bergamo, ὅπου οἱ πρῶτοι φυγάδες εἶχαν φέρει τὴν πανοῦκλα, πετροβολοῦσαν κάθε ξένον πού βρισκανε νὰ γυροφέρνῃ κατὰ τὰ χτήματά τους, ἢ τότε σκότωναν, δίχως ἔλεος καὶ λύπηση, σὰ λυσσασμένο σκυλί. «Μὲ τὸ δικαίωμα τῆς ἀμύνης», κατὰ πῶς νόμιζαν.

“Ἐπρεπε, νάι, νὰ μείνουν ἐκεῖ πού ἦταν οἱ ἀνθρωποὶ τοῦ παλιοῦ τοῦ Bergamo.

Μὰ κάθε μέρα τὸ κακὸ μεγάλωνε, κάθε μέρα ἡ καταστροφὴ αὔξαινε· ὡς ὅτου ἡ φρίκη ἔφτασε τὴν τρέλλα.

Κάθε τάξη καὶ διοίκηση εἶχε τότε χαθῆ, σὰ νὰ τις εἶχε καταπιῆ ἡ γῆς καὶ νάχε βάλει στὴ θέση τους τὸ φοβερώτερο ἀπ’ ὅλα...

Στὴν ἀρχὴ-ἀρχὴ οἱ ἀνθρωποὶ εἶχαν ἐνωθῆ, καὶ μὲ ὁμόνοια κι ἀσυνερισιὰ φρόντιζαν νὰ θάβονται καλὰ καὶ ταχικὰ τὰ πτώματα, καὶ ν’ ἀνάβουνται φωτιὲς στὴν ἀγορὰ καὶ στὶς πλατεῖες, γιὰ νὰ περνώῃ ὁ θεράπειος ὁ καπνὸς καὶ νὰ ξεμολεύῃ τοὺς δρόμους. Μοίραζαν γιαιτρικὰ καὶ ξύδι στοὺς φτωχοὺς καί, πᾶν ἀπ’ ὅλα, τρέχαν πρωι-βράδι στὴν ἐκκλησιά, καθ’ ἕνας μόνος ἢ πολλοὶ ἀντάμα, καὶ κάναν λιτανεῖες. Κάθε μέρα ἦτανε μὲ τις προσευχὲς τους μπρὸς στὸ Θεό, καὶ κάθε βράδι, σὰν ὁ ἥλιος χάνουνταν πίσω ἀπ’ τὰ βουνά, ρυάζουνταν λυπητερὰ ὅλες οἱ καμπάνες, μὲ πλήθιους παλλόμενους ἀχούς... Καὶ γίνονταν νηστεῖες, καὶ γίνονταν προσευχὲς - κ’ ἔβλεπε κανεὶς ὀλημερὶς τάματα καὶ τάματα.

Τέλος, μιὰ μέρα, πού δὲν ξέραν πιά τί νὰ κάνουν, ἀνακήρυξαν, πάνω ἀπ’ τὸ μπαλκόνι τοῦ Δημαρχείου, τὴν Παρθένο δήμαρχο τοῦ Bergamo γιὰ πάντα!..

Μὰ ὅλα τοῦτα δὲ φέρανε βοήθεια. Τίποτα δὲ φελοῦσε!

Κι ὅταν πιά τάκαναν ὅλα, δίχως νὰ δοῦνε ἀποτέλεσμα, γιατί ὁ οὐρανὸς δὲν ἤθελε ἢ δὲν μπόραγε νὰ τοὺς ἀκούσῃ, τότε δὲ σταύρωσαν τὰ χέρια, καὶ νὰ ποῦν πὼς ὅλα θάρτουν κατὰ πὼς εἶναι τα γραμμένα, παρὰ : σὰ νάχαν δῆ μεμιας νὰ χαινῆ φοβερὴ μὰ καθαρὴ μπροστά τους ἡ ὄψῃ ἑνὸς κατασκότεινου τάφου!.. Πάει ἡ ξεφρενιασμένη ἡ πανοῦκλα τόχε βάλει νὰ σκοτώσῃ τὴν ψυχὴ τους, ὅπως εἶχε τσακίσει τὸ σῶμα τους - τόσο ἀπίστευτα ἦταν τὰ ἔργα της, τόσο τρομερὲς οἱ καταστροφὲς της! Κι ὁ ἀγέρας τώρα ἦταν γεμάτος χασκόγελα καὶ βλαστήμιες, ρεψίματα πολυφαγωμένων, ξερατὰ καὶ βόγγους μεθυσμένων, κ’ ἡ ἀγριωπὴ ἡ νύχτα δὲν ἦταν τόσο φριχτὴ ὅσο πιά ἡ μέρα τους.

«Σήμερα πρέπει νὰ καλοφᾶμε, γιατί αὔριο θὰ πεθάνουμε!» Ἦταν σὰ νὰ τόχαν γράψει αὐτὸ μὲ νότες, γιὰ νὰ τὸ παίζον με λογιῆς-λογιῆς ὄργανα, σὲ μιὰν ἀτέλειωτη κολασμένη συναυλία... Κι ἂν δὲν ἦταν κιόλα στὸν κόσμον ὅλες οἱ ἁμαρτίες, θάχανε βρεθῆ τότε. “Ὅχι μόνο οἱ γνωστές, πού ἀντιζαν πιά ἀνάμεσό τους, παρὰ καὶ

άλλες, σπάνιες — όπως ή νεκρομαντεία, τὰ μάγια κ' οί παράκλησες στο διάβολο — ήταν τώρα συνηθισμένες, γιατί όλο και πλήθαιναν εκείνοι που λέγαν νά ζητοῦσαν τή βοήθεια τής Κόλασης, μιὰ κι ό οὐρανός τους άρνοιόταν τή δική του.

Κάθε σπλάχνος, κάθε οίχτος είχε άφανιστῆ άπ' τίσ καρδιές· ό καθένας σκέφτονταν μονάχα τόν έαυτό του. Ό άρρωστος θεωρούνταν ό χειρότερος έχθρός, κι άν τύχαινε σέ κανένα φουκαρά νά πέση έξαντλημένος άπ' τόν πυρετό και τή ζαλάδα τής πανούκλας, δέν άνοιγε ούτε μιὰ πόρτα γι' αυτόν, μόνο τόν ανάγκαζαν με λογχιμούς και πετριές νά φύγει άπό τό δρόμο τών γερών.

Και μέρα με τή μέρα θέριζε ή πανούκλα και καφερός ό ήλιος πύρωνε τή χώρα. Ούτε σταγόνα δέν έπεφτε, ούτε φου δέν έκανε! Κι άπ' τὰ πρώματα, που δέν είχαν παραχωθή καλά, άναδίνονταν μι' άβάσταγη δυσωδία, κ' έσύμιγε με τόν άέρα, και τραβοῦσε σύννεφα κοράκια, που μαύριζαν τίσ σκέπες και τούς τοίχους...

Κ' ένα γυρο, πάνω στα κάστρα, κούρνιαζαν μοναχικά παράδοξα μεγάλα ξενοπούλια, άπό πολὺ μακριά φερόμενα, μ' αίμοβόρικα ράμφη και γαμπές άρπάγες - κούρνιαζαν και τήραγαν μες άπ' τὰ βύθια μάτια τους, σα νά περίμεναν όλη ή χώρα νά γενῆ ένας τάφος,.. ένας μεγάλος τάφος...

ΕΙΧΑΝ ΠΕΡΑΣΕΙ ΚΑΠΟΥ ΕΝΤΕΚΑ ΒΔΟΜΑΔΕΣ ΑΠ' ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ, όταν μιὰ μέρα ό πυργοφύλακας κι άλλοι που βρίσκονταν στα ψηλώματα ξεκρίναν μιὰ περίεργη συνοδεία, που τράβαγε άπ' τήν πεδιάδα κατά τó νέο τó Bergamo. Νά, τώρα μπήκαν! Τώρα πᾶν ανάμεσα στους καπνισμένους τοίχους, τὰ καρβουνιάσμένα ξύλα, τους σωρούς τής στάχτης!.. Έεε, πόσοι είναι! Κάπου εξακόσοι - εξακόσοι, οίγουρα· μπορεί και παραπάνω,.. άντρες και γυναίκες, νέοι και γέροι!.. Κ' έχουν μεγάλους μαύρους σταυρούς ανάμεσά τους, και φαρδιές σημαίες άποπάνω τους, κόκκινες, σαν τή φωτιά και σαν τó αίμα!.. Τραγουδούν, καθώς πηγαίνουν, και δυνατοί, παραπονετικοί, άπελποι άχοι άνεβαίνουνε στον ήσυχο βαρύν άγέρα...

Γκρίζα, σκούρα, μαύρα είναι τὰ φορέματά τους, μα όλοι έχουν έναν κόκκινο σταυρό στο στήθος!.. Ό σταυρός φαίνεται καθαρά, καθώς σιμώνουν - γιατί όλοένα σιμώνουν!.. Άνεβαίνουν τόν άνηφορικό περιτειχισμένο δρόμο, που φέρνει στο παλιό τó Bergamo... Έχουνε μιὰ λάμψη στ' άσπριδερά τους πρόσωπα, κρατούν καμτσιά στα χέρια, φλόγες είναι ζωγραφισμένες πάνω στις κόκκινες σημαίες τους!.. Κ' οί μαύροι σταυροί γέρονν πότε άπό δώ πότε άπό κεϊ, μες στο συνωστισμό...

Μιὰ όσμη άναδίνεται άπ' τους στριμωγμένους αυτούς ανθρώπους· μυρίζει ιδρώτα, στάχτη, σκόνη, λιβάκι... Δέν τραγουδούν πιά, μάειδε μιλούν· δέν ακούγεται τώρα άλλο άπ' τόν άχο τών γυμνών ποδιών τους, που είναι όλόιδιος με τó δοῦπο κοπαδιοῦ που άργοδιαβαίνει...

Έδω τούτο κ' εκεί τ' άλλο πρόσωπο χάνεται μες στο σκοτάδι τής καστρόπορτας, και ξαναβγαίνει άπ' τήν άλλη μεριά, με ζωγραφιστό πάνω του τó φόβο στο φως και μισόκλειστα τὰ μάτια...

Έπειτα ξαναρχίζουν τó τραγούδι, ένα σαραχτικό επικήδειο, και πλαταγίζουν τὰ καμτσιά τους,.. και προχωρούν, προχωρούν τώρα με όρμη, σα νά τó γύρισαν σέ πολεμικό τó τραγούδι!..

...Θά πρέπει νάνα άπό πολὺ πεινασμένο μέρος. Τὰ μάγουλά τους είναι βαθουλωμένα, τὰ κόκκαλα άπ' τó πρόσωπό τους βγαλμένα όξω, σταλιά αίμα δέ βάφει τὰ χείλια τους, κατάμαυρα είναι τὰ καρούλια κάτω άπ' τὰ μάτια τους...

Όλοι οί χωρικοί μαζώχτηκαν και τους τηρούν άπορημένοι κι άνήσυχοι. Κόκκινα μεθυσμένα πρόσωπα στέκουν κατάντικρο στα χλωμά έτούτα· βλέμματα σβησμένα άπ' τήν άσέλγεια χαμηλώνουν μπρός στα δυνατά, τὰ φλογερά τούτα μάτια· φάτσες περιγελαστικές παγώνουν τίσ γκριμάτσες τους και μένουν με τó στόμα άνοιχτό μπρός στους άλλόκοσμούς αυτούς περάτες... Όλα τὰ μαστίγια είναι μ α τ ω μ έ ν α !

Οί πανωχωρίτες νιώθουν μιὰ παράξενη άγωνία μπρός σ' έτούτους τους ξένους...

Μὰ ὄχι γιὰ πολὺ, γιὰτὶ μερικοὶ γνῶρισαν κιόλας, μὲς σ' αὐτοὺς τοὺς σταυροφόρους, ἕναν τρελλοτσαγκάρη ἀπ' τὴ Bgescia, κ' εὐτὺς τόβαλαν στὰ γέλια. Ὡστόσο ἦταν κάτι τὸ νέο, κάτι τὸ ἀλλιώτικο ἀπ' τὸ συνηθισμένο καὶ τὸ καθημερινό, καὶ μιᾶς κ' οἱ ξένοι πηγαιναν κατὰ τὴ Μητρόπολη, τοὺς ἀκουλουθήσαν, ὅπως ἀκουλουθάει κανεὶς ἕνα μπουλουκὶ παλιάτσους, ἢ μιὰ μερωμένη ἀρκοῦδα.

Μ' ὄλο πού προχωρούσανε ὁμως μ' ἀστεῖα καὶ χάχανα, κακοβάναν λίγο-λίγο καὶ κακοθυμοῦσαν· νιώθαν νὰ χαμηλώνουν, νὰ ζαρώνουν μπρὸς στοὺς ψηλείδες· καταλάβαιναν πὼς οἱ τσαγκάρηδες κ' οἱ μαραγκοὶ ἐκείνοι ἔρχονταν νὰ τοὺς προσηλυτίσουν, νὰ προσευκηθοῦν γιὰ δαύτους, νὰ ποῦνε λόγια πού αὐτοὶ δέν ἤθελαν ν' ἀκούσουν. Καὶ ἦταν δυὸ ξεραγκιανοὶ καὶ ἀσπρομάλληδες θεομάχοι, πού εἶχαν σκαρώσει ἕνα δλάκερο Πιστεύω ἀπὸ φοβερὲς βλαστήμιες - κ' ἦταν αὐτοὶ ὅπου τσίγκλιζαν τὸ πλῆθος, καὶ ξύπναγαν τὴ μοχθηρία στὶς καρδιές, ἔτσι πού, μὲ κάθε βῆμα πρὸς τὴν ἐκκλησιά, πιὸ ἀπειλητικὴ γινότανε ἡ στάση του καὶ πιὸ ἄγριος ὁ θυμὸς του...

Ἄξαφνα, λίγα μέτρα πρὶν, ἀνοίγει ἡ πόρτα κάποιου καπελειοῦ, ἕνα τσοῦρμο μεθυσιμένοι χιμᾶνε ὄξω, ὁ ἕνας στὴν πλάτη τ' ἄλλουνοῦ, τραβοῦν ἴσα στὸ κεφάλι τῆς συνοδειᾶς, καὶ τὴν ὀδηγοῦν, τραγουδώντας καὶ φωνάζοντας, μὲ εἰρωνικὰ σταυροκοπήματα κ' αἰσχρὲς χειρονομίες! Ὡσπου ἕνας κάνει μιὰ τοῦμπα πάνω στὰ χορταριασμένα σκαλοπάτια τῆς ἐκκλησιᾶς. Σκάνε τότε ὅλοι τὰ γέλοια - καὶ μπαίνουν...

ΤΙ ΠΕΡΙΕΡΓΟ, ΝΑ ΒΡΙΣΚΟΥΝΤΑΙ ΠΑΛΙ ΜΕΣΑ ΚΕΙ!.. Νὰ περπατοῦν ξανὰ μὲς σ' αὐτὸ τὸ μεγάλο καὶ δροσερὸ τόπο, μὲς σ' αὐτὴ τὴ μυριστικὴ ἀπ' ἀγιοκέρια ἀτμόσφαιρα, πάνω στὸ βαθουλωμένο τοῦτο πάτωμα πού τὸ πόδι τὸ γνωρίζει τόσο καλά, πάνω σ' αὐτὲς τὶς πέτρες πού τ' ἀπλὰ στολίδια τους καὶ τὰ φωτερὰ ψηφιά τους τόσες φορὲς εἶχαν καρφώσει τὴ σκέψη τους... Κ' ἐνῶ τὸ μάτι ξεκουράζεται παρὰ ὀξω καὶ ἀθέλητα μὲς στὸ ἀπλὸ τοῦτο μισόφωτο, κάτω ἀπ' τοὺς θόλους, ἢ γλυστρᾶ πάνω στὸ παλιωμένο τὸ χρυσάφι καὶ τὰ καπνισμένα τὰ χρώματα, ἢ ἀρχίζει νὰ βυθίζεται μὲς-στὶς στοῆς καὶ τοὺς τροῦλλους, ζωντανεῖ μιὰ πιθυμιὰ πού σὲ λίγο κανεὶς δέν μπορεῖ νὰ τὴν κρατήσει...

Ὡστόσο, κεῖνοι πούχαν βγῆ ἀπ' τὸ καπελειὸ φέρνουνται τὸ ἴδιο καὶ στὴν ἐκκλησιά! Νά, ἕνας ψηλὸς καὶ χεροδύναμος χασάπης, ἕνας παλλήκαρος ὡς ἐκεῖ, ἔχει λύσει τὴν ποδιά του, τὴν ἔχει δέσει γύρω στὸ λαιμό, ἔτσι πού νὰ κρέμεται σὰν ἄμφιο πίσω στὴν πλάτη του, καὶ κάνει τὴ λειτουργία μὲ τὰ πιὸ ξόφρενα καὶ ἀχρεῖα λόγια! Ἕνας ἄλλος — ἠλικιωμένος αὐτός, κοντοπίθαρος, μ' ἕνα πρόσωπο ἀκριδᾶς, καὶ μιὰ κοιλιὰ βαρέλι, γοργὸς ὥστὸσο καὶ αἰσιδᾶς — παρασταίνει τὸ διάκο, καὶ ἀπαντᾷ μὲ ὅλα τὰ προστυχοτράγουδα τῆς χώρας, καὶ γονατίζει, καὶ προσκλίνεται, καὶ γυρνᾶει τὰ πσινά του κατὰ τὸ ἱερό, καὶ κυκλοφέρνει σὰ δαιμονισμένος, μὲ τὸ θυμιατήρι!..

... Ἄλλοι γονατίζουνε ξεκλειδωμένοι, ἄλλοι πνίγουνται ἀπ' τὰ γέλοια, ἄλλοι κλαῖνε ἀπ' τὸ μεθύσι...

... Κι ὅλη ἡ ἐκκλησιά γελᾶει καὶ χαχανίζει - μὰ καὶ παραξενεύεται μὲ τούτους τοὺς ξένους, καὶ τοὺς φωνάζει γιὰ νὰ σταματήσουν, γιὰ νὰ προσέξουν, νὰ τοὺς δώσουν καὶ αὐτωνῶν νὰ καταλάβουν τί εἶχαν μὲ τὸ Θεό τους ἐδῶ πέρα στὸ παλιὸ τὸ Bergamo.. - γιὰτὶ δέν ἦταν ἀλήθεια πὼς τάχαν μὲ τὸ Θεό. Ἄν γελούσανε καὶ αὐτοὶ μὲ τὴ λιτανεία τους, τὸ κάναν γιὰτὶ πολὺ τοὺς γούσταρε νὰ σκέφτονται τί προσβολὴ θάταν γιὰ τοὺς ἄγιους τέτοια κοροϊδία...

... Χαμηλά, ψηλά, παντοῦ στὴν ἐκκλησιά, οἱ ἅγιοι σπατάριζαν, βόγγαγαν ἀπ' τὸν πόνο· οἱ καρδιές τους βράζαν ἀπὸ μῖσος... Καὶ ἱκετεύανε μὲ μάτια καὶ μὲ χέρια τὸ Θεὸ νὰ τοὺς ἐκδικήσῃ γιὰ τὸ κακὸ πού πάθαιναν μὲς στὸν οἶκο του. Θὰ χάνονταν, μεταχαρᾶς, μαζί μὲ δαύτους τοὺς κολασμένους - ἄς ἔδειχνε μονάχα τὴ δύναμή του! Θ' ἀναγάλλιαζαν, δοκιμάζοντας πρῶτοι τὴν ὀργή του, ἂν θριάμβευε, καὶ ἂν φρίκη, ἀπελπιασὰ καὶ τρόμος βγαῖναν, ἄς εἶν' καὶ ἀργά, ἀπ' τὰ βλάστημα τοῦτα στόματα!..

... Κι ἄρχισαν νὰ ψέλνουν μιὰν ὠδή, ὅπου κάθε φθόγγος τῆς ἦταν κ' ἕνας ἀπόη-

χος ἀπ' τὴ φλόγινη βροχὴ πούχε πέσει πάνω στὰ Σόδομα - καὶ ζητοῦσε τὴ δύναμη τοῦ Σαμψών, πού γκρέμισε τὸ ναὸ τῶν Φιλισταίων... Παρακαλοῦσαν μὲ τραγούδι, παρακαλοῦσαν μὲ λόγια - κι ἀπὲ γύμνωσαν τοὺς ὤμους τους καὶ παρακαλοῦσαν μὲ τὰ καμτσιὰ τοὺς!.. Γονατιστοὶ ὁ ἓνας κοντὰ στὸν ἄλλο, γυμνοὶ ὡς τὴ μέση, μαστίγωναν τὶς ματωμένες πλάτες τους! Χτυποῦσαν ἄγρια, μὲ λύσσα - ὥσπου ἄρχισε νὰ στάζη τὸ αἶμα ἀπ' τὰ βοερά μαστίγια! Κάθε χτύπημα καὶ μιὰ θυσιὰ στὸ Θεό! Νὰ μποροῦσαν - ὦ, νὰ μποροῦσαν νὰ χτυπηθοῦν περσότερο, νὰ σκιστοῦν σὲ χίλια ματωμένα κομμάτια μπρὸς στὰ μάτια του! Αὐτὰ τὰ σώματα, πού εἶχαν παραβῆ τὶς ἐντολές του, ἔπρεπε νὰ τιμωρηθοῦν, νὰ βασανιστοῦν, ν' ἀφανιστοῦν, γιὰ νὰ βλεπε πὼς τὰ μισοῦσαν, πὼς ἦταν σὰ σκυλιὰ μπροστὰ τους, χειρότεροι κι ἀπὸ σκυλιὰ μπρὸς στὴ θέλησή του, τὰ ταπεινότερα σκυλιῆκα πού καταπίνανε τὴ σκὴν κατῶ ἀπ' τὰ πατήματά του!.. Καὶ χτυποῦσαν, χτυποῦσαν, ὥσπου πέφταν ἀποκαμωμένα τὰ χέρια τους - ἢ σπάγαν τὰ μαστίγια!.. Τώρα ἦταν ξαπλωμένοι ὁ ἓνας κοντὰ στὸν ἄλλο, μὲ μάτια πού λάμπαν ἀπ' τὴν τρέλλα, μὲ ἀφροὺς στὸ στόμα, μὲ ματωμένες τὶς σάρκες!

Καὶ κείνοι πού τάβλεπαν αὐτὰ, ἔνωσαν ξάφνου νὰ χτυπᾶν οἱ καρδιές τους, νὰ θερμαίνεται τὸ πρόσωπό τους, νὰ βα ρ α ἰ ν η ἢ ἀνάσα τους... Σὰ νάχε μαζευτὴ κάτι παγωμένο κατῶ ἀπ' τὸ πετσί τοῦ κεφαλιοῦ τους, καὶ τὰ γόνατά τους τρέμαν - γιὰ τὸ θέαμα τοὺς συνέπειρνε... Ἐνας μικρὸς μικρότατος πυρήνας τρέλλας μὲς στὰ μυαλά τους τὴν καταλάβαινε τούτη τὴν τρέλλα: Νὰ αἰσθάνωνται τὸν ἐναντίο τους κατῶ ἀπ' τὸ φοβερό, τὸ σκληρὸ ἀνάθεμα τοῦ Θεοῦ· νὰ πέσουν στὰ πόδια του, νὰ γίνουν δόλοτα δικοὶ του, ὄχι μὲ ἡρεμὴ εὐλάβεια, ὄχι μὲ σιγανές καὶ κούφιε προσευχές, παρὰ μὲς σὲ τρελλὸ μεθύσι αὐτοκαταστροφής, μέσα σ' αἶμα καὶ σὲ βόγγο, καὶ κατῶ ἀπὸ ὑγρὰ μαστίγια - αὐτὸ μ π ο ρ ο ὦ σ α ν νὰ τὸ καταλάβουν!..

Ἄκόμα κι ὁ χοντροχασάτης καταλάγιασε, κ' οἱ λογάδες θεομάχοι σκύβαν τὰ κεφάλια μπρὸς στὰ μάτια πού βλέπαν γύρω τους...

Κ' ἦταν ἡσυχία στὴν ἐκκλησιά... μόν' ἔν' ἀλαφρὸ κυμάτισμα σύντρεχε τὸ πλῆθος.

ΤΟΤΕ ΣΗΚΩΘΗΚΕ ΕΝΑΣ ΝΕΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ, ἀνέβηκε στὸν ἄμβωνα καὶ μίλησε. Ἦταν χλωμὸς σὰν πανί· τὰ μαῦρα του τὰ μάτια θαμπόφεγγαν σὰν ἐτοιμόσβηστα κάρβουνα, κ' ἡ σκοτεινὴ, σκληρυνμένη ἀπ' τὸ πόνο γραμμὴ γύρω ἀπ' τὸ στόμα του φαινόταν σὰ νάχε κοπῆ μὲ μαχαίρι πάνω σὲ ξύλο κι ὄχι σὰ ρυτίδα σὲ χεῖλη ἀνθρώπου.

Σήκωσε τὰ κοκκαλιάρικα χέρια του δεητικὰ πρὸς τὸν οὐρανό, καὶ τὰ μαυρομάνικα τοῦ ῥάσου του γλύστρησαν στοὺς ὤμους κι ἄφησαν νὰ φανοῦν δυὸ κάτασπρα κι ἀδύνατα βραχιόνια.

Κι ἄρχισε νὰ μιᾶ...

Εἶπε γιὰ τὴν Κόλαση· πὼς εἶν' ἀπέραντη σὰν τὸν οὐρανό! Γιὰ τὸν ἔρημο κείνο κόσμο τῶν βασάνων, ὅπου ὁ καθένας ἀπ' τοὺς κολασμένους πρέπει νὰ ὑπομείνη καὶ νὰ γεμίση μὲ τὶς κραυγές του... Ἐκεῖ εἶναι, εἶπε, λίμνες ἀπ' ἀναλωτὸ θειάφι, χωράφια σκορπιούσ γιομάτα, φλόγες πού σὲ τυλίγουν σὰ ντυμασιές, καὶ φλόγες ἄλλες, σκληρές, πού σὲ τρυπᾶνε καὶ σβουρίζουν μέσα σου...

... Ὅλοι σιωποῦσαν. Ὅλοι ἄκουγαν προσεχτικὰ τὰ λόγια του, γιὰ τὴν μιλοῦσε σὰ νὰ τάχε δῆ μὲ τὰ μάτια του - κι ὁ ἓνας ρωτοῦσε τὸν ἄλλον: «Μπᾶς κ' εἶναι κανένας ἀπ' τοὺς κολασμένους, καὶ μᾶς τὸν ἔστειλαν ἀπὸ τὴν ἄβυσσο, γιὰ νὰ μᾶς δώση τὴ βεβαιότητα...»

...Μίλησε πολλὴ ὥρα. Εἶπε γιὰ τὸ Νόμο καὶ τὴν αὐστηρότητά του· εἶπε πὼς κάθε τι πού ὀρίζει, θὰ ἐκπληρωθῆ ὡς τὴν ἔσχατη λεπτομέρεια· πὼς κάθε παραβάση θ' ἀντιμετρηθῆ δράμι μὲ δράμι! «Μὰ ὁ Χριστὸς πέθανε γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας», λέτε σεῖς, «καὶ δὲν ἰσχύει πιά ὁ Νόμος!» Κ' ἐγὼ σᾶς λέω πὼς δὲ θὰ χάση κανέναν ἀπὸ σᾶς ἡ Κόλαση, πὼς δὲ θὰ γλυτώση κανέναν ἀπὸ σᾶς τὸ σῶμα οὔτ' ἓνα ἀπ' τὰ σιδερένια δόντια τῶν μαρτυρίων της!.. Στηρίζετε στὸ Σταυρό, ἔ... Ἐλαῖτ' ἐλαῖτε!.. Ἐλαῖτε νὰ τὸν δῆτε!.. Θὰ σᾶς πάγω ἐγὼ ὡς τὰ πόδια του!.. :

... Ἦταν Παρασκευή, καθὼς ξέρετε, ὅταν τὸν ἐπῆγαν ἔξω ἀπ' τὴν πόλη. Καὶ τοῦ φόρτωσαν τὴ βαρύτερη ἄκρη τοῦ σταυροῦ στὴν πλάτη, καὶ τὸν ἀνάγκασαν νὰ τὸν κουβαλήσῃ μὲς στὸ λιοπύρι, μακριά, σ' ἓνα γυμνὸ κ' ἔρημο λόφο. Καὶ τὸν ἀκουλουθοῦσαν πλήθη, καὶ σήκωναν μὲ τὶς πατούσες τους τὴ σκόνη - πηχτὸ κόκκινο σύννεφο... Καὶ τοῦ ἄρπαξαν τὰ φορέματα, καὶ τοῦ γύμνωσαν τὸ κορμί, ὅπως γυμνώνουν ἓναν κακοῦργο, μπρὸς στὰ μάτια ὄλωνων, γιὰ νὰ τὸ δοῦν ὅλοι, τὸ σῶμα ποὺ θὰ σταυρωθῇ. Καὶ τὸν ἄπλωσαν πάνω στὸ σταυρό, καὶ πέρασαν ἓνα καρφί στὸ κάθε χέρι του, κι ἄλλο ἓνα στὰ σταυρωμένα του πόδια... Χτύπησαν ἔπειτα μὲ ρόπαλα τὰ καρφιά, νὰ τοῦ μπουῖν ὡς τὸ κεφάλι... Καὶ βάλανε τὸ σταυρὸ μὲς σ' ἓνα ἄνοιγμα τῆς γῆς. Μὰ δὲν ἔλεε νὰ σταθῇ ἴσια καὶ στέρεα· καὶ τὸν γύριζαν ἀπὸ δῶ, τὸν γύριζαν ἀπὸ κεῖ, χῶναν ξύλα, χῶναν παλούκια... Κι αὐτοὶ ποὺ τόκαναν αὐτὸ σκέπαζαν τὰ μάτια τους, μὴ στάξῃ αἷμα ἀπὸ τὰ χέρια του... Καὶ κείνος ἀπὸ ψηλὰ ἔβλεπε τοὺς στρατιῶτες ποὺ παίζανε στὰ ζάρια τὸ μανδύα του. Κ' ἔπασχε, ἔπασχε νὰ σώσῃ τὸ πλῆθος αὐτὸ ποὺ ρέκαζε! Καὶ δὲν εἶδε οὔτ' ἓνα μάτι ἀνάμεσὸ του γεμάτο οἶχτο. Οὔτ' ἓνα! Κ' οἱ ἀποκάτω κοίταζαν καὶ πάλι αὐτὸν ποὺ κρέμονταν πονεμένος κι ἀδύναμος, κοίταζαν τὴ σανίδα πᾶν' ἀπ' τὸ κεφάλι του ὅπου ἦταν γραμμένο ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, καὶ τὸν κοροίδευαν, καὶ τοῦ φώναζαν: *Ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν! Εἰ υἱὸς εἶ Θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ!*

Τ ΟΤΕ ΩΡΓΙΣΤΗΚΕ Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ καὶ εἶδε πὼς τὰ πλήθη αὐτὰ ποὺ γέμιζαν τὴ γῆ δὲν ἦτανε γιὰ σωτηρία!.. Κ' ἔβγαλε τὰ πόδια του ἀπ' τὸ καρφί, κ' ἔσφιξε τὰ χέρια του πάνω σιὰ κεφάλια τῶν καρφιῶν, καὶ τὰ τράβηξε, μὲ τόση ὀρμὴ ὅπου στραβῶσαν τὰ βραχιόνια τοῦ σταυροῦ! Καὶ πήδησε στὴ γῆ, κ' ἔσυρε δυνατὰ τὸ μανδύα του, ὅπου τὰ ζάρια κατρακύλησαν στὸ λόφο τοῦ Γολγοθᾶ, τὸν ἐφόρεσε, καὶ πέταξε στὸν οὐρανὸ!..

... Κι ὁ σταυρὸς ἔμεινε ἄδειος! Καὶ τὸ μεγάλο ἔργο τῆς συμφιλίωσης δὲν πραγματοποιήθηκε ποτέ!.. Δὲν ὑπάρχει μεσίτης ἀνάμεσα σ' ἐμᾶς καὶ τὸ Θεό! Δὲν ὑπάρχει Ἰησοῦς ποὺ πέθανε γιὰ μᾶς στὸ σταυρό! Δὲν πέθανε κανένας γιὰ μᾶς στὸ σταυρό! Δὲν πέθανε κανένας Ἰησοῦς γιὰ μᾶς σταυρωμένος!..

Σώπασε.

Τὰ τελευταῖα λόγια τάπε σκυφτὸς πάνω ἀπ' τὸ πλῆθος - καὶ μὲ τὰ χεῖλη καὶ μὲ τὰ χέρια τοῦ ῥιξε βροντερῆ τὴν κατάρα.

Μιά βουὴ τρόμου ἀκούστη - κι ἄρχισαν ὅλοι νὰ κλαῖνε μὲ λυγμούς...

Τότε σίμωσε ὁ χασάπης, καὶ φώναξε μὲ σηκωμένα τὰ χέρια - χέρια ποὺ φοβέριζαν, ἦταν κατακίτρινος:

— Καλόγερε,.. καλόγερε,.. θὰ τὸν ξανασταυρώσῃς!.. Θὰ τὸ κάνης!..

Κι ἀπὸ πίσω του, κι ἀπ' ὀλοῦθε ἀκούγονταν:

— Ναί, ναί! Σταύρωσέ τον! Σταύρωσέ τον!..

— Κι ἀπὸ κάθε στόμα ἔβγαλλε δυνατὰ ἡ ἴδια φοβέρα - σὰ θύελλα ἀπὸ κραυγές, ποὺ ἀνέβαινε στὸ θόλο:

— Σταύρωσέ τον!.. Σταύρωσέ τον!..

Ὁ καλόγερος κοίταζε, κάτω, τὶς παλάμες τῶν σηκωμένων χειρῶν, τὰ στόματα μὲ τὰ σκότεινα ἀνοίγματα καὶ τ' ἀστραφτερὰ ἄσπρα δόντια — δόντια πειναλέων θηρίων —, ἐσήκωσε τὰ χέρια του στὴν ἔκσταση τῆς στιγμῆς πρὸς τὸν οὐρανὸ, καὶ κάγχασε! Ἐπειτα κατέβηκε, ὁ λαὸς ἀσήκωσε τὴ φλογατὴ σημαία του καὶ τοὺς μαύρους σταυροὺς του, βγῆκε ἀπ' τὴν ἐκκλησιά, καὶ πέρασε πάλι ψέλνοντας ἀπ' τὴν ἀγορὰ κι ἀπ' τὴν καστρόπορτα...

Κ' οἱ κάτοικοι τοῦ παλιοῦ τοῦ Bergamo τοὺς παρακολουθοῦσαν καθὼς κατέβαιναν τὸ βουνό... Ὁ περτειχισμένος κατηφορικὸς δρόμος ἦταν βουτηγμένος στὸ φῶς τοῦ ἡλίου ποὺ ἀρροβοσίλευε στὴν πεδιάδα, καὶ μόλις ποὺ φαινόntonταν στὸ πολὺ τὸ φῶς, ἐνῶ πάνω σιὰ κόκκινα τειχιὰ διαγράφονταν μαῦρες καὶ καθαρές οἱ σκιές

τῶν μεγάλων τους σταυρῶν, πού ἔγερναν μὲς στὸ συνωστισμό, πότε ἀπὸ δῶ, πότε ἀπὸ κεῖ...

... Τὸ τραγούδι τώρα ἀκούγονταν ἀχνό, κ' ἔλαμπε κοκκινωπὰ πότε ἢ μιὰ πότε ἢ ἄλλη σημαία, ἀνάμεσα στὸ μαῦρο κενό, πού ἔπεφτε σιγὰ στὸ νέο τὸ Bergamo.. - ὥσπου χάθηκαν ἀπ' τὸ μάτι στὴ μακρυνή πεδιάδα...

[Μτφρ. : Δ.Τ.- Η.Ν.Α.]

NESCAFÉ

Ναί! Ναί! NESCAFÉ γράφει!

ΑΡΔΗΝ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ
Η ΝΕΑ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΜΑΡΓΑΡΙΤΩΝ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΦΩΤΙΑΔΟΥ, ΛΟΓΙΟΥ

ΣΑΤΙΡΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

ΜΙΑ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΗ, ΟΞΥΤΑΤΗ ΚΡΙΤΙΚΗ
ΤΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ - ΕΝΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΧΙΟΥΜΟΡ, ΠΡΩΤΟΤΥΠΗΣ ΜΑΤΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΑΛΛΙΣΘΗΣΙΑΣ

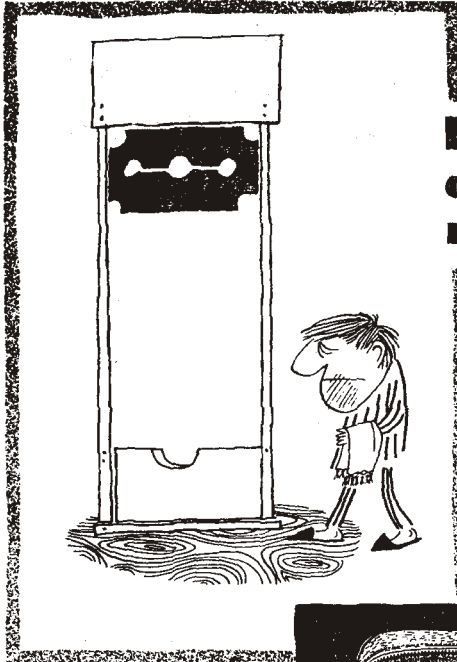

ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ, Σ Ε Ο Λ Α Τ Α Π Ε Ρ Ι Π Τ Ε Ρ Α

ΗΛΙΑΣ ΚΑΡΑΚΑΣΗΣ - ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 20
ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΑΥΛΗΣ
ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΦΩΤΙΣΤΙΚΑ - ΤΗΛ.: 625-110, 616-451

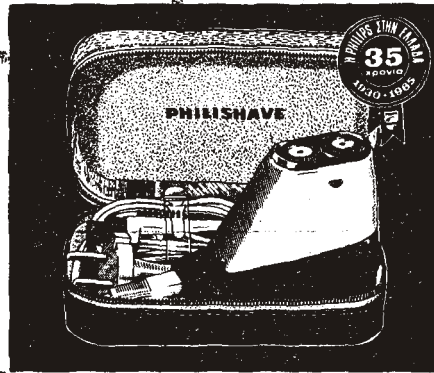

Κάθε πρωί στην καρμανιόλα

Καταργήστε
τὰ ξυραφάκια
Πάρτε μιὰ
ξυριστική μηχανή
ΦΙΛΙΠΣ-ΦΙΛΙΣΗΒ

Ἡ PHILISHAVE σὰς ξυρίζει
σὲ δευτερόλεπτα, σὰς κά-
νει ἕνα γρήγορο μασσάζ,
πού σὰς εἶναι ἀναγκαῖο κά-
θε πρωί καὶ σὰς χαρίζει ἕ-
να δροσερὸ, φρέσκο πρό-
σωπο γιὰ ὀλόκληρη τὴν
ἡμέρα.

Τὸ πρόσωπό σας εἶναι ὁ κα-
θρέπτης τῆς ψυχῆς σας!
Μὴν τὸ ταλαιπωρῆτε μὲ ξυ-
ραφάκια.
Ξυρίζεσθε μὲ PHILISHAVE.

Αὐτὴ εἶναι ἡ λύσις!

ΞΥΡΙΣΤΙΚΗ ΜΗΧΑΝΗ

PHILIPS PHILISHAVE

ΜΟΝΟΝ ΔΡΧ. 450 ΜΕ ΤΗΝ ΘΗΚΗ
ΖΗΤΗΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΝΑ ΤΗΝ ΔΟΚΙΜΑΣΕΤΕ

PAPPAS

σκοπός μας
ή εξυπηρέτησής σας

Diemar

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΙ ΤΑΧΟΓΡΑΦΟΙ ΚΙΕΝΖΛΕ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ: «Α. Ε. ΑΞΩΝ» — ΟΜΗΡΟΥ 8, 632-711 | 5
ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ: ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΑΘΗΝΩΝ 90, 534-696, 538-129

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ
ΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ Α. Ε.

Όμηρου 8, Άθηναι. Τηλ. 231-244,
231-246. Έργοστάσιον Χαλκίδος :
Τηλ. 21.67, 34.54. - Άποθήκη εις
Άσπρόπυργον Έλευσίνοσ 073-269.
Άποθήκη Άθηνών : Μιχαήλ Βόδα
26, 821-710. Πρατήρια, Έκθέσεις :
Άθηνών : Μάρνη 12β. Τηλ. 812-275.
Πειραιώς : 6, Λεωφόροσ Βασιλέωσ
Κωνσταντίνου Τηλέφ. : 425 - 427.

ΑΠΟ
ΚΥΜΑΤΟΕΙΔΕΙΣ ΠΛΑΚΕΣ
ΑΜΙΑΝΤΟΤΣΙΜΕΝΤΟΥ

ΕΛΛΕΝΙΤ

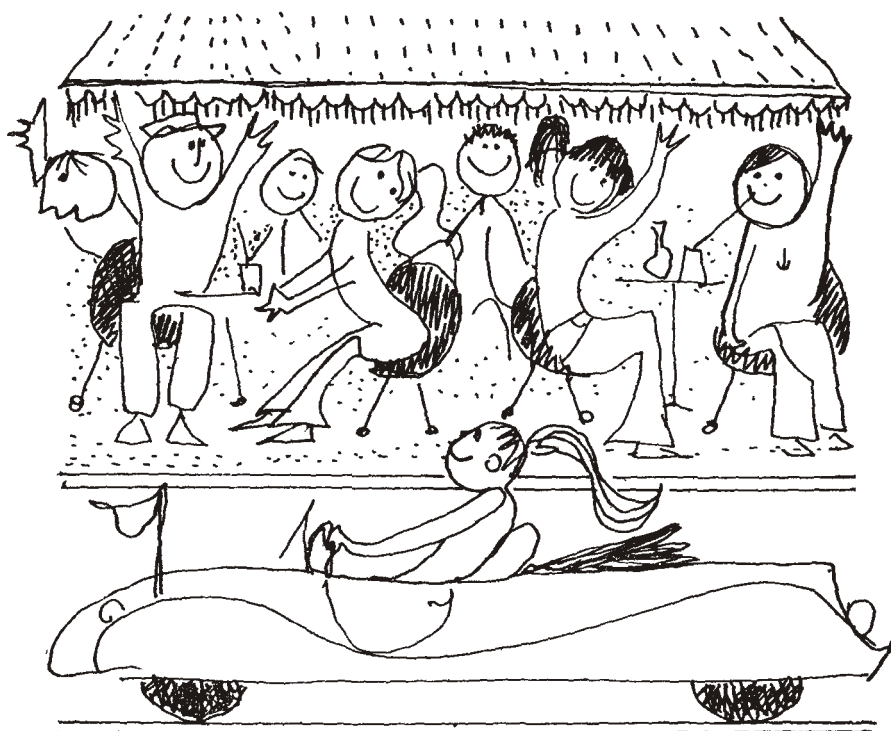

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΩΝ

ΤΖΩΡΤΖ 14 — ΡΕΚ Ε.Π.Ε. — 632-923, 631-743

ΣΤΟ ΕΙΚΟΣΤΟ ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΑΘΗΝΩΝ - ΘΕΣΣΑ-
ΛΟΝΙΚΗΣ, 1¹/₂ ΧΛΜ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΑΚΛΑΔΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΑΡΥΜΠΟΠΗ

Mobil TRAVEL STOP

“Όταν οργανώνετε το ταξίδι σας, ή την έκδρομή σας, με άφετηρία την Αθήνα, σημείο συναντήσεως με την συντροφιά σας άς είναι το MOBIL TRAVEL STOP. Θα σάς περιποιηθούν, καθώς και το αυτοκινητό σας, με αγάπη και φροντίδα. Θα βρήτε έξυπνότητα, καλοσερβιρισμένο άπλό φαί ή και συσκευασμένο σέ πακέτα, για το ταξίδι σας. Αναψυκτικά, ποτά, καφές κ.λ.

Gordon's

Τὸ τζιν μὲ τὴν
μεγαλύτερη
κατανάλωσι
σὲ ὅλον
τὸν κόσμον.

Δέν ὑπάρχει
ἄλλο τζιν
σὰν τὸ
Gordon's

ΕΙΣΑΓΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟΝ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

**Βάλετε
ένα φραγμό
στις περιττές
δαπάνες.**

Καταθέσατε τα χρήματά σας στην Έμπορική Τράπεζα, θα τα εξασφαλίσετε
και θα αποκτήσετε ένα άφορολόγητο εισόδημα

ΚΚ

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΣ Γ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ